NEDERLANDSCHE

ZEEREIZEN.

NEDERLANDSCHE

ZEEREIZEN.

IN HET LAATST DER ZESTIENDE, ZEVENTIENDE EN HET BEGIN DER ACHTTIENDE EEUW.

Naar de oorspronkelijke journalen of gelijktijdige berigten, op nieuw uitgegeven en met eenige aanteekeningen en de noodige ophelderingen vermeerderd.

DOOR

R. G. BENNET

EN

J. VAN WIJK, ROELANDSZ.

Eerste Deel.

TE DORDRECHT
BIJ J. DE VOS EN COMP.
1828.

* * *

Toen wij besloten hadden onze krachten te beproeven ter beantwoording van de vraag over de *Nederlandsche ontdekkingen*, door het Provinciaal *Utrechts genootschap van Kunsten en Wetenschappen* opgegeven, ontwaarden wij al spoedig, hoe zeldzaam de reisbeschrijvingen onzer oude zeelieden geworden waren, en hoe moeijelijk het ware dezelve te bekomen. — Dit deed bij ons meer dan eens den wensch geboren worden, dat men bij het meer en meer herdrukken van onze *Nederlandsche* werken, ook onze zeereizen zulk eenen herdruk mogt waardig keuren. Weldra werden wij van onderscheidene kanten aangemoedigd, de zorg voor zulk eene uitgave op ons te nemen, en de overtuiging van het nut, dat wij hierdoor zouden kunnen stichten, deed ons besluiten eene poging in dezen te wagen; vooral ook, toen wij zagen, dat een der aanzienlijkste inwoners van ons Vaderland, die op eene, boven onzen lof verhevene, wijze den roem van het ook ons zoo dierbaar *Nederland* handhaaft, zulk eene onderneming aanprees. Volkomen vereenigden wij ons met ZHwgeb. gedach-

5. Omtrent de keus der reizen hebben wij gemeend, ons eerst voornamelijk tot die te moeten bepalen, welke tevens tot nieuwe ontdekkingen en dus tot uitbreiding van land en volkenkunde hebben gediend; de reis van HOUTMAN als de eerste om de Kaap naar de *Indiën*, maakte echter hierop, naar onze gedachten eene uitzondering, waarom wij die met hetgene ons van de reis van HUDSON bekend is, in het 3de deel zullen leveren.

6. Dat de uitgevers liever meer dan een deel tegelijk leveren, is voornamelijk, omdat sommige reizen onmogelijk in het bepaalde aantal bladen kunnen worden bevat en alzoo het eene wat grooter dan het andere moet vallen, om voor den gestelden prijs de deeltjes door elkander te kunnen leveren.

Nog vinden wij ons verpligt omtrent de uitdrukking, bladz. 30 van dit stukje en op andere plaatsen *met N. N. O. en Z. Z. W. ter maan hoog water te hebben*, ingevolge eene vriendelijke inlichting van den Hooggel. Heer MOLL, waarvoor wij onzen dank betuigen, de volgende verklaring den lezer niet te moeten onthouden:

» De oude zeelieden plegen in plaats van den Uurhoek, het Azimuth ter bepaling van het hoog en laag water te gebruiken. In latere werken over de stuurmanskunst, b. v. in KLAAS DE VRIES vindt men in de tafel der getijden, zoowel den Uurhoek als het Azimuth gebruikt. In de stuurmanskunst van SIMON PIETERS van *Medenblik* vindt men aangetoond, dat men even goed door den Uurhoek als door het Azimuth, den tijd van hoog water eener ge-

gevene plaats bij nieuwe en volle maan kan bepalen." —

Ziedaar hetgene wij meenden vooraf te moeten zeggen. Wij bieden nu deze eerste proeven onzen landgenooten aan, van wien wij gaarne bescheidene aanmerkingen zullen ontvangen, terwijl wij ons verder in de welwillendheid van hen, die nog eenige oude reisverhalen, journalen of bijzondere aanteekeningen mogten bezitten, blijven aanbevelen, zullende van het een en ander het dankbaarst gebruik worden gemaakt.

Mogt dan deze poging iets bijdragen tot de handhaving van de eer onzer voorvaderen, tot de waardering van hunne wezenlijke verdiensten en tot meerdere opwekking van de liefde en achting voor onzen geboortegrond, dan zouden wij onzen arbeid ruim beloond rekenen.

Januarij 1828

BENNET en VAN WIJK, Rz.

VOYAGE

OF

SCHEEPVAART

VAN

JAN HUYGHEN van LINSCHOTEN,

BENOORDEN OM, DOOR DE ENGTE VAN *NASSAU* OF *WAAIGAT*, ENZ.

EERSTE EN TWEEDE REIZE.

VOORREDE VAN DEN *SCHRIJVER.* (*)

Daar door vele opgesierde verhalen en daardoor veroorzaakt wordende begeerten, de menschen van tijd tot tijd nieuwe pogingen aanwenden, om vreemde en onbekende vaarwaters op te sporen, zoeken alle zeevarende mogendheden elkander hierin te boven te streven; bijzonder muntten hierin uit de Spanjaarden *en de* Portugeezen, *welke hierin bijzonder werkzaam zijn geweest; na hen volgen de* Engelschen, *door de jongste algemeen bekende reizen van den ervaren' Zeeman, den Ridder* Drake, *den Ridder* Cavendish, *alsmede* Martin Forbisher *en anderen, zoo naar het Zuiden als de Noordsche streken. Deze togten nu en vooral het gerucht der bijzonder door de* Spanjaarden *zoo zeer geroemde rijkdommen der landschappen en omstreken van het nu zoo zeer vermaarde rijk van* China *en* Cathay, *deden ook eindelijk bij onze landgenooten de zucht tot zulke on-*

(*) Hiervoor gaat eene opdragt aan de staten Generaal der Vereenigde Nederlanden en de gecommitteerde Raden der Admiraliteit van *Holland*, *Zeeland* en *Westvriesland*, welke wij om der kortheid weglaten.

dernemingen geboren worden, deels om hen, die onze zeevaart tegenstonden, geen voordeel te gunnen, deels ook, om mede een deel van die groote winsten te erlangen. Deze zucht verspreidde zich niet alleen onder de ingezetenen, die steeds bedacht waren hunne bezittingen door den handel te vermeerderen, maar drong ook door tot degenen, aan wie het bestuur des lands was opgedragen; deze ziende, hoe andere volken en ook bijzondere personen, door dergelijke togten in welvaart toenamen en hunne rijkdommen aanzienlijk vermeerderden, besloten eindelijk, om mede tot ondernemingen van dien aard hunne pogingen aan te wenden. Hierdoor toch zoude niet alleen het voordeel van bijzondere personen, maar ook de welvaart van ons geheele vaderland worden bevorderd, en wij ons ook hierin op dezelfde hoogte stellen met andere natiën, dewijl toch zonder iemand te benadeelen, ons vaderland en ons volk in gelegenheid tot — en kennis van — de zeevaart, naar de uitgestrektheid onzer grenzen, alle andere volken verre te boven gaan. Ondertusschen, ofschoon men eenige jaren hierover gedacht, hetzelve van tijd tot tijd in overweging had genomen, en zoowel door eenige gelukzoekers, als door het meerdere inzigt van eenige leden der hooge Regering en bijzonder dat van wijlen den doorluchtigen Vorst en Heer, den Prins van Oranje, Stadhouder van ons Vaderland (Willem I), *die mede bijzonder ten voordeele van deze onderneming gezind was, hiertoe was aangemoedigd, moest echter dit goede en door velen gewenschte plan, door de aanhoudende binnenlandsche onlusten en den ver-*

derfelijken oorlog worden uitgesteld, alhoewel bij velen de hoop op hetzelve nog levendig bleef. Toen echter de Algoede ons Vaderland eenige verademing verleende, werd hetzelfde plan, door bewerking van den dapperen Vorst MAURITS, *die in zijns vaders plaats gekomen is, en die der Heeren Staten Generaal, weder in ernstige overweging genomen, hetwelk ook door het aanzoek van eenige, naar hetzelve verlangende, kooplieden en het verstandig en bedaard aanzoek van onderscheidene leden der regering, die niets dan het geluk en voordeel des Lands beoogden en vooral door de onbeperkte zucht en genegenheid van den genoemden Vorst, om alles wat mogelijk was tot 's Lands voordeel toe te brengen, niet weinig bevorderd werd. — Ten einde dan de gelegenheid, die hunne vooringenomenheid met dezelve zoo schoon voor oogen stelde, niet te laten voorbijgaan, werd er, na rijpe overweging, eenparig besloten, om te beproeven, of men ook met de schepen eenen weg ten Noorden om, naar de voornoemde Landen van* China *en* Cathay *zoude kunnen vinden. Want indien men de ligging dier Landen wel in overweging nam, dan moest, indien de doortogt mogelijk was, de reis veel, ja wel zes malen korter wezen, dan die, welke nu door de* Portugeezen *gebruikt wordt, zoodat, wanneer dit met Gods hulp mogt gelukken, het eenen ieder in het oog moest vallen, welke groote voordeelen hieruit niet alleen voor ons Vaderland, maar ook voor al de omliggende Landen zoude moeten voortvloeijen. Men trachtte nu ook alle informatiën, die mogelijk waren en tot de uitvoering van dezen togt konden dienen, in te winnen, ofschoon die naderhand*

bleken van geen het minste nut te zijn. Vervolgens bepaalde men de schepen en het volk, zoo als wij nader zullen opgeven, kiezende tot het laatste zoodanige manschappen, als men voor zulk eenen togt het geschiktste oordeelde, en waartoe zich onderscheidene personen aanboden, die ter vermeerdering van den roem en de welvaart van het Vaderland, gaarne hun leven wilden wagen. Dewijl ik, gelijk ik mij niet schaam te melden, reeds lang behoord had onder degenen, die tot deze zeer genegen waren, nam ik ook de vrijheid mijne persoon aan te bieden, niettegenstaande ik nog kortelings uit de Indiën *was teruggekomen, (van welken togt ik mijne beschrijving ter naauwernood had afgewerkt) en ik slechts weinige oogenblikken in het Vaderland had kunnen vertoeven en de tegenwoordigheid van mijne weinige nog in leven zijnde, vrienden had kunnen genieten. Doch mijn lust om de welvaart van het vaderland te bevorderen en mijne kennis te vermeerderen, was te groot, dan dat zij mij niet alle gevaren zoude hebben doen gering achten en tot den togt besluiten.*

Ten einde nu den lezer een beter denkbeeld, van hetgene deze onderneming betreft, te geven, zal het noodig zijn, hierbij een weinig verder op te klimmen.

Wij hebben te voren gesproken van eenige kooplieden en anderen, welke de Noordsche vaart of het onderzoek naar dezelve, reeds lang hadden willen tot stand brengen; dan daar dit niet wel door de kooplieden alleen, zonder eenige ondersteuning en ook zonder vergunning der hooge lands-regering, konde geschieden, bleef het, gelijk gezegd is, eenen tijd lang steken, tot-

dat in 1597 *zekere* BALTHAZAR MOUCHERON, *welke te* Middelburg *woonde, en met eenige deelgenooten, alle mogelijke inlichtingen zoowel in* Engeland *als in* Rusland, Tartarije *en andere Landen, waar zij handel dreven en hunne factoren hadden, hadden ingewonnen, de zaak met zulk eenen ijver ter harte namen, dat zij niet rustten en zich alle opofferingen wilden getroosten, om denzelven uit te voeren en daar hij tot deze belangrijke onderneming de authorisatie en hulp der hooge overigheid noodig had, wendde hij zich met allen ernst, zoowel aan den Heer Stadhouder als aan 's Lands Staten en stelde hun het hooge belang van deze taak en het groote voordeel, dat er, indien God hunne poging wilde doen gelukken, uit te wachten was, op het nadrukkelijkst voor oogen. Daar zij nu zoo volvaardig aanboden, ook het hunne in dezen te wagen en naar hun vermogen in de uitrusting wilden bijdragen, hebben de Heeren Staten met den Stadhouder dit eindelijk in overweging genomen en na rijp beraad en onderscheidene inlichtingen hieromtrent te hebben ingewonnen, eindelijk tot de onderneming hunne toestemming gegeven, en beloofd aan dezelve de hand te zullen houden. Ten einde nu de zaak zoo veel mogelijk voort te zetten, besloot men terstond om twee vaartuigen (vliebooten), van vijftig en zestig lasten groot, uit te rusten en dezelve van genoegzaam volk, benevens de noodige ammunitie en mondbehoeften voor den tijd van acht maanden te voorzien. Deze vaartuigen zouden uitgerust worden, de eene te* Middelburg *door den genoemden* MOUCHERON, *benevens den Heer Thesaurier Mr.* JAKOB VALK *en de admira-*

liteit aldaar en het andere te Enkhuizen *in* Westvriesland *door den Raadsheer* D. Francois Maelsoon, *een bijzonder beminnaar en voorstander der zeevaart, benevens de admiraliteit van het zelfde kwartier. Terwijl zij nu met deze uitrusting bezig waren, verzochten die van* Amsterdam, *welke door den vermaarden Aardrijkskundigen* Petrus Plancius *waren onderrigt, om ook een schip van dezelfde grootte te mogen uitrusten, ten einde mede eenen weg naar het Noorden op te sporen, echter langs eenen anderen weg dan de overige schepen voornemens waren, die tusschen* Nova-Zembla *en het vaste land van* Tartarije, *eene straat wilden zoeken, waardoor zij op weg naar* China *konden komen, terwijl* Plancius *dit ondoenlijk vond en meende dat men boven* Nova-Zembla *om, beneden den* Noordpool, *den waren en besten weg zoude vinden, ter bevestiging waarvan hij een aantal opgeworpene redenen opgaf en bijna met zekerheid, zoo aan den Heer Stadhouder, als anderen wilde bewijzen, dat de reis door* Waaigat *of tusschen* Nova-Zembla *en* Tartarije *door, onmogelijk kon volbragt worden, doch dat de weg langs de* Pool *boven* Nova-Zembla *om, zeker en zonder twijfel goed was. Ondertusschen heeft de ondervinding het gewigt zijner gronden, door de laatste zoo ongelukkige reize van* Willem Barendsz, *die op aandringen van denzelfden* Plancius *ondernomen werd, genoegzaam bewezen. Dan zijne gewaande gronden maakten ondertusschen, dat de voornoemde Heeren van gevoelen begonnen te verschillen en den genoemden* Plancius *mede vergunden en de noodige bevelen gaven, om zijn schip uit te*

rusten, hetwelk terstond door de Amsterdamsche *kooplieden en de admiraliteit aldaar met zeer veel onbekrompenheid en genegenheid werd gedaan, terwijl men geene kosten ontzag, om 's Lands eer en welvaart te bevorderen, gelijk zij dit ook in andere gevallen, de zeevaart betreffende, betoond hebben. Toen nu deze drie schepen gereed waren en de bepaalde tijd gekomen was, zijn wij allen gelijk aan boord gegaan, met voornemen, om elk zijnen pligt, volgens onze instructie van den Heer Stadhouder en de Heeren Staten waar te nemen. En daar, behalve mijnen dienst als Commies, ook tot mijnen pligt behoorde, om alles aan te teekenen, heb ik terstond begonnen, om van dag tot dag en van uur tot uur, alles wat ons op onze reize wedervaren is, terstond en zonder eenige partijdigheid op te schrijven, gelijk ik hoop, dat elk, die met ons de reis gedaan heeft, naar waarheid zal getuigen.*

De welwillende en bescheiden lezer verwachte echter in dit verhaal geene verhevenheid van stijl of welsprekende voordragt, dewijl ik hiertoe niet bekwaam ben. Hij zal hier alleen vinden eene eenvoudige, doch waarachtige opgave van het gebeurde, hetwelk ik verzoek, dat hij goedgunstig gelieve aan te nemen en niet naar de waarde van het verhaal, maar naar den goeden wil beoordeelen.

VAART WEL.

(LAGER STAAT). De lezer gelieve te weten, dat deze verhalen geschreven zijn op de dagen en tijden, dat de zaken zijn gebeurd, en niet nadat de reis voleindigd was. En om door de veranderingen hieraan niet te doen twijfelen, of een of ander voor bijvoegsels te houden, dat altijd stof tot nadenken zoude geven, heb ik denzelfden vorm en wijze van een journaal gehouden, ten einde het met dezelfde goede gevoelens gelezen worde, als ik had bij het zamenstellen, met de hoop van eene goede uitkomst.

VOYAGE

OF

SCHEEPVAART VAN JAN HUYGHEN VAN LINSCHOTEN,

BENOORDEN OM,

DOOR DE ENGTE VAN NASSAU OF WAAIGAT, ENZ.

Tot de onderneming, waarvan wij in de Voorrede gesproken hebben, waren nu drie schepen in Tessel gereed, en wel:

Een hoeker (*), genoemd *de Zwaan,* van *Tervere* in *Zeeland,* gecommandeerd door Cornelis Cornelis Nay, bevelhebber van de geheele onderneming, die, volgens Moucheron, eenigen tijd als Stuurman op *Rusland* had gevaren, en, door langdurige ondervin-

---

(*) Men noemde de *Eendeks-hoekerschepen* voorheen eene *boot*, als: *Hekboot*, *Vlieboot*, enz.

ding, met de *Noordsche* kusten en vaarwaters wel bekend was. Stuurman was PIETER DIRKSZ STRIKBOLLE (*), en als Koopman en Tolk voor de Russische taal, FRANÇOYS DE LA DALE, Neef van den Heer MOUCHERON, die voornoemden Commandant en Stuurman, door een aanzienlijk tractement en belofte van grootere belooning, indien de reis volbragt werd, tot dezelve had weten te bewegen. Nog was aan dit boord zekere Mr. CHRISTOFFEL SPLINDER, een *Slavoniër,* doch studerende te Leyden, om aan de Tartaarsche kust als Tolk te dienen.

Een hoeker, de *Mercurius* van *Enkhuizen,* gecommandeerd door BRANDT IJSBRANDSZOON, anders BRANDT TERGALEN, een oud en zeer ervaren Zeeman, die tot Onderstuurman had CLAESZ CORNELISZ, en als Koopman JAN HUYGHEN VAN LINSCHOTEN, de Schrijver van dit werk.

Het schip van Amsterdam werd gecommandeerd door WILLEM BAERENDSZ van *Terschelling,* een zeer ervaren Zeeman, welke eene overdekte Visschersschuit van Terschelling bij zich had, ten einde hem, indien hij van ons afraakte, gezelschap te houden.

Met deze schepen lagen wij zeilree en wachtten op eenen gunstigen wind, terwijl wij op den 4den Junij 1594 te *Huisduinen* eene vergadering hielden; waarin wij elkander plegtig beloofden, van op onze reis zoo veel mogelijk bijeen te blijven, tot onder

---

(*) Het is noodzakelijk, al deze namen op te geven, ten einde de lezer in het vervolg den oorsprong van verscheidene benamingen des te beter ontdekke.

het Eiland van *Kilduin*, en indien het mogt gebeuren, dat wij door mist, onweder of andere oorzaken van elkander afraakten, aldaar elkander af te wachten en op te zoeken.

Den volgenden dag, het weder gunstig zijnde, ging de Admiraal onder zeil, en beval ons, hem te volgen, niettegenstaande wij zeiden, dat wij, ten einde aan onze beloften te voldoen, gaarne die van *Amsterdam* wilden wachten, welke nog eenige goederen en koopwaren moesten ontvangen; doch de Admiraal nam de gevolgen voor zijne rekening, en dus vertrokken wij met hem, latende die van *Amsterdam* in *Tessel* achter.

Dit was Zondag den 5den Junij op den middag; wij hadden eenen Oostenwind met eene slappe koelte, en zoodra wij buitengaats waren, hielden wij N. N. W. en N. t. W. aan; het was helder, schoon en warm weder.

Des namiddags om 4 uren kregen wij stilte, loopende de wind kort daarna naar het N. O. en N. N. W. met eene frissche koelte, en tegen den nacht naar het Z. O., welke wind den ganschen nacht en volgenden dag aanhield, terwijl wij steeds N. N. W. en N. t. W. bleven sturen.

Dingsdag den 7den kregen wij tegen den middag eenen Z. W. wind met helder weder; doch tegen den avond liep hij naar het W.; terwijl wij des nachts buijen hadden, die ons van tijd tot tijd noodzaakten, de marszeilen te strijken en in te nemen.

Den volgenden dag bleef de wind W. met eene donkere lucht en ruw weder, dat echter tegen den

avond bedaarde. Des nachts hadden wij stilte; wij stuurden nog altijd denzelfden koers.

Donderdag den 9den konden wij geene zonshoogte nemen, doch waren naar gissing op 60° N. B.; wij hielden toen N. aan. De wind was O. N. O., doch slap; echter liep dezelve soms wat meer naar het O. en stak soms een weinig meer op, en het weder werd helderder.

Hetzelfde weder hadden wij op den volgenden dag, toen wij op 62½° N. B. kwamen; doch in den namiddag werd de wind meer Noordelijk en zoo hevig, dat wij alleen onze onderzeilen konden voeren.

Wij zeilden nu N. en N. t. W., gelijk ook op den volgenden dag, waarop hetzelfde weder aanhield, toen wij op den middag bevonden, op 64½° N. B. te wezen; de wind was nu N. O., waarom wij toen O. Z. O. aanhielden (*). Den volgenden dag echter, op welken hetzelfde ongunstige weder bleef volhouden, hielden wij N. W. (†) aan; des avonds werd het stil, doch de wind was den geheelen nacht veranderlijk.

De beide volgende dagen was het stil; de wind meestal N. W.

Op den 14den zagen wij vele walvisschen, die op het water speelden, en, daar nu de zon naauwelijks één uur onderging, hadden wij geene duisternis meer.

(*) Zij wendden naar den wal, om met dezen N. O. wind zich niet te ver van de Noordsche kust te verwijderen.

(†) In het oorspronkelijke staat N. O.; doch dit is zeker fout. Daar de wind N. O. was, kon men niet N. O. boegen.

Den 15den kregen wij tegen den morgen Z. W. wind, met helder weder. Wij hielden N. N. O. aan, terwijl er groote dijningen uit het N. O. kwamen; wij waren ongeveer 50 mijlen bewesten *Drontheim* (in *Noorwegen*), bevonden des middags 66° 30′ N. B. en hielden toen en verder den geheelen nacht N. O. ten N. aan; de wind was slap, tusschen het Z. en W.

Den 16den hadden wij nog eenen slappen Z. W. en Z. Z. W. wind, en stuurden steeds N. N. O. en N. O. ten N. Wij bevonden onze breedte 67° 50′ en kregen tegen den avond eene frissche koelte uit het Z. W., soms iets Westelijker en hielden den geheelen nacht denzelfden koers. Den volgenden dag waren wij, op den middag, reeds op 69°; doch toen kwam er eene sterke mist op, die tot aan den avond voortduurde; toen begon het weder op te klaren, en tegen den avond (*) zagen wij land, in uitgehakkelde bergen en steenrotsen (†) bestaande, van het

---

(*) Het was een oud gebruik bij onze zeelieden, de gedeelten van het etmaal door den stand der zon te onderscheiden. Zij spreken dus van *Noorderzon* (Middernacht), *Oosterzon* (Morgen), *Zuiderzon* (Middag), en *Westerzon* (Avond). Dit had plaats tot na den dood van DE RUITER; doch in het begin der 17e Eeuw werd dit, door het etmaal in wachten te verdeelen, vervangen. Wij hebben die termen dus ook veranderd.

(†) De *Loffoet-Eilanden*, aan de Noordzijde van den *Maalstroom*, door de BRUIN (*Reizen*, Iste deel, tab. I.) afgebeeld, geven een volkomen denkbeeld van de natuur der kusten. De zee is bij deze Eilanden zoo diep en zoo rotsig, dat de Koning van *Denemarken* ijzeren ringen aan de voorzijde

Z. O. tot het Oosten omtrent 10 of 11 mijlen van ons, en alle met sneeuw bedekt. Wij gisten dit de *Loffoet* te zijn en zeilden, met denzelfden koers, den geheelen nacht langs dezelve heen.

Doch op den volgenden dag hadden wij, met denzelfden wind en dezelfde stijve koelte, donker en vochtig weder, zoodat wij het land niet zien konden. Wij hielden den geheelen volgenden nacht N. O. ten O. en O. N. O. aan.

Den 19den des morgens met zonnenopgang zagen wij een zeil achter ons, hetwelk met ons denzelfden koers hield. Wij hadden denzelfden wind en hetzelfde weder des vorigen dags, doch hielden nu O. Z. O. en Z. O. ten O. aan. Toen eindelijk de mist, die zeer sterk was geworden, opklaarde, zagen wij land, dat wij voor het Eiland *Stappen* en de *Noordkaap* (*) hielden. Het was ongeveer 2 mijlen van ons, waarom wij er O. en O. ten Z. langs liepen, en toen wij de *Noordkijn* voorbij waren, hielden wij Z. O. aan. Het weder was gedurende al dien tijd mistig, met buijen, uit den W., W. N. W. en W. Z. W. en veranderlijke winden.

---

der rotsen met lood heeft laten solderen, om door middel van kabeltouwen de schepen te kunnen verwerken, en dezelve aan deze ringen veilig te doen meeren.

PENNANT, *Noordpoollanden*, bladz. 142.

(*) De *Noordkaap* en *Noordkijn* zijn de beide Noordelijkste kapen van *Noorwegen* en van *Europa*. Even ten W. van de eerste liggen de *Holmen-* of *Rotsen-Stappen* en *House-Stappen*, die zeker hierboven bedoeld worden.

Het schip liep zeer snel, ons steeds 2 mijlen van de kust houdende; het land was overal nog met sneeuw bedekt. — Voorbij de *Noordkijn*, die Oost van de *Noordkaap* ligt, loopt de kust meest Z. O. en N. W. De kust is overal schoon, zonder vuil of rotsen, een schoon hoog land, steil afloopende, zonder sporen van er te kunnen ankeren. Des avonds, toen de zon in het N. N. W. was, kwamen wij voor de rivier de *Tanebaaij* (*), welke, Z. W. en N. O. loopende, eene schoone rivier schijnt te zijn, die aan den mond omtrent drie mijlen breedte heeft, vier mijlen landwaarts inloopt, waar midden in denzelven een Eiland ligt, waarbij het zeer diep is, zoodat men, volgens getuigenis dergenen, die aldaar gelegen hebben, alleen aan de bakboordszijde van het Eiland ankeren kan, alwaar men bij het land 40 à 50 vademen goeden ankergrond heeft.

Den 20sten hadden wij stilte, doch goed weder, en waren in het gezigt van het Eiland *Wardhus*, dat 2 of 3 mijlen van ons scheen te zijn. Wij dreven voor stilte en kregen eenige Engelsche Visschers aan boord, die ons eenige kabeljaauwen overwierpen. Omtrent 2 uren kregen wij eene marzeils-koelte uit

---

(*) Dit is eigenlijk een *fioerd* of *inham*, liever de uitwatering van de rivier *Tana*, de tweede rivier van *Noorwegen*, welke op de grenzen van *Russisch Lappmarken* ontspringt, gedeeltelijk de grenzen met Rusland maakt, en, na eenen loop van 37 mijlen, door deze *Tana-fioerd* in de *IJszee* valt. Hij ontvangt 8 groote en vele kleine rivieren, waardoor wel het bovengenoemde Eiland zal ontstaan zijn.

het Noorden, en hielden Z. Z. O. aan. Tegen den avond zagen wij het land *Kegor* (of het *Visschers-Eiland*), van waar wij 5 à 6 mijlen af waren; des nachts hadden wij nu en dan stilte.

Den 21sten des morgens kwamen wij, met eenen Z. Z. O. en Z. O. ten O. wind laverende, op de reede van *Kilduin* (*). Wij vonden aldaar een *Deensch* schip, dat visch moest laden en welks Schipper bij ons aan boord kwam, en naar onze pas vroeg, die wij hem echter weigerden te laten zien. Hij zeide, dat hij een dienaar van den Slotvoogd van *Wardhus* was; doch, daar hij niets van ons konde vernemen noch verkrijgen, is hij zeer ontevreden weder naar zijn schip gegaan, zonder ons verder lastig te vallen.

Den 22sten kwam onze Admiraal, die den vorigen dag door stilte was verhinderd geworden, bij ons op de reede, en den volgenden dag omtrent Noordwesterzon kwam, tot onze groote blijdschap, ook de *Amsterdammer*, met zijn jagt, bij ons aan. Tevens kwam ook op de reede een *Deensche Craijer* (†), zoodat wij in alles met 6 schepen er lagen.

De *Denen* waren zeer verwonderd en bevreesd; zij deden hun beklag aan de *Lappen* en *Finnen*, en zeiden, dat zij niet konden begrijpen, wat wij voorhadden, dewijl de wind goed was, en wij echter onze reis naar de *Witte Zee* niet vervolgden; met één woord zij wisten niet, wat zij denken moesten,

---

(*) Zie de beschrijving van dit Eiland hieronder.

(†) Een vaartuig, dat aan de kustbewoners de ontbrekende levensmiddelen enz. komt verkoopen.

en waren zeer verlegen. Ook de Russen, die hier spijs en drank verkochten en visch opkochten, waren even zoo bevreesd, omdat wij daar bleven liggen en niets opkochten, zoodat wij allerlei gissingen bij hen deden geboren worden. De *Boijar* of *Overste* van den Grootvorst beklaagde zich, dat wij dagelijks met ons jagt gingen visschen, zonder hem verlof daartoe te vragen, meenende, dat wij hem hiervoor eenige geschenken zouden geven, doch wij hielden ons, of wij hiervan niets bemerkten, zonder, dat wij echter iemand hinderden of reden tot misnoegen gaven.

De *Boijar* schijnt dit bemerkt te hebben, ten minste bleek ons, dat zij overeengekomen waren, om de netten, die wij uitgezet hadden, om visch te vangen, bij middernacht, als wij sliepen, stil weg te nemen. Zij deden dit op zulk eene behendige wijze, dat zij de netten en het vischtuig reeds opgehaald hadden, daarmede naar land roeiden en alzoo zich van den buit verzekerd hielden, toen een van de onzen, die de wacht had en op het schip wandelde, iets meende te hooren, en spoedig 3 of 4 der andere scheepslieden opgewekt hebbende, in allerijl met deze in de sloep sprong en de Russen nazettede. Deze, ziende dat hun aanslag ontdekt was, spoedden zich aan den wal en gingen op de vlugt, de sloep met de netten en het vischtuig aan de onzen prijs latende; doch de onzen volgden hen op de hielen en, schoon zij hunne rokken uitwierpen, om des te sneller te kunnen loopen, haalden zij er echter eenige van in, gaven deze een duchtig pak slagen, en lie-

ten hen loopen, terwijl zij de sloep met zeven of acht rokken naar boord bragten, zeer nieuwsgierig, wat hierop volgen zoude. Des anderen daags kwam de *Boijar* aan boord en hield zich met vele complimenten zeer bedroefd over het voorgevallene, verzekerende dat hij de misdadigers streng zoude straffen, indien hij hen in handen konde krijgen, doch dat zij in het gebergte gevlugt waren, verzoekende echter zeer vriendelijk, om de sloep en de rokken weder te mogen hebben, ten einde die aan hunne vrienden te overhandigen, en dus deze, die hierover riepen en jammerden, tevreden te stellen, tevens belovende, dat hij zorgen zoude, dat wij ons niet meer zouden hebben te beklagen. Hierom gaven wij hem dan ook de sloep en de rokken terug, waarvoor hij ons den grootsten dank betuigde, en daarna met blijdschap weder naar land voer. Van de Russen hebben wij verder niets meer vernomen, dan dat zij naar *Cola* gegaan waren, waar zij zich beklaagden, dat wij hen onschuldig geslagen en verjaagd hadden, zonder echter de ware reden op te geven. Verder liet men ons ongemoeid, schoon wij wel merkten, dat men ons met nijdige blikken beschouwde.

Op den 24sten namen wij de zonshoogte met het Astrolabium, zoo op de reede als op het land, en vonden nagenoeg 69° 40′ N. B.

Het Eiland *Kilduin* heeft ongeveer twee mijlen in de lengte en ééne in de breedte, en strekt zich O. Z. O. en W. N. W. uit; het wordt door een kanaal van naauwelijks eene halve mijl breedte van het vaste land gescheiden, dat zeer diep is, en op het midden

eene schoone reede tusschen twee landpunten aanbiedt. Aan de zijde van het Eiland ligt men digt aan den wal op 14 à 15 vademen zandgrond, tegen alle winden beschut, even als in eene beslotene haven eener stad. Ongeveer eene halve mijl van de Westzijde van het Eiland ligt de rivier *Cola*. Het vaste land aldaar is hoog, rotsig en kaal, zonder eenig geboomte of beplanting, zoo ver men van verre zien kan.

Het Eiland *Kilduin* is hoog en steil, aan den zeekant afgekabbeld en van binnen zacht afloopende, zonder geboomte, doch eenigzins groen schijnende, hoewel dit alleen mos en eenige kruiden zijn. De kust en het grootste deel van het eiland, zelfs op de hoogte, die wel een uur gaans is, om te beklimmen, zijn met vele keisteenen, waaronder zeer fraaije en van allerhande kleuren als gemarmeld, bedekt. Sommige dezer steenen zijn door den wind als met een mes glad doorgesneden en in verwonderlijk dunne schalen verdeeld. Bijzondere dieren worden, even min als Beeren en Wolven, waarvan sommigen spreken, hier aangetroffen, maar wel vele rendieren, welke de *Lappen* en *Finnen* gebruiken, om hunne sleden, waarin een man zit, voort te trekken, en waarmede zij over berg en dal, over de sneeuw rijden, en welke hun dus tot paarden dienen. Ook vonden wij er Vossen, Bergeenden (*) en andere Watervogels, doch zeer weinig.

(*) De Bergeend, een schoone vogel, komt jaarlijks uit het Noorden naar *Tessel* en de *Helder*, en legt hare eijeren veelal in de konijnengaten.

Het voornaamste voortbrengsel is visch en bijzonder kabeljaauw. Eigenlijke inwoners zijn er niet, maar in de maanden Junij, Julij en Augustus komen hier *Finnen* en *Lappen*, om te visschen, en maken zich lage hutten, met aarden zoden bedekt, waarin men naauwelijks kan zitten, en waarin zij onder elkander even als de zwijnen liggen. Ook de *Russen*, die hier komen, om visch op te koopen, die zij weder versch of gedroogd verkoopen, en waarvoor zij de noodzakelijkste behoeften op het duurst in betaling geven, hebben even zulke hutten. De *Lappen* en *Finnen* zijn een arm en zeer onbeschaafd volk, zeer mismaakt, mannen en vrouwen klein van persoon, met korte beenen, zeer morsig van aard en een ellendig leven leidende. Hunne kleederen, kousen en schoenen zijn van rendiervellen, waardoor zij een woest voorkomen hebben. De vrouwen en ook eenige mannen dragen rokken van grof vuil laken, dat de Russen hun zeer duur verkoopen. Zij eten meestentijds visch; somwijlen koopen zij ook brood van de Russen; hun drank is sneeuwwater, dat zeer helder is en van de bergen komt. Des winters gaan zij naar de stad *Cola*, in welker omtrek zij in de bosschen, waar zij hout genoeg vinden, den zomer weder afwachten. Ook de *Russen* gaan alsdan weder naar de *Witte Zee*. — Hier en daar zijn op dit eiland kleine meren, die bij onze komst nog alle wel eene halve el dik met ijs bezet waren, hetwelk echter met éénen harden wind verdween. Naar mijne gedachten bestaat het eiland alleen uit kiezel, hier en daar door toeval of door wind met

aarde en zand bedekt, waarop dan eenig mos voortkomt.

Ziedaar, wat wij meenden, omtrent dit eiland te moeten mededeelen (*). Men kan hieruit een denkbeeld van al de eilanden langs de kust van de *Noordkaap* tot de *Witte zee* maken.

Nadat wij overeen gekomen waren, om, indien wij elkander bij *Nova-Zembla* of de straat *Waaigat* niet mogten ontmoeten, elkander na gedane reize, hier bij het eiland *Kilduin*, tot den laatsten September weder in te wachten, ten einde, ingevolge onze instructie van de Heeren Staten, te zamen weder naar huis te kunnen zeilen; doch indien onverhoopt wij op dien tijd niet bijeen waren, elk op de beste wijze zoude trachten, naar het Vaderland te zeilen, zoo vertrok de Amsterdammer den 29sten naar *Nova-Zembla.* Wij vertrokken den 2den Julij tegen den avond met eenen W. en W. ten Z. wind en hielden O. ten Z. aan. Den 3den, tegen den avond, ongeveer 20 mijlen van *Kilduin* zijnde, vonden wij 60 vademen diepte en waren 12 mijlen in het N. O. ten O. van de *Zeven-Eilanden*, toen wij

---

(*) Het eiland *Kilduin* of *Kilden*, thans tot het *Russisch* gouvernement *Archangel*, kreits *Cola*, behoorende, wordt nu opgegeven, 30 Wersten in den omtrek te hebben en veel oker en lei, eenig struikgewas, maar vele boschbeziën te hebben. Het heeft thans geene bewoners; maar de visschers, die op de groep *Solowezkoi Ostrow*, in de golf van *Onega*, wonen, komen nu hier kabeljaauw, zeehonden en andere visch vangen, en hebben er een groot houten huis opgerigt.

eenen Oostenwind kregen, zoodat wij niet hooger dan N. N. O., en N. O. ten N. konden aanleggen. Wij hadden den geheelen dag slecht water (*) en schoon weder, doch geene zon, en zagen vele groote walvisschen; 3 mijlen verder vonden wij 66 vademen diepte, en van daar N. N. O. 28 mijlen verder, vonden wij geenen grond; de wind was veranderlijk. Den 4den kregen wij eenen Z. O. wind en hielden O. N. O. en O. en vervolgens O. ten Z. en O. Z. O. aan; het weder was van tijd tot tijd mistig; des middags was de breedte 71° 15′. Den volgenden dag hadden wij denzelfden wind en dezelfde koelte, doch slecht water, en zagen vele duikers om het schip. Wij hielden O. ten Z. en O. Z. O. aan, en op den middag hadden wij naar gissing het eiland *Colgoyen* (†), 20

(*) *Slecht water* is eene term bij de zeelieden, voor *stil water*, als er geen golfslag is, gebruikelijk.

(†) *Colgoijen* (thans *Colguieff* en ook *Kalgujew* genoemd) is een aanzienlijk eiland, tot het Russisch gouvernement *Archangel* behoorende, en ten N. van het schiereiland *Schemokonski*, tusschen 64° 20′ en 65° 30′ Lengte en 68° 44′ en 69° 27′ N. Br. gelegen. Het heeft eenige lage bergen, die in het midden hooger worden, twee kleine rivieren, eenige beken met zoet water en vele moerassen. De grond is met mos bedekt en brengt verder slechts eenige beziën en planten tegen het scheurbuik voort. De zee om hetzelve is ondiep, doch wemelt van visch; de kust van zeehonden, walrussen, enz., en de klippen van zeevogels. Op het landt vindt men vele ijsbeeren, vossen, enz. Behalve eenige *Samojeden* zijn er geene bewoners. In de vorige eeuw vestigden de *Raskolniken* (eene Grieksche godsdienstige sekte) hier eene volkplanting, welke echter spoe-

mijlen N. W. ten N. (*) en *Nova Zembla* O. ten N., 45 mijlen van ons. Korten tijd daarna ontdekten wij voor ons de zee geheel met ijs bedekt, zoo ver wij zien konden, terwijl over hetzelve het ons toescheen, of wij land zagen, hetwelk echter niets dan damp en mist, die hier zeer menigvuldig is, was, zoodat het spoedig weder verdween of van gedaante veranderde, en wij er ons geen denkbeeld van maken konden. De zon gaat hier tot door het Z. Z. W., eer zij op het hoogste is; echter is deze hoogte nog zeer gering en de schaduw als die in *Holland* om 7 of 8 ure, in den morgen. Wij namen toen hoogte en bevonden 71° 20′. Wij wierpen des voormiddags het lood uit, doch vonden geenen grond. Toen wij des namiddags het ijs zagen, wierpen wij weder het lood uit en bevonden 50 vademen diepte met schulpen; een half uur daarna weder 50 vademen met wazigen grond en een half uur daarna denzelfden grond met 65 vademen, welke diepte en grond wij ook bij het ijs vonden.

Aldaar gekomen zijnde, zagen wij, dat het ijs op vele plaatsen los en gescheurd was, en hier en daar van — en tegen — elkander dreef, terwijl wij sommige schotsen zagen, die wel 3 vademen boven het water schenen uit te steken. Wij zeilden met denzelfden

---

dig weder te niet ging; thans wordt het slechts van visschers en robbenvangers uit *Mesen* en *Archangel* bezocht.

(*) Dit moet zeker zijn Z. W. ten Z. LINSCHOTEN drukt zich hier in den omgekeerden zin uit.

koers ongeveer éēne mijl ver tusschen dezelve door, zoodat wij van alle kanten door het ijs omringd waren, zonder dat wij eenige opening langs den weg, door welken wij gekomen waren, bemerkten; over het ijs heen ontdekten wij wel hier en daar open water, maar nog geen bewijs van land en nu en dan de dampen, waarvan wij reeds gesproken hebben, schoon wij echter vermoedden, dat er ergens land zijn moest, waartegen het ijs terug stootte.

Wij zagen hier eene menigte zeehonden, die of op het ijs lagen en sprongen, of in het water zwommen, alsmede zeer veel vogels, die als onze ganzen, bij koppels naar het ijs toevlogen. Daar wij echter zagen, dat wij niet vooruitgingen, wendden wij weder en liepen W. Z. W. van het ijs af, en hielden den volgenden nacht Z. W. en Z. Z. W. aan.

Het water was bij aanhoudendheid zoo slecht, dat wij ons hierover verwonderden.

Op den 8sten hielden wij met hetzelfde weder en denzelfden wind denzelfden koers; des namiddags waren wij op 70° breedte, terwijl de wind des avonds meer Oostelijk liep en toen Z. en Z. ten W. aanhield en wij loodden toen 50 vademen wazigen grond en des middernachts 38 vademen, en bleven Z. ten W. en Z. Z. W. aanhouden.

Maar des morgens van den 7den zagen wij W. Z. W. van ons land, hetwelk zich N. N. W. en Z. Z. O. scheen uit te strekken.

Het kwam ons voor, hoog en vlak te zijn; doch daar wij door de mist het overal niet genoegzaam konden onderscheiden, alzoo wij er nog 7 of 8 mij-

len van afwaren, hielden wij er op aan en vonden 38 vademen, op 3 mijlen van hetzelve 30, en kort daarna 26 vademen wazigen grond. Wij hielden dit voor het land van *Candanos* (*), hetwelk, van de steng af gezien, volkomen scheen te gelijken naar het land van *Kedor* of het *Visschers-eiland*, tusschen *Wardhuis* en *Kilduin*. Dit was nog in den morgen, en wij bleven Z. aanhouden; toen wij iets minder dan 2 mijlen van het land waren, vonden wij 20 vademen diepte met gemengd zwart en rood zand, op éénе mijl 15 à 16 vademen, en op eene halve mijl slechts 9 vademen met eenen schoonen zwarten zandgrond.

Nu hielden wij van het land af; het was omstreeks elf uren en wij rekenden nu, sedert dat wij het eerst land gezien hadden, 18 à 19 mijlen te hebben afgelegd, toen wij in eene bogt van het land

(*) PENNANT noemt dit *Kandinos*, en een eiland (zie *Noord-Poollanden*, bladz. 193); doch THEUNIS YS, die als schipper op *Nova Zembla* alhier geweest was, verhaalde reeds aan den Heer WITSEN, dat *Candanos* niet van het vaste land gescheiden was, als met eene kreek, die geene jollen draagt [zelfs voor jollen niet bevaarbaar is]. (zie WITSEN, *Noord- en Oost Tartarijen*, 2e Deel, bladz. 951). Uit het volgende blijkt, dat onze zeelieden, hierdoor verstonden het schiereiland *Schemochonski Sem Gacori*, tusschen den mond der *Witte zee* en de golf van *Tscheskaja* liggende, en in de beide kapen *Kanin* en *Muhilin* uitloopende, met welke het gebergte, dat door hetzelve loopt, in zee duikt. Het land is zoo laag, dat het bij Noordelijke stormen tot aan het strand overstroomd wordt. Er zwerven honderd huisgezinnen van *Samojeden* op hetzelve rond; doch er zijn geene blijvende bewoners.

kwamen, alwaar aan de zee een steil bergje stond, waarop een kruis was gesteld, en dat aan beide zijden een dal had, dat naar zee afliep, doch vanwaar het land weder hoog opliep, en aan de andere zijde van het bergje overal hoog, maar aan de zee zeer steil was; het liep, naar onze gissing, aan de eene zijde N. W. en N. W. ten N. 8 of 9 mijlen naar *Candanos* toe, en van de andere zijde liep de bogt O. ten Z. vier of vijf mijlen, eerst wat hoog en steil, maar daarna laag, vlak en spits; verder strekte ons gezigt niet, en, daar het zeer dampig en mistig was, konden wij geene nadere waarnemingen doen. Het scheen ons toe, eene fraaije met planten bewassene landstreek te zijn, ofschoon er nog veel sneeuw was; maar boomen of bosschen bespeurden wij er niet. De Admiraal, die iets digter bij den wal was geweest, zeide, dat hij twee kruisen en, naar het hem toescheen, ook een kerkje daarbij gezien had; doch hiervan hadden wij, gelijk gezegd is, niets bemerkt. Zij hadden ook eene beek van zeer helder water bij het bergje in de vallei af zien storten, hetwelk zij voor gesmoltene sneeuw hielden.

Wij zeilden nu N. O. aan, laat in den avond, wanneer wij, door hoogtemeting, 68° 40′ N. B. vonden. Wij hielden nu weder Z. W. ten W. op het land aan; zeer laat in den avond kwamen wij weder op ½ mijl van het land aan, waar wij 13 vademen diepte wazigen grond vonden. Het land was laag en vlak, slechts met 2 of 3 vlakke heuvels binnen in het land, zonder geboomte en aan de kust, behalve op eenige weinige plaatsen, tot op eene manslengte

steil afloopende. De kust loopt meestal Z. O. en N. W. Het land kwam ons zeer schoon voor; wij zagen geene sneeuw dan aan de kust. Bij het land komende, woei ons eene zeer warme lucht te gemoet, welke ons zeer vreemd voorkwam, daar wij te voren, en ook toen wij het land verlieten, het vrij koud hadden (*).

Nu wendden wij weder O. ten N. en O. N. O. van het land af, en, daar verder in den nacht de wind ruimer werd, zeilden wij O. en O. ten Z. aan. Den volgenden dag bleven wij O. ten Z. aanhouden en ontmoetten schotsen ijs, die zoo hoog waren als de helft der zeilen van ons schip. Nu begon het sterk te misten, het weder werd voehtig, de wind Z. en Z. Z. W. en, daar wij niet wisten, waar wij ons bevonden, sehoon wij ongeveer 10 mijlen van het land gisten te zijn, besloten wij, hier te blijven, tot dat het weder wat ophelderde. De Admiraal wierp dus zijn anker uit, en wij maakten ons schip aan het zijne vast. Wij lagen hier op 32 vademen diepte schoonen wazigen grond; de stroom liep Z. Z. O., echter niet sterk. Met zonnenondergang klaarde het weder op, en wij kregen eenen Z. W. en daarna eenen slappen wind en Westelijke koelte, en hadden steeds slecht water. Wij ligtten nu het anker en gingen weder onder zeil, twee mijlen Z. O. en verder Z. O. ten O. en O. Z. O. aanhoudende. Nu sche-

(*) De zomerwarmte wordt midden in den zomer dikwijls sterk genoeg, om de teer van de schepen te doen smelten. PENNANT, *Noordpoollanden*, bladz. 180.

nen wij als door bergen van ijs omringd en, waar wij ook de oogen wendden, meenden wij land te zien, dat zich op duizenderlei wijze vertoonde en elk oogenblik veranderde, zoodat wij volstrekt geene zekerheid konden hebben, daar het op de eene plaats verdween en op de andere weder te voorschijn kwam. Ondertusschen dreven overal schotsen ijs, die een vreesselijk gezigt opleverden; sommige waren zoo hoog als groote schepen, met gaten en spelonken, even als steenrotsen, waar het water uit- en inliep, even als men zulks bij onweder aan de kusten ziet (*). Ook zagen wij hier en daar hout, alsook

---

(*) Het is niet te verwonderen, dat onze zeelieden hierover verbaasd stonden; zelfs de kundige FORSTER zegt in zijne *Waarnemingen over de Aardrijkskunde, Natuurkunde* enz.: » De » ontzaggelijke ijsbergen, die in de nabuurschap der aspunten » in zee drijven, maken eenen onbeschrijfbaren indruk op den » zeeman. Ik had te voren reeds zeer veel van derzelver ge» daante, grootte en oorsprong gelezen, en nogtans vond ik » mij volkomen verrast, toen ik die voor de eerste maal zag. » De grootheid van dit gezigt gaat alle verwachting te boven."
Schoon is de beschrijving van onzen UILKENS: » Alomme » ijsvelden achter ijsvelden, bergen rondom bergen, met af» wisselende ijs- en sneeuwlagen opeengehoopt! Hij ziet de » golven tegen dezelve als tegen vaste klippen klotsen; maar » als vaste klippen tart die zelfde hoofdstof het geweld van » bruisende golven. Welk eene rustelooze beweging, welk » een verdoovend gedruisch! — Gierend schuiven zij elkander » voorbij, krakend scheuren zij vaneen, knarsend stooten zij » tegen elkander aan, donderend vallen groote brokken van » steun- en rustpunten in de onpeilbare diepte, zich eenigen » tijd verbergende onder het schuimend water. Geheele ber-

vederen van vogels, in het water drijven. Ook vlogen hier kleine vogels, die zich te ver van het land

---

» gen van verbazende hoogte, door ongelijke wegdooijing in de
» diepte der zee van zwaartepunt veranderende, wentelen om.
» Enkele deelen, maar nogtans eenige vierkante morgens groot,
» kruijen opeen, stapelen zich opeen, en vormen zich tusschen
» en aan de zijden van bergen, die als vaste rotsen een steun-
» punt geven, voor het oog des verbaasden aanschouwers, tot
» bergen. Het steeds hiertegen aanbruisende water bevriest in
» menigvuldige gedaanten, die de strenge koude bevordert, en
» stelt aan de verbeelding steden, straten, kerken, tempelen
» met de rijkste sieraden van onderscheidene bouworde voor.
» Dan wederom schijnt hier de zee den eersten woesten stand van
» dezen aardbol te vertoonen, en men vertegenwoordigt zich den
» Chaos der dichteren. Ook de verwen treffen het gezigt, daar
» nu eens op het glinsterend ijs, door de stralen der zon, ver-
» schillende kleuren geboren worden, dan de rotsen gevormd
» schijnen te wezen uit hemelsblaauwe kristallen, die met het
» schoonste blaauw der saffieren om den voorrang strijden
» zouden. —

» Hoe menigvuldig zijn deze ijsvelden! hoe veel deze rotsen!
» hoe hoog deze bergen! En wat is echter eene hoogte van
» 200 voeten, tot welke men dikwerf dezelve boven het water
» verheven heeft gezien, bij hetgene dezelve door zoo vele
» grootere uitgestrektheid onder het water in het geheel moeten
» zijn. Want uit de betrekkelijke zwaarte en de wetten van
» waterweegkunde, staat de klomp ijs boven het water tot
» die, welke er onder is, als één tot negen, en dus heeft een
» ijsberg van 200 voet hoogte 1800 voeten diepte onder de op-
» pervlakte der zee, en bedraagt in het geheel 2000 voeten in
» lengte. Voorbij zulk een ijseiland, — hetwelk, behalve deze
» hoogte, 2000 voeten lang en 400 breed was, voer Cook met
» zijn gezelschap. Welk een ijsklomp dus, die niet minder

verwijderd hadden, gelijk ook twee groote vogels, die N. O. aanvlogen en veel naar zwanen geleken. Uit al deze teekenen besloot ik, dat het eiland *Kolgujew* N. O. en O. N. O. van ons lag; schoon wij, gelijk gezegd is, zulks met geene zekerheid konden bepalen, door den damp en nevel, die hier altijd bij anders helder weder heerscht. Ook konden wij geen land zien, doch gisten tusschen *Kolgujew* en de kromming voorbij het eiland *Morsonowitz,* welk eiland wij echter ook niet zagen, te wezen. Wij loodden hier gedurig en vonden van 34 tot 35 vademen zwarten en ook rooden zandgrond, met schelpjes vermengd. Kort daarna kwamen wij zoo diep in het ijs, dat wij er van alle kanten in bezet raakten, en ofschoon het uit groote stukken drijfijs bestond, leverde het niettemin een verschrikkelijk gezigt op, dewijl wij naauwelijks het water konden onderscheiden en er schotsen onder waren als klippen, rotsen en eilanden; gelukkig voor ons, dat wij stil water en helder weder hadden!

Wij zeilden hier den geheelen nacht door heen; toen wij ongeveer 6 mijlen gezeild hadden, moesten wij om de menigte van ijs afhouden; doch een uur daarna kregen wij eene streek klaar water en hielden weder O. Z. O. aan; terwijl het aan beide zijden

---

» dan één duizend en zeshonderd millioenen teerlingvoeten » bevattede! — Wien onzer, mijne vrienden! wordt niet de » belijdenis afgedwongen, dat zelfs de koudste en afgelegenste » deelen der aarde majestueuze verschijnselen opleveren, die » de ziel met verbazende ontroering vervullen.

weder vol ijs was, het welk wij gisten uit de genoemde kromming en van het eiland *Kolgujew* te komen, schoon wij nog geen land zien konden. Wij hadden alhier 20 vademen diepte, met schoone zand- en stekgrond; des nachts hadden wij denzelfden grond en 30, 28 en ook 24 vademen gehad.

Aldus voortzeilende, kwamen wij des zaturdags op den middag weder rondom in het ijs, dat zich over de geheele zee in losse schotsen verspreidde; maar aan lij, namelijk N. N. O. en O. van ons, was het digt aan elkander even gelijk vast land, zoodat men zelfs van de ra, of zoo ver men zien kon, geen open water kon ontdekken; alleen zag men, dat het spits afliep en aan beide zijden zich weder in schotsen verdeelde; hier vonden wij ongeveer 30 vademen gemengde klei- en zandgrond. Nu werd de wind schraalder, zoodat wij slechts O. en O. ten Z. konden aanzeilen, liepen digt aan de N. O. zijde van het ijs heen, waar wij 29 vademen van denzelfden grond vonden. Hier hielden wij er eenigen tijd van af, doch namen toen weder onzen koers, door de schotsen heen, O. ten Z., en bevonden de N. B. 68° 32′, zijnde naar gissing 9 à 10 mijlen Westwaarts van *Swetenoes* (*Swiatoi-Noss*), zonder echter nog eenig land te zien, niettegenstaande wij eene heldere kim hadden.

Wij hadden aanhoudend slecht water en het weder eenigzins warmer dan de vorige dagen, en zeer schoon. Wij zagen nu en dan zeehonden of robben, alsmede eenige weinige vogelen, die als zwa-

nen vlogen (*); doch andere zeevogels zagen wij in het geheel niet. Na nu nog een uur gezeild te hebben, kwamen wij weder aan het ijs, dat aan de N. O. en O. zijde nog al even dik en vast aan elkander lag, en, zoo ver men van de steng af zien kon, zich als een vast land opdeed. Maar nu kregen wij in het Z. Z. O. en Z. W. een uitgestrekt open water, met slechts weinig drijfijs bezet, in het gezigt; dit gaf ons nieuwen moed; wij hielden Z. en Z. ten O. aan en hadden eenen Oostenwind met eene stijve koelte. Na ruim 2 uren ontdekten wij in het Z. O. land, dat ons toescheen laag en vlak te zijn en zich O. N. O. en W. Z. W. uit te strekken. Wij hielden dit voor het eiland *Swetenoes* (*Swiatoi-Noss*) eigenlijk eene kaap, die naar gissing 4 à 5 mijlen van ons was; schoon dit moeijelijk was te bepalen, doordien de dampen en nevel onze gissing dikwerf de voorwerpen onder eene geheel andere gedaante deden

---

(*) Mogelijk wel de Eidervogel (*Anas Mollissima*), verkeerdelijk *Eidergans* genoemd. Deze is van boven meestal van witte en van onderen van zwarte vederen voorzien, heeft eenen volronden, gekroonden, zwartachtigen bek, bruine oogen en donkere pooten en de waschhuid van achteren in tweeën gespleten en gerimpeld. Deze vogel wordt veel in deze streken, *IJsland*, *Groenland* en ook in *Schotland* gevonden. Het vleesch en de eijeren zijn smakelijk; doch hun vel, waarmede men kleederen voert, en hunne vederen, onder den naam van eiderdons bekend, die uit het geheele rijk der natuur de ligtste en tevens meest verwarmende stof uitmaken, zijn vooral belangrijk.

voorkomen. Wij vonden hier 21 vademen stekgrond en kregen eenen Zuidenwind, die, over het land komende, ons bijzonder warm toescheen. Nu wendden wij en liepen O. ten Z. en O. Z. O. aan, en schoon wij hier en daar nog schotsen ijs zagen drijven, was onze vrees echter veel verminderd, daar wij vooronderstelden, dat de kust schoon zijn zoude.

Naar mijne gedachten komt het meeste van dit ijs uit de bogt tusschen het land van *Candenoes* en *Swetinoes* (de golf van *Tscheskaja*), welke met het eiland *Kolgujew* een kanaal vormt, zoodat het ijs geenen vrijen uitloop heeft, en dus tegen het eiland aandrijft, waar het bijzonder aan de Oostkust blijft zitten, van waar men wil, dat zich een rif na het O. ten Z. uitstrekt, gelijk wij dan ook het ijs spits zagen uitloopen, zoodat het te vermoeden is, dat hetzelve nimmer of zeer laat deze kust verlaat. Eenigen tijd daarna vonden wij 18 vademen kleigrond met zand gemengd. De wind wat ruimer wordende, liepen wij Z. O. naar het land toe; natuurlijk verminderde nu de diepte, zoodat wij eene halve mijl van het land slechts 5 vademen hadden. Het land strekte zich, juist zooals wij gedacht hadden, O. N. O. en W. Z. W., terwijl wij van de steng Westwaarts eene landpunt meenden te zien, vanwaar het land weder Zuidwaarts en naar binnen liep, hetwelk ons in de gedachte, dat dit de hoek van *Swiatoi-Noss* moest wezen, bevestigde. Het land was geheel vlak, met eenige lage heuvels en aan de kust met wit zand, zoodat men soms niets, dan het hooge zand zien kon; hier en daar zag men langwerpig begroeide heuvels,

die iets hooger waren, doch altemaal zand schenen te zijn.

Wij kwamen nu, naar gissing, 4 of 5 mijlen ten O. van den hoek van *Swiatoi-Noss* en liepen nu tot op eene halve mijl langs de kust heen O. N. O. aan, waar wij 5 of 6 vademen water hadden. Wij zetteden onze sloep uit en, nadat wij een weinig gezeild hadden, bemerkten wij in een hoog zandstrand eene opening, welke eene schoone rivier scheen te wezen, die zich zeer verre landwaarts in uitstrekte en verder zijnen loop Oostwaarts aannam. Wij dachten, dat het de rivier *Coliocoua* (*Kolokolkowa*) zijn moest, en lieten de sloep er op aanhouden, om de diepte te onderzoeken; doch zij vonden nergens meer dan éénen vadem water, waarom zij weder aan boord kwamen. Wij zeilden dus verder op eene halve mijl van de kust in 5 à 6 vademen water; doch om middernacht kwam er eene sterke mist, waardoor wij, wijl de kust hier met eene bogt liep, die wij niet zien konden, twee of drie mijlen van de kust afraakten. Wij ontmoetten nu weder ijs, en vonden schotsen, die tot op de helft van onze masten boven het water uitstaken en op den grond als rotsen vastzaten, schoon wij hier 7 vademen water hadden, en daar het ijs aanhoudend vermeerderde, lieten wij het anker vallen en bleven ruim één uur liggen, wanneer het weder opklaarde. Wij zagen toen in het N. N. W., N. N. O. en vooral in het O. van ons eene menigte ijs, hetwelk gedeeltelijk op ons aandreef, waardoor wij genoodzaakt werden, het anker te ligten en op het land aan te houden, ten einde zoo veel mogelijk het ijs

te vermijden. Wij zeilden dus in 7, 6 en op eene halve mijl van den wal in 5 en $4\frac{1}{2}$ vadem water voort, steeds zand en wazigen grond vindende. Toen wij eenigzins digter bij den wal kwamen, zagen wij ten Oosten van ons eene afloopende punt lands met zandig strand, achter welke eene opening of rivier scheen te zijn, welke wij hoopten, dat de rivier *Petschora* wezen zoude, waarom wij er terstond onze sloepen heen zonden, ten einde te onderzoeken, of wij ons met onze schepen aldaar voor het ijs, dat door den wind heen en weder gedreven werd, konden bergen, en lieten tot derzelver wederkomst het anker vallen.

Den volgenden dag (den 10den) kwamen de sloepen weder aan boord, ons berigtende, dat zij geloofden, eenen zeer goeden ingang en eene zeer goede haven gevonden te hebben, met 13, 12 en 11 voeten water, waarom wij besloten, daar in te loopen, ten einde te zien, of wij eene betere vaart door het ijs konden verwachten, waarvan nu de zee geheel vol was. Terwijl wij nu bezig waren naar binnen te loopen, zagen wij achter ons een schip uit het Westen naar ons toekomen, hetwelk langs de kust hield, en, gelijk wij naderhand vernamen, eene *Russische Lodding* (*) was, die uit de *Witte Zee* kwam en naar *Petschora* wilde. Wij vervolgden echter onzen koers naar de haven en hielden digt langs den Oosterwal naar den loop des inhams of der rivier Z. W. en Z. W. ten W. aan. Bij

(*) Eene *Russische Lodding* is een klein éénmastvaartuig, dat vooral in de *Witte zee* en voor de kust vaart en visscherij wordt gebruikt.

den ingang, die goed en tamelijk wijd is, hadden wij 14 tot 11 voeten water; aan de Westzijde van den ingang echter is eene bank, waar men slechts éénen vadem water had. Wij hielden dus naar den Oosterwal tot achter de Westerpunt, en hadden hier $2\frac{1}{2}$ vademen diepte. De genoemde Lodding kwam nu ook bij ons, om, daar het stil was geworden, gunstiger weder en wind af te wachten. De *Russen* kwamen bij ons aan boord, gelijk wij ook hen bezochten.

Zij betoonden ons zeer veel vriendschap, en wij wonnen van hen alle berigten omtrent deze streken in. Hierdoor vernamen wij dan ook, dat onze kaarten en berigten zeer onnaauwkeurig waren en dat wij, volgens hen, buiten het eiland *Kolgujew* omgeloopen waren; terwijl wij meenden, beneden hetzelve heen gekomen te zijn. Zij verhaalden ons, dat al het ijs, dat wij gezien hadden, en dat wij meenden, aan *Kolgujew* vast te liggen, meer zeewaarts lag, hetwelk te meer geloofwaardig scheen, daar zij nog denzelfden nacht aan het eiland gelegen hadden, zonder eenig ijs vernomen te hebben, waarover wij niet weinig verwonderd waren. Verder vernamen wij van hen, dat genoemd eiland omtrent eenen dag en nacht zeilens ten Noorden van *Swiatoi-Noss* ligt en ongeveer 20 mijlen in den omtrek heeft, dat de *Drooge rivier*, waarin wij eerst meenden binnen te loopen, en welke wij dachten de *Kolokolkowa* te zijn, het Westergat van het eiland *Toxar* (*) was, hetwelk naar buiten

(*) Mogelijk is dit *Os-Prostoe* bij ARROWSMITH, op de kaart van COVENS *Prestoi.* WITSEN zegt: » Een eiland omtrent » *Colcova* werd voor 100 jaar *Toxar* genoemd."

toe Oostwaarts aanloopt, gelijk wij gezegd hebben, maar aan de Oostzijde weder uitsteekt, terwijl de kust loopt alsof het vast land ware. In het Oostergat van dit eiland nu waren wij binnen geloopen en thans geankerd. De Stuurman der Lodding gaf ons op zijne wijze eene schets van het Land van de *Witte Zee* af tot aan *Petschora* toe, en hoewel deze schets zeer onvolkomen was, daar deze menschen van geene breedte of graden weten, diende ons dit echter tot een kenteeken en rigtsnoer voor de hoeken, rivieren, eilanden en de omstreken, benevens de regte benamingen. Van *Waaigat* wisten zij echter niets dan bij geruchten, dat het een naauw en altijd bevroren gat was van weinig diepte, en dat, zoo men daar door was, er eene zee was, die zij de *Zuider-* en *Warme Zee* noemden, alsmede, dat al het ijs naar *Nova-Zembla* drijft en daar het geheele jaar door blijft liggen. Meer konden zij ons niet mededeelen; de stroomen loopen hier aan de kust O. en W., terwijl de vloed uit het Oosten komt.

Den volgenden dag, den 11den, zagen wij tegen den middag, drie zeilen uit het Westen langs de kust aankomen; wij gingen er terstond met de sloep naar toe en zagen, dat het Loddingen waren, die allen naar *Petschora* zeilden. Omtrent de kusten, rivieren en *Waaigat* konden zij ons niets meer zeggen, dan de vorigen; doch, daar hunne berigten volkomen met de anderen overeen kwamen, was dit ons een te sterker bewijs voor derzelver echtheid. Echter zeiden zij nog, dat men wel door *Waaigat* zoude kunnen varen, maar dat er zich zoo vele walvis-

schen en zeepaarden ophielden, dat zij alle schepen, die daar kwamen, vernielden; hiervoor echter waren wij niet bevreesd; wij wenschten slechts geene andere verhindering daar te zullen vinden. Anderen zeiden, dat er zoo veel klippen en droogten in lagen, die het onmogelijk maakten, er door te komen. Eenigen verhaalden, dat de grootvorst er voor eenigen tijd drie Loddingen had heen gezonden, welke, zonder er iets uit te rigten, door het ijs vergaan waren, terwijl slechts weinige manschappen zich over het ijs gered en hiervan berigt gebragt hadden. Al deze verdichtsels en verschillende verhalen hoorden wij aan, wel begrijpende, dat zij ons bij voorraad bevreesd wilden maken of wel niet beter wisten en dit elkander wijs maakten, gelijk men gewoonlijk, onder den naam van *hooren zeggen*, vele onwaarheden versiert en allerlei wonderen wil doen gelooven. Wat mij betreft, ik werd door deze berigten te meer in de hoop versterkt, omdat wij door eigene ondervinding het geheel anders zouden vinden en alzoo het ongerijmde van al deze verdichtselen op de beste wijze zouden kunnen aantoonen.

Tegen den avond namen wij hoogte en vonden 68° 30′ N. B. voor het Oostergat van *Toxar.* Het is hier hoog water, met N. N. O. en Z. Z. W. ter maan, wanneer er 13 voeten water is.

Den 12den zagen wij weder eene Lodding uit het Westen komen, die Oostwaarts langs de kust voorbijliep, zonder dat wij die spraken; doch kort daarna kwamen twee Russische Jagers (de eerste

menschen, die wij op het land zagen) bij ons, welke wij aan boord lieten halen, en die ons vertelden, dat zij uit de *Witte zee* gekomen waren en door de genoemde Lodding aan wal gezet waren, om ons te spreken, en verder over land zich naar de rivier *Kolokolkowa* (bij sommigen ook *Kolkowa*) te begeven, alwaar zij den geheelen zomer meenden door te brengen, dewijl hier een groote voorraad van beeren, sabels, marters, vossen en ander wild gevonden wordt. Wij vroegen hun of er geene menschen op dit land woonden, daar wij van tijd tot tijd meer landwaarts in rook gezien hadden; doch zij zeiden ons, dat soms eenige Jagers uit het binnenland naar deze streken kwamen, om pelterijen op te doen, maar dat deze voor ons bevreesd zijn en vlugten zouden; terwijl zij geene eigenlijke *Russen* (waarschijnlijk *Samojeden*) waren, die eenen eigenen tongval hadden, echter de Russische taal ook zeer goed verstonden.

Wij verzochten hun, deze menschen te willen zeggen, dat zij voor ons niet behoefden te vreezen, dat zij vrij bij ons konden komen, en wij hun gaarne alle vriendschap wilden bewijzen; waarop zij zeer tevreden van ons afscheid namen en ons verzochten, in de rivier van *Kolokolkowa* ook bij hen te willen komen en ons aanboden, ons gaarne van hetgene zij zoude vangen, mede te deelen.

Dit eiland *Toxar* en het vaste land, om hetzelve gelegen, is aan de kust, zoo ver men die afzien kan, meestal laag en vlak en met zand, dat zich wel twee uren landwaarts in uitstrekt en volmaakt waterpas is, bedekt. Landwaarts in is ten Oosten een

vlak gebergte, dat niet zeer hoog is, en achter dit gebergte verhaalde men ons, dat de rivier *Kolokolkowa* stroomde, waar wij ook van tijd tot tijd rook zagen opgaan. In de genoemde vlakte vindt men vele kolken en stilstaande wateren, die meestal hunnen oorsprong vinden in de sneeuw, die smelt, daar de vlakte van het land geene genoegzame afwatering geeft.

Het is meest zandgrond, doch vrij groen en schoon. Overal ziet men voetstappen van beeren en ander wild, ten blijke, dat het voor de jagt zeer geschikt is. Ook zagen wij hier meeuwen, rotganzen, bergeenden en andere watervogels in zulk eene menigte, dat wij er over verbaasd waren; doch tevens heeft men hierbij stil weder zulk eenen last van de muggen, dat men er zich niet tegen behoeden kan. Verder is hier niets bijzonders.

Des nachts gingen hier nog drie Loddingen voorbij naar *Petschora*.

Op dien dag en den volgenden zagen wij nu en dan eenige walvisschen bij ons in de haven komen; wij vervolgden dezelve met onze sloepen en joegen hen nu en dan op het drooge; doch uit gebrek aan genoegzame harpoenen konden wij geen geweld tegen hen gebruiken, eindelijk kregen wij door lang vervolgen er eenen, dien wij met een harpoenijzer boven in den rug zoodanig getroffen hadden, dat hij nog wel eenigen tijd in de zee heen en weder zwom en het water overal met zijn bloed verwde, terwijl de sloepen hem overal nazaten; doch hij moest het eindelijk door verlies van bloed opgeven. Wij brag-

ten hem aan strand, op het drooge, waar wij hem in stukken hieuwen, om er traan van te maken. Ofschoon het nog een jonge visch was, was het echter een vreesselijk gezigt. Hij was 33 à 34 voeten lang en de staart ongeveer 8 voeten breed, en had aan elke zijde van de onderste kaken 268 beenen, die men walvischbaarden noemt; wij kregen van denzelven 20 tonnen spek en lieten het vleesch, vel en ingewand liggen, waarvan de lever, die wij niet konden bergen, nog wel 3 tonnen zou gevuld hebben. Terwijl wij druk bezig waren met onzen walvisch af te maken, kwam een andere dikwerf tot op eenen steenworp van ons af, om het lot van zijnen makker aan te zien, zoodat wij hem gemakkelijk zouden hebben kunnen vangen, doch daar wij geene genoegzame vaten of gereedschappen hadden, lieten wij hem begaan. Gemeenlijk kwamen zij hier tegen den avond en schenen ééne familie uit te maken, zoodat men hier eene goede vangst zoude hebben kunnen doen. Zaturdag den 16den, ziende, dat het ijs meer en meer wegdreef, gingen wij, schoon er nu en dan nog wel wat ijs voorbijkwam, weder onder zeil, en hielden nu langs de kust; wij hadden eenen slappen Z. W. wind, meest stilte, zonneschijn en zoo warm als in *Holland* in de hondsdagen, doch werden op de verschrikkelijkste wijze door de muggen gekweld, waartegen wij niets konden doen. Wij rigtten hier tegenover de reede aan den zeekant en op de hoogte van de duinen een kruis op, waarop wij eenige van onze namen gesneden hadden, ten einde de *Amsterdammers*, in-

gevalle zij hier mogten komen, konden zien, dat wij hier geweest waren. De wind was zeer veranderlijk uit het O. en O. N. O., doch steeds met eene slappe koelte; wij laveerden langs de kust tot in den nanacht, toen wij bij de rivier *Kolokolkowa* aankwamen. Het land, tusschen het *Ooster-gat* van *Toxar* en de genoemde rivier, loopt meestal O. en W., O. ten Z. en W. ten N., is naar gissing ongeveer 5 mijlen lang, en heeft overal eenen vlakken grond, met 8, 7, 6, 5, 4, 3 en minder vademen diepte, naarmate men digter bij den wal komt; echter soms zeer ongelijk, doch overal schoone zandgrond; terwijl de kusten mede zand en zeer vlak en effen zijn; slechts nu en dan, gelijk ten Oosten van de rivier *Kolokolkowa*, door enkele zandduinen afgewisseld. Ten Westen van de genoemde rivier ziet men, meer binnenlands, hetzelfde langwerpige gebergte, dat men, buiten het *Ooster-gat* van *Toxar* uit het Westen komende, bemerkt. Bij de rivier gekomen zijnde, zonden wij onze sloepen, om dezelve te verkennen; doch deze vonden, dat het een zeer ongelijk gat was, moeijelijk om binnen te loopen; mid vaarwaters strekt het zich N. en Z. met zeer vele kronmingen en ongelijke diepte van 5 tot 3 vademen en zelfs van 11 tot 12 voeten, van binnen wel wat dieper, doch zeer verschillende uit. Aan de Oostzijde der rivier loopt de kust weder O. N. O. en W. Z. W. wel zoo Oost en Westelijk, bijna geheel vlak land en zandstrand, aan de kust een weinig meer verheven, met langwerpige vlakke duinen op eene halve mijl ten Oosten van de *Kolokol-*

kowa, hetwelk, als men van het Westen komt, een zeer goed kenteeken is. Het overige is zoo vlak en effen, dat men er zich over verwondert, terwijl men overal de opgegevene diepte behoudt. Wij vonden hier dezelfde Lodding, die ons bij *Toxar* twee Jagers aan boord gezonden had, welke juist de ankers ligtte, om naar *Petschora* onder zeil te gaan. Deze schonk ons eenigen verschen visch, die zeer veel naar zalm geleek, doch veel kleiner, echter goed van smaak was. Met eenen slappen wind vervolgden wij nu onze reis, langs de kust O. N. O. aanhoudende; het was steeds schoon warm weder en het water slecht.

Op den 17^{den} des avonds kwamen wij bij de rivier *Pitzano*, zijnde de geheele kust, die wij voorbij gezeild hadden, zooals wij reeds hebben opgegeven, meestal O. N. O. en W. Z. W., iets meer O. en W. loopende en overal met schoonen grond en 7 à 8 vademen water. Wij hadden naar gissing 6 mijlen afgelegd. Toen wij tot op eene mijl bewesten de *Pitzano* gekomen waren, gingen wij er met de sloepen heen, om de kust te verkennen. Wij hielden langs den Westerwal, alwaar wij tot op eenen steenworp van het land altijd nog 4 tot 2 vademen water vonden; doch, toen wij bij den Westhoek van den ingang kwamen, vonden wij, dat deze met een vlak strand zeewaarts inliep en dan met eene bogt naar het Oosten omliep, waar het zeer diep was.

Wij loodden nu het geheele gat of den ingang af, doch vonden aan den mond naauwelijks 6 en

verder op niet meer dan 8 voeten water, zoodat het geene rivier is, om er met schepen in te loopen. De rivier scheen ons ver landwaarts in en met vele bogten en kromten te loopen: terwijl zij meer binnenwaarts eenen steilen verhevenen wal heeft, waartegen het water aanbruist, zoodat zij waarschijnlijk daar wel meerdere diepte zal hebben (*); doch dit is zoo ver, als men met het oog zien kan. Ten Oosten is vlak zandstrand, hier en daar met vlakke langwerpige heuvels, die mij schenen langs de rivier *Pitzora* (*Petschora*) te liggen, gelijk ons die van de Lodding, welke met ons van *Kolokolkowa* afgezeild waren, ook verhaalden; deze bleven hier visschen. Zij verhaalden ons nog, dat deze rivier *Pitzano* genoemd werd en dat wij nu tot *Petschora* toe banken en droogten zouden ontmoeten, doch alsdan meerdere diepte zouden krijgen en bij het eiland *Varandij*, in de kaart *Olgijm* genoemd (waarschijnlijk het kleine eiland *Dolgoi-Ostrow*) zoude komen, waar wij zeer goed liggen konden. Wij zagen nu ten N. en N. O. van ons nog vele schotsen ijs drijven; doch de *Russen* gaven ons goeden moed, zeggende, dat het binnen acht of tien dagen gesmolten en weg zoude wezen. Het weder was aanhoudend mistig, zoodat de zon niet kon doorkomen, schoon wij dezelve altijd zeer goed zien konden; doch zij was vuurrood, hetwelk wij nimmer gezien hadden en ons

(*) De *Pitzano* heeft dus eene baai in den ingang.

deed vreezen, dat dit hitte en droogte voorspelde; doch het liep op eenen storm uit het Oosten uit. Met den avond kregen wij eenen slappen N. W. wind; wij hielden nu N. O. aan en liepen alweder door eenen hoop schotsen, waarvan sommigen zeer groot waren; daarna kregen wij eene klare zee en stuurden toen O. N. O. en O. ten N. aan, om de banken en ondiepten, welke men ons gezegd had tusschen *Pitzano* en *Petschora* te liggen, te vermijden. Hierdoor geraakten wij buiten het gezigt van het land, wijl dit zeer laag en de lucht dijnzig was. Wij hadden nu de diepte van 16 en 15 vademen; op deze wijze zeilden wij den geheelen nacht door, van tijd tot tijd nog schotsen ijs, waarvan sommige zoo groot als eilanden waren, ontmoetende, doch die nu zwak schenen te zijn, zoodat zij allengskens aan stukken braken en waarschijnlijk zonken. Het weder bleef even mistig, doch de diepte wisselde van 16 tot 12 en bij het land tot 5 vademen af. Met den morgen ankerden wij op zes vademen, ten einde te wachten tot het ophelderde en het land te verkennen.

Den volgenden dag kregen wij eenen sterken mist, die tot den avond aanhield; toen werd het helder, echter nog met eene bedekte lucht; wij zagen nu land en bemerkten, dat de rivier *Petschora* voor ons uitlag, wijl wij eene Lodding voor ons uit zagen zeilen. Nu liep de wind Oost met eene stijve koelte; wij ligtten de ankers en gingen onder zeil, ten einde te zien of wij met laveren het land beter konden verkennen. Op deze wijze ontdekten wij

eindelijk eene opening in het land, alwaar eene Lodding ten anker lag, waaruit wij terstond opmaakten, dat dit de *Petschora* was. Wij wendden nu nog een paar malen en ontmoetten veel ijs; doch daar het nu sterk begon te waaijen en de zee zoo hol werd, dat wij, sedert wij *Candanoes* verlaten hadden, nog zulk een weder niet hadden gehad, besloten wij op zes vademen diepte het anker te laten vallen, ten einde beter weder af te wachten. Het duurde echter tot den volgenden dag tegen den avond, eer het weder opklaarde, maar de Oostewind bleef aanhouden; echter ligtten wij nu weder onze ankers, ten einde te beproeven of het mogelijk ware, hierdoor het land beter te kunnen verkennen. Eindelijk gelukte dit; wij zagen nu het land van de *Petschora*, hetwelk Z. W. eene halve mijl van ons af lag en zoo vlak, dat men het op eene halve mijl afstands niet konde onderkennen, schoon wij duidelijk eene Lodding in de rivier zagen liggen. De kust was hier overal zeer vlak; want onder het laveren kwamen wij tot op eene halve mijl van het land en dan weder anderhalf en twee mijlen daarvan af en vonden daar zeer verschillende diepten van drie tot negen vademen. De kust van de *Pitzano* tot de *Petschora* loopt naar onze gissing meest Oost en West, 10 of 11 mijlen ver. Een weinig ten Oosten der laatste rivier, vormde het land eene platte punt of hoek, welke ons toescheen, met het water gelijk te liggen, van boven het land afweek en naar binnen liep, wijl wij daar verder geen land zien konden, waaruit wij dus besloten, dat hier eene inham

zijn moest. Daar nu het weder beter werd en wij geen ijs meer zagen, besloten wij onze reis te vervolgen; wij kwamen soms zoo digt aan den wal, dat wij van de ra af het land ten Westen van ons en ook de branding zien konden, hetgene wij voor den mond der *Petschora* hielden. Wij zagen ook hier en daar rafeling van stroom, terwijl bij het zeilen naar den wal de diepte steeds minder werd, waarom wij niet nader bij het land durfden komen, maar meer zeewaarts hielden. Ofschoon het nu helder weder was, konden wij door de laagte van het land en de ongeregelde diepten het niet nader verkennen. Wij zeilden dien nacht met denzelfden Oostewind (hoewel slapper en met slecht water) en schoon weder voort en hadden al spoedig weder de diepte van negen tot twaalf vademen, welke wij den geheelen nacht onder het heen- en weder laveren behielden, zonder dat wij eenig land te zien kregen, waaruit wij besloten, dat de verschillende ondiepten, te voren gevonden, van het land, dat zich bij *Petschora* uitstrekte, voortkwamen, hetgene zich daar ook afscheidde, en eenen inham maakte.

Tegen den morgen, de wind Noord loopende, stuurden wij O. en O. N. O. naar *Waaigat.* — Van *Swiatoinoss* af tot hier, was het water niet zout, doch alleen brak, hetgene uit de menigte van ijs, de toevloeijing van het sneeuwwater en de uitwatering der rivieren alhier gemakkelijk wordt afgeleid.

Den 20sten op den middag namen wij hoogte en vonden juist 70° Breedte, terwijl na gissing *Pet-*

schora toen Z. W. en Z. W. ten Z. zeven mijlen van ons lag.

Nu stuurden wij N. O. en zagen veel hout ons tegen drijven, waaruit wij berekenden, niet ver van land te zijn. Wij hadden nu nog 14 vademen diepte, doch een à twee uren later 20 vademen fijnen zandgrond. Wij zagen hier in het N. O. eene mistbank, die wij vastelijk voor land hielden; doch zij verdween weldra en wij hielden met eene stijve koelte, naar onze rekening reeds meer dan 20 mijlen van *Petschora* af zijnde, N. O. en O. N. O. aan. Wij loodden nu 38 en 40 vademen kleigrond. Met de eerste wacht begonnen wij O. en O. ten N. aan te houden en legden in deze wacht wel zes mijlen af. Nu werd de wind stijver; doch naderhand verflaauwde dezelve weder en wij stuurden nu O. Z. O. en Z. O., en vonden 32 vademen diepte; terwijl wij nog wel veel drijfhout, maar volstrekt geen land vernamen.

Doch op den 21[sten] zagen wij in den morgen land, hetwelk wij voor het eiland *Waaigat* (*) hielden; het

(*) *Waaigat*, door velen *Waaigatz* of *Vaigatz* geschreven, is een groot eiland, aan den ingang der golf van *Karien*, door de straten *Waaigat* of *Nassau* van het vaste land gescheiden en door de *Woronowskaja-Guba* van *Nova-Zembla* gescheiden, Het ligt tusschen 75° 10′ en 78° 3′ lengte en 69° 20′ en 70° 5′ N. B., is rotsig, zonder hout en bijna zonder planten, maar rijk aan pels- en stranddieren, vogelen en visschen, en hierom door eenige *Samojeedsche* fa-

was O. en O. ten Z. naar gissing, 3 mijlen van ons een schoon hoog land, waarvan ons echter de mist verhinderde, de ware gedaante op te nemen. Wij hadden hier nog 32 vademen stekgrond. Den afstand tusschen *Waaigat* en *Petschora* gisten wij op 30 mijlen volgens de opgegevene koersen. Een uur nadat wij het land gezien hadden, kregen wij uit het Z. en Z. O. zulk eenen dikken mist, dat wij nergens konden heen zien en niet hooger dan Z. en Z. O. durfden aanhouden. Wij hadden hier 27 vademen met stekgrond. Tegen den middag begon het weder op te klaren, met stilte; doch wij konden nu duidelijk dat gedeelte van het land, hetwelk voor ons lag, onderscheiden, ofschoon het ijs en de nevel zulks aan de uiteinden nog verhinderden, zoodat wij hiervan slechts kleine gedeelten zagen, die ons als eilanden voorkwamen; het land was nu 3 mijlen ten Oosten van ons. Wij namen hier hoogte, zoowel met het Astrolabium als met den graadboog, daar het zeer stil was, en vonden 70° 20′ N. B., waaruit wij met zekerheid meenden te kunnen besluiten, dat het *Waaigat* zijn moest. Ook hier dreef eene menigte van takken, struiken en wortels van boomen; ter-

---

miliën bewoond en van tijd tot tijd door *Russen* en *Syrjanen* bezocht. Volgens oude berigten zouden er bergen zijn, die tot het *Uralische gebergte* behooren en welke ook op de *Podrobnoga-kaart* geteekend zijn. Nieuwere schrijvers echter willen, dat deze hoogten met het *Uralisch gebergte* geene gemeenschap hebben.

wijl het water zoo zwart was als in de sloten in *Holland*; kort daarna kregen wij eenen N. en N. N. W. wind en liepen regt op den wal aan, tot op eene kwart mijl afstands. Wij zeilden Z. Z. O. langs hetzelve heen, en hadden bij afwisseling van 13 tot 9 vademen diepte; soms met kleine steenen, doch meestal met rots- en steengrond. De kust liep aan deze Westzijde, zoo veel wij uit ons zeilen en gissingen konden opmaken, Z. Z. O. en N. N. W., N. ten W. en Z. ten O. en soms ook N. en Z. 7 of 8 mijlen, schoon het land ten Noorden zich nog verder scheen uit te strekken, dan wij zien konden. Zoo ver wij in het voorbijzeilen ontwaarden, scheen het land ons zeer schoon te zijn, een weinig op te loopen en dan vlak te worden. Het was groen, doch zonder geboomte en aan den zeekant rotsig en klippig, op sommige plaatsen als graauwe steen, op andere met glooijende stranden, doch ook graauwachtig; ook zagen wij eenige rotsen en klippen op eenigen afstand van de kust, doch genoegzaam boven water, om ze te kunnen mijden. Verder was de zee schoon, terwijl wij boven op het land geene sneeuw zagen, dan wel hier en daar in de kloven der klippen aan den zeekant. Wij zeilden nu voort tot in den voornacht, toen wij aan den eersten hoek kwamen, alwaar wij aan het strand twee houten kruisen zagen staan, waaruit wij opmaakten, dat hieromtrent menschen moesten wezen. Ten einde hiervan iets naders te vernemen, roeiden wij met onze sloepen daarheen, doch zagen toen, dat het kruisen waren van *Rus-*

sen, die hier waarschijnlijk eenigen tijd van het jaar komen; doch verder zagen wij geene de minste kenteekenen van bewoners of woningen. Wij gingen nu een weinig verder op het land en wandelden verder langs het strand, waar wij eindelijk eenen man gewaar werden, naar wien wij terstond liepen, doch deze man, een *Laplander* (*Samojeed*) wilde niet naar ons hooren, ofschoon wij aan zijne weinige woorden meenden te kunnen bemerken, dat hij een weinig *Russisch* sprak. De man scheen voor ons bevreesd te zijn, liep al achteruit, roepende, dat wij bij den hoop moesten komen. Verder konden wij hem niet verstaan. Hij zette het uit al zijne magt op een loopen, zoo dat wij, niettegenstaande hij, gelijk al de *Lappen* en *Finnen*, waggelde, alsof hij aan beide zijden lam was, hem niet konden achterhalen. De bewoners van *Kilduin* komen, zoo in gedaante als in kleeding, met deze volkomen overeen, terwijl dit een en ander, vergeleken met hetgene wij van de *Russen* vernomen hadden, ons niet meer deed twijfelen, of wij waren bij *Waaigat*. Ofschoon er in het land wel eenige woonplaatsen schenen te zijn, konden wij echter hiervan niets anders vernemen. Het land was schoon, met eenige matige heuvels en bergen en dalen, doch meestal vlak, hier en daar met moerassen en stilstaand water, die ik geloof, dat alleen uit het afloopen van het sneeuwwater ontstaan. Men ziet er vele veldbloemen van allerhande kleur en zelfs sommige zeer welriekende, ook hier en daar schoon gras, doch meest-

al een vaal groen kruid, waar niets aan was en even als op *Kilduin* veenachtig of even als mos, wijl het, onder den voet, even als vederen kussens en zeer moeijelijk te begaan was (*) en op vele plaatsen week en moerassig, daar de aanhoudende toevoer van sneeuwwater den grond geenen tijd geeft, om op te droogen. Wij zagen hier geene boomen en, behalve twee rendieren, ook geene dieren, wel hier en daar beenderen van dieren, doch geene voetstappen, daar door de vochtigheid van den grond dezelve niet staan blijven. Behalve een paar mossen en eene zwaluw zagen wij er bijna geen gevogelte, dan meeuwen, die hunnen nesten op de rotsen en klippen hadden, waarvan wij er eenige stoorden; hoewel van binnen vee genoeg zijn moet, wijl wij meenden dat aldaar menschen wonen.

De zeekant is meest rotsig en klippig, meestal uit zuiveren en schoonen graauwen arduinsteen bestaande, hetwelk een statig gezigt oplevert; hier en daar zijn, of loopen de stranden en kleine inhammen tusschen de klippen van graauw- en zwart zand, met zeer veel kleinen kiezelsteen. Verwonderlijk is het, dat aan het strand en de kust het overal zoo vol drijfhout ligt; zelfs boomen met wortelen en al, en hier van sommigen zoo groot en lang, dat men desnoods er masten en ra's van zou kunnen maken.

(*) Hierdoor verstaat de schrijver zeker het mos; ondertusschen ziet men uit deze beschrijving, vergeleken met de onze, in de vorige noot gegeven, dat het eiland in plantgewas zeer verminderd is.

Zelfs ver landwaarts in, vindt men groote hoopen van dat hout, zonder, dat men begrijpen kan, hoe het daar gekomen is, tenzij het met hevige stormen of groote overstroomingen of watervloeden daar heen geworpen zij. Ook kan het zijn, dat soms de menigvuldige smelting van de sneeuw de gewone vloed zoo hoog doet klimmen en op deze wijze het hout meer landwaarts brengt.

Ondertusschen konden wij niet begrijpen, van waar al dit drijfhout konde komen, daar wij nergens eenige bosschen of boomen bemerkten. Waarschijnlijk moest het dus van eenig ander land of eiland komen, hoewel wij tot nu toe geen ander land zien konden (*).

Wij vonden hier ook het wrak van eene Lodding op het strand liggen, zeker door stormweder hier

---

(*) Tot heden toe is men weinig verder hierin gevorderd; want ook nu nog kunnen wij met geene volkomene zekerheid opgeven, van waar dit drijfhout komt. Van de kusten der *IJszee* zelve kan het niet losſpoelen, daar deze, behalve een gedeelte van *Noorwegen*, steeds met sneeuw en ijs bedekt zijn, en slechts hier en daar eenig struikgewas, nergens boomen voortbrengen. Waarschijnlijk komt het uit het Zuidelijk gedeelte van *Noordelijk Azië* en *Amerika*, alwaar de boomen door de groote stroomen, die in het voorjaar, door het smelten van sneeuw en ijs veroorzaakt worden en groote ijsschotsen met zich voeren, losgerukt en medegevoerd worden. Het bestaat niet alleen uit stammen van dennen, pijnboomen en soortgelijk hout; maar er komt ook wel brazilie- en ander verwhout aandrijven. De stammen en takken zijn gewoonlijk zonder bast, hetwelk waarschijnlijk door het menigvuldig wrijven en stooten te-

vergaan, en gingen nu weder naar boord en zeilden den eersten hoek rond, waar de kruisen stonden, langs den wal, welke vandaar naar den anderen hoek, zoo ver wij zien konden, Z. O. ten Z. liep. Omtrent eene kwart mijl van den eersten hoek vonden wij eenen grooten inham of baai, op welks Noordwestkant, op eene hooge uitstekende rots, een groot *Russisch* kruis stond, en aan welke zijde, een weinig van den wal af, eenige klippen en rotsen gevonden worden. Deze baai loopt meest Noordwaarts met eene bogt naar binnen, zoodat wij dezelve niet geheel konden afzien. Aan de Z. O. zijde liep de kust weder ver naar buiten; hier waren twee of drie eilanden en vele klippen en rotsen digt aan het land. Deze baai scheen

---

gen de ijsklompen veroorzaakt wordt; terwijl ook andere gebrand zijn, hetgene men aan het onderling wrijven, waardoor men dikwerf vlammen uit het drijfhout ziet slaan, moet toeschrijven. Dit hout komt vooral aan de kusten van *Nova-Zembla*, *Spitsbergen*, *Groenland*, *Jan-Majeneiland* en ook wel Zuidelijk bij *IJsland*, *Labrador*, de kusten der *Hudsons-baai* en aan de *Aziatische kusten*, ten Oosten van de monden der *Jenisea*, *Lena*, enz., op *Kamschatka* en de *Aleutische eilanden* aan. De inwoners droogen hetzelve, om het te branden en er hutten en booten van te vervaardigen. Soms drijft er ook gereed gemaakt hout aan, hetwelk in de rivieren in *Noorwegen* soms los raakt en in den oceaan gedreven wordt; zonder dit drijfhout echter zouden de genoemde oorden in den winter niet bewoonbaar zijn. Men zie verder PENNANT'S genoemd werk, bladz. 171; SOMMER, *Gemälde der Physischen Welt*, 3den band, bladz. 473; UILKENS, aangehaald werk, 1ste deel, bladz. 274 en anderen.

zeer geschikt ter berging van schepen tegen alle winden; echter hebben wij de diepte niet onderzocht.

Voor deze baai ankerden wij op eenen afstand van eene kwart mijl in 10 vademen stekgrond, en bleven hier tot in den morgenstond liggen, Wij vonden, dat de stroom hier met den voorvloed dwars op het land en met eene vooreb dwars van den wal af en verder langs het land heen loopt, terwijl het met eene Zuidooste- en Noordweste maan hoog water is.

Den 22sten ligtten wij weder de Ankers en gingen met eenen Oostenwind onder zeil, Z. Z. ten O. en Z. Z. O. aanhoudende; doch naauwelijks hadden wij twee mijlen afgelegd, of het werd stil, zoodat wij het anker weder moesten laten vallen, om niet weg te drijven. Wij vonden hier 69° 45′ N. B.

Tegen den avond wakkerde de wind echter weder op en wij kregen eene frissche koelte uit het Oosten, waarmede wij weder onder zeil gingen.

Wij hielden Z. ten O., Z. Z. O. en soms Zuid aan naar eenen anderen hoek, die naar gissing vijf mijlen van genoemde baai verwijderd was. Deze hoek vertoonde zich als vier of vijf kleine eilanden, digt aan het land gelegen; schoon wij niet konden bepalen, of zij ook aan het land vast waren. Verder zagen wij vele klippen, eenigzins van het land af, liggen, gelijk men dit veel aan deze kust vindt; echter zijn de klippen altijd genoegzaam zigtbaar. Bij den hoek gekomen zijnde, zagen wij op een der ons toeschijnende eilanden, weder twee houten kruisen staan. Vanhier zeilden wij tot

om middernacht, toen wij voor eene opening, die ongeveer ééne mijl breed was, kwamen, in het midden waarvan, naarhet ons toescheen, een eiland lag, dat dezelfde strekking met de kust had en twee ingangen maakte, waarvan de Zuidelijke ons breeder toescheen dan de Noordelijke.

Van den Zuidelijken ingang af, scheen de kust weder, zoo ver wij afzien konden, Z. Z. O. te loopen, en even vlak als de vorige te zijn.

Van den laatstgenoemden hoek, waar de kruisen stonden, tot dezen inham, was de afstand, naar gissing, drie mijlen; loopende de kust Z. O. tot aan den genoemden inham toe.

Ik hield dezen inham voor de straat of het naauw tusschen het eiland *Waaigat* en het vaste land, om reden, dat de ons medegedeelde berigten, de opgegevene breedte en de diepte van het water genoegzaam overeen kwamen, en wij dit op de kaarten ook zoo vonden liggen. Wij zagen van de steng, dat deze straat zeer ver Oostwaars aanliep; doch daar zagen wij weder land. Maar daar men ons had opgegeven, dat er ten Zuiden van *Waaigat* een eiland, en ten Oosten vandaar zes andere eilanden lagen, begreep ik dat het land, dat wij zagen, deze eilanden zijn zouden, die zich van verre als vast land vertoonden; en indien dit al zoo niet ware, kon men toch van buiten af niet weten, hoe de kusten daarvan binnen loopen, en hierdoor een geheel ander gezigt opleveren konden, gelijk zulks wel meer het geval is. Ik meende dus, dat het volstrekt noodzakelijk was, dit een

en ander te onderzoeken en deze goede gelegenheid niet te laten voorbijgaan.

Wij gisten den afstand van het land ongeveer drie mijlen, en loodden negen vademen stekgrond, terwijl het eiland, dat wij in den mond zagen, O. N. O. regt voor ons lag. Wij deelden onze gedachten over de noodzakelijkheid, om dezen inham op te nemen, aan den Admiraal mede; doch hij zeide, dat hij verkoos, eerst verder te onderzoeken, waar het land verder heen strekte, tot daar, waar het land weder Oost en West liep, ten einde verzekerd te zijn, dat er ten Zuiden niets meer te onderzoeken overbleef; dewijl men alsdan dezen inham voor den waren doortogt kon houden, of op goede gronden denzelven meer Oostwaarts zoeken. Wij liepen dus met eene slappe koelte het gat voorbij, en hielden den geheelen nacht langs de kust, die, gelijk gezegd is, zoo ver wij zien konden, Z. Z. O. aanliep. Regt voor het gat zagen wij drie of vier zeepaarden (*), door de *Russen*, *Morse*

(*) Uit het vervolg blijkt, dat dit zeepaard de bij ons bekende Walrus (*Trichecus ros Maros*, ook *Noordsche Walrus* genoemd) is. Hij heeft veel overeenkomst met de robben of zeehonden, van welke hij echter door zijne groote slagtanden, die twee voeten lang en ongeveer vier pond zwaar zijn en waarvan hij zich bij het landen als haken bedient, om zijn ligchaam aan strand te halen, onderscheiden is; gelijk hij ook niet, gelijk de robben, alleen dierlijk voedsel eet, maar zich, behalve met schelpdieren of schelpvisschen, die hij van de rotsen en den bodem der zee losscheurt, ook zeer veel met zeewier voedt. Hij is soms achttien voeten lang. Men vindt

genoemd, het hoofd en hals boven het water uitsteken; zij waren ros van kleur en hadden twee tanden, die van boven nederwaarts uit den mond uitstaken.

Wij gingen den 23sten voort, met eene slappe koelte en soms stilte langs de kust zeilende, die weder Z. ten O. en Z. en Z. ten Westen begon te strekken, terwijl er zich weder zandstranden en vlak land schenen te vertoonen, zoodat wij ruim eene mijl van het land van 7 tot 5 vademen diepte vonden.

Wij zagen hier en daar voor ons uit wel rook op-

---

er dikwijls honderden bijeen, die wel onderling vechten, maar zich ook gezamenlijk dapper tegen eenen algemeenen vijand, tegen wien zij bij het ter ruste gaan schildwachten uitzetten, verdedigen. Het vervolg dezer reize zal doen zien, hoe gevaarlijk het is, hen aan te tasten. CLARKE liet op hen met kogels schieten; anders heeft men eene bijzondere soort van harpoen. De tanden worden zeer gezocht, hooger dan het ivoor geacht en van drie tot vijf guldens het pond verkocht. De huid, die soms vier honderd ponden weegt, geeft goed leder. Zij kunnen den oogappel terug brengen. Het wijfje verdedigt de jongen tot aan het uiterste en zelfs ten koste van haar eigen leven; het jong verlaat echter de moeder niet, schoon zij reeds dood zij. Het vet van dit dier is eerst zoet, doch wordt spoedig zoutig. Het vleesch is mager, zwart en sterk van smaak. Men zie verder: UILKENS, *de volmaaktheden van den Schepper*, 3e deel, 1ste stuk, bladz. 341; ZIMMERMAN, *de aarde*, 3e deel, pag. 332; STEIN, *natuurlijke historie*, bladz. 50; COOK'S *reizen*, 9e deel, bladz. 278 en vervolgens; ZORGDRAGER en anderen. ZIMMERMAN noemt dit dier ook *Zeekoe;* doch dit is de *Manate*, welke in den Atlantischen Oceaan leeft.

gaan, doch, daar de kust zeer laag was, geen land. Wij besloten echter hieruit, dat het land, hetwelk Zuidwaarts strekte, de vaste kust was, welke hier eene bogt maakte, die bij de *Petschora* weder moest uitkomen, gelijk wij voorbij de *Pitzora* ook het land, zoo ver wij afzien konden, zuidwaarts hadden zien aanloopen. Des namiddags vonden wij 69° 13′ N. B. en gingen, ten einde nader kennis te nemen, met de sloep aan wal, waar wij bij het aankomen hoe langs zoo minder water kregen, even als bij het land van *Switoinoss*, waarmede dit ook zeer veel in gedaante overeen kwam.

Het strand was zoo vlak, dat wij nergens droog aan land konden komen; het was hier en daar verheven, doch dan weder vlak en overal met bruinachtig zand, dat met klei- en kiezelsteentjes vermengd was.

Wij vonden aldaar een klein riviertje, dat eene kleine streek landwaarts inliep, doch, daar het laag water was, gemakkelijk half droogvoets kon doorgeloopen worden.

Uit een pas uitgedoofd vuur en pas gehouwene spaanders, die wij hier aantroffen, besloten wij, dat hier eenige Russische vaartuigen moesten geweest zijn. Wij gingen nu door langwerpig afgebrokene dalen landwaarts in, waar wij eene geheele kiel van eene Lodding van veertig voeten lang, met verscheidene aan elkander gebondene en vele losse planken (*)

(*) De Schrijver heeft hier *borderen* van *bord*, dat oudtijds voor plank gebezigd werd; zie onder anderen P. WEILAND, *Taalkundig Woordenboek*, Art. *Bord.*

vonden, welke Lodding zeker hier vergaan was, schoon het ons zeer vreemd voorkwam, dat dezelve zoo ver landwaarts inlag, gelijk ook, dat wij hier eene menigte van drijfhout vonden, daar het geheele land zonder eenig geboomte was.

Dit land was zeer schoon, uit goeden klei- en zandgrond bestaande, en zoowel op de hoogte als op de andere plaatsen met mos bedekt, dat zeer zacht om te loopen is, te meer, daar het nimmer bearbeid wordt, en alzoo het eene kruid op het andere groeit, waarmede zich dan het stof vermengt, zoodat het bol en veenachtig schijnt te wezen; doch de grond is hard, en, zoo het ons voorkwam, geschikt, om alle vruchten voort te brengen.

Bij de stilstaande wateren en groote plassen, die door de sneeuw en het afloopend water veroorzaakt worden, vindt men ook vele groene streken en grasvelden.

Wij zagen hier vele voetstappen van rendieren en groote vogels, doch anders geene dieren, behalve een paar vinken, waarvan ons volk twee jongen ving. In de dalen groeiden vele heide- of veldbloemen van allerlei soort, alsmede veel bieslook.

Wij kregen hier weder meer warmte, maar ook muggen, welke ons, sedert wij de *Pitschora* verlaten hadden, niet hadden bezocht en hetwelk ons te meer deed gelooven, dat wij op het vaste land, dat van *Pitschora* afkomt, wezen moesten, zoodat wij hier niet meer aan twijfelden. Daar wij echter nu zoo ver waren, besloten wij nog een weinig op te zeilen, ten einde des te zekerder te zijn.

Wij liepen dus met de schepen, tot op drie en twee en een half vadem diepte, zijnde toen nog ruim eene halve mijl van het land, alwaar het hooge land, dat wij te voren over het vlakke strand, landwaarts in, gezien hadden, nu aan het strand zelve was en uit een langwerpig, niet zeer hoog, gebergte bestond, dat langzaam naar de zee afdaalde en overal groen was, doch geen het minste geboomte had.

Hier en daar zagen wij aan het strand ook nog sneeuw liggen, en in het binnenland rook opgaan, hetwelk ons deed gelooven, dat het bewoond was, ofschoon wij aan het strand geene menschen, noch schijn van woningen bespeurden. Wij zagen hier ook eene rivier, zoo ver wij zien konden, zuidoostwaarts naar binnen loopen.

Wij waren nu, naar onze gissing, voorbij den te voren genoemden inham, 10 of 11 mijlen gezeild, en daar wij nu zagen, dat wij hierbij niets wonnen, en het land meer en meer Z. en Z. Z. W. waarts liep, terwijl de diepte begon te minderen, zoodat wij volstrekt niet konden berekenen, hier eenigen doortogt te zullen vinden, besloten wij, denzelfden weg weder terug te keeren en naar genoemde opening te zeilen, ten einde die te onderzoeken, en, zoo wij hier niet mogten slagen, meer Noordwaarts eenen anderen doortogt op te zoeken.

De wind was Noorden, zoodat wij den geheelen nacht moesten laveren. Wij hielden dus W. ten N. en W. N. W. aan. Thans ging de zon weder onder in het N. N. O., doch kwam korten tijd daarna in het N. O. ten N. weder op. Dit was sedert

den 17den Junij, toen wij op de hoogte van de eilanden *Lofoden*, aan gene zijde van de *Noordkaap*, waren, de eerste maal, dat wij de zon weder voor eenigen tijd uit het gezigt verloren.

Den 24sten hielden wij Oostelijke en Noordelijke winden, eene met goede koelte, bedekte lucht en soms wat regen. Wij laveerden, langs de kust, naar de bewuste opening; doch wij konden tegen den sterken stroom, die uit dezelve kwam, niet naar genoegen opzeilen.

Den 25sten in den vroegen morgen, liepen wij naar onze gedachten de opening in, tusschen twee landpunten, die ongeveer eene mijl van elkander verwijderd waren en Oostwaarts inliepen. Het land was aan de beide zijden niet hoog, van boven vlak en groen; maar even als al de andere landen, die wij hier gezien hadden, zonder boomen.

De Zuidzijde van den ingang, die wij voor het vaste land hielden, scheen bij het inkomen zandstrand te zijn, met eenige kleine rotsen en klippen, op eenen kleinen afstand van het land, die echter genoegzaam boven water en zigtbaar waren.

Meer naar binnen werd die kust steenachtig; de Noordzijde van den ingang, die wij voor het eiland *Waaigat* hielden, scheen meer steil, doch van boven mede vlak, aan het strand, met graauwe arduinklippen, hier en daar afgekabbeld, juist zooals wij het eiland *Waaigat* gezien hadden, toen wij er voor de eerste maal waren. Op den eersten en uitersten hoek stonden verscheidene kruisen, ten bewijze, dat de *Russen* hier van tijd tot tijd kwamen,

schoon wij nog geene menschen of eenigen schijn van woningen vernamen. Deze kusten hadden, vooral aan de Noordzijde, verseheidene bogten en inhammen. Wij liepen hier in en hielden zoo veel mogelijk onder het laveren het midden, meest naar den Noordkant, omdat die ons het steilste voorkwam, en ook, omdat de wind Noordelijk was.

Bij het eerste inkomen vonden wij 9 à 10 vademen water, en daarna slechts 5 of 6 vademen; doch hier scheen eene bank te wezen, dewijl wij daarna weder 8 en 9 vademen harden en vuilen grond kregen.

Terwijl wij dus naar binnen zeilden, scheen het land ons toe, geheel besloten te zijn en aan elkanderen vast te wezen, en, dewijl het donker en mistig weder was, oordeelden wij het beter, om te ankeren en het een en ander verder met de sloepen op te nemen.

Wij ankerden onder den Noorderwal, ongeveer eene halve mijl binnen de straat, en zonden terstond de sloepen vooruit, om verder alles te verkennen. Het was een ruw stormachtig weder uit het N. O., met eene felle koude en vochtigheid, die tot sneeuw overging en zeer digt neder viel.

Wij zagen hier en daar eenen visch uit het water op- en neder springen, die geheel wit was (*). Wij

---

(*) Het is ons niet duidelijk, welke visch dit geweest zij; mogelijk wel de *blazer* of *witvisch*, wier verschijning in deze zee altijd storm aankondigt.

vonden hier eenen geweldigen stroom, uit het Oosten naar het Westen loopende, hetwelk ons deed vermoeden, dat hier eene doorgaande straat zoude zijn. Nadat wij een weinig ten anker hadden gelegen, zagen wij met de harde stroomen weder vele en groote schotsen ijs bij den Zuiderwal zeewaarts ons voorbij drijven, hetwelk wij, sedert het land van *Petschora*, niet dan hier en daar tusschen de klippen, waar het vast lag, hadden bespeurd, maar niet hadden zien drijven, waardoor wij reeds gehoopt hadden, het nu geheel en al te zullen te boven zijn; doch, nu het tegendeel bewaarheid vindende, zoo vreesden wij, dat, zoo dit eene straat was, er zeker aan de andere zijde nog veel ijs moest blijven liggen, en wij er dus nog in het geheel niet van bevrijd waren. Een nieuw bewijs dat dit eene straat zijn moest, vonden wij in het wassen van het water bij de stroomen, die uit het Oosten kwamen en welke dus uit eene andere zee moesten ontstaan. Even na den middag kwamen de sloepen weder terug en gaven ons alle hoop, dat het gat konde worden doorgezeild, daar zij op eenen afstand van ongeveer twee mijlen een eiland gevonden hadden, dat omtrent eene halve mijl groot was en waar men niets vond, dan eenige voetstappen van rendieren en vogelen; doch aan de Oost- en Zuidzijde van dit eiland hadden zij weinig diepte, met eenen vlakken grond gevonden; maar van daar af N. en N. N. O. kwam men weder in de diepte, en van daar liep de straat N. N. O. waarts, zoo veel zij zien konden, in eene ruime

zee. Echter konden zij, door de duisternis en de sneeuw, niet alles met volle zekerheid bepalen, maar hadden toch gevonden, dat het water aldaar weder van eene blaauwe kleur en zeer zout, zooals wezenlijk zeewater, was, daar hetgene wij hier bij het land hadden gevonden, grondig en brak van smaak was. Over deze kenmerken waren wij zeer verblijd, daar wij ons zoo goed als verzekerd hielden, dat wij wezenlijk in eene doorgaande straat waren en aan de andere zijde weder in eene ruime zee moesten komen. Zij gingen nu ook aan de Noordzijde, dat naar ons vermoeden het eiland *Waaigat* was, aan land, alwaar zij weder een houten kruis en eene plaats, waar nog kortelings vuur gestookt was, vonden, gelijk ook vele knippen of vallen, in de aarde gemaakt, die waarschijnlijk moesten dienen, om vossen, marters en sabels te vangen, en vele hoornen van rendieren, waarvan sommigen met den kop op het been toe afgeknaagd waren, dat waarschijnlijk door wolven of beeren geschied was, welke zij ook meenden hier te zien loopen; doch verder zagen zij geene blijken van menschen en woningen, en daar het gedurig donkerder werd en de hagel en sneeuw aanhoudend toenamen, kwamen zij weder aan boord, ten einde eene gunstige gelegenheid voor onze nasporingen af te wachten. Zij bragten onder anderen het hoofd van eenen walrus of zeepaard mede, waarvan het vleesch geheel en al was afgeknaagd, doch waarvan de tanden, hals, kaken enz. nog volkomen in zijn geheel waren, en daar dit eene merkwaardige bijzon-

derheid was, lieten wij hetzelve bewaren, om, indien wij met Gods hulp in het vaderland mogten terug keeren, hetzelve als eene zeldzaamheid te laten zien (*).

Ondertusschen hield dit weder den geheelen dag en zelfs een deel van den nacht aan. Wij zagen hier nog veel ijs met den stroom mede drijven, terwijl het soms voorkwam, dat de stroomen, even als in de *Sont*, met den wind mede liepen.

Het water wast en valt hier zeer weinig; echter komt de vloed, gelijk gezegd is, uit het Oosten.

Den 26sten was het weder meer helder; echter was het zeer koud, met eene stijve koelte uit het O. en O. N. Oosten, waardoor er een geweldige stroom Westwaarts de straat uitliep. Niet weinig werden wij nu benaauwd door de groote menigte van ijsschotsen, daar sommigen ons regt voor de boeg kwamen, zoodat wij ze niet konden ontwijken, en onze vreeze steeg ten top, toen er eene schots, die meer dan een morgen groot, en wel drie vademen dik onder water was, regt op ons aankwam; dezelve liep wel voor een gedeelte benoorden ons voorbij; doch door de aanzienlijke grootte en dikte raakte dezelve bij den wal aan den grond, waardoor zij van rigting veranderde en met het achterste einde weder naar ons toedreef,

(*) Deze kop werd naderhand door den Schrijver aan den beroemden PALUDANUS te *Enkhuizen*, voor zijn kabinet van natuurlijke zeldzaamheden verëerd, waar hij lang bewaard is.

zoodat wij geen middel hadden, om ons te redden Dewijl wij geenen tijd hadden, om het anker te ligten, vierden wij bot, doch werden door den geweldigen stroom tegen het ijs gedreven. Na dus een eind gevierd te hebben, hielden wij weder aan, denkende, dat hierdoor het ijs van ons af zoude schuiven en voorbijdrijven; doch het tuitouw brak, alsof het een tros was geweest, zoodat wij met het ijs mede dreven. Wij zetteden terstond de fok bij, en toen wij eenigzins uit het ijs raakten, lieten wij het daagsch anker weder vallen, daar wij, door het ijs dat voor ons dreef, geene uitkomst hadden, en meenden hier voor den ijsgang vrij te liggen; doch het duurde niet lang of wij waren weder van alle kanten bezet met groote schotsen, die van alle kanten weder regt op de boeg aankwamen. Wij beproefden wel, om het anker te ligten, doch, eer wij zulks doen konden, waren wij reeds weder door het ijs omringd, en terwijl wij, van den eenen kant, door bot te vieren, ons van hetzelve trachtten te ontdoen, geraakten wij van den anderen kant er zoodanig in, dat het tegen ons schip aansloeg als tegen eene rots, waardoor wij niet weinig beangst werden; door de groote dikte raakte het ijs aan onzen kabel vast en sleepte ons alzoo met geweld door den stroom nederwaarts, zoodat het daagsch anker het niet langer konde houden en aan de schacht bij het kruis brak, waardoor de stok en de armen in den grond bleven zitten. Daar wij nu met het ijs wegdreven, trachtten wij al onze zeilen bij te krijgen, en zeilden dus, door het ijs, de straat weder

uit, laveerden nu tot digt onder den Noorderhoek buiten dezelve, hetgene een hoog, steil afloopend en steenachtig land is, waar wij eene goede reede, buiten den stroom en voor ijsgang beveiligd, vonden. Wij ankerden op acht à negen vademen stekgrond, een klein kanonschot (*) van den wal, en zonden terstond eene boot uit, om te zien of men het tuianker konde weder bekomen. Wij namen hier hoogte en vonden de N. Breedte 69° 43′, even buiten de straat *Waaigat*, die wij straat *Nassau* noemden. Het steile rotsachtige land, waaronder wij lagen, scheen een eiland te zijn, daar het aan de Noordzijde niet aan het land vast is; zoodat het schijnt, dat het andere land, dat hooger is en schuins naar de zee afloopt, daar achter heengaat; echter konden wij dit niet met zekerheid bepalen, doch toen wij de eerste maal voorbij deze kust en deze straat Zuidwaarts aanliepen, scheen dit land van verre volmaakt een eiland te wezen en midden in den mond te leggen, waar twee openingen langs liepen, gelijk wij reeds te voren verhaald hebben; doch toen wij daar digtbij kwamen en de straat inliepen, kon men het land aan de Noordzijde, waar wij meenden, dat de kruisen stonden, en waar het volk van den Admiraal een baken opgesteld had, niet behoorlijk onderscheiden. Dit steile land of eiland strekt Z. O. en N. W., ongeveer een halve mijl, alwaar de kust eene bogt maakt met het lagere land, dat Westwaarts aanloopt.

(*) *Goteling*, een klein geschut, grooter dan draaibassen.

Tegen den nacht kwam het volk met de sloep weder aan boord. Ondanks het ruwe, donkere, mistige en stormachtige weder hadden zij, met vele moeite, het eene anker, met het stuk kabel daaraan, weder opgevischt. De oostewind bleef aanhouden.

Den 27sten hadden wij hetzelfde weder; doch met den middag begon het wat op te klaren, schoon dezelfde wind even hard bleef waaijen. Met het heldere weder gingen wij regt tegenover ons, aan den wal, waar het land ons een eiland toescheen, en het land een zacht afloopend singelstrand maakte.

Wij voeren tusschen het steil en steenachtig strand in, waar wij van acht tot vier vademen water hadden, dat natuurlijk tot op eenen steenworp van het land verminderde, zoodat wij daar met de sloep genoegzaam droogvoets aan den wal konden komen, daar het land zeer schuins afliep en uit kleine graauwe kiezelsteentjes en uit een schijnbaar graauw zand bestond, welk laatste, echter van nabij bezien, duidelijk ook steentjes zijn, die waarschijnlijk hier grooter worden, daar zij op het gezigt niets grooter dan zandkorrels waren. Wij vonden, dat dit eiland, aan den Oostkant, een stilstaand en besloten water had, hetwelk het genoegzaam van het andere land afscheidde; terwijl alleen aan de Zuid- en Noordzijde tusschen dit water en de zee, lage grond gevonden werd, dat met het hooge water en de springvloeden zeker onder water moet loopen, waarom men het zoo door de genoemde afscheiding, als omdat het veel boven het andere land uitstrekt,

met regt een eiland noemen kan. Op den uitersten hoek, aan de Zuidzijde van dit eiland, stonden wel drie of vier honderd groote en kleine afgoden, ruw en lomp van hout gesneden, zoodat men naauwelijks kon bemerken, dat zij naar eene menschelijke gedaante gemaakt zijn.

Zij lagen alle schuins tegen een steunsel, met het aangezigt naar het Oosten gekeerd en van eene aanzienlijke hoeveelheid horens van rendieren omringd, die het schijnt dat hier als eene offerande gebragt worden en welke afgodenhorens wij voor kruisen gehouden hadden, daar wij die, gelijk gezegd is, wel meerder op de hoeken gevonden hadden; dan nu blijkt het, dat dit afgoden der *Lappen*, *Finnen*, *Samojeden* of andere inwoners van het eiland moesten zijn, welke dus nog aan het Heidendom verkleefd waren (*). Wij noemden dezen hoek den *Hoek der Afgoden*. Ondertusschen kon ik niet begrijpen, hoe hier zulk eene menigte bij elkander kwamen en op eenen hoop lagen, tenzij wij aannamen, dat, zoo dikwerf hier iemand sterft, men voor den dooden een beeld hier brengt, hetwelk des te waarschijnlijker voorkomt, daar wij ook beelden vonden, die van ouderdom vermolmd en vergaan waren, terwijl andere nog geheel nieuw en als eerst onlangs

(*) De schrijver geeft hier zijne eigene gedachten op, welke wel niet meer dan als gissing kan opgenomen worden. Het is bekend, dat de *Samojeden* hunne huisgoden hebben en dat die gewoonlijk in een stuk hout of steen bestaan; maar de gewoonte, om die op hoopen te brengen en hetgene hier verder volgt, hebben wij niet kunnen vinden.

gemaakt voorkwamen, terwijl de eene afbeeldsels van mannen en de andere van vrouwen, en weder andere van kinderen schenen te moeten voorstellen, terwijl er ook mannen en vrouwen en zelfs blokken, met vier tot acht en meer aangezigten, geheele huisgezinnen verbeeldden. Het kan ook zijn, dat de inwoners hier op zekere tijden des jaars ter bedevaart komen en alsdan elk zijn afbeelsel hier achterlaat; Ook vonden wij hier eene soort van draagbaar of beurrie, waarvan de draaghouten mede met aangezigten besneden waren en die waarschijnlijk gebruikt werden, om bij de processiën de beelden rond te dragen. In het eerst dachten wij hier een kerkhof te vinden, doch bij nader onderzoek vonden wij hiervan geene blijken, hetzij beenderen, graven of dergelijken, maar alleen de genoemde hoornen van rendieren. Verdere blijken, dat het land bewoond was, vonden wij niet, ofschoon wij eene aanzienlijke streek landwaarts in gingen en konden dus niet opsporen waar de menschen, die deze beelden bezochten, zich ophielden; het land was overal groen, met schoonen harden kleigrond en aan den zeekant steil met graauwen steen en arduinklippen en, gelijk gezegd is, hier en daar vlakke stranden met kiezelsteentjes. Onder de planten vindt men overal uitmuntend lepelblad en hier en daar veel bieslook; in het gat of de straat, aan den Oostkant van dit eiland, is weinig drijfhout, maar daarentegen, gelijk uit het voorgaande blijkt, aan den Westkant zoo veel te overvloediger. Wij vonden hier en daar ook koppen

en rompen van zeepaarden, doch meest vergaan en het opnemen niet waardig, doch overal horens van rendieren en zoo groot, als wij nimmer gezien hadden. Anders zagen wij geene dieren dan eenige weinige vogels van eene bonte kleur. Het land heeft vele stilstaande wateren of kolken met zeer goed versch water; zelfs vonden wij tot onze verwondering op het hoogste van het eiland, niet verre van den *Hoek der Afgoden* een rond meer, dat vrij groot was en zoet versch water had, ofschoon tusschen hetzelve en de zee slechts een kleine afstand is, zoodat men gemakkelijk, daar het strand van arduin of rotssteen en zeer steil is, hier eene goot zoude kunnen aanbrengen, waaronder de sloep zoude kunnen gaan liggen, om versch water in te nemen; doch daar men hier op alle plaatsen goed water vindt en dus hieraan geen gebrek heeft, behoeft men deze moeite niet te doen. Verder heb ik geene bijzonderheden van dit land tot nu toe kunnen opsporen en moet mij dus tot het hier en daar gezegde bepalen, totdat wij verdere berigten, het zij hier of, indien het Gode behaagt dat wij verder aankomen, eenige nadere berigten omtrent land en volk zullen kunnen inwinnen. — Wij hadden hier nog vele groote ijsschotsen, die uit het Oosten door de straat kwamen en zeewaarts in dreven. Tegen den avond werd het weder mistig, met koud vochtig weder en eenen harden aanhoudenden storm uit het Oosten, welke den geheelen nacht aanhield en ook den volgenden dag voortduurde,

waarop wij nog veel ijs uit het gat zagen komen.

Den 29sten zagen wij eene schots aandrijven, welke meer dan eene halve mijl lang scheen, en naar evenredigheid breed en dik was. Zij kwam in de lengte aanzetten, hetwelk gelukkig was; want, zoo zij dwars gekomen was, had zij onmogelijk door het gat kunnen komen, ofschoon het meer dan eene halve mijl wijd is. Hierdoor werd dan ook onze Admiraal, die tot nu toe binnen de straat was gebleven, verpligt, naar buiten te komen en bij ons te gaan liggen.

Dan, van waar konden zulke groote schotsen komen? Deze vraag was voor ons niet mogelijk te beantwoorden, doch kon niet nalaten, bij ons het ongunstige vermoeden te doen geboren worden, dat zij uit eene ondiepe zee, of ten minste van ondiepe plaatsen, moesten komen, vanwaar zij nu met den geweldigen storm afgescheurd en door de straat gedreven waren. Ondertusschen bleef de wind en de ijsgang aanhouden, en wij konden niet anders dan met geduld, van Gods vaderlijke zorg, een beter lot afwachten. Na den middag begon het een weinig te regenen, doch de storm uit het Oosten, O. N. O. en daarna wat Zuidelijker hield aan, waardoor wij dan ook, en doordien het een springtij was, zeer groote schotsen ijs aan boord en voor den boeg kregen; doch zij deden ons geen nadeel, daar wij dezelve zoo veel mogelijk afkeerden. Echter was het ijs heden zoo menigvuldig als wij het nog ooit gezien hadden, en onder de verschrikkelijk groote schotsen waren er, die op vier vademen diepte aan den grond ble-

ven zitten, hetwelk een denkbeeld van de hoogte derzelve kan geven (*).

Des avonds spraken wij met het volk van den Admiraal, die ons verhaalde, dat den vorigen dag negen of tien hunner aan het zuidelijke land geweest waren, welke slechts een paar pieken hadden medegenomen, dewijl zij, uithoofde wij aan de Noordzijde nog nimmer menschen ontmoet hadden, geene de minste gedachten hadden, hier iets te vinden, dat hun hinderlijk zoude kunnen zijn. Aan den wal zijnde, kwamen zij bij eene hut, alwaar zij weder eene menigte afgoden vonden, die echter meer opgeschikt en gladder waren, dan die van de Noordzijde, zijnde de oogen en tepels der borsten van tin gemaakt.

Niet lang waren zij daar, of er kwam cen man op eene slede, met drie rendieren bespannen, op hen aanrennen. Zoodra zij dit zagen, gingen zij naar hem toe, ten einde met hem te sprcken. De inwoner had cenen boog met pijlen bij zich, doch, toen hij zag, dat de onzen niets dan eene piek bij zich hadden, legde hij den boog neder en nam ook eene piek, welke hij bij zich had, in de hand, ten einde te toonen, dat hij geen voordeel op de onzen wilde hebben. Toen hij echter zag, dat de onzen allen op hem aankwamen, sprong hij op en gaf eenen schreeuw, waarop er meer dan dertig personen, alle in hunne sleden, met twee of drie rendieren

(*) Zie de Noot, op bladzijde 20.

bespannen, te voorschijn kwamen en, in een oogenblik, de onzen omsingelden en den weg naar het strand afsloten, hetwelk dezen niet weinig verlegen maakte. Weldra echter grepen zij moed, en, ziende, dat de anderen, uit vreeze, dat er hier of daar eenigen van de onzen in eene hinderlaag mogten verborgen zijn, begonnen te wijken, sloegen door hen heen, en bij de sloep gekomen zijnde, staken zij terstond van wal en spoedden zich naar boord; ondertusschen kwamen er nog vijf van de anderen aan strand, die met pijlen op hen schoten, welke hen echter niet bereikten. Zij hadden wel gezien, dat het alle groote en sterke menschen waren (*); doch van hunne kleederen konden zij ons niets zeggen, daar zij door de ontsteltenis hiervan niets bemerkt hadden. Ondertusschen kregen wij hierdoor grooten lust, om, indien het weder zulks mogt toelaten, hetzij dan door vriendschap of door list, het middel te vinden, met deze menschen te spreken, ten einde iets naders van deze streken te vernemen, waartoe wij anders geene mogelijkheid zagen.

Den 30sten bleef het zelfde weder en de stijve koelte uit het Oosten aanhouden; doch wij zagen nu minder ijs, en de schotsen waren kleiner, hetgene ons hoop gaf op verandering en het vaarwater vrij van ijs te zien. Ook tegen den avond begon het

---

(*) Zoude ook de angst hier niet de voorwerpen vergroot hebben? De *Samojeden* toch behooren tot het kleinste menschenras, en de *Tschuktschen*, die grooter zijn, wonen en zwerven meer Oostelijk.

weder werkelijk te bedaren en stiller te worden; doch de wind bleef Oostelijk met eene gure en koude lucht.

Den 31[sten] in den vroegen morgen hadden wij helder, stil en schoon weder, waarom wij de sloep lieten gereed maken, ten einde den ingang van de straat naauwkeurig op te nemen. Wij roeiden langs den Noorderwal, omtrent twee mijlen tot aan eene punt lands, waarop een Russisch kruis stond, en die wij daarom den *Kruishoek* noemden. De geheele kust is vol inhammen en dus, vóór men aan den hoek komt, is er eene groote bogt, met laag en vlak land, van graauwen arduinsteen en singelstrand. Aan de zuidzijde is het land wat hooger, doch vlak en schijnt niet zoo steenachtig te wezen, doch is even zoo met bogten tot tegen over den *Kruishoek*, terwijl het meestal Oost en West aanloopt. Regt tegenover den *Kruishoek* begint aan den Zuiderwal een groote inham ten zuiden, welken wij niet geheel onderzocht hebben, daar het meestal ondiep is. Van dezen inham af, loopt de kust weder meer N. N. O. waarts ruim drie mijlen, alwaar eene landpunt is en het land weder Oostwaarts scheen aan te loopen. Deze streek is, bij de andere vergeleken, hoog land, van boven vlak en meestal regt, zonder inhammen. Tegenover den *Kruishoek* was eene uitstekende punt, terwijl het overige geheel gelijk en effen is, zeer zacht afloopt, en, schoon zonder geboomte, echter aangenaam met planten begroeid. Aan den zeekant vindt men gladde, doch niet zeer hooge klippen; dit nu heeft betrekking tot den Zuider- en Oosterwal van het vaste

land, en wat den Noorder- en Westerwal betreft, namelijk van den *Kruishoek* af verder op, deze kust loopt N. N. O. - waarts naar buiten, even als die van de andere zijde, ongeveer drie mijlen tot eenen anderen hoek, dien wij den *Twisthoek* noemden, dewijl wij te voren veel getwist hadden, of de straat aldaar al of niet ten einde liep. Van dezen *Twisthoek* af, loopt de kust weder Noordwaarts aan. Regt tegenover den *Kruishoek*, ongeveer eene kleine mijl ten Z. Z. O., is een klein kaal eiland, van een vierde mijl groot en het naast bij den Zuider- en Oosterwal gelegen. Van dit eiland loopt eene droogte, bijna midden door het vaarwater, doch het meest naar den Oosterwal, even als de straat N. N. O. - waarts naar buiten; op sommige plaatsen is, in het midden, slechts anderhalve en minder vadem water. Van den *Kruishoek* af, N. N. O. - waarts, heeft het land weder een' inham of bogt, zoodat de *Kruishoek* tusschen twee golven ligt en als een arm of tong uitsteekt, terwijl van deze bogt af, tot aan den *Twisthoek*, het land laag en vlak is, met witachtige klippen en rotsen en hier en daar zacht afgaande stranden, met kleine inhammen. De *Twisthoek* bestaat weder uit hooge, steile, gladde, graauwe en zwartachtige rotsen, bijna zonder lage stranden, zoodat de zee hier en tegen al het meer Noordwaarts gelegen land hevige branding veroorzaakt; van boven was het land steenachtig, met klei gemengd, terwijl de steen schilferachtig, even als lei, was. Meer binnenwaarts was het land even als het vorige, zonder geboomte, doch groen; hebbende, hier en daar, stilstaande wa-

teren en moerassen. Deze *Twisthoek* komt bijna, Oost en West, overeen met den uitersten hoek van den Oosterwal, alwaar het land weder Oostwaarts schijnt aanteloopen, terwijl de afstand tusschen de *Twist-* en *Kruishoeken* op ruim anderhalve mijl kan geschat worden. Wat nu de diepte en de strekking van het vaarwater of het eigenlijk kanaal betreft, van den *Hoek der Afgoden* tot den *Kruishoek* toe, is de diepte of het eigenlijk vaarwater, meestal in het midden, het meest naar den Zuiderwal, naar het Oosten, tot op ruim een kanonschot of iets meer ten Noorden van het *Eiland met den Staart*, wanneer de diepte meest langs den Noorder- en Westerwal N. N. O. waarts loopt en wel middenin tusschen den staart, die van dit eiland afloopt en den voornoemden wal, ongeveer eene kleine mijl breed; aan de andere zijde van den Oosterwal, tot voorbij het eiland met den staart naar den Zuiderinham toe, is overal ondiepte; want men heeft daarover den staart, slechts van 5 tot 2 vademen water, tot op eene halve mijl van den wal. De Noorder- en Westerwal hebben hier en daar eenige blinde, alsmede zigtbare klippen en rotsen, met kleine punten, echter niet verder dan een geweerschot van den wal; het overige is schoon en van goede diepte. Terwijl wij nu met de sloep langs den Noorderwal voeren, zagen wij aan de Zuidzijde vele menschen van het hooge land naar het strand komen. Zij behoorden tot degenen, die met het volk van den Admiraal handgemeen geweest waren, en dachten waarschijnlijk, dat wij hen op nieuws bestoken wilden; doch wij kwamen niet aan den wal, en zetteden

onzen voorgenomenen togt tot aan den *Kruishoek* voort, waar wij, uithoofde het zeer mistig werd, aan wal gingen, ten einde meer helder weder af te wachten. Deze mist hinderde ons zeer, zoodat wij, gedurende den geheelen togt, geen half uur helder weder hadden gehad, ten einde alle punten goed op te nemen, gelijk dan ook deze mist, die hier zeer gewoon is, het zeer moeijelijk maakt, om alle onbekende gevaren te vermijden. Wij voeren hierop den hoek om, langs de kust, tot aan den uitersten hoek toe, en daar wij hier zagen, dat het land weder Noordwaarts aan begon te loopen en het water van den *Kruishoek* afhelde, van eene blaauwe kleur en pekelzout begon te worden, hielden wij ons overtuigd, dat wij van hier af weder eene opene zee voor ons hadden, hetwelk ook naderhand is bevestigd. Op den *Twisthoek* gekomen zijnde, werden wij door den mist gedwongen hier te vertoeven en rigtteden hier van het drijfhout eenen mastboom op tot een baken. Wij zagen hier weder de geheele zee met ijs, dat uit het N. O. en N. N. O. kwam, bedekt, en hetwelk met den Oostenwind zich deels aan het land vastzettede en deels door den stroom in de straat dreef, dewijl, zoowel door de breedte van de straat als de geweldige stroomen, welke de wind hier veroorzaakt, veel ijs het gat moet indrijven. Hier kreeg ik voor het eerst eenige zekerheid omtrent den oorsprong van die ontzaggelijke ijsklompen, daar ik bemerkte, dat het van de kusten van *Nova-Zembla* afkwam, alwaar het door de hoogte zeer dik moet liggen en door de harde stormen afgescheurd wordt, hetwelk ook met het verhaal van de

Russen, dat de kust van *Nova-Zembla* het geheele jaar door met ijs bezet was, overeen kwam.

Tegen den avond verlieten wij met de sloep den *Twisthoek* en roeiden dwars over naar den Oosterwal van de andere zijde, ten einde ook aldaar den uitersten hoek van dat land te onderzoeken. — Wij hadden eenen kouden oostelijken wind met veel mist; zoodat wij naauwelijks het land konden bezeilen. Dwars over den staart of het drooge zeilende, vonden wij overal de diepte, zooals wij hierboven opgegeven hebben, en tusschen de beide stranden een zeer hol en blaauw helder water, hetwelk ons in het gevoelen, dat wij aan eene opene zee gekomen waren, te meer bevestigde. Door den sterken mist en de holle zee, werd het laat in den avond, eer wij met vele moeite weder aan den wal kwamen, doch waren op eenen aanzienlijken afstand van den hoek meer binnenwaarts geraakt; echter besloten wij, volstrekt niet weder aan boord te komen, vóór wij alles naauwkeurig hadden opgenomen, ten einde, niettegenstaande wij reeds vele bewijzen hadden opgezameld, volkomen verzekerd te zijn (*). Bij het land gekomen zijnde, zagen wij, boven op hetzelve, twee of drie personen, naar het ons toescheen, met eenige rendieren loopen; wij voeren terstond naar dezelve toe, ten einde te zien, om op eene vriendschappelijke wijze met hen in gesprek te komen. Zoodra wij

(*) Deze opnemingen in eene boot, langs eene onbekende kust, met mistig weder en harden wind, strekt den Zeelieden van dien tijd zeer tot eer.

bij het land waren, kwamen er twee of drie op de klippen, om ons te zien. Wij riepen hun toe, dat wij met hen wilden spreken, waarop zij in het eerste geen antwoord gaven en zich hielden, of zij het niet verstonden; doch toen wij aanstalte maakten, om aan land te springen, begonnen zij te schreeuwen en liepen haastig weg. Wij lieten zekeren MICHIEL, eenen *Rus*, dien wij van *Enkhuizen*, alwaar hij getrouwd was, om de taal, hadden medegenomen, met nog eenen anderen man, ongewapend aan land springen; terwijl wij al het overige volk aan boord hielden, ten einde hen niet bevreesd te maken. Onze *Rus* riep hen toe, stil te houden, ten einde vriendschappelijk met hen te kunnen spreken, en daar zij nu zagen, dat er slechts twee en ongewapend waren, naderden zij langzaam, echter altijd met de pijlen op de bogen en wantrouwend rondziende, of men hen ook wilde verrassen, terwijl zij er nog drie of vier aan den waterkant op de wacht stelden, welke met gespannen' boog ons gadesloegen. Wij zonden hun brood en kaas, hetwelk zij met vreugde ontvingen en met smaak opaten, en er nu wel veertien of vijftien, oud en jong, bijeen kwamen. Nu gingen wij ook met drie of vier anderen aan wal. Zij ontvingen ons zeer vriendelijk en bogen en knikten met hunne hoofden. Wij beschouwden hunne bogen; doch de pijlen wilden zij ons niet in de handen geven. Zij hadden al hunne sleden, met twee en drie rendieren bespannen, gereed staan, om, indien zij eenigen argwaan kregen, terstond te kunnen vlugten.

Wij vroegen hun naar de gesteldheid van deze

straat en van dit land. Volgens onzen tolk, dién wij echter reeds meer bemerkt hadden, dat hen niet zeer goed verstond, zeiden zij, dat dit eene kleine zee was, maar dat men, wanneer men deze doorwas, eene groote wijde zee vond. Wij vroegen hun, of zij onderdanen van den Grootvorst van *Rusland* waren; doch zij zeiden *neen*, en dat zij hem niet kenden (*). Ook wisten zij niets van andere plaatsen, als *Petschora*, *Petzano* of *Waaigat* te zeggen; aan het laatste schenen zij eene andere benaming te geven, wijl het onder den naam van *Waaigat* bij hen niet bekend scheen en, naar hetgene wij te voren van hen gehoord hadden, ook door de Russen zoo niet genoemd wordt (†). Zij zeiden, dat er op *Waaigat*, behalve eenige hunner jagers, geene inwoners waren. Zij hadden kennis aan de Russische Loddings, waarmede het schijnt, dat zij op zekeren tijd van het jaar handel drijven, daar zij een weinig gebroken *Russisch* spraken en wij hier ook eenige *Russische* kruisen vonden. Zij verhaalden ons, dat zij in hun dorp allerhandene pelterijen van vossen, marters, sabels en soortgelijke dieren hadden, zoodat men gemakkelijk met hen eenen vriendschappelijken handel zoude kunnen aanknoopen; doch deze handel alleen zoude geen vierendeel der kosten opbrengen; want het scheen ons een zeer armoedig en mismaakt volk te wezen. Wij ondervroegen hen

(*) Eerst in de 17de Eeuw werden zij aan de Russen onderworpen en in het groote rijk ingelijfd.

(†) De Russen noemen het *Vaigatz*.

ook naar het ijs en den zomertijd, en zij zeiden, dat er, over tien of twaalf dagen, volstrekt geen ijs meer zijn zoude, en dat men nog in geene zes weken vorst zoude hebben, maar dat het na dien tijd weder zoude beginnen te vriezen. Wat nu hunne personen en kleederen betreft, zij waren klein en middelmatig van grootte, met platte en zeer mismaakte aangezigten, kleine oogen en zonder baard, daar zij deze, volgens hetgene men ons verhaalde, tot sieraad uittrekken; zij hebben pikzwart en zeer glad en stijf haar, dat hun tot over de ooren hangt, eene zeer zwarte en leelijke kleur, omtrent als de *Mulatten* in *Spanje*, schoon hunne zwartigheid eigenlijk meer rosachtig is, hetwelk naar mijne gedachte voornamelijk veroorzaakt wordt, doordien zij des winters in hunne hutten in den rook zitten. Hunne kleederen zijn vellen van dieren, met het haar of wolachtige gedeelte naar binnen en de binnenzijde naar buiten; de handschoenen zijn aan de mouwen vast, met welke zij die dus aan- en uittrekken, gelijk ook de kappen of mutsen, welke zij op het hoofd dragen, aan den rok vast zijn; hunne broeken zijn als die, welke sommige landlieden in *Holland* nog dragen, van boven af regt neder tot in de schoenen, hoewel hunne schoenen hier mede aan vast waren. Eenigen hadde bonte huiven op het hoofd, gelijk als de Embder vrouwen. Sommigen zagen er uit als apen en monsters, terwijl allen boogen en pijlen droegen, die niet veel verschilden van die der *Perzianen*, welke ik in *Indiën* wel had gezien. Zij waren vlugge mannen, zeer knap in het springen, hadden veel

moed en eene losheid van lijf en ledematen, zoodat zij als jonge hengsten sprongen, terwijl zij zeer op hunne hoeden waren en overal heen zagen, waarom wij hen voor oorlogzuchtig hielden; in het loopen was niemand van de onzen in staat hen te achterhalen. Hunne sleden verschilden veel van die der *Russen* en *Lappen* van *Kilduin;* want deze waren even als wagens, hoog van boven en onderen, met omliggende randen, die met stijlen aan elkander vast zijn, zoodat de sleden doorluchtig zijn, en schijnen te dienen, om des zomers hunne goederen te vervoeren. Zij schenen alleen van de jagt te leven, daar wij geene de minste blijken van vaartuigen of woningen aan den zeekant, noch van eenige scheepvaart of visscherij konden opsporen, en, daar wij verder niets van hen konden verstaan, en het volk zich in de sloep begon te vervelen en aan wal wilde, namen wij afscheid van hen en gingen weder in de sloep, waar wij, tot afscheid, de trompet lieten blazen, hetgene hen in het eerst scheen te verschrikken, zoodat zij wilden vlugten; doch toen zij bemerkten dat het een vriendelijk vaarwel was, kwamen zij allen aan strand, stieten hunne mutsen van het hoofd, knikten en bogen met geschreeuw en waaiden met de handen, om te toonen, dat zij ons groetten. Hiermede vertrokken wij, en, daar wij meenden, door hetgene wij hier vernomen en verder ondervonden hadden, genoegzaam zeker van onze zaak te zijn, hielden wij onze nasporingen voor volbragt, en keerden met genoegen weder naar boord, alwaar wij des middernachts aankwamen en goede tijding aanbragten.

Op den eersten Augustus kregen wij eenen Zuidenwind met goed weder; wij ligtten dus de ankers en hielden naar binnen. Ongeveer met den middag kwamen wij tot omtrent eene halve mijl voorbij den *Kruishoek*, doch kregen weder zulk eenen donkeren mist, dat wij niet verder durfden voortgaan, maar het anker lieten vallen, ten einde te wachten, totdat de mist opklaarde; dit gebeurde even na den middag, wanneer wij dus weder onder zeil gingen en tegen den avond bij den *Twisthoek* aankwamen, alwaar het, zoowel als ten N. N. O. en N. O. van daar, en in den geheelen omtrek, nog vol ijs was, hetwelk met dezen wind weder naar die streken dreef, zoodat wij met onzen koers van het ijs bevrijd bleven (*). Wij liepen van den *Twisthoek* Oostwaarts naar den uitersten hoek van den Oosterwal, welken wij tot op eene vierde mijl naderden, hebbende aldaar zeven vademen diepte. Wij vonden, dat de hoek van het vaste land was afgescheiden en dus een eiland maakte, dat ongeveer een kanonschot van den wal af was. Wij zonden onze sloep, om aldaar eene baak met eene ton op te zetten. Men bevond, om het eiland, ruim twee vademen diepte, zoodat het zeer geschikt was, om bij voorkomende gelegenheid tot eene legplaats te dienen, waar men voor alle winden beschut is en eene goede wijkplaats zoude vinden, wijl het eiland hoog, doch niet meer dan eene vierde mijl groot

---

(*) De wind was Zuiden, en dus dreef het ijs weder naar de Noord-Oost-kust van *Nova-Zembla*.

is. Ten Noorden van hetzelve vonden wij, op den afstand van een geweerschot, twaalf vademen diepte, doch ten Oosten weder niet meer dan zeven of acht vademen, alles stekgrond. Wij gaven aan dit eiland den naam van *Maelson*, ter gedachtenis en ter eer van den Heer *Doctor* FRANÇOIS MAELSON, Raad-Ordinaris van den stadhouder (*), die zoo veel tot onze onderneming had toegebragt; de hoek werd de *Tonhoek* genoemd. Vanhier liep het land weder oostwaarts aan en weder even vlak als het voorgaande. Na het oprigten van de *Ton*, voeren wij oostwaarts langs de kust; de wind was Z. W. en West, met schoon warmachtig weder en slecht water. Wij kwamen nu, buiten de straat *Nassau*, in de ruime *Tartaarsche* of *Nieuwe Noordzee* (†), welke in kleur, water, uitgestrektheid en voorkomen volkomen met de *Spaansche Zee* overeen kwam en ongetwijfeld tot aan *China*, *Japan*, enz. voortloopt. Wij liepen nu ongeveer vier mijlen langs de kust, op eenen afstand van eene vierde mijl en hadden van zeven tot tien vademen diepte. De kust was vlak, niet hoog, met bogten en inhammen. Toen wij ongeveer vier mijlen

---

(*) FRANÇOIS MAELSON was ook Pensionaris van *Enkhuizen* en naderhand van *West-Vriesland*; hij was een beroemd Staatsman en voorstander der Vrijheid, onder WILLEM den Isten en MAURITS, en is in verscheidene belangrijke onderhandelingen gebruikt.

(†) Eigenlijk in dat gedeelte van de *IJszee* thans de *Karische zee* genoemd. Wij zullen nader gelegenheid hebben, om de gedachten van onze reizigers over die zee op te helderen.

gevaren hadden, zagen wij, dat het land weder eene streek zuidwaarts liep en eene groote baai vormde, die aan de andere zijde weder uitliep en een eiland scheen te vormen, hetwelk wij echter niet goed konden onderscheiden, doordien wij, uithoofde van den wind, van de kust moesten afhouden. Wij zagen nu weder eene groote hoeveelheid ijs, waaronder schotsen als geheele eilanden, met heuvelen en bergen, die honderden van jaren schenen oud te zijn en nimmer te zullen smelten, hetwelk voor ons een verschrikkelijk gezigt opleverde. Wij kregen hier weder eenen Oostenwind, zoodat wij meer zeewaarts moesten zeilen. Ongeveer anderhalve mijl van het land vonden wij tachtig vademen diepte, met een schoon blaauw lazuurwater, hetwelk ons ten duidelijkste bewees, dat wij in eene opene zee waren; doch ook hier viel weder een sterke mist, die men voorzeker als de grootste hindernis en het gevaarlijkst verschijnsel van onze reis moest beschouwen, wijl men hierdoor dikwerf belet wordt, de gevaren, in den koers gelegen, te kunnen verkennen.

Met den avond liep de wind weder zuidelijk en zuidwest, doch met eene slappe koelte; wij hielden langs de kust Z. Z. O. en Z. O. aan, doch de dijzige lucht verhinderde ons alweder, het land genoegzaam te onderscheiden, om aldaar eenige rivieren of openingen te kunnen ontdekken; echter kwam het land ons voor, vlak en kaal, even als het vorige, te zijn. Binnen in het land zagen wij eenige bergen die echter niet zeer hoog, maar vlak en langwerpig waren, even als het land ten oosten van *Toxar*.

Wij bleven den geheelen dag en volgenden nacht door het ijs zeilen, hetgene ons zeer onaangenaam was; doch wij werden verblijd door het gezigt van eene ster in het Z. Z. W.; de eerste, die wij zagen, sedert wij de *Noordkaap* voorbij waren; doch van de Maan, schoon zij thans vol was, konden wij nog niets bemerken (*).

Den volgenden dag hielden wij denzelfden wind en hadden hetzelfde weder en veel ijs; wij bleven, op eenen afstand van ten hoogste eene vierde mijl, langs de kust O. Z. O. aanzeilen. Het land bleef, even als het voorgaande, laag en zacht afloopende; er scheen aan het strand wit zand te wezen. Wij hadden zes à zeven vademen diepte zandgrond. De kust was schoon, echter zonder eenige opening, en het water was zoo helder, dat wij op zes en acht vademen volkomenen grond konden zien en zelfs de krabben daarop konden zien loopen, hetwelk ik zelf, met het lood in de hand, als eene bijzondere merkwaardigheid heb waargenomen. Na den middag vermeerderde het ijs zoodanig, dat wij er ons geheel als in besloten bevonden, zoodat er voor ons niets overbleef, dan denzelfden weg weder terug te keeren. Wij besloten echter eerst nog, om eens te beproeven, of wij, door meerder zeewaarts in te loopen, er

(*) Dit kan alleen beteekenen, dat, uithoofde het tot nu toe altijd dag geweest was, zij eerst nu weder eene Star zagen en van de Maan dienst hadden; het is toch bekend, dat ook in het Noorden Sterren en Maan zigtbaar zijn.

beter zouden kunnen doorraken, daar er bij den wal geene mogelijkheid scheen. Wij hadden nu, naar onze gissing, van de straat af, zeventien of achttien mijlen afgelegd, zonder eenige sporen van rivieren, havens, baaijen of eilanden te zien, waar wij met het schip eene wijkplaats zouden kunnen vinden. Wij vonden nu, door hoogtemeting, te zijn op 70° N. B., ofschoon wij, van *Waaigat*, af steeds Z. O. en Z. O. ten O. hadden aangehouden, hetwelk wij niet anders dan aan de grootere miswijzing der kompasnaald moesten toeschrijven, gelijk wij dit dan ook wel aan de Zon bemerkten (*). Wij namen dan hier de terugreis aan en stuurden, met eenen slappen oostewind, N. N. W. en tegen den avond, daar de wind wat ruimde, N. en N. N. O. aan, meer zeewaarts in. Wij voeren steeds door het ijs heen en weder, terwijl soms de mist zoo sterk was, dat wij geen scheepslengte van ons af konden zien; reden genoeg, om ons bevreesd te doen zijn, vooral wanneer daar stormweder bij kwam, waarvan men op zee geen uur zeker is. Op deze wijze zeilden wij den geheelen dag, zonder eenige opening in het ijs te vinden, om meer zeewaarts te komen; maar ook, hoe meer wij zeewaarts kwamen, hoe meer ijs wij vonden, terwijl de mist zoo sterk werd, dat wij, uithoofde wij niets zien konden, gedurig op het ijs zeilden, zoodat alles in het schip schudde en kraakte,

(*) De miswijzing, die zij aan boord niet konden berekenen, misleidde hen, daar zij niet Z. O. ten O., maar inderdaad O., wel zoo Noordelijk, aanstuurden.

hetwelk op den duur onmogelijk uit te houden was. Wij streken dus onze zeilen en verkozen liever, met het ijs heen te drijven, dan met gevaar en schade er door te zeilen (*). Hierbij kwam de stilte ons zeer te stade en was ons eene groote troost; want indien wij storm gekregen hadden, waren wij voorzeker in het grootste gevaar gekomen. Nadat wij nu op deze wijze eenigen tijd, zonder zeilen, gedreven hadden, werd het opeens helder weder en zagen wij van alle kanten niets dan ijs, zoodat het was alsof wij in eene witte zee waren, waardoor wij dus verpligt waren, den weg naar *Waaigat*, van waar wij gekomen waren, weder in te slaan, waar het minste ijs scheen te wezen.

Wij zeilden nu met eenen oostewind den geheelen nacht door, alleen met de fok, om minder vaart te maken. Na middernacht kregen wij sterken regen, met donker weder en westelijke winden, tot aan den volgenden dag toe. Onder het zeilen zagen wij eenige walrussen op de schotsen liggen, van welke het volk van den Admiraal er een schoot, zoodat hij gekwetst werd, en daar zij meenden, hem genoegzaam getroffen te hebben, zetteden zij de sloep uit en vervolgden hem, waarbij zij hem nog eenen harpoen in het lijf joegen; doch, schoon zij hem eenigen tijd met genoegzaam bot achterna sleepten, konden zij hem echter niet meester worden. Het dier verdedigde

(*) De gevaren, die zij hier uitstonden, zijn inderdaad groot geweest.

zich zoo dapper, dat hij aan de vijf of zes man in de sloep genoeg te doen gaf; het sprong tegen de sloep op, niettegenstaande het volk hem met bijlen, haken en riemen dapper afweerde; hij greep de haken met zijne pooten en beet dezelve zoo krom alsof het spelden waren; hij sprong tegen de sloep op en sloeg zijne tanden in het boord, om de sloep om te halen, zoodat het volk, hetwelk hem niet dan met groote moeite en gevaar van het boord los kreeg, na wel anderhalf uur tegen het dier gevochten te hebben, blijde was, dat het hen verliet. Hij was hierbij zoo deerlijk gewond, dat hij niet dan enkel bloed uitblies en het water er rood van werd, zoodat wij het nimmer zoo zouden geloofd hebben, indien wij het niet zelf gezien hadden.

Den derden, des Woensdags, begon het water minder met ijs bezet te wezen; de wind was west, met donker mistig weder, hetwelk den geheelen dag aanhield; hier en daar zagen wij nog groote ijsschotsen en ijsvelden; tegen den avond zagen wij, ten westen van ons, land, hetwelk ons voorkwam eene opening te maken even als eene rivier of haven, zoodat wij besloten, te onderzoeken, of men daar ook eenige reede konde vinden, om meer helder weder af te wachten en te zien, hoe het met het ijs zoude afloopen; Wij laveerden dus daar op aan en vonden twintig tot tien vademen stekgrond, tot op een musketschot van den wal. Hier digt bij komende, kwam het ons als een eiland voor, hetwelk naderhand ook door de ondervinding werd bewaarheid. Wij hielden langs de Oostzijde en, aan den N. O. hoek, in eenen inham,

alwaar wij op vijf vademen stekgrond, eenen steenworp van den wal, die singelstrand was, het anker lieten vallen. Wij waren te voren dit eiland voorbij geloopen, toen wij langs de kust kwamen, en schoon wij toen wel bemerkten, dat hier een inham of eene baai naar binnen liep, die van voren weder krom naar buiten liep en dus een eiland scheen te vormen, hadden wij, doordien wij, uithoofde van den wind, weder zeewaarts hadden moeten houden, het niet van het vaste land kunnen onderseheiden en verder hier niet aan gedacht. Dit eiland ligt, van de straat van *Nassau* af en beoosten *Maelson-Eiland*, ruim vier mijlen, heeft, naar het voorkomen van buiten, eene kleine mijl in de lengte en vertoont zich van buiten in dezelfde rigting als het vaste land; het heeft ongeveer twee mijlen in den omtrek, is door een sehoon kanaal, dat behoorlijk van diepte is en stekgrond heeft, omringd, ligt ongeveer eene halve mijl van het vaste land, terwijl het gat aan de Oostzijde W. N. W. naar binnen strekt en naar de Westzijde om naar zee loopt.

Men vindt, aan de kust van dit eiland, wel vijf of zes inhammen of baaijen, met schoon singelstrand en vier à vijf vademen water, hetwelk hier zoo helder is, dat men zelfs het vuil op den grond kan zien liggen. Ongeveer op het midden van het kanaal is aan het vaste land eene schoone zandbaai, terwijl het overige van die kust en het land laag is, en hier en daar steile en rotsaehtige oevers zijn. Wat nu het eiland aangaat, het is van binnen overal met hooge steile opgaande gekartelde graauwe steenrot-

sen, tussehen welke men de genoemde inhammen boven op hetzelve is eene steenachtige aarde, van eene vèrbrande kleur, naar mijne gedachten door de koude en de sneeuw veroorzaakt, daar wij dit bijna op alle steenachtige plaatsen vonden. Hier en daar groeit er wel eenig gras; doch dit is zacht en mosachtig en schijnt uit het vuil en stof op de steenachtige aarde, die hier en daar nog met kleigrond vermengd is, uit te spruiten. Wij vonden hier geene dieren, dan een paar vogels, doch vele koppen en beenderen van walrussen, die zeer groot waren, en nog andere beenderen, die wij meenden van rendieren te wezen, welke waarschijnlijk des winters over het ijs daarheen komen. Nog vindt men op dit, zoowel als op het *Maelsons-eiland,* eene soort van bergkristal tusschen de steenrotsen, onder de steenen en aarde vermengd, hetwelk ons volk bij menigte opzocht; hier en daar was het aan de eene zij nog aan de moederkwarts vast (*), en sommige stukjes waren geheel geslepen en geleken naar diamanten; andere waren vlak, andere weder spits, even alsof zij geslepen en gepolijst waren, waarom het zeker eene soort van bergkristal is; echter is het bros, hetwelk ik aan de groote koude van den grond en de weinige kracht der zon toeschrijf, waardoor het niet tot volkomenheid kan komen. Het is echter wel eene bijzonderheid, op zulk een hoog land, en zoo digt bij de polen, nog mineralen te vinden. Ondertusschen is dit eiland eene goede wijkplaats voor de schepen, daar zij

(*) Men zie hierbij BLUMENBACH, *Handboek der Natuurlijke Historie*, XIIde afdeeling, bladz. 744 en verv.

er voor alle winden gedekt zijn, ofschoon er nog wel groote schotsen drijven, die met eenen malenden stroom tot digt bij het schip kunnen komen; doch zij hebben de kracht verloren, om eenige schade te doen, zoodat men in dezen gerust kan zijn. Dit eiland werd, ter eere van de Heeren Staten en tot een altijddurend aandenken, dat wij het in hunnen naam en in dien van Zijne Doorluchtige Hoogheid den Stadhouder ontdekt hadden, het *Staten-Eiland* genoemd; terwijl wij, naar Zijne Doorluchtige Hoogheid, de straat, tusschen het eiland *Waaigat* en het vaste land, *de Straat van Nassau* noemden.

Op Donderdag, den 4[den], bleef het weder mistig, donker, vochtig en koud, met noordelijke winden. Des namiddags gingen wij naar de *Zandbaai* en aldaar aan het vaste land. Wij vonden geen spoor van menschen of woningen, maar wel twee houten afgoden, met het aangezigt naar het Oosten gekeerd, en een paar hoornen van rendieren, die waarschijnlijk aldaar geofferd waren. Echter zagen wij hier en daar gekloofd en ook verbrand hout, benevens sporen van sleden, waaruit het ten duidelijkste bleek, dat hier van tijd tot tijd menschen komen. Waarschijnlijk komen zij hier, om brandhout te halen, hetwelk hier, aan de kust van de voornoemde *Zandbaai*, in menigte komt aandrijven, zelfs boomen met wortels en takken; terwijl op het land echter niets dan eenige planten en gras gevonden worden. Het land heeft een goed voorkomen, met goeden klei- en zandgrond, en is van de *Zandbaai* tot aan de Zee met klippen en rotsige stranden bezet. Ook zijn er eenige doorloopende beeken met versch water, die door

het zandstrand in zee loopen. Wij zagen hier weinig dieren, maar eene soort van eendvogels, even als rotganzen (*); bergeenden (†) waren daar veel, die wij soms op de eijeren vonden, welke zij hier des zomers schijnen uit te broeden, terwijl zij zich meestal aan den waterkant ophouden. Op het land heeft men eenige vogeltjes van eene bonte kleur (§). Ook zagen wij aldaar veel vossendrek, gelijk wij dan ook vernamen, dat deze, zoowel als marters en sabels, zich hier in groote menigte ophouden; doch, daar het mistig was, konden wij verder niets onderscheiden. Ik nam eenen van de houten afgoden met mij naar boord, welke naderhand, als eene zeldzaamheid, in het kabinet van den Heer PALUDANUS, te *Enkhuizen*, wien ik denzelven vereerde, bewaard is. Wij vonden hier, op de steenrotsen, mede eenige steenen bergkristal als diamanten, echter niet zoo veel of aan den steen vast gegroeid, als op het *Staten-Eiland*, waar ons volk er dagelijks meer vond, zoodat het schijnt, dat al de steenrotsen aldaar hier mede bezaaid zijn, en de mijnwerkers hier eenen goeden voorraad vinden zouden. Tegen den avond kregen wij voor anderhalf uur helder weder; doch des nachts werd het weder even mistig en donker als te voren, gelijk wij ook den volgenden dag, met eenen

(*) Dit is de eigenlijke Rotgans (*Bernicla*). Zie BLUMENBACH; Vde afdeeling, bladz. 313.

(†) Men zie de Noot op bladz. 11.

(§) Waarschijnlijk de Sneeuwvogel (*Emberiza Nivalis*) Zie BLUMENBACH, bladzijde 248.

oostelijken vochtigen en kouden wind, nog veel mist hadden, terwijl in het kanaal, waar wij lagen, nog veel schotsen dreven en door den maalstroom heen en weder gevoerd werden. Onder anderen kwam er eene schots vlak bij ons schip aan den grond, die wij uit nieuwsgierigheid gingen meten, en bevonden meer dan vier en een half vadem onder en ruim twee vadem boven water te hebben; echter ging zij langzaam aan stukken, daar er gedurig brokken afraakten en verdwenen. Van deze schotsen bleven er velen tusschen de klippen en op de ondiepte vast zitten, daar zij, door de buitengemeene grootte en dikte, niet drijven konden, terwijl andere stukken, die wel drie of vier morgen groot schenen te zijn, in zee dreven en, met den aanhoudenden mist, de vaart zeer gevaarlijk maakten. Echter twijfelde ik nu niet meer, of de reis konde wel volvoerd worden, indien men slechts eene vrije vaart van het ijs heeft, dat toch wel waarschijnlijk was. Tegen den avond klaarde de mist wel voor een oogenblik op; doch het duurde niet lang, of de mist nam wederom de overhand en hield den geheelen nacht aan.

Den 6den werd het van tijd tot tijd goed weder; doch tegen den avond werd het weder geheel koud en mistig. De wind bleef aanhoudend oost. Met het goede weder gingen wij eens op het eiland, waar wij op eenen goeden afstand in zee konden zien. Wij bemerkten, dat het ijs veel verminderd was, daar wij slechts hier en daar eene schots zagen drijven, hetgene ons niet weinig hoop gaf. Weldra hoorden wij van de andere zijde aan den vasten wal roepen, en

zagen aldaar eenen man, die ons met eenen witten doek of een rendiervel een teeken gaf. Wij gingen terstond met de sloep naar hem toe en vonden, dat hij eene kleine sleede, met twee rendieren bespannen, bij zich had. (Waarschijnlijk was hij aldaar gekomen, om van het, bij de *Zandbaai*, zoo menigvuldig gevonden wordende, brandhout te halen.) Wij hadden ons van brood, kaas en brandewijn voorzien, ten einde hierdoor hem vriendschappelijk aan te moedigen, om bij ons te komen, doch dat gelukte niet; want naauwelijks zag hij ons aan den wal en op hem aankomen, of hij ging, niettegenstaande wij onze geweren in de sloep gelaten hadden, terstond op de loop, en joeg zijne rendieren met zulk eenen spoed voort, dat zij schenen te vliegen. Wij liepen hem, met ons twee of drieën, wel een groot eind wegs na en riepen, dat hij stil zoude staan, doch hij wilde niet; echter zag hij van tijd tot tijd om en wees dan, dat wij hem volgen moesten, mogelijk daarmede willende te kennen geven, dat wij bij den grooten hoop moesten komen; dan wij verloren hem weldra uit het gezigt en konden geen spoor of voetstappen meer onderscheiden. Daar wij nu zagen, dat wij hier geen nut uit trokken en ook verder geen spoor van woning konden zien, keerden wij onverrigter zake weder naar boord.

Den 7den begon het weder wat beter en warmer te worden, dan het te voren geweest was, wijl de wind naar het zuiden liep; echter hadden wij slechts eene slappe koelte en meestal stilte, benevens donker en soms mistig en dijnzig weder, schoon niet

zoo nat en koud als de voorgaande dagen, zoodat het voor ons eene ongewoonte was. Wij zagen nu in het geheel geen ijs meer, daar wij het duidelijk hadden zien smelten en langzaam verdwijnen, hetwelk, uit hoofde van de verbazende grootte der stukken, den tijd des jaars en de nabijheid der polen, ongeloofelijk zoude schijnen, indien wij het niet met onze eigene oogen, en dat in den korten tijd van twee dagen, hadden zien gebeuren. Wij zagen nog wel eene enkele schots drijven, doch weinig, en zonder dat wij hier over eenigzins vervaard waren; in tegendeel zetteden wij nu alle vrees ter zijde en hoopten met Gods hulp eene ruime zee, geheel van ijs bevrijd, te vinden en hierdoor eenige zekerheid te vermoeden, dat wij eenen openen en vrijen weg naar *China* zouden vinden.

Den 8sten hadden wij een weinig helderder weder, dan de vorige dagen; echter des morgens nog mist en vervolgens eene bedekte lucht, met eene goede koelte uit het westen. Wij gingen alweder eens op het eiland, om te zien, hoe het in zee met het ijs gesteld was. Hier en daar dreven nog wel eenige schotsen op zich zelven; doch er bleef plaats genoeg, om dezelve te kunnen vermijden en er geene vrees voor te hebben. Het weder was zoo helder, als wij het nog niet gehad hadden, en hierdoor zagen wij dan ook, dat het land, ongeveer eene halve mijl meer oostwaarts, eenen inham had, welke van verre eene rivier scheen te wezen. Wij gingen met de sloep hier naar toe, ten einde dit te onderzoeken, doch vonden, dat het slechts eene zandbaai was, waarin

eene thans drooge beek, bij het smelten der sneeuw, hare uitwatering had. Zeker moeten hier van tijd tot tijd eenige Loddings of andere vaartuigen komen; want op den hoek aan den zeekant, vonden wij, op eenen hoogen steenigen heuvel, eene baak of kaap van opgestapelde steenen staan, die niet anders dan door menschenhanden had kunnen worden opgeregt, en die met helder weder op eenen goeden afstand in zee te zien was; doch hoe, en van waar de menschen hier kwamen, konden wij niet vernemen, daar dit al de teekens van menschen waren, die wij vernemen konden. De kust begon van hier af verder op tot aan den zeekant, zoo het scheen, zandig te worden, en van daar tot daar, waar wij met de schepen lagen, bestond dezelve alleen uit klippen en steenrotsen; doch het land was schoon en vlak met kleigrond, maar zonder geboomte, even als al het overige alleen aan de stranden en inhammen, met aangespoeld drijfhout. Op sommige plaatsen, vooral in de kloven en holten van het land, zagen wij nog veel sneeuw, alsmede, niet verre van den wal, groote en dikke schotsen ijs, waaronder een ijsveld van wel twee morgen groot. Verder gingen wij weder aan boord, zonder iets meer uit te rigten.

Den 9^den ziende, dat het ijs oogenschijnlijk in de zee verminderde, en dewijl de tijd meer en meer verliep, zoo besloten wij, nog eens eenen togt zeewaarts in te doen, ten einde te zien, hoedanig het aldaar met het ijs gesteld was, waaromtrent wij reeds veel moed kregen, uit hoofde wij het ijs zoo duidelijk voor onze oogen hadden zien verdwijnen en

tot onze verwondering geen ijs meer zagen, dan in zee, niet verre van den wal, hier en daar eenige enkele kleine schotsen drijven. Nadat wij ons dan van versch water (dat, uithoofde van de menigvuldige sneeuw, hier overvloedig is,) voorzien hadden, gingen wij, omtrent tegen den middag, met eenen westewind onder zeil; de lucht was duister en vochtig, doch niet koud. Ondertusschen hadden wij, gedurende al den tijd, dat wij bij het *Staten-Eiland* gelegen hadden, geenen helderen dag gehad, om hoogte te kunnen nemen. Zoodra wij buiten het gat en van onder het eiland weg waren, hielden wij zeewaarts in en N. O. en N. O. ten O. aan. Wij hadden een paar uren helder weder, zoodat wij op eenen goeden afstand van ons konden afzien; het ijs werd hoe langer hoe minder, zoodat wij tegen den avond er geheel van bevrijd waren, schoon wij toen weder donker en mistig weder kregen en dus niet ver van ons af zien konden; echter waren wij nu niet bezorgd, daar het ons toescheen, dat wij nu geen ijs meer te vreezen hadden en dus de vaart geheel vrij was. Wij waren nu, naar gissing, ongeveer acht mijlen van den wal verwijderd en vonden nu honderd twee-en-dertig vademen diepte, met schoonen kleigrond, hetwelk ons in de hoop versterkte, dat wij eene opene en vrije vaart naar *China* gevonden hadden.

Terwijl ik dit schreef, werd het weder wat helderder, zoodat wij op eenigen afstand van ons af konden zien, en nu ontdekten wij weder eene lange streek, met ijs bezet; doch het waren meestal kleine

schotsen en brokken, die geene kracht schenen te hebben. Weldra waren wij door dezelve heen en vonden toen weder eene opene zee zonder ijs; doch nu werd de zee ook helder en de golven verhieven zich veel hooger, dan wij in deze streken nog gezien hadden, daar wij te voren bijna altijd nog eene stille zee en effen water hadden gehad, dewijl het ijs de zee als in bedwang houdt, gelijk wij dat ook wel in ons land des winters op plaatsen, waar het ijs in beweging is, bemerken kunnen. Echter deed van tijd tot tijd het gezigt van het ijs onzen moed wel eenigzins verflaauwen; doch, daar wij er spoedig door kwamen en meer andere teekenen ons geruststelden, bleven wij met blijdschap gelooven, dat wij geheel het gevaar van het ijs te boven waren. Naar mijne gedachten komt al dit drijfijs van de kusten, baaijen, inhammen en de ondiepe gronden, vooral langs den wal, waar het zich vormt en dan door den wind afgescheurd, en soms tien à twaalf mijlen, van de wal af, heen en weder gedreven wordt, en door deszelfs zwaarte en dikte niet gemakkelijk kan gebroken worden of smelten, alhoewel ik nu op onze ondervinding op dezen togt, zeker geloof, dat, hoe onmogelijk ons dit ook te voren toescheen, al dit ijs toch vergaat en wegsmelt, even als ons de *Lappen* of *Samojeden* in de straat van *Nassau* verzekerd hadden, dat het ijs geheel en al smelten en binnen korte dagen vergaan zoude, alsmede dat wij nog vijf of zes weken zonder vorst zouden hebben, maar dat het na dien tijd weder zou beginnen winter te worden, hetwelk wij bere-

kenden, nu den 20sten September of de herfstnachtevening te zullen zijn, hetwelk dan ook uit den aard der zaken zeer natuurlijk was. Wij zeilden nu den geheelen nacht door, met donker vochtig weder, meestal O. en soms O. ten N. of ook ten Z., wijl de wind geschraald was, zoodat wij niet zeewaarts konden blijven houden, gelijk wij gewenscht hadden. Wij vonden echter zelfs geenen schijn van ijs meer, maar hadden eene ruime zee, met hoogen golfslag, even als overal in den Oceaan, gelijk ook eene groote diepte, zoodat wij met het lood (*) geenen grond konden vinden, en er nu geenen twijfel bij ons overbleef, of de vaart naar *China* moest vrij en open wezen, En hierdoor werd het gevoelen, hetwelk ik altijd verdedigd had, bevestigd, namelijk, dat men twintig of dertig mijlen van het land af in het geheel geen ijs konde hebben en dat de zee, op die hoogte niet kon bevriezen, dewijl dit uit de natuur der zaak volgt en op de ondervinding in de zee bij de *Noordkaap* en in die streken, die nog veel Noordelijker liggen, gegrond is (†). Ik twijfel dus geen oogenblik meer, of de vaart is, met Gods hulp, zeker, en dit kwam ons allen zoo schoon voor, dat wij gedurig wenschten, dat wij hier op waren verdacht geweest, ten einde in staat geweest te zijn, dezelve geheel te kunnen opnemen en

---

(*) Waarschijnlijk met eene loodlijn van 150 vademen, daar zij tot 152 vademen voorheen gelood hadden.

(†) In het Noorden van *Spitsbergen*, op 80° Z. Br., is de zee veelal van ijs bevrijd, wanneer men het in de baaijen en fioerten nog aantreft.

te volvoeren, hetwelk ons veel aangenamer zoude geweest zijn, dan weder naar het vaderland te keeren. Echter vertrouwden wij volkomen, dat, daar de goede God dit zoo vele eeuwen had verborgen gehouden en dit aan ons genadiglijk had willen bekend maken, hij het een en ander verder zoodanig zal besturen en handhaven, dat hetzelve volkomen zal worden uitgevoerd, tot eer en heerlijkheid van zijnen heiligen naam en tot verbreiding en bekendmaking van zijn heilig en onveranderlijk woord. Hem alleen zij de eere, magt en besturing van alle dingen, nu en ten allen tijde, enz.

Den 10[den] hadden wij nog het zelfde donker en nevelachtig weder, met noordelijke winden, en hielden dezelfde koersen; de zee bleef zonder eenigen schijn van ijs; terwijl, indien er eenig ijs ten N. of N. O. geweest ware, dit natuurlijk met deze winden zoude zijn afgekomen; ten minste zouden wij daarvan eenige blijken en slecht water gezien hebben; doch wij vernamen niets. Wij zeilden nu den geheelen nacht door, nadat wij te voren, naar gissing, dertien of veertien mijlen zeewaarts N. O. en N. O. ten O. aangeloopen, en nu ongeveer dertig mijlen van *Waaigat* waren, daar wij eene frissche koelte hadden, en het schip eenen goeden voortgang had. Hier vonden wij acht-en-twintig, twee *glazen* (*) daarna

(*) Een *Glas* wordt, aan boord, voor een half uur gerekend; die uitdrukking komt van het gebruik der zandloopers, ook glazen genoemd, die een half uur loopen; ééne wacht wordt op acht glazen, dat is vier uren, gerekend; en dus is het etmaal in zes wachten onderscheiden, die, beginnende van des avonds

een-en-twintig, nog twee glazen later zeventien vademen diepte en overal stekgrond (*). Na dat wij nu eenigen tijd O. Z. O. aangehouden hadden, begonnen wij te bespeuren, dat wij, met deze oostelijke en zuidelijke koersen, weder het land moesten naderen en dat hetzelve hier, naar het Zuiden toe, eene groote inwijk of eene groote of zeer wijde rivier moest vormen, terwijl de Oosterwal daarvan weder N. O.-waarts uitliep, en welke kust wij meenden te wezen degene, daar wij op aanhielden, om de mindere diepte, daar wij nu van dertig tot tien vademen zandgrond kregen, zonder, dat wij eenig land gewaar werden, niettegenstaande het weder helder was. Na eenigen tijd deze diepte behouden te hebben, kregen wij zeven vademen en zagen het land vooruit, ruim eene mijl van ons en, zooveel wij zien konden, meestal N. O. en Z. W. strekkende, geheel vlak wit zandstrand, met eene schoone kust, even als die van *Petschora*. Binnen in het land zagen wij wel eenige vlakke langwerpige en zwartschijnende heuvelen, maar dewijl de mist en nevel dezelve telkens voor ons oog verborgen en veranderden, konden wij dezelve niet behoorlijk onderscheiden; mogelijk was het eenig binnenland, uit eene langwerpige vlakke hoogte bestaande. Insgelijks zagen wij, toen wij digter bij het land kwamen, N. O.-waarts, eene opening als van eene rivier, die eene groote streek

---

acht uren, in *Eerste wacht*, *Hondenwacht*, *Dagwacht*, *Voormiddagwacht*, *Namiddagwacht* en *Platvoet* onderscheiden worden.

(*) Deze vermindering der diepte moest hen natuurlijk doen vermoeden, dat zij de Noordkust van *Azië* zeer nabij waren.

landwaarts scheen in te loopen. Bij den mond dezer rivier zagen wij eenige branding, digt bij het land, terwijl het overige een zuivere grond scheen te wezen. Echter geloof ik, uit hoofde van de ondiepte van den grond, niet, dat men er met schepen zoude kunnen binnen loopen, maar dat het eene ondiepe rivier zal zijn, als die van *Toxar*, *Colocolcowa*, *Pitzora* en *Petschora*. Wij liepen tot op eene kwart mijl van den wal, terwijl de diepte natuurlijk tot op drie vademen verminderde; toen wendden wij weder. Wij hadden het land duidelijk gezien, doch konden van hetzelve niets volkomen onderscheiden, dan het vlakke witte zandstrand en de, door den mist bedekte, zwartschijnende zandheuvels; dit was omtrent den avond. Wij besloten nu, in de eerste wacht nog eens af te houden, en dan weder naar den wal te wenden, om zoo veel te beter deszelfs strekking te verkennen, en dus van alles zeker te zijn.

Wij meenden nu, de rivier de *Obij* voorbij te zijn (*), welke, volgens de kaarten, in eene groote bogt of baai uitloopt. Dewijl wij nu zoodanig eene bogt of inham voorbij gezeild waren, toen wij de eerste maal de rigting van het land nagingen, en nu, met deze koersen, weder bevonden, het land N. O. uitteloopen, zoo is er geen twijfel over, of dit was hetzelfde land, dat, voorbij de *Obij*, weder noordelijk

(*) Dit gevoelen was geheel verkeerd, en waarschijnlijk door de kaarten van dien tijd veroorzaakt, gelijk nader zal blijken.

naar den hoek van *Tabijn* aanloopt. Ook zoude zulk eene groote en uitgestrekte ondiepte van de zee niet anders, dan van zulk eenen inham kunnen voortkomen, waarvan wij echter het uiteinde, ten zuiden, nog niet kennen. Dit land, of de Oosterwal, lag naar onze gissing en berekening naar de koersen, die wij gezeild hebben, van *Waaigat* of *de Straat van Nassau*, omtrent zeven- of acht en dertig mijlen, waar anders geen land kan wezen, dan hetgene gezegd is. Van den wal af zijnde, wendden wij N. W. en N. W. ten N., hadden overal eene stijve koelte uit het N. O., met eene holle zee, eene altijd heldere lucht en koud weder, zonder ooit weder eenig ijs te zien; een klaar bewijs, dat het N. en N. O. geheel daarvan bevrijd was.

Nadat wij, de eerste wacht en de hondewacht, zeewaarts gezeild hadden, wendden wij den 11den, in de hondewacht, weder naar den wal, zijnde toen op vijf en twintig vademen stekgrond en hielden Oost en Oost ten Zuiden aan tot na den middag; toen zagen wij weder, op ongeveer drie mijlen, land voor ons uitliggen, en hadden twaalf en elf vademen stekgrond. Wij liepen, tot op eene kleine halve mijl van den wal, op het land aan, en vonden aldaar zeven vademen water, zoodat wij hier meer diepte hadden, dan den vorigen dag. Deze kust is een laag, vlak en zeer effen land, zonder eenige heuvelen of binnenlandsche bergen, zoover wij zien konden, en geheel zich opdoende als het land van *Switoi- Noss*, behalve de binnenlandsche heuvelen, die men bij dat land vindt. Aan die kust is een verheven wit zandstrand,

op sommige plaatsen van boven begroeid, met helm (*), dat van verre een zwartachtig schijnsel oplevert, terwijl de kust overal zoo effen is, alsof zij met eene koord getrokken was, hetwelk een aangenaam gezigt oplevert; terwijl dezelve, even als het voorgaande vlakke strand, meestal N. O. en Z. W. (†) aanloopt. Het strand loopt zachtjes af, en het water is even aan te zien, als buiten de duinen aan de kust van *Holland*, bij *Tessel* en in die streken. Wij kwamen bij deze verhevene zandkust, welke N. O.-waarts uitloopt en zoo bleef loopen, zoover als wij van de steng af zien konden, strekkende mede Z. W. aan tot eenen hoek toe, waar dit verheven zandland eindigde, hetwelk, naar gissing, ongeveer vijf mijlen van ons lag. Bij dezen zuidwesthoek

(*) De helm (*Arunda arenaria*) behoort onder de planten *der triandria digymia* (driehoekige tweestijligen). Zij heeft eene bijna aarvormige pluim, spitse kafbladen, de haren driemaal zoo kort als de klepjes en inëengerolde bladeren. Men vindt denzelven bij *Stavoren*, op de *Amersfoortsche-* en *Bredasche-Heide*, in den omtrek van *Rozendaal* en *Rhede*, bij *de Bild*, in de provincie *Zeeland*, en op de *Hollandsche duinen*. Ondertusschen willen velen, dat de, met zoo veel zorg, op *Terschelling* en elders gekweekte helm, eene variëteit dezer soort is, bekend onder den naam van *Granum Spartum maximum mariticum Hollandicum Raj* (grootste hollandsche zeegras metrogvormigen halm). Deze plant wordt in de duinen gepoot, om verstuivingen te verhoeden. Er zijn tijden geweest, dat het poten van dit gewas ons land jaarlijks *f* 80,000 kostte.

(†) Dit is volgens het *miswijzend* kompas; *regtwijzend* strekt zich deze kust meestal N. t. O. en Z. t. W.

liep een riviertje, hetwelk men van de ra gemakkelijk zien kon, en hetwelk aan de Noordzijde het genoemde verhevene zandland (dat daar ophield), en aan de Zuidzijde en verder op, een vlak zandstrand had, gelijk als dat, hetwelk wij den vorigen dag gezien hadden, en alles N. O. en Z. W. loopende, en, alhoewel het zich van verre hier en daar deed zien als zandheuvels, welke soms in de verte als boomen of levende beesten zich vertoonden, zelfs zoo, dat wij eens vastelijk geloofden, drie menschen langs het strand te zien wandelen, doch hetgene naderhand bleek de heuvels te zijn, die door de beweging van het schip zich schenen te bewegen, schoon sommigen van ons volk het voor vast hielden, dat het levende gedierten geweest waren; dan dit doet weinig ter zake. Deze Zuiderhoek van het verhevene zandstrand en genoemde rivier is van de plaats, daar wij den vorigen dag wendden, naar onze berekening, vijf mijlen N. O., zoodat het uiterste land, hetwelk wij van de kust N. O-waarts konden beoogen, en ook, volgens onze berekening naar de gezeilde koersen van de *Straat van Nassau*, ongeveer vijftig mijlen zouden zijn, zoodat men naar de strekking van deze kust en het land, dat wij eerst langs liepen, niet behoeft te twijfelen, of het is de kust en het land, dat van de *Obij* afkomt en naar buitenwaarts tot aan den hoek van *Tabijn* loopt, alwaar de vlakke en ondiepe gronden, ons duidelijk bewijzen, dat het tot eenen inham en zoodanige rivier moet behooren; terwijl tevens het ijs, dat wij het eerst in zulk eenen overvloed aan de Zuiderkust

vonden, niet uit de zee, maar uit zoodanig eenen inham schijnt gekomen te wezen, daar wij, hier komende, geenen schijn van ijs meer vonden; schoon het zeer natuurlijk is, dat het water hier op de ondiepte ook wel tot op eenigen afstand zal bevriezen, waaruit volgt, dat het de zee hier eerder vermorselt en afscheurt en alzoo weg doet drijven, dan aan de genoemde zuidelijke kust, gelijk wij ook hier holler water hadden en de zee hooger liep, dan wij ooit te voren gehad hadden, waaruit men zou kunnen opmerken, dat deze inham hoe langer hoe grooter werd en de zee zich meer en meer aan beide zijden uitstrekte, om des te meer kracht te kunnen doen, schoon wij ons nu ook overtuigd hielden, dat wij op onze terugreis geen ijs meer zouden vinden, daar wij, in aanmerking genomen, hoe spoedig het bij het *Staten-eiland* gesmolten was, wel dachten, dat het nu geheel en al vernietigd en verdwenen zoude zijn.

De laatstgenoemde rivier kwam ons wel bevaarbaar en geschikt voor, om, na behoorlijk onderzoek, in tijd van nood er in te loopen, doordien dezelve verhevene oevers had, en de kust bij dezelve aan de Noordzijde ophield, en met dezelfde hoogte zeer ver landwaarts inliep, hetwelk reden geeft, om te gelooven, dat dezelve aldaar eene behoorlijke diepte moet hebben, om schepen te bevatten. Wij noemden deze rivier en de andere, die wij den vorigen dag ontdekt hadden, naar de namen van onze schepen, *Mercurius* en de *Zwaan*, als de eerste schepen, die zoo ver gekomen waren.

Nadat wij nu dit een en ander hadden opgeno-

men en bevonden, dat er niets voor ons tot verder onderzoek overbleef, dewijl wij, zoo aan de kust als in zee, het noodige hadden gezien, en ons volkomen overtuigd hielden, dat men van hier af eene opene zee en vrijen doortogt had, zonder dat, naar menschen inzien, er zich eenige beletselen konden opdoen, en dat deze kust N. O. tot aan den hoek van *Tabijn* liep (*) en van daar opkromde naar *China*. Overwegende verder, dat wij bij aanhou-

(*) Men heeft voorheen aangemerkt, dat onze reizigers zich vergisten, wanneer zij meenden, de rivier *Obij* gepasseerd te wezen, en dit had ook plaats bij hunne bestemming der kaap *Tabin*: dan, welverre dit aan den kundigen VAN LINSCHOTEN te wijten, was dit het gevolg der gebrekkige kaarten, die zij des tijds van deze streken hadden. Immers plaatste P. GOOS, in 1666, kaap *Tabin* onder 74° N. B. en de geleerde WITZEN, eene eeuw na de expeditie van VAN LINSCHOTEN, deze kaap, volgens het gevoelen van PLINIUS (de Noordelijkste punt van *Azia*) op dezelfde paralel. De hoek, die VAN LINSCHOTEN hier bedoelt, was de Noordwester punt van het vaste land, dat de *Karische golf* omvat en waar benoorden *Bielij Ostrow* of *Wit eiland* gelegen is. Deze kaap ligt onder 72° 45′ N. B. en 85° lengte van *Teneriffe*; hieruit blijkt duidelijk, dat de rivier, die zij voor de *Obij* namen, de *Kara* was, die zich in den golf van dien naam ontlast, terwijl de *Zwanen-* en *Mercurius* rivieren, de *Morzowka* en *Medweedicka* der kaart van D'ANVILLE waren, daar zij in verschillende rigtingen nog meer dan honderd vijftig onzer mijlen hadden moeten afleggen, alvorens zij de monden der *Obij* hadden kunnen bereiken.

Als een bewijs, hoe weinig men voorheen met de ligging dezer kusten bekend was, zal men alleen aanmerken, dat de Noordpunt van *Azië*, kaap *Taimura* op 78° 15′ N. B. en 116° van *Teneriffe* en dus 4° Noordelijker en 31° Oostelijker ligt dan

dendheid den wind uit het N. en N. O. hadden, hetwelk juist in den wind was, om den voorgenomenen togt te kunnen voltooijen; te meer, daar de tijd begon te verloopen, en de nachten langer werden; terwijl wij niet wisten, wat ons op de terugreis konde overkomen, daar wij met de watergetijden en andere omstandigheden in deze streken nog niet genoegzaam bekend waren, om naar welgevallen te handelen, zoo hebben wij te zamen besloten, om den koers weder naar het vaderland te stellen, ten einde, indien de Algoede ons eene gunstige aankomst vergunde, aldaar dezen welgelukten togt met blijdschap bekend te maken; terwijl wij hoopten, dat dit nog tot eenen zegen en tot heil voor het lieve Vaderland zoude kunnen strekken, en wij zulks met dankbaarheid mogten erkennen, God biddende, dat even als het Hem behaagd heeft, ons tot hiertoe te geleiden, het Hem behagen mogt, hetzelve verder te volbrengen, tot eer van zijnen Heiligen naam. Dit dus besloten zijnde, namen wij de terugreis aan en stelden onzen koers W. ten N. met eenen N. N. O. wind met schoon weder; schoon wij de zon nog niet genoegzaam konden zien, om hoogte te nemen. Maar den volgenden dag werd het weder zoo helder, dat wij op den middag

---

vroegere Geographen zulks hadden opgegeven; van deze laatstgenoemde kaap heeft de kust van *Azië* (zooals vroegere Aardrijkskundigen van kaap *Tabin* vermoed hadden) eene Zuidelijker strekking tot de *Beringsstraat*. Tusschen beide en wel benoorden kaap *Swaloy* ontdekten de *Russen* in 1808 eenige vrij groote eilanden, die den naam van *Nieuw-Siberië*, *Fadoff*, enz., verkregen.

hoogte konden nemen, en vonden 71° 10'; terwijl wij, nadat wij de terugreis hadden aangenomen, W. en W. ten N. 16 à 17 mijlen hadden afgelegd. Hierna kregen wij stilte, met eenen Noordwestelijken en Westelijken wind, zoodat wij niet hooger, dan Zuid-West en soms W. Z. W. en Z. Z. W. en vervolgens slechts Zuiden konden zeilen, terwijl wij steeds eenen slappen wind en slecht water hadden. Dus voortzeilende, kregen wij tegen den avond Z. Z. W. van ons, weder land in het gezigt; het was een hooge heuvel of berg, zonder eenig ander land te kunnen zien, daar wij er nog wel zeven of acht mijlen van af schenen te zijn. Wij wierpen hier het lood uit, doch konden, al zeilende, geenen grond krijgen. Naar de genoemde koersen hadden wij sedert den middag ongeveer vijf mijlen gemaakt en gisten, bij het land bewesten de *Obij* te wezen. Hier zagen wij te lijwaarts van ons, drie schotsen en te loefwaarts ééne schots ijs drijven, welke laatste zoo hoog en dik scheen te wezen, dat wij die in het eerst voor een zeilend schip aanzagen. Wij dachten wel, dat wij nog meer ijs zouden vinden, daar het toch wel te begrijpen was, dat zulk eene massa van ijs, als wij te voren aan deze kust gevonden hadden, niet zoodanig konde versmelten, of er moest nog wel het een of ander van overblijven. Wij zeilden verder Z. Z. W. soms wat Zuidelijker en dan weder wat Westelijker, steeds eenen slappen wind, doch schoon zomer weder, met eenen helderen Horizon hebbende, waaraan wij niet meer gewoon waren; echter was de lucht zeer koel. Toen wij eenigen tijd daarna wat digter

bij het land kwamen, zoodat wij het beter konden onderscheiden, zagen wij weder eene menigte ijs lijwaarts van ons, naar de bogt toe en ook wat te loefwaarts; doch het waren alle losse stukken en op eenen afstand van ons. Ook zagen wij hier vele Walvisschen, die zich rondom ons tot half boven het water verhieven en het water uitbliezen; iets, hetwelk op nieuw voedsel aan onze overtuiging gaf, dat het hier eene opene zee was.

Wij begonnen nu weder des nachts het schijnsel der maan en eenige sterren te zien, welke wij, sedert, dat wij de *Loffoden* voorbij gegaan waren, niet meer gezien hadden. Wij bleven dus den geheelen nacht doorzeilen, met denzelfden wind en koers, naar den wal toe; terwijl wij van tijd tot tijd het ijs uit het gezigt verloren.

Den 13den kwamen wij, op een geweerschot na, aan den wal op zeven à acht vademen schoonen zandgrond en overal eene effene vlakke kust; doch aan den waterkant scheen het ons toe, dat dezelve steil en als afgestokene graauwe aarde geleek. Klippen of reeven vonden wij er niet, dan hier en daar een zandig strand; terwijl het land veel overeenkomst met de kust bij het *Staten- eiland* heeft, behalve de steenrotsen, die aan het laatste het strand omringen. Deze kust heeft binnen in het land eenen grooten heuvel, met nog een ander langwerpig en vlak hoogland; hetzelfde, hetwelk wij den vorigen dag reeds zoo vroeg gezien hadden, daar men deze bij helder weder al zeer vroeg gewaar wordt. Dit was, volgens onze berekening en opmerking, dezelfde kust, waar wij voorheen door het ijs gegaan

waren, dat hier toen zoó menigvuldig was, dat wij geenen uitgang konden vinden, dan langs den weg, waarhenen wij gekomen waren, hetwelk eehter toen nog niet, dan met groot gevaar gesehiedde, daar het zoo vol ijs was, dat wij van de steng af er geen einde aan konden zien, en nu vonden wij, behalve hetgene wij den vorigen dag gezien hadden, er zelfs geenen sehijn van, even alsof er nimmer ijs geweest ware; iets, hetwelk ons voorheen onmogelijk zoude voorgekomen zijn en eehter zagen wij het nu met bewondering en eerbied voor den Sehepper aan, wiens werken voor ons zoo onbegrijpelijk zijn.

Nu wendden wij weder van den wal af, en, na een paar uren zee te hebben gehouden, keerden wij weder naar het land, hetwelk wij tot op een kanonschot naderden, terwijl wij hier nog negen à tien vademen zandgrond hadden. Het land had, gelijk wij ook te voren gezegd hebben, dezelfde gedaante als het vorige. De geheele kust, zoowel die wij den vorigen dag als nu gezien hadden en zoo ver als men kon ontwaren, strekt zieh O. Z. O. en W. N. W. wel zoo Zuidelijk en Noordelijk en is over het algemeen sehoon, gelijk ook al de kusten, die wij op deze reis bevaren hebben, overal zeer geleidelijk in diepte verminderende, zonder, dat men de minste vrees behoeft te koesteren voor blinde klippen, banken of vuile gronden, zoodat men dezelve gerust kan naderen, zonder iets anders te vermijden, dan hetgene men zien kan. Wij laveerden dus af en aan langs het land heen, met eenen W. en W. N. W. wind, zonder, dat wij verder eenig ijs zagen; wij bespeurden hier en daar

wel aan het strand, tusschen de scheuren en kloven, nog eenige sneeuw, die daar niet wel schijnt te kunnen smelten, wijl dezelve meestal tegen het N. en O. ligt, van waar hier weinig warmte komt, die kracht genoeg heeft, om dezelve te doen verdwijnen. Wij kregen hier weder eene holle zee, daar het eene frissche koelte woei; doch tegen den avond werd het op nieuws donker en mistig, met vochtig koud weder, terwijl wij steeds denzelfden Westelijken wind hielden en den geheelen nacht eenen motregen met onaangenaam donker weder hadden.

Zondag den 14den hielden wij hetzelfde mistig, donker, vochtig en koud weder, met motregen en Westelijke en Noordelijke winden, terwijl wij laverende voortgingen. Een weinig na den middag zagen wij regt voor ons land, waarvan de kust N. en Z. liep, en waaruit wij terstond opmaakten, dat het de Oostkust van het eiland *Waaigat* was. Wij hadden eene zeer donkere, koude en natte mist, zoodat, schoon wij niet ver van het land afwaren, wij het echter den meesten tijd niet zien konden; eene plaag, die men hier elk oogenblik heeft. Wij hadden eene stijve koelte uit den Noorden en vervolgens uit den N. N. O. en N. O. en liepen op het land aan, tot op den afstand van een geweerschot, wanneer wij ongeveer twee mijlen ten Noorden van den *Twisthoek* aankwamen.

Nu en dan kregen wij wel een weinig gezigt, doch niet veel, zoodat wij zelfs eens dachten, in het Noorden een blink van het land te hebben, even als een eiland, doch evenwel niet verre van

het land van *Waaigat;* mogelijk was het wel een uitstekende hoek van hetzelfde eiland van *Waaigat,* dewijl wij hier gedurende eenigen tijd zeer slecht water hadden, even alsof wij onder eenen opperwal waren, niettegenstaande wij te voren en ook daarna zeer hol water hadden, bijzonder door den Noordewind, die langs den wal waait, zonder, dat men eenige beschutting heeft, waardoor eenigzins het vermoeden bevestigd wordt, dat het een eiland of eenige uitstekende punt lands geweest zij. Het was zeer onaangenaam voor ons, dat wij niet een oogenblik helder weder hadden, waardoor wij alles behoorlijk hadden kunnen zien. Wij liepen dus op den afstand van een geweerschot langs het land heen, Zuidwaarts aan en hadden van zes tot tien vademen harden grond; terwijl wij slechts nu en dan een blink van het land hadden, daar het den meesten tijd met mist bedekt was. Twee mijlen verder kwamen wij aan den *Twisthoek*, die wij herkenden aan het baken, dat wij aldaar hadden opgerigt, en gingen van daar verder Z. W. aan, tot aan den *Kruishoek*, meestal in het duister (*) en, volgens onze gissing langs het strand, alwaar wij ten anker kwamen.

Weldra werd het weder helder, zoodat wij het land van beide zijden zien en verkennen konden, en, daar de wind met eene frissche koelte naar het Oosten liep, ligtten wij het anker weder en lieten

(*) Met regt verdienen onze zeelieden hier den grootsten lof over de wijze, waarop zij, in deze onbekende gewesten, steeds door mist en nevel omringd, gemanoeuvreerd hebben.

het, zonder zeilen, het gat indrijven. Schoon wij terstond weder van de mist overvallen werden. Wij liepen dus op de gis, en volgens onze vorige peilingen den *Kruishoek* om, en verder langs den Noorderwal heen tot onder het *Afgoden- Eiland*, alwaar wij het anker weder lieten vallen, om den Admiraal in te wachten, die op de vorige plaats was blijven liggen, tot het weder meer opklaarde; dit vaarwater van den *Twist-* tot den *Kruishoek* heeft van zes tot twaalf vademen diepte. Wij kwamen nu ten Westen van den *Kruishoek* het digst bij den Noorderwal, uit hoofde van de mist, op negen tot zes vademen diepte tot tegenover de eerste wijk ten Oosten van het *Afgoden- Eiland*, op acht vademen kleigrond ten anker; terwijl de koude vochtige mist en stijve Noordoostewind aanhield; want, schoon soms het weder wel een weinig ophelderde, was het echter terstond weder donker en mistig. Het verdere van deze straat hebben wij bij den eersten doorgang vermeld, waarom wij dit niet zullen herhalen. Nadat het tegen den avond een weinig was opgehelderd, kwam de Admiraal bij ons; doch daar het tegen den nacht ging, besloten wij, hier tot den volgenden morgen te vertoeven, ten einde alsdan beter te kunnen zien, alvorens de terugreis voort te zetten.

Den volgenden dag ligtten wij des morgens vroeg de ankers en gingen onder zeil. Wij rigtten onzen koers naar het eiland *Kolgujew*, hetwelk wij hoopten te verkennen. Wij hadden Noordenwind, met helder en koud weder en stuurden west ten Noorden.

Ongeveer een uur na den middag zagen wij ten Westen van ons drie eilanden, die wij berekenden ongeveer elf of twaalf mijlen, ten westen van de *Straat van Nassau*, in dezelfde rigting als wij zeilden, te liggen, en toen wij dezelve het eerst in het gezigt kregen, rekenden wij drie mijlen van dezelve te zijn en hadden hier vijftien en zestien vademen stekgrond. Wij kregen nu eenen Noordwestelijken wind, zoodat wij Z. W. soms W. Z. W. en Z. W. ten W. konden aanhouden. Nadat wij nu de eilanden naderden, kregen wij twaalf en, op eenen afstand van éénе mijl, acht vademen diepte. Wat nader bijkomende, zagen wij, dat het eiland, ten Noorden van ons, rond en ongeveer ééne mijl lang was; ten Zuiden van hetzelve lag een ander eiland, in het midden van de drie, hetwelk het kleinste was, terwijl eene kleine mijl Z. O. van hetzelve het derde of zuidelijkste eiland gelegen was, hetwelk het grootste scheen te zijn en wij in het voorbijzeilen aan bakboord lieten. (*) Het scheen ons ruim eene mijl lang te wezen; maar naar het Zuiden liep het zoover, als wij van de steng af zien konden, zoodat wij twijfelden of het vast land of een eiland was; schoon het mij voorkwam, dat volgens de koersen en de mijlen, die wij gezeild hadden, een eiland wezen moest; immers zoo het vast land was, zoude het eene wonderlijke en

(*) Deze eilanden noemen de Russen *Matveief* en *Dolgoy* Het land, dat zij aan bakboordszijde lieten leggen en voor een eiland hielden, was de vaste kust bij kaap *Coisolin*, door de Nederlanders *Nieuw-Walcheren* genoemd. De eilanden noemden zij *Mauritius* en *Oranje*.

vooruitstekende punt lands moeten zijn, dewijl wij bij onze eerste reize langs de kust van *Petschora* bevonden hadden, dat het land aldaar eenen inham maakte, welke zoo ver zuidwaarts liep, dat wij er het einde niet van zien konden, gelijk ook daarna toen wij de eerste maal langs het westen van het eiland *Waaigat* voorbij de straat Nassau zuidwaarts aanliepen, terwijl wij elf à twaalf mijlen ver de kust vervolgden, totdat het land weder Z. Z. W. en Z. W. begon te strekken, zoo ver wij het afzien konden, of hier moest alweder een inham wezen, en het land eerst, zoo ver als wij het nu zagen, weder zeewaarts inloopen, terwijl het alsdan weder eene bogt moest maken, die bij den hoek van *Petschora* uitkomt, zoodat er dan tusschen *Petschora* en *Waaigat* twee aanzienlijke inhammen zouden moeten wezen, hetgene mij zeer vreemd voorkomt Het kan echter zoo zijn, omdat op de beide plaatsen de grond en diepte dezelfde is, doch verder konden wij het niet onderzoeken, doordien ondiepte ons verhinderde nader bij de kust te komen (*). Na dit Zuidelijkste land of Eiland is een laag vlak en volkomen effen land, zonder eenige heuvelen en geheel kaal aan den zeekant, met zacht opgaande stranden van graauw zand, zonder, dat wij eenig bewijs van rotsen of gevaren konden bemerken.

(*) Er zijn inderdaad tusschen *Waaigat* en *Petschora* twee aanmerkelijke inhammen of bogten, waarvan de oostelijkste, die bij kaap *Coisolin* zuidwaarts strekt, niet door onze reizigers werd opgenomen.

Aan de Westzijde, waar, gelijk gezegd is, het weder Zuidwaarts scheen aan te loopen, zagen wij weder wit zandstrand, hetwelk een bewijs van vast land scheen te wezen, dat in deze streken meestal wit zand aan de kust heeft.

Op dit land nu meenden wij verscheidene Russische kruisen te zien staan, zoodat hier zeker eenige visscherij gedreven wordt; anders zoude ik mij niet kunnen begrijpen, wat hier menschen doen zouden.

Eene kleine mijl ten N. W. ligt het middelste en kleinste eiland, dat wij reeds genoemd hebben en hetwelk wij ook aan bakboord lieten liggen, het scheen ons eene halve mijl lang te zijn en zich naar de andere zijde niet veel verder uit te strekken.

Het is, even als het vorige, vlak en kaal, met graauwe zandstranden, zonder, dat wij, schoon slechts op eene vierde mijl afstands zijnde, eenig gevaar zien konden. Van dit kleine eiland tot het Noordelijkste is eene groote mijl, en, zoo veel wij zien konden, strekt zich tusschen deze beide eilanden een blind rif uit, waar wij tusschen door (hoewel het naaste aan het middelste) vier tot twee en een half vademen diepte, met hard zand en ook rotsachtigen grond vonden; zijnde deze bank ongeveer eene vierde mijl breed; om welke reden het zeer gevaarlijk is, tusschen dezelve door te loopen, gelijk wij zulks tevens door het schralen van den wind ondervonden; echter heeft men het voordeel, dat men overal de ondiepten kan aanlooden. Van het middelste eiland, dat wij aan stuurboord lieten liggen, hebben wij reeds voorloopig gesproken, het

schijnt even vlak en effen te zijn als het vorige, doch aan de zijde, waar wij langs zeilden, aan het strand wat rotsachtig te zijn, zijnde hier en daar de klippen aan het land vast, en op andere plaatsen daarvan afgescheiden; echter waren zij, over het algemeen, niet zeer hoog, daar zij door de schaduw des lands bedekt werden.

Op dit eiland stond ook een groot houten kruis, zoo als het ons voorkwam, terwijl wij nu tusschen de beide genoemde eilanden altijd met het lood in de hand doorlaveerden en van acht tot vier vademen water hadden gevonden; op eene groote mijl van het Noorden en Zuiden en eene vierde mijl van het middelste eiland vonden wij eene groote rafeling van stroom, hetwelk ons eene droogte deed vreezen, waarom wij er van afwendden. Onder het laveren zagen wij van den mast over het middelste eiland heen twee vaartuigen aankomen, welke wij gisten *Russische* loddings te zullen wezen; doch toen wij eenigzins naderbij kwamen, zagen wij, dat het marszeilen voerde, waardoor wij terstond op de gedachten kwamen, dat het Willem Barendsz, met zijne visschersschuit, zijn zoude, gelijk zulks zich ook wel spoedig bevestigde, waardoor wij niet weinig verheugd werden. Zoodra zij ons mede herkenden, hielden zij regt op ons aan, denkende, dat wij, hier de gronden kennende, gerustelijk daarover zeilden, daar wij daarentegen, denkende, dat zij met de diepten bekend waren, zonder schroom op hen aanhielden, echter met klein zeil, terwijl wij in de rafeling van vijf tot drie vademen water vonden.

Over dezelve zijnde, kregen wij een ondiep en bleek water, met drie en derde half vademen diepte, gedurende circa eene vierde mijl, wanneer wij weder van zeven tot twaalf vademen kregen, zoodat wij elkander onschuldig zouden hebben kunnen bedriegen, indien wij niet door Hem, die ons op onzen geheelen togt zoo genadig bewaard en als met de hand geleid had, ook hier beveiligd geworden waren; want, waren wij in onze vaart hier bij nacht, of bij zware mist (waarvan men hier geen uur zeker is,) opgekomen, dan zoude er voor ons geene redding mogelijk geweest zijn; eene reden te meer, om den Algoeden voor zijnen bijstand vurig te danken. — Wij moeten echter degenen, die deze streken na ons bezoeken willen, wel ernstig aanraden, hunne koersen zeer voorzigtig te nemen, daar er nog vele eilanden en droogten hier zijn kunnen, die wij nog niet kennen; en, daar men deze van tijd tot tijd nog op bevarene wegen vindt, zijn deze nog des te meer te wachten in zulke oorden, waarvan bijna nog geene of zeer weinige berigten voorhanden zijn, en te meer nog, waar zoo vele ondiepten zijn, die natuurlijk ons dergelijke droogten, banken, riffen, en andere gevaren doen vermoeden.

Toen wij nu over de vermelde ondiepten heen, en bij de *Amsterdamsche* schepen gekomen waren, hebben wij elkander met een vriendschappelijk salut verwelkomd, terwijl de Admiraal terstond de sloep liet uitzetten en Willem Barendsz met ons aan boord komen, waar wij elkander op nieuws hartelijk verwelkomden en onze lotgevallen verhaalden.

Willem Barendsz verhaalde ons, dat hij bij *Nova-Zembla* tot op 78° breedte was geweest, doch toch door het ijs verpligt was geworden terug te keeren, en nu gekomen was, om te zien, of hij bij *Waaigat* ook eenen doortogt had kunnen vinden, welke wij met Gods hulp nu reeds gevonden hadden, zullende de lotgevallen van Willem Barendsz nader blijken uit zijn verhaal, dat, indien wij gelukkig mogen terugkomen, zal worden in het licht gegeven, en waaraan wij ons nu, kortheidshalve, refereren. Wij beschouwden nu onze zoo onverwachte ontmoeting als eene gunstige beschikking der Voorzienigheid, waardoor wij van nieuwe nasporingen werden bevrijd, daar de tijd reeds begon te verloopen, en tevens als eenen wenk, om nu niet langer te vertoeven, waarom wij te zamen onze dankzeggingen ten Hemel zonden en besloten, om met elkander onze voorgenomene terugreis weder voort te zetten. Wij hadden nu eenen noordwestewind, met eene holle zee, en laveerden dus den geheelen nacht door; doch, daar wij den volgenden dag zagen, dat wij niet vorderden, alzoo wij geen zeil genoeg konden voeren, doordien het te hard waaide, hielden wij voor den wind af weder naar de eilanden terug, ten einde eene reede te zoeken, waar wij beter weder en wind konden afwachten. Tegen den avond gelukte het ons, die aan de Oostzijde van het noordelijkste eiland te vinden, alwaar wij dan ook op ongeveer een geweerschot van den wal, in zeven à acht vademen harden kleigrond ten anker kwamen, en onder den opperwal zeer goed lagen.

Ofschoon het weder den volgenden dag wel eenigzins bedaarde, hielden wij echter nog denzelfden westewind, met mistig en regenachtig weder. Wij gingen des morgens aan den wal: ik ging het geheele eiland door en vond het overeenkomstig met het land van *Waaigat*, benoorden de *Straat van Nassau*, hier en daar aan het strand met eenige rotsen of klippen van eene witachtige kleur, en verder uit graauw singel of kiezelsteentjes bestaande. De grond is harde klei. Men vindt er vele stilstaande watertjes, waarvan er eenige iets grooter zijn; terwijl men geen' steenworp ver kan gaan, zonder een dezer kleine meren of kolken te ontmoeten, en bij welke dan zeer schoon en lang gras, alsmede paardebloemen, klaver en soortgelijke planten groeijen. Aan de kust zijn, tusschen de steenrotsen, hier en daar kleine inhammen. Wij hebben het met onze sloep laten omlooden, om te weten, of men, ingevalle van noodzakelijkheid, het zoude kunnen rondzeilen, ten einde eene veilige reede te zoeken, en wij bevonden, dat het overal diep genoeg was, van acht tot, digt aan den wal, twee vademen, en zelfs, dat men op sommige plaatsen het schip aan de klippen zoude kunnen meeren; slechts op eenige plaatsen vindt men eenige rotsen, die van de inhammen uitsteken; doch men kan dezelve genoegzaam boven water zien, zoodat men niets behoeft te vermijden, dan hetgene men zien kan. Wij bemerkten nu ook, dat het rif of de bank tusschen dit en het middelste eiland, waar wij te voren over gezeild waren, en die wij toen meenden van het

westen van dit eiland af te komen, en tot aan het noorden van dit eiland te loopen, dit eiland niet raakt, en dus alleen van het middelste eiland af, zich vrij ver uitstrekken moet; of mogelijk is het wel eene bank of een rif, tusschen de beide eilanden gelegen; echter is het altijd aan te raden, dat men dezelve vermijdt, en dus zoo na aan het noorder-eiland houdt, als mogelijk is, wijl men dan niets te vreezen heeft. Dit eiland nu is, van het oosten naar het westen, ongeveer eene halve mijl lang en ongeveer een klein kanonschot breed. Het heeft het voorkomen, alsof het twee eilanden waren, dewijl het op het midden schijnt verdeeld te zijn, alzoo daar van beide zijden een groote inham is, met niet anders dan een smal opgeworpen singelstrand (*) tusschen beiden, hetwelk de beide deelen aan elkander hecht en nog een stilstaand watertje of meertje heeft, waaruit dan ook blijkt, dat bij onweder de zee van beide zijden over het eiland heenslaat, gelijk ook door de kiezelsteenen, die door het geweld der zee op sommige plaatsen ginds en weder geworpen waren, bevestigd werd.

Op de hoeken van deze inhammen vonden wij eenige groote houten kruisen, met *Russische* letteren en karakteren, onder welke er een was, dat zeer schoon en kunstig gemaakt was en zoo sierlijk

(*) *Singelstrand*, *Singels*, *Zand met singels*, eene Nederduitsche benaming van grof wit zand, dat men vooral in het inkomen van het Kanaal bij *Dungenes*, in *Engeland*, aanloodt. Aldaar is een vuurtoren, bij ons hierom *de Singels* genoemd.

met letters beschreven, dat men het in ons Vaderland naauwelijks zoude hebben kunnen gelooven, waarom ik mij opgewekt vond, om hetzelve, met de karakters daarop, af te teekenen, ten einde, indien ik met Gods hulp in het Vaderland mogt komen, hetzelve als eene groote bijzonderheid te doen zien.

Ook hier lagen de stranden overal vol drijfhout, en dit op sommige plaatsen zoo hoog en zoo ver van het strand, dat het onbegrijpelijk voorkwam, hoe hetzelve zoo ver had kunnen komen; waaruit men op kan maken, dat hier zware stormen en onweders heerschen moeten, zonder welke men hiervan geene oorzaak vinden zoude. Onder dit drijfhout vonden wij twee of drie zijplanken van eene *Russische* lodding, welke meer dan acht en dertig voeten lang waren, en waarin wij nog de gaten en het naaisel vonden, waardoor zij aan elkanderen vast geweest waren; want al de planken der *Russische* loddings worden meestal met touwen aan elkander vast gemaakt. Deze lodding moet dus zeker hier verloren, of door de *Russen* verlaten zijn, die waarschijnlijk hier komen, om te visschen, dewijl wij er anders niets vonden, dat hen zou kunnen aanzetten, om deze togten te doen. Wij vonden hier ook eenige kabeljaauw- of schelvischgraten liggen, hetgene te meer bewijst, dat hier eenige visscherij plaats heeft. Onder het drijfhout vond ik verder zeer groote en zware boomen, waaronder eenen, die midden door was gebroken, en meer dan zestig voeten lang, eenen halven vadem dik en

zoo regt als een mast was, terwijl er nog de teekens der wortelen aan waren, en er bovendien eene ontzaggelijke menigte kleinere lagen. Ook lagen hier overal eene menigte koppen en beenderen van walrussen, alsmede walvischbaarden.

Bij de kleine meren was het vol van zwanen, rotganzen, bergeenden en soortgelijke watervogels, die zich zeker hier moeten ophouden en broeijen, dewijl ons volk eenige jongen vingen, en eenige ouden schoten. Voor het overige is dit eiland even als al de andere landen, welke wij gedurende onze reis gezien hebben. Onder de vogelen, die wij in de streken van *Waaigat* vonden, waren ook valken, waarvan het volk van den Admiraal een nest met de ouden en jongen medenamen, om, indien zij dezelve in het leven konden houden, dezelve in het vaderland te kunnen vertoonen.

Dit eiland noemden wij, ter eere van den stadhouder, *Mauritius-eiland*, en het middelste, ter eere van zijnen vader (Hoogloffelijker gedachtenisse) en der Prinses van Oranje, het *Eiland van Oranje.* Het derde of het zuidelijkste, dat wij niet wisten, of het een eiland of vast land was, werd het *Nieuwe Land van Walcheren* genoemd, ter gedachtenis van die *Zeeuwen*, welke dezen onzen togt hadden helpen bevorderen en medeondernomen, gelijk wij dan ook, ter gedachtenis van ons vaderland, het land, bezuiden de straat *Nassau* tot den inham der *Oby* [*Kara*], zoo ver wij die bevaren hebben, *Nieuw Holland*, en dat voorbij den inham, dat wij op den laatsten togt

ontdekten, *Nieuw West-Vriesland*, benevens het eiland *Waaigat*, het *Enkhuizer-Eiland* noemden.

Verder werden eenige hoeken, punten en baaijen bestempeld met de namen en bijnamen dergenen, welke zich zoo vrijwillig voor de eer en het welzijn des lands hadden aangeboden en tot de ontdekking van deze nooit bezochte vaart hun leven hadden willen wagen (*); echter alles onder inwachting van de goed- of afkeuring der Heeren Staten en Overheden des lands, aan welker wil elk goed onderdaan verpligt is, zich te onderwerpen, met eene opregte genegenheid voor des Vaderlands welvaren en de verbreiding van Gods woord en zijn Evangelie, waarvoor wij onze personen hadden aangeboden en nog bereid waren, ons leven te wagen, indien God ons kracht en bekwaamheid geliefde te geven, om dit te volbrengen tot eer van Zijnen heiligen naam.

Op den 18den verlieten wij *Mauritius-Eiland*, hetzelve tot op een kanonschot afstands aan de zuid

---

(*) Zoodanige waren *Linschotenshoek*, de *Ladaleshoek*, *Admiraalshoek*, *Brandsbaay*, *Strickbollenpunt*, *Jan-Huijgenshoek*, *Moucheronshoek*, *Nayshoek*, *Claesenhoek*, enz. Men zie de kaart, bij deze reis gevoegd, en vergelijke de namen, in het begin dezer reis opgegeven. Het is waarlijk te verwonderen, dat men op geene kaarten, dan *Nederlandsche*, en nog wel *oude Nederlandsche*, deze namen aangehaald vindt; zelfs de groote VON KRUSENSTERN, die deze togten der *Nederlanders* zoo wel kende, volgt in dezen den grooten stroom.

zijde langs loopende, hebbende zeven of acht vademen diepte. Wij hielden nu W. ten N. en W. N. W. aan en hadden eenen noordewind, met eene frissche koelte, helder weder en zonneschijn. Des middags vonden wij 69° 34′ N. B. en gisten onzen afstand van *Mauritius-Eiland* ongeveer tien mijlen; hebbende W. ten N. en meestal West gezeild. Wij hielden, bij denzelfden noordelijken wind en dezelfde stijve koelte en holle zee, nog eenigen tijd denzelfden koers; doch de wind, toen noordwest loopende, konden wij niet meer dan W. Z. W. zeilen. Wij kregen buijig weder, met vlagen van stofregen, en kwamen tegen den avond tot op vijf vademen diepte, welke zeer langzaam verminderde, zonder, dat wij echter nog eenig land vernamen, niettegenstaande wij nu en dan eenen helderen *blink* hadden, waardoor wij van ons af konden zien. Wij gisten ten oosten van *Petschora* te zijn, en wel in den inham, die van daar zuidwaarts strekt, om welke reden wij hier wendden en zeewaarts liepen. Hier kregen wij zulk wit bleek water, als ik nimmer in eenige zee gezien had, volkomen overeenkomende met het water van de *Zuider-zee*, bij *Enkhuizen*. Wij hielden zeewaarts aan, tot in de hondenwacht, steeds met eene zeer holle zee en stormachtig weder, en wendden toen weder naar den wal, meestal west en soms wat zuidelijker aanhoudende.

Tegen den morgen werd het weder wat stiller, en daarna werd de wind weder noordwestelijk, zoodat wij slechts W. Z. W. en daarna Z. W. konden sturen. Tegen den middag kwamen wij weder

op tien vademen en minder diepte, waarom wij weder zeewaarts wendden; doch het werd daarop zeer stil, zoodat wij weinig vorderden en tot in den nacht bleven drijven; doch toen kregen wij eene frissche koelte uit het oosten, waarom wij weder W. N. W. begonnen te sturen, welken koers wij den geheelen nacht hielden.

Het weder was donker en regenachtig, en wij moesten nu voor het eerst, sedert wij, in onze uitreize, het eiland *Rust* (*) gepasseerd waren, weder licht in het nachthuis bij het kompas hebben; echter was het nog niet volkomen duister; maar wij deden het om het donker en regenachtig weder. Wij hadden nu, van *Straat Nassau* tot hiertoe, vijftien tot achttien, doch meestal van twaalf tot negen en soms minder vademen diepte gehad; zelden echter meer, zoodat deze zee over het algemeen als niet zeer diep en vrij gelijk van grond kan worden aangemerkt.

Wij hielden den 20sten denzelfden oostelijken wind, met een donker, mistig, regenachtig en koud weder. Wij hielden W. N. W. en W. ten N. aan en begonnen nu weder diep en blaauw water te krijgen, terwijl wij ook geenen grond konden looden. Volgens onze gissing waren wij dezen nacht reeds bewesten *Petschora* gezeild. Ongeveer tegen den middag liep de wind weder naar het westen, werd veranderlijk en daarna stil, waarbij het een weinig opklaarde,

---

(*) *Rust* of *Röst* is een der zuidelijke kleinere eilanden, tot de groep der *Lofoden* behoorende, op 67° 35′ N. B.

zoodat wij meenden, zuidoostwaarts van ons, land te zien; doch weldra bleek het, alleen mist en nevel te zijn. Tegen den nacht begon de wind een weinig sterker uit het Z. Z. W. te waaijen, zoodat wij W. en W. ten N. en dan W. N. W. konden sturen. Kort daarna ruimde de wind en verhief zich zoodanig, dat het schip scheen voort te vliegen. Wij zeilden dus met ruime schoten, een gedeelte van den voornacht, steeds west en W. ten N. aan. Het weder was donker en regenachtig, zoodat wij met moeite van ons konden afzien, terwijl wij, door den sterken voortgang der schepen, niet behoorlijk konden looden, waardoor dan onze Admiraal, die een weinig voor ons uit was, aan den grond raakte en ons terstond toeriep, dat wij zouden aanloeven; doch eer wij de snelle vaart van het schip konden stuiten, stieten wij mede tegen den grond, zoodat alles, wat in het schip was, schudde en kraakte, waardoor wij zoodanig verschrikten, dat wij van ontsteltenis niet wisten, wat wij doen of laten moesten, te meer, daar wij niet wisten, waar wij waren, en voelden dat wij, voortzeilende, hoe langer hoe meer begonnen te stooten, zoowel van voren als van achteren. Wij hadden dus geene andere toevlugt, dan het hart tot den Almagtigen te verheffen, die ook in den grootsten nood uitkomst geven kan, en Hij, wien wij nimmer genoeg danken kunnen, verhoorde genadiglijk ons gebed, zoodat wij, met aan te loeven en vaart te behouden, na wel twintig stooten gehad te hebben, weder vlot raakten, zonder, dat wij eenige schade van belang hadden gehad; een bewijs, dat het hier

een effene zandgrond was; want indien er eenige ongelijkheid of rotsachtige grond geweest ware, zouden wij zeker niet schadeloos hier afgekomen zijn, zoodat wij wel genadig en verwonderlijk gered waren; ook konden wij gedurende eenen geruimen tijd van verwondering niet weder tot ons zelven komen.

De Admiraal was in hetzelfde gevaar geweest als wij, doch was veel eerder vlot geraakt, terwijl de *Amsterdammer*, die met zijne schuit op eenen genoegzamen afstand achter ons was, om het gevaar te zien, het gemakkelijk konde vermijden. In het eerst dachten wij zeker, dat wij op het rif, welk men wil dat ten oosten van het eiland *Kolgujew* ligt, geweest waren; doch wij bevonden daarna, dat wij binnen in de bogt van het land van *Candanoes* gekomen waren, daar de donkerheid ons belette, te onderscheiden, of het een uitstekend rif of de afloop van den wal geweest was; echter meenden wij in onze onsteltenis eene zwarte streek lands voor ons te zien, welke ik denk, dat de vlakte van het strand of van het land van *Candanoes* is geweest; schoon het ook wel een rif of eene bank kan geweest zijn. Nadat wij nu weder gewend en eenigzins van onzen schrik bekomen waren, begonnen wij onze berekeningen en vonden, dat wij, naar gissing, ruim zestig mijlen van de straat van *Nassau* waren, en wel op den behoudenen koers van West ten Noorden. Naar onze gedachten waren wij dus in den voornacht, door de harde vaart, het eiland *Kolgujew*, benoorden om, voorbij geloopen, wijl wij anders geene gissing konden maken, en dus zoude de

wensch, om het eiland *Kolgujew* te gaan bezien, ons op duren prijs hebben kunnen komen te staan, hetwelk, Gode zij dank! nog ten beste is gekeerd. Om deze reden is dus de beste vaart, die men nemen kan, als men van de straat *Nassau* komt, W. N. W. en N. W. ten W., waardoor men alle ondiepten, eilanden en andere gevaren tot aan *Kildun* toe gemakkelijk zal vermijden, dewijl tusschen *Waaigat* en *Candanoes*, aan den wal geene plaatsen zijn, waar men eenig voordeel doen kan. Ook zijn aldaar overal zacht afloopende en ondiepe stranden, zonder dat men ergens eene redelijke haven vindt, waar men, in tijd van nood, schip en lijf zoude kunnen bergen, gelijk uit het bovenstaande verhaal van onze reis genoegzaam blijkt. — Nadat wij van de droogte af waren, begon het langzamerhand te dagen en de wind minder te worden, krijgende wij nu van tijd tot tijd, met regenvlagen, veranderlijke winden uit het zuiden, Z. Z. W. en ook uit het Z. W. Vervolgens kregen wij land in het gezigt, en wel, volgens de strekking van hetzelve, de kust van *Candanoes*, die Z. O-waarts naar binnen loopt, gelijk wij dit ook naderhand, toen wij onzen weg daar langs vervolgden, duidelijk zagen. Wij zeilden, op den afstand van eene halve mijl of iets meer, langs het land N. N. W. aan, op twaalf tot negen vademen diepte, naar eenen hoek, die N. W. voor ons lag, en waarbij wij ongeveer tegen den middag aankwamen. Deze hoek lag ongeveer zes of zeven mijlen ver van de plaats, alwaar wij aan den grond gezeten hadden; terwijl

het land tot dezen hoek meestal Z. Z. O., N. N. W., Z. O. ten O. en. N. W. ten W. liep. Wij dachten eerst, dat dit de hoek van *Candanoes* zijn zoude, doch, toen wij daarbij kwamen, zagen wij, dat het land in deze rigting nog verder liep, echter langzaam aan, meer Z. O. en N. W., O. Z. O. en W. N. W. en daarna O. en W. begon te loopen, waarom wij het dan ook voor zeker hielden, dat het de kust van *Candanoes* (*) zijn moest; deze kust was hoog, steil en als afgebikt land, van eene bruine en graauwachtige kleur, zonder eenigen schijn van rotsen; echter zoude men aan de branding wel hier en daar uitstekende riffen vermoeden. Wij zagen hier groene en zacht afdalende valeijen, tusschen het hooge land in, dat van boven meest vlak was; somtijds konden wij boven op het groen bewassen land zien; doch soms liep het afgebikte land zoo hoog op, dat men het bovenste daarvan niet zien kon. Op sommige plaatsen heeft het binnenland vlakten en lange heuvelen, welke men soms boven het land uitziet. Hoe meer men aan het westen van dit land komt, hoe steiler en hooger het wordt; echter is het overal van eene zelfde gedaante, van bovenop vlak en kaal, zonder eenig geboomte of bosschen, gelijk zulks in deze streken overal het geval is. In de hoogte heeft deze kust, met één woord, zeer veel overeenkomst met het voorland (†) van *Engeland*.

(*) Zie de Noot, bladz. 17.

(†) Hier wordt waarschijnlijk *Zuid-Voorland* mede bedoeld.

Zondag, den 21sten Augustus, begon de wind tegen den middag naar het westen te loopen, zoodat wij de kust niet langer houden konden, maar daarvan afwendden. Wij kregen nu ook mistig en dijzig weder, zoodat wij van de kust niets meer zien konden, dan wij reeds opgegeven hebben, en dat het land weder westelijk begon aan te loopen; terwijl ik geloof, dat het op deze wijze wederom naar het Zuiden toe omloopt, tot in de *Witte Zee*, gelijk het zich dan ook, zoo ver wij zien konden, zoodanig deed aanzien; terwijl wij duidelijk zagen, dat de hoeken en kusten somtijds naar binnen gekeerd waren.

Even in den morgenstond zagen wij op eenen goeden afstand in zee iets drijven, dat volkomen naar eene *Russische* jol geleek; doch, daar het buiten onzen weg was, konden wij er niet zoo digt bijkomen, dat wij konden onderscheiden, of er ook volk in was, of er iets naders van vernemen. Wij zetteden nu onzen koers, met variabele winden, uit het westen en het zuiden voort. Tegen den avond werd het weder mistig en stil, en liep de wind naar het noorden, wel zoo oostelijk, zoodat wij verpligt waren, den geheelen nacht N. W. en N. W. ten W. aan te houden; terwijl wij nu een' slappen wind en dan weder stilte, benevens 40 en meer vademen water hadden.

Den 22sten liep de wind oost, met eene frissche koelte, terwijl wij N. W. en N. W. ten W. bleven aanhouden, en daar wij nu zulk eene schoone gelegenheid hadden, om onze reis naar huis te bevorderen, gaven wij het voornemen, om naar *Kilduin* te loopen, op, en zetteden onzen koers terstond voort

naar de *Noord-kaap*, W. N. W. houdende. Verder kregen wij den geheelen dag en volgenden nacht eene stijve koelte uit het Noorden, die ook den volgenden dag aanhield, terwijl wij W. N. W., N. W. ten W. en soms ook N. W. bleven sturen. Des middags namen wij hoogte en vonden 71° 19′, zijnde, naar gissing, van *Candanoes* zestig mijlen, en *Wardhuus*, in het zuiden van ons, daar het schip steeds eene goede vaart had gehad, en wij dezelfde koelte en denzelfden harden noordewind den geheelen dag en volgenden nacht behielden. Des nachts zagen wij een zeil, niet verre van ons; het scheen een groot schip te wezen; naar ons vermoeden kwām het uit de *Witte-zee*, daar het met ons den zelfden koers stuurde; doch met den dag was het reeds zoo ver achter ons, dat wij het naauwelijks van de steng meer zien konden, en dus hebben wij van hetzèlve niets naders vernomen.

Den 24sten hielden wij denzelfden koers; doch de wind, schoon nog in het Noorden, was zoo sterk niet; nu en dan hadden wij buijen en ook slechter water dan in de vorige dagen.

Tegen den middag zagen wij, voor ons uit en aan lij, land, terwijl de wind begon te noordwestelijken, zoodat wij naauwelijks west konden aanzeilen. Nader bij het land komende, zagen wij aan de kenteekenen, dat het *Wardhuus* (*) was, en wij dus

(*) Liever *Wardöe*, zijnde *Wardhuus* of *Wardehuvs* de naam der vesting; terwijl *öe*, in het *Deensch*, eiland beteekent.

misgissing hadden, daar wij meenden, dat het de *Noord-kaap* zijn zoude (*). Daar nu de wind tegen en langs de kust waaide, meenden wij het beter te zijn, om op de reede van *Wardhuus* te loopen, ten einde aldaar eene betere gelegenheid af te wachten, en tevens versch water en ballast in te nemen. Wij gingen dus allen op de reede, alwaar wij met den avond ten anker kwamen, en, groot en klein, acht schepen vonden, die allen *Deensche Craeijers* of *Cadraijers* (†) waren, welke hier komen, om stokvisch te halen, die hier in overvloed gevangen wordt en het voornaamste, zoo niet het eenigste, artikel van hunnen handel is.

Den 25sten Augustus gingen wij aan den wal, waar de kapiteins terstond door den gemagtigden van den slotvoogd (die zelden hier in persoon komt), ontboden werden, daar degene, die op *Kilduin* ons de passen afgevraagd had, nu ook hier was en hij verder omtrent ons reeds de noodige inlichting verkregen had. De *Deensche* schippers, die hier lagen, wisten ons zeer goed te zeggen, hoe vele schepen er uit *Holland* gekomen waren, en wie de Kapiteins en Stuurlieden waren, welke zij ook zeer wel kenden, gelijk zij door de onzen ook zeer goed erkend werden, wijl deze jaarlijks op deze streken en bijzonder op de *Witte Zee* voeren, zoodat, al hadden wij ook

---

(*) Zij waren hier circa vijf en twintig mijlen met hun bestek te westelijk.

(†) Zie de Noot op bladz. 8.

gewild, wij het doel van onzen togt niet hadden kunnen verbergen. — Toen wij bij den gemagtigden van den slotvoogd gekomen waren, vroeg ons deze om betaling der tollen, zich houdende, als of hij ons voor koopvaardijvaarders hield; doch toen wij dat bemerkten, zeiden wij, dat onze schepen aan een bijzonder bestuur toekwamen, en niet aan bijzondere kooplieden, waarop hij antwoordde, dat, indien wij zulks konden bewijzen, hij ons vrijlaten en niet lastig vallen zoude. Wij lieten hem toen eenen onzer brieven in het latijn zien, welke door den Predikant of Pastoor voorgelezen en vertaald werd, en waarmede hij zeide tevreden te zijn; echter eischte hij van elk schip vier Rijksdaalders voor ankergeld, hetwelk wij weigerden, omdat wij eigenlijk geene koopvaarders waren; doch dewijl hij ons vriendelijk en beleefd ontvangen had, en wij onze erkentenis wilden betoonen, legden wij drie of vier Rijksdaalers neder voor eene fooi en het goed onthaal, doch niet als hiertoe eenigzins verpligt; hij weigerde hetzelve te ontvangen, zeggende, ons liever het een en ander te willen schenken; doch hij liet het geld op tafel liggen, zonder het ons weder aan te bieden, waarop wij vriendschappelijk van hem afscheid namen. Hij vroeg ons, of wij ook naar *Groenland* geweest waren, en wat wij gedaan hadden. Wij zeiden, dat wij, uithoofde van de ontzaggelijke menigte van ijs, niets hadden kunnen uitrigten, maar hierdoor gedwongen waren geworden, om weder terug te keeren, en dat wij voor geen geld in de wereld deze reize weder zouden durven ondernemen, het-

welk hij, zoowel als al de *Deensche* schippers, zeer gemakkelijk geloofde, daar zij zeiden, dat wel te weten, zoodat wij hen in dezen zeer gemakkelijk te vreden stelden, zonder dat wij verpligt waren, iets meerder te zeggen, of ons hier verder over te bekommeren (*).

Wat nu het land en de gesteldheid van *Wardhuus* betreft, er zijn drie eilanden, met nog twee of drie andere holmen of klippen. Het grootste en langste der drie eilanden is de plaats, waarop het dorp of stadje *Wardhuus* staat; hetzelve is ongeveer eene halve mijl lang, en strekt meestal N. en Z., even als de kust van het vaste land, waarvan het door een diep kanaal, ongeveer een kwartier uurs, verwijderd is. — Dit eiland heeft, aan de Zuidzijde, eene haven of baai, welke het land indringt tot aan een singelstrand van omtrent eenen steenworp breed, waartegen de zee van den Noorderkant mede met eene haven of baai aanloopt, zoodat dit strand of dal alleen belet, dat het geene twee eilanden zijn. Van deze twee deelen is de Oostzijde, die het meest naar de zee ligt, veel kleiner in uitgestrektheid, dan de Westzijde, daar zij naauwelijks eene kwart mijl lang is; doch zij is hoog en rotsachtig, zoodat deze hoogte zelfs eene bescherming is voor de woningen, die daar vlak onder en beneden op deze soort van land-

(*) Dewijl de Nederlanders, door *Straat Waigatz*, reeds een gedeelte der *Karische Golf*, van ijs bevrijd, bevaren hadden en vermeenden, eenen nieuwen weg naar *China* en de *Indien* gevonden te hebben, is het duidelijk dat zij dit voor de *Deenen*, wilden verbloemen.

engte of dal, dat de beide deelen des eilands verbindt, en daarom heen gebouwd zijn. Aan de Oostzijde, vlak op het strand van de Zuiderhaven, ligt het kasteel, dat echter van weinig belang is, daar het uit opeengestapelde bergsteenen is zamengesteld, terwijl de borstweringen en verdere vestingwerken uit houten deelen bestaan, die nog grootendeels vervallen zijn, zoodat het naauwelijks tegen een goed gewapend schip zoude kunnen bestaan (*). In het stadje zijn de woningen meestal van hout gemaakt, even als in *Noorwegen;* zijnde degenen, waarin zij visch enz. bewaren, eenigzins verheven, en de andere woningen half boven en half onder den grond, even als op *Kilduin*, en alleen met aarden zoden bedekt. Men telt er om de drie honderd huisjes (†); de inwoners zijn meestal *Nooren* of *Deenen*, die dezelfde leefwijze als de inwoners van *Noorwegen* hebben en hier het geheele jaar wonen, zonder ooit het eiland te verlaten.

Het land heeft geen brandhout; doch de inwoners maken van de aarde, die veenachtig of gelijk mos is, eene soort van turf, hetwelk zij, niet lang geleden, van eenen Hollandschen schipper geleerd hadden, en hun zeer goed het gebrek aan hout vergoedt,

(*) Dit kasteel is sedert eenige jaren hersteld, en veel verbeterd. Het is de noordelijkste vesting der aarde, alwaar de langste dag circa twee maanden duurt. Elk, tot den dienst verpligte, persoon, die hier vier jaren vrijwillig dient, is, volgens eene bepaling van 1816, voor al zijn leven van alle krijgsdienst vrij.

(†) Volgens de jongste opgave had de stad *Wardöe* 89 inwoners.

terwijl zij voorheen groot gebrek aan brandstoffen hadden, welke zij dan elders moesten ophalen. Zij hebben ook ossen, koeijen, schapen, geiten, varkens, hoenders en soortgelijk vee, hetwelk des zomers bij dag werd geweid, en des nachts in de huizen of stallen gebragt wordt. Het gras en de planten zijn wel niet van de beste; doch, zoo als het dan is, wordt het gemaaid en voor den winter gedroogd en ingezameld, om er alsdan het vee mede te voeden, hetwelk er, op het oog, vrij goed uitziet. Andere benoodigdheden worden hun jaarlijks uit *Denemarken* en andere plaatsen gebragt, welke zij dan met gedroogden stokvisch, hun eenigste voortbrengsel, betalen. Het eiland is meestal laag, behalve aan de Noord- en Oostzijde; en dus bestaat het aan den kant der zee, uit hooge, witachtige, puntige steenrotsen. Het aardrijk ziet er meestal veenachtig uit. Aan den walkant zijn singelstranden van graauwe en witte kiezelsteentjes, onder welke er velen gevonden worden, die volkomen als wit koraal, schoon minder glad, zijn; andere, die geheel naar suikergebak gelijken, zoodat men ze gemakkelijk onder ander gebak zoude kunnen leggen, en hiermede iemand bedriegen. De stranden liggen overal, een groot stuks weg bedekt, met zeewier en andere zoutwaterplanten.

Ten Noorden van dit eiland, op eenen afstand van ongeveer een kanonschot, liggen, oostwaarts aan, twee andere eilanden, zoo digt bij elkander, dat zij van verre slechts één eiland schijnen te wezen. Zij zijn te zamen geene kwart mijl lang, en derzelver

strekking is oost en west. Deze eilanden zijn hoog en rotsig van aanzien; zij hebben nog twee of drie klippen of kleine holmen bij zich. Het vaste land, tegenover het eiland *Wardhuus*, is even als het vaste land aan de binnenkust, bij het *Staten-Eiland*, hier en daar vlak en zacht afloopende, en op andere plaatsen hoog en steil. Aan den zeekant is, zoo veel men kan bemerken, de kust overal rotsig; het binnenland en boven op de hoogte was groen, zonder eenig teeken van sneeuw. De voornaamste reede, waar de schepen geankerd liggen, is tusschen de Westzijde van het eiland en het vaste land, waar men eene goede legplaats heeft. Men kan, van daar, de woningen van *Wardhuus* niet zien, omdat dezelve, tusschen het Wester- en Ooster- deel van het eiland, in het dal of de laagte tusschen de beide baaijen, bedekt blijven. Deze reede is goed voor alle winden, behalve voor noordelijke en zuidelijke; hoewel sommigen zeggen, dat men ook met deze er veilig liggen kan, omdat het eiland eenige uitstekende punten heeft, tegen welke het schijnt, dat het geweld der zee eenigzins gebroken wordt. De inwoners verhaalden ons, dat dit kanaal, gelijk ook de zee, in deze streken, des winters nimmer toevriest, hetwelk, daar men hier dezelfde breedte als bij *Waaigat* heeft, ons wonderlijk voorkwam (*).

(*) Het is bekend, dat, wanneer de havens van ons rijk door ijs ontoegankelijk zijn, die van Noorwegen daarvan bevrijd zijn, hetwelk aan de groote diepte, langs deze kusten,

Het eenige verschil, dat men hier heeft, is dat hier bij het land rondom meer steile kusten en diepe gronden zijn, dat bij *Waaigat* juist het tegendeel is; echter houd ik nog niet voor zeker, dat het in de Straat van *Nassau* vriest, dewijl ik geloof, dat het ijs, hetwelk wij aldaar gezien hebben, van de ondiepe gronden en uit de bogten, inhammen en rivieren kwam, en daar heen dreef, hetwelk ons duidelijk genoeg gebleken is; en, daar nu dit land, hetwelk bij het eiland *Waaigat* niet kan vergeleken worden, het geheele jaar door bewoond wordt, hoe veel te meer zoude zulks op *Waaigat* kunnen plaats hebben, waar de grond veel beter en vruchtbaarder schijnt te zijn dan op *Wardhuus*; en wanneer onze schepen de noodige behoeften hier aanbragten, en men de vriendschaps- en handels- betrekkingen, met de *Lappen* en *Finnen* uit deze streken, wist te winnen, hetwelk voor zeker weinig moeite zoude kosten, zoude men zeker op *Waaigat* veel beter kunnen leven dan op *Wardhuus*. Verder zoude men het eerste eiland zeer goed kunnen versterken, door op het *Afgoden-Eiland*, aan den ingang der straat, vestingwerken aan te leggen, waardoor men hetzelve onoverwinnelijk zoude kunnen maken; zelfs zoude men, door de kunst, achter het *Afgoden-Eiland*, eene

---

kan toegeschreven worden. Het gevoelen van LINSCHOTEN, dat de straat *Waaigat* niet toevriest, is zeer aannemelijk, daar het ijs, dat men daar ontmoet, van de ondiepe kusten, die deze straat omringen, voortkomt.

beslotene haven kunnen aanleggen, waar men de schepen tegen alle gevaar zoude kunnen bergen en van al het noodige voorzien, hetwelk wij hopen, dat, door den tijd en eene gunstige ondervinding, eenmaal zal bevestigd worden.

Den 26sten Augustus hadden wij zulk eenen schoonen zomerschen dag, als wij nu in langen tijd niet gehad hadden. Nadat wij dus versch water en de noodige ballast hadden ingenomen, gingen wij, om den middag, met eenen zuidelijken wind en helder weder, onder zeil. Met ons gingen twee der *Deensche* vaartuigen, die wij echter, binnen twee dagen, verre achter ons lieten en uit het gezigt verloren, daar zij ons niet bijhouden konden. Wij hielden het, op eenen afstand van eene kleine mijl, langs den wal op de *Noord-kaap* aansturende, en behielden den geheelen dag en volgenden nacht hetzelfde schoone weder, terwijl de wind daarna naar het Z. O. liep. Wij passeerden dien nacht de *Tane-baai* (*).

Ook den 27sten hadden wij schoon weder; doch de wind was iets slapper, en in het O. Z. O. In den voormiddag kwamen wij bij de *Noordkijn*. Wij hadden nu, van *Wardhuus* af, eene hooge, steil afloopende en meestal gelijke kust gehad, zonder eenige bogten of groote inhammen, dan alleen hier en daar afwisselende door dalen en valeijen, tusschen het hooge land, met kleine uitstekende hoeken en inhammen. Het land schijnt geheel kaal te zijn zonder eenige

---

(*) Zie, over deze baai of fioerd, de noot op bladz. 7.

kenmerken van eenige planten; doch de kust is schoon, zonder eenige klippen, steenrotsen of uitstekende riffen; slechts zijn er twee of drie rotsachtige eilandjes, even voorbij *Wardhuus* naar de kaap toe, digt aan den wal. De kust van het vaste land bij *Wardhuus* loopt noordwaarts naar buiten, en dan verder N. N. W., N. W. ten N. en ook N. W. tot aan de *Tane-baai* toe, dat, naar gissing, eene lengte van twaalf of dertien mijlen zal uitmaken; alsdan begint het land N. W. ten W. en .W N. W. wel zoo westelijk te strekken, tot aan de *Noordkijn* toe, eene lengte van ongeveer vier, vijf of zes mijlen. Deze geheele streek was, behalve in eenige holen en laagten, waarbij de zon niet kan komen, zonder sneeuw. Van de *Noordkijn* af loopt de kust weder gedeeltelijk W. en W. Z. W. en daarna Zuid, zoo ver men kan afzien. Verder heeft de kust van de *Noordkijn* af, naar het schijnt, tusschen het hooge steile land eenige wijken of baaijen, die eenigzins diep in het land schijnen te dringen. Van de *Noordkijn* tot de *Noord-kaap* is een afstand van acht of negen mijlen Oost en West, wel zoo zuid- en noordelijk. Tusschen deze beide kapen, eenigzins naar binnen, ligt een groot en breed eiland, en achter dit eiland ziet men nog verscheidene eilanden en bijzondere klippen, even gelijk achter het eiland van de *Noord-kaap* ten zuiden, alwaar die eilanden aan dat van de *Noord-kaap* schijnen vast te wezen, schoon zij ver genoeg van elkander zijn, daar men er met groote schepen gemakkelijk tusschen door kan varen, gelijk zulks, des noods, tusschen al

deze klippen en eilanden kan geschieden, daar men niets heeft te vermijden, dan hetgene men duidelijk zien kan.

Tegen den avond kwamen wij bij de *Noord-kaap* en zagen even te voren eene rafeling als van stroom, wel drie scheepslengten lang, even alsof het van eene droogte geweest ware, hetwelk ons in het eerst eenige vrees veroorzaakte; doch toen wij daar naderbij kwamen, zagen wij, dat het niet anders dan de beweging van eene menigte *kabeljaauwen* of *koolvisschen* (*) was, die, zoo groot als schelvisschen of weiting, hier bij duizenden, met elkander in het water speelden, hetwelk zeer aardig was om te zien, en ons niet weinig vermaak gaf, daar niemand van ons ooit iets dergelijks gezien had.

De wind bleef in het Zuiden, en het schoone weder aanhouden; wij hielden steeds denzelfden koers langs de kust, die, van de *Noord-kaap* af, eene aanzienlijke streek westwaarts loopt, en ons toescheen, geheel uit hoog, steil afloopend, dor en kaal land te bestaan, dat vele baaijen en inhammen en hier en daar voor het strand eenige heuvelachtige klippen heeft. Ongeveer vijf of zes mijlen ten westen van dit eiland ligt het eiland *Stappen*, en van daar beginnen de *Voor-eilanden*, of, gelijk de *Deenen* en *Zweden* die noemen, de *Scheeren* langs de kust, en

(†) De *Koolvisch*, bij de Engelschen *Coalfisch*, is donker van kleur en zoo groot als schelvisschen. Zij trekt in groote menigte te zamen, en wordt veel op de kusten van *Ierland* en *Schotland* gevangen.

loopen tot het eiland *Rust* toe, van *Stappen* af, steeds eenigzins zuidelijker. Al deze eilanden en klippen van de *Noord-kijn* af zijn grootendeels bewoond door menschen, die van de *Noren*, *Lappen* en *Finnen* afstammen, hier winter en zomer blijven, en van de visscherij bestaan; terwijl zij hunnen visch, eenmaal des jaars, te *Bergen* in *Noorwegen*, gaan verkoopen, tegen andere behoeften des levens verruilen. Zij hebben hunne eigene kleine vaartuigen, waarmede zij tusschen deze *Scheeren* doorvaren. Aan de Zuid zijde van het eiland *Mageroe* ligt een dorp of bewoond vlek, bijna zoo groot als *Wardhuus*, waar zij zich het geheele jaar door onthouden, dat, om de hooge breedte en felle koude des winters, zeer te verwonderen is, daar het wel anderhalve graad noordelijker ligt dan de Straat van *Nassau*, zonder dat daar nog ooit ijs in zee is gezien.

Tegen den avond kregen wij stilte, en de wind werd veranderlijk tusschen het Westen en Noorden, bijna gedurende den geheelen nacht; doch tegen den morgen werd dezelve Oost, maar stil, zoodat wij weinig gevorderd waren, maar ons nog des morgens bij hetzelfde eiland van de *Noordkaap* (*Mageroe*) bevonden.

Zondag, den 28sten Augustus, denzelfden koers houdende, zagen wij des morgens een zeil ten noorden van ons, doch konden het niet wel onderscheiden. Tegen den avond liep de wind noordelijk, hebbende den geheelen dag eene slappe koelte gehad. Wij kwamen toen over den hoek van het eiland *Stappen*, welke W. en W. ten Z. ongeveer negen mijlen van de *Noordkaap*

ligt. Hier begonnen wij de eilanden *Soroe* te zien, welke meer zuidwaarts strekten. Des nachts liep de wind weder westelijk en veranderlijk, zoodat wij het weder zeewaarts wendden, en het den geheelen nacht lieten doorstaan.

Den 29sten hadden wij nog denzelfden westelijken, een weinig zuidelijker' wind, met eene stijve koelte, zoodat wij nog al zeewaarts moesten houden. Tegen den avond liep de wind west en west ten noorden, zoodat wij weder wendden; doch wij konden den geheelen nacht door niet hooger aanleggen dan Z. Z. W. en Z. W- ten Westen.

Terwijl wij den 30sten Augustus denzelfden koers bleven aanhouden, kregen wij stilte. Wij hadden zeer schoon weder en helderen zonneschijn, en vonden des middags iets meer dan 72° N. B. Tegen den avond kregen wij den wind uit het noordoosten, waarom wij Z. W. ten W. aanhielden; en, daar de wind tegen den avond veel sterker en oostelijker werd, zeilden wij den geheelen nacht door met eene goede vaart.

Den volgenden dag hadden wij weder eenen N. O. wind, met eene goede vaart. Wij zagen land, hetwelk wij voor de eilanden van *Trompsöe* hielden, daar wij des middags 70° 30′ N. B. hadden. Wij hielden den geheelen dag denzelfden wind en bleven den geheelen nacht door Z. W. ten W. sturen; wij hadden het land steeds in het gezigt, doch waren vrij ver van hetzelve verwijderd.

Den volgenden dag, zijnde den eersten September, behielden wij nog denzelfden N. O. wind, met eene stijve koelte en harde vaart. Des namiddags zagen

wij, op eenen afstand van acht of negen mijlen, weder land, dat wij voor de eilanden *Werhui* of *Vaerö* ten zuiden van de *Loffoden* hielden. Wij stuurden nu Z. W. ten W, en daar na Z. Z. W. en zagen, tegen den avond de eilanden *Rust* of *Rost*, daar wij bezuiden kwamen; des nachts was de wind een weinig slapper; doch wij bleven denzelfden koers sturen.

Den 2den, labberkoelte, eerst zuidelijk, doch spoedig weder oostelijk loopende. Wij hadden weder eenen schoonen dag, en des middags 66° 40′ N. B., zoodat wij tegen den avond gisten, het *Heilige Land* (*) ten oosten van ons te hebben.

Den 3den was het weder een schoone en warme dag; met denzelfden wind, doch wat minder koelte, hadden wij des middags 64° 8′ N, B., zijnde dus de breedte van het eiland *Grijp* (†), dat negen of tien mijlen, naar onze gissing, ten oosten van ons lag. Wij hielden nog Z. ten W. aan, zonder echter land te zien; doch tegen den avond kregen wij het land van *Grijp* in het gezigt. Wij hadden den voorgaanden nacht veel bliksem en weerlicht; terwijl wij den volgenden nacht eene holle zee en hooge deiningen uit den Noorden hadden. Onze koers was Z. Z. W. en Z. ten W.

(*) In onze oude kaarten liggen de eilanden van het *Heilige Land* op 65° 10′ N. B., 15 of 16 mijlen benoorden den ingang van *Drontheim*.

(†) In de kaart van P. Goos liggen de eilanden *Grip* of *Grijp* op 64° 10′ N. B., 12 à 13 mijlen bewesten *Drontheim*.

Zondag, den 4[den], werd het stil; wij zagen een hoog en gebroken land, hier en daar naar eene verzameling van eilanden gelijkende; terwijl wij in de holen en kloven nog veel sneeuw zagen liggen, die waarschijnlijk wel nimmer daar smelt en daar wel altijd blijft liggen. Des middags waren wij op 63° 30′ N. B. Wij gisten dus, dat het land, hetwelk wij zagen tusschen *Grijp* en *Geesken* (*) moest wezen. Het bleef den geheelen dag stil en zeer warm, gelijk ook den volgenden dag, zoodat wij niet vertierden; doch tegen den avond kregen wij eene slappe koelte, uit den N. O., die tot den volgenden morgen aanhield, en toen naar het Z. O. liep.

Den 6[den] September bleven wij, met eene labberkoelte uit den Z. O. en schoon warm weder, het langs den wal houden; des namiddags zagen wij zeer vele walvisschen het water omhoog blazen, hetwelk een zeker teeken van eenen aanstaanden storm is. Ook begon het tegen den nacht zoo hard te waaijen, dat wij onze mars- en bijzeilen moesten bergen en den geheelen nacht, met eenen zuidelijken storm en dus volkomen tegenwind, zeewaarts hielden; hadden meermalen zware buijen, met stortregen vergezeld. Dit weder duurde den geheelen volgenden dag voort; doch tegen den avond werd het na eenen zwaren regen iets stiller, schoon wij den geheelen volgenden nacht eene zeer holle zee uit het Z. O. hadden.

(*) *Geesken*, bij Goos de *Eilanden Hessen*, het land, dat zij zagen waren de *eilanden van Romsdalen*.

Den 8[sten] begon de wind te zuidelijken, met helder weder, maar eene hooggaande zee, zoodat wij onze mars- en andere zeilen weder moesten bergen, en alleen onder het groot zeil bijlagen. Deze storm hield tot middernacht aan, wanneer het begon te bedaren, en de wind westelijk liep; wij verhalsden toen, en lieten het zuidwaarts overstaan.

Den 9[den] was het beter weder, zoodat wij onze mars- en andere zeilen weder bijzetten konden, en zuid bleven aanhouden. De zee bleef nog al hol; de wind werd eenigzins noordelijker, en bleef zoo den geheelen dag en volgenden nacht, met eene labberkoelte en hooge deiningen uit het Noorden. Des middags zagen wij een zeil te loefwaarts van ons, hetwelk wij gisten, een *IJslandsvaarder* te zijn. Hij kwam wel naar ons toe, doch kon ons niet bezeilen, zoodat wij hem tegen den nacht weder uit het gezigt verloren.

Den 10[den] September was de wind Noorden, met eene goede marszeilskoelte; onze koers was zuiden. Op den middag observeerden wij de N. B. van 59° 30′, zijnde de breedte van *Faijerhill* (*), zoodat wij de breedte van de *Hitlandsche eilanden* en *Bergen*, in *Noorwegen*, reeds gepasseerd waren, en dus rekenden, de *Noord-zee* bereikt te hebben. Wij hielden, den geheelen dag en volgenden nacht, denzelfden wind en denzelfden koers.

(*) *Faijerhill*, een der *Orcadische eilanden*, ligt op 59° 28, en *Bergen*, in *Noorwegen*, op 60°, 24′ N. Br., zoodat ook deze opgave van LINSCHOTEN juist is.

Zondag (den 11den September) stuurden wij met denzelfden wind en eene bewolkte lucht Z. ten O. en Z. Z. O, en hadden den geheelen dag eene stijve marszeilskoelte en goeden voortgang; doch tegen den nacht werd de wind veranderlijk, soms zuidelijk met regenvlagen vergezeld; maar met den dag liep dezelve weder naar het noordoosten.

Den 12den hadden wij, bijna den geheelen dag, veranderlijke winden, doch meestal stilte. Wij vonden iets minder dan 56°, zoodat wij ongeveer vijftien of zestien mijlen benoorden de *Doggersbank* waren. Des avonds liep de wind naar het Noorden, met regenachtig weder; met eene goede vaart, steeds Z. Z. O. sturende. Des middernachts echter liep de wind zuidelijk en veranderlijk. Nu geraakten wij onder de haringbuizen, waarvan hier eene groote menigte met lantarens (*) in het diepe water vischten, hetgene zeer genoegelijk was, om te zien. Deze visschers vertelden ons de overwinningen, door den Prins in *Groningen* behaald, waarover wij ons zeer verheugden, en God onzen dank betuigden.

Den 13den hadden wij stilte en schoon weder; doch tegen den middag kregen wij weder eene noordelijke koelte. Wij zeilden nog tusschen eenige haringbuizen door, en vervolgden onzen koers Z. O. ten Z. en Z. O. Des avonds ontmoetten wij twee *Hollandsche*

(*) Deze lichten of lantarens zullen waarschijnlijk moeten dienen, om elkanderen te kunnen verkennen, en te beletten, dat men elkander niet aan het vischwant beschadigt.

oorlogsschepen, waarvan wij er een praaiden, dat ons zeide, van *Rotterdam* te komen.

Wij hadden den geheelen dag weinig en veranderlijken wind, zeilden steeds door de Haringbuizen heen, en stuurden in den volgenden nacht Z. O.

Den 14den. — De diepten toonden aan, dat wij de *Doggersbank* aangelood hadden. Nu nam onze Admiraal CORNELIS CORNELISZ. afscheid van ons en stelde zijnen koers Z. O. ten Z. naar *Zeeland*; terwijl wij Z. O. en Z. O. ten O. naar *Tessel* aanhielden. Wij hadden eenen frissche koelte uit den N. O.

Tegen den avond ontmoetten wij twee smakken, die naar *New-Castle* gingen, en ons zeiden, dat zij uit *Tessel* kwamen, hetwelk nu O. Z. O. van ons lag. Wij hielden dus O. Z. O. en O. ten Z. aan, zeilden bij den wind, en liepen des nachts oost en oost ten zuiden aan, met eene stijve koelte, die naderhand zuid, wel zoo oostelijk werd, zoodat wij het over den anderen boeg moesten wenden, daar wij niet hooger dan oost en oost ten zuiden konden aanleggen.

Den 15den hadden wij schoon weder en nog al denzelfden zuidelijken wind, doch meest stilte. Wij zagen, loefwaarts van ons, eenige buizen aankomen, met een oorlogsschip, dat wij dachten, dat dezelve geleidde (*). Zij hielden denzelfden koers als wij, zonder dat wij hen spraken, daar wij hen weder uit het gezigt zeilden.

Des nachts liep de wind westelijk; wij zeilden

(*) Dit schip was zeker de zoogenaamde *Buis-Convoijer.*

voort, totdat wij dertien vademen loodden, hetgene wij oordeelden, de Hollandsche kust te wezen, zoodat wij daarvan weder afwendden.

Den 16den hadden wij donker en voehtig weder; doch met den dageraad zagen wij reeds land, hetwelk wij verkenden, *Tessel* en *Huisduinen* te zijn, en twee uren daarna kwamen wij met eenen springvloed, na eene reis van drie maanden en tien dagen, binnen en in het Vaderland, dankende God, welke ons zoo genadig had behoed en zoo veel voorspoed had geschonken, als wij in dit verhaal onzen lezeren hebben medegedeeld.

EINDE DER EERSTE REIZE

NAAR

WAAIGAT.

TWEEDE REIS

OF

SCHEEPVAART VAN JAN HUIGHEN VAN LINSCHOTEN

BENOORDEN OM,

DOOR DE ENGTE VAN NASSAU OF WAAIGAT, ENZ.

Nadat wij nu onze eerste reis volbragt hadden, hebben wij, aan Zijne Hoogheid den Stadhouder en de Heeren Staten, ons verslag ingeleverd, terwijl ik, in persoon, naar *den Haag* ontboden werd, alwaar ik de eer had, zoo aan den Stadhouder, als aan *Jonkheer* Johan van Oldenbarneveld, Advokaat van *Holland*, mondeling ons wedervaren te verhalen, en het verslag, benevens de afbeeldingen en figuren, aan Zijne Hoogheid over te leveren even gelijk dit hier

voren is verhaald, zonder hetzelve op eenige wijze op te sieren; alleenlijk te kennen gevende, dat, na zulk een goed en wel geslaagd begin, deze togt ons zeer raadzaam en uitvoerlijk voorkwam, en wij de mogelijkheid van den doortogt voor zeker hielden; schoon degenen, die van het gevoelen van Plancius zijn, in hunne verhandeling mij beschuldigen, dat ik de zaak hooger zoude opgegeven hebben, dan zij inderdaad was, hetwelk ik den bescheidenen lezer, na de aandachtige lezing van het voorgaande, laat beoordeelen.

Nadat nu ons verslag bij de Generaliteit was ingediend en wel overwogen, is besloten en goedgevonden, om, in het volgende jaar, eene goede en welvoorziene vloot uit te rusten, ten einde deze reis op nieuws te beproeven en te voltooijen; na zulk een goed begin vast vertrouwende, gelijk wij daaraan zelfs niet twijfelden, dat wij het tot *China* zouden brengen. En schoon het der Voorzienigheid niet behaagde, de uitkomst aan deze verwachting te doen beantwoorden, gelooven wij echter zeker, dat nog te eeniger tijd, het door haar bestuur zal gelukken, dat deze vaart, langs den door ons ontdekten weg, werkelijk tot stand zal komen. Doch gaan wij tot ons verslag over.

Tot deze tweede reis, dan, werden bestemd zeven schepen, namelijk: twee uit *Zeeland*, twee van *Enkhuizen*, twee van *Amsterdam* (welker reis naar *Nova-Zembla*, ook mislukt zijnde (*), thans onze ont-

(*) Bij de derde reis zullen wij een kort overzigt van den eersten togt van de *Amsterdammers* geven.

dekking wilde volgen,) en een klein vaartuig van *Rotterdam*, welke elk in hunne eigene plaatsen werden uitgerust, ten einde met het begin van het volgende jaar gereed te zijn, om, met Gods hulp, de reis weder aan te vangen. Na de bepaling hiervan, hebben zich onderscheidene kooplieden en speculanten (na bekomene vrijheid en voorregten van de regering) in compagniën vereenigd, en veel geld en goederen toegebragt, om de voornoemde reis te ondersteunen en des te beter te doen slagen, en zich, gelijk gewoonlijk, van zulke gewaagde togten aanzienlijke winsten belovende.

De schepen, die gereed gemaakt werden, waren:

De *Griffioen* van *Zeeland*, als Admiraalschip, groot honderd lasten, met een kleiner vaartuig (*) van vijftig lasten, hetwelk in het vorige jaar ook de reis had gedaan.

De *Hoop* van *Enkhuizen*, Vice-Admiraalschip, zijnde eene nieuwe pinas, tot een oorlogsschip aangelegd, met het vaartuig van het vorige jaar.

De *Windhond* van *Amsterdam*, mede eene nieuwe oorlogs-pinas, ook met een kleiner vaartuig, beide van dezelfde grootte, als die van *Zeeland*.

Een vaartuig van *Rotterdam*, van ongeveer twintig lasten.

(*) In den tekst staat *jagt;* deze term is verouderd. Waarschijnlijk waren het overdekte visschersvaartuigen, die weinig diepgang hadden, en dus de kusten zeer nabij konden komen, hetwelk voor de groote schepen gevaarlijk was.

Al deze Schepen waren dubbel met volk bemand, en zeer goed van krijgs- en levensbehoeften voorzien, voor den tijd van achttien Maanden. Dezelve werden bestuurd door:

Cornelis Cornelisz. Nay, Admiraal of Super-Intendent der vloot, op den *Griffioen*.

Brandt Tetgales, Vice-Admiraal op de *Hoop*.

Willem Barendts, Schipper en Stuurman op het schip van *Amsterdam*.

Lambert Gerritsz Oom, van *Enkhuizen*, op het kleine vaartuig van *Zeeland*.

Thomas Willemszoon, op dat van *Enkhuizen*.

Herman Jansz., op dat van *Amsterdam*, en

Hendrik Hartman, op dat van *Rotterdam*.

Opper-Commisen, van wegen den Stadhouder en de Heeren Staten, waren: Jan Huighen van Linschoten en François de la Dale; van wegen de handels-compagniën en den handel van *Holland* en *West-Vriesland*, waren de voornoemde Van Linschoten, Jacob van Heemskerk en Jan Cornelisz. Rijp, en voor die van *Zeeland*: François de la dale, N. Buijs, benevens eenige andere Neefs van Balthazar Moucheron. De tolk, voor de *Slavonische* en andere talen, was zekere Meester Christoffel Splindler, een *Slavoniër* van geboorte.

Ten einde nu aan iedereen het doel, hetwelk Zijne Hoogheid en de Heeren Staten met deze Noordsche vaart hadden, ten duidelijkste te doen kennen, en te doen zien, dat dezelve alleen moest strekken, om, zonder schade van andere volken, eene vrije

vaart naar *Katai* (*) en *China* te verkrijgen, ten einde hierdoor den koophandel dezer landen des te meer te bevorderen, tot welvaart van de ingezetenen; en tot Godes eer in de verspreiding van zijn Heilig woord, voeg ik hierbij de Commissie of Instructie, welke ons genoemde Heeren Staten der Vereenigde Nederlanden hebben gegeven, zijnde deze van den volgenden inhoud:

INSTRUCTIE (†) *voor* JAN HUIGHEN VAN LINSCHOTEN *ende* FRANÇOYS DE LA DALE, *principale Commisen, waarnae sij hun sullen reguleeren in de Coninckrijcken van* China, *ende andere Coninckrijken ende Landen, die besocht sullen worden bij de schepen ende jachten, ghedestineerd tot de Voyage bij Noorden-om, door de* Vaijgatz *ofte* Strate van Nassou.

I. *In den eersten sullen sijluijden, nae dat Mr.* CHRISTOFFEL SPLINDLER, Slavoen, *aen*

(*) *Katai*, vooronderstelde men, te dien tijde, een zeer vruchtbaar land ten noorden van *China* te zijn; doch het is bekend, dat het *China* zelve was, de *Russen* noemen dit groote rijk ook thans *Cataij*.

(†) Wij hebben gemeend, dit officiele stuk woordelijk te moeten geven, zooals het in het oorspronkelijke gevonden wordt, zonder eenige verandering.

landt zal gheweest zijn, ende versocht hebben, of men aldaer sal mogen aencomen, hen te lande vinden bij den Coninck, Gouverneur ofte andere Overicheit aldaer, ende den selfden aanbieden (van wegen dese landen) alle vriendtschappe, ende openen de conditie deser Landen, namelick, dat sij hen geneeren van over zee met alle Coninckrijken ende Natiën van de gheheele werelt, vriendtlick ende oprechtelic te traffikeren, negociëren en handelen, hebbende daertoe vele commoditeijte van diversche soorten van Coopmanschappen en andersins.

II. *Item dat d' Overicheit deser landen, sekerlick geinformeert wesende, dat men in de selve Coninckrijken en Landen oprechte handelinge, traffijcke ende negociatie was doende, goet ghevonden hebben, eenige schepen derwaerts te senden, onder goede ordre, politie ende geregeltheijt, oock met eenighe waren, penningen ende andere commoditeijten, om de handelinge te beginnen door sekere ghetrouwe ende vrome luijden, in deselve schepen wesende, voor den welcken sij vrije toeganck aldaer sullen versoecken, ten einde voorsz:*

III. *Sullen versoecken dat tot vroome, ghetrouwe ende oprechte ghestadige handelinghe, traffijke ende navigatie, tot gemeen welvaren van de selve Coninckrijcken ende dese Landen, midtsgaders den Ingesetenen derselver, mach worden verstaan. Ende soo 't selfde aldaer goet ghevonden wordt, sullen verclaren, dat men hen*

lieden met een goede ambassade *ten selven eijnde, met de eerste gheleghentheijt van meninghe is te besoecken, indien henluiden sulcks aangenenaem soude wesen.*

IV. *Sullen aldaer moghen openen wat commoditeijten ende Coopmanschappen uijt dese Landen aldaer van tijt tot tijd sullen mogen worden ghebracht, ende neerstelick ondersoecken, omme te verstaen, wat Coopmanschappen ende goederen daer tegens bij retour uijt deselve Conincrijcken ende Landen sullen moghen worden ghetoghen, ende in dese Landen ghebracht.*

V. *Sullen van alle 't ghene op de Reijse passeert, so wel binnen scheepsboort, in de opdoeninghe van de landen, havenen, ende alle andere gelegentheijden, als van 't ghene te Lande hen sal voorcomen, goede ende partinente noticie houden, om terstont op hare wedercomste bij geschrifte den* Heeren Staeten Generael, *van alles te doen goet ende getrou rapport.*

Aldus ghedaan ende ghearresteert in de vergaderinghe van de Heeren Generale Staeten *der Vereenichde Nederlanden, in* s' Graven-Hage, *den* 16 *Junij, anno* XVc. XCV. Sloeth vt. *Ter ordeninghe van de voornoemde* Heeren Staten.

(W. G.) C. Aersens.

Nadat dit alles bepaald was, werd echter de uitrusting der schepen niet weinig vertraagd door de belangrijke gebeurtenissen, die in dien tijd in het

land voorvielen, en den Staten veel werk gaven (*), zoodat wij onze expeditie en ons laatste afscheid vrij laat ontvingen, en wij zelfs begonnen te vreezen, dat wij, doordien de tijd zoo ver verloopen was, onzen togt niet zouden volvoeren.

Ondertusschen hebben wij denzelven evenwel, met vertrouwen op de Voorzienigheid, aangevangen, en zijn voor de tweede maal uit *Tessel*, en wel uit het *Mars-diep*, waar wij allen bij elkander lagen, op Zondag, den tweeden Julij 1595, des morgens, met eenen oostenwind, onder zeil gegaan; terwijl wij, buitengaats gekomen, N. N. W. en N. ten W. aanhielden, en, zoowel dien dag als den volgenden nacht, eene frissche koelte, met goeden voortgang hadden.

Den 3den, des morgens, hadden wij, naar gissing, 35 mijlen afgelegd; wij hielden eene frissche koelte, maakten goeden voortgang, en hadden Z. en Z. W. wind, met eene betrokkene lucht; terwijl wij steeds N. W. en N. ten W. aanhielden. Tegen den middag werd het een weinig stiller, terwijl de wind, met eene slappe koelte naar het O. liep en tot middernacht zoo bleef, wanneer zij naar het N. liep.

Den volgenden dag bleef de wind N. met schoon weder; wij stuurden W. en W. ten N., wijl wij niet hooger konden aanleggen; wij vonden, door hoogtemeting, 56° N. B. Wij bleven dus den geheelen dag

(*) Men kan hiertoe het overlijden van den Aartshertog Ernst, de opening van eenen nieuwen vredehandel, oneenigheden of de *Kleefsche* onlusten enz. brengen. Zie Wagenaar: *Vaderlandsche Historie*, 8e Deel.

en volgenden nacht voortzeilen, soms W. N. W. en N. W. ten W. aanhoudende.

Den 5den Julij hadden wij nog goed weder en slecht water, terwijl de windnoordelijk bleef. Wij stuurden tot aan den middag nog W. en W. ten N. aan, en wendden toen, wanneer wij tot middernacht N. O. en N O. ten N. aanhielden, en welken koers wij ook de beide volgende dagen, toen wij eenen harden wind uit den N. W. met eene holle zee hadden, bleven behouden, schoon wij den 7den soms wat lager aanhielden; doch tegen den avond van dien dag begon de wind nog veel sterker, en de zee holler te worden, en wij hadden ruw weder, zoodat wij, den geheelen nacht door, alleen onze onderzeilen konden voeren.

Den 8sten wendden wij met het aanbreken van den dag, en hielden nu W. aan; terwijl den ganschen dag en nacht dezelfde felle noordwestewind en het ruwe weder aanhielden; doch den volgenden morgen was het weder eenigzins beter, schoon de noordwestewind nog aanhield. Wij wendden weder, en hielden N. N. O. en N. ten O. aan. Ondertusschen bleef hetzelfde weder aanhouden, zoodat wij des nachts weder onze marszeilen moesten innemen; terwijl wij hierdoor den geheelen nacht, alleen met de onderzeilen, denzelfden koers hielden.

De 10de Julij begon alweder met hetzelfde ruwe weder, terwijl wij denzelfden koers vervolgden. Na den middag begon echter het weder wat te bedaren; tegen den avond wendden wij, en hielden nu den geheelen nacht Z. W. en Z. W. ten W. aan.

Den volgenden dag was het weder beter, en de zon brak door; des namiddags wendden wij weder en hielden N. en N. ten W. aan tot aan den avond, wanneer het wat stiller werd en de wind schraalde, zoodat wij, tot 's morgens toe, slechts N. ten O. en N. N O. konden aanzeilen; doch bij het aanbreken van den volgenden dag wendden wij weder, hadden goed weder, met eene slappe koelte, tot aan den middag, wanneer het geheel stil werd, waarna de wind naar het zuidwesten liep en zachtjes aan begon op te koelen, zoodat wij onzen koers konden vervolgden. Hierna begon het te regenen, hetwelk bijna den geheelen nacht aanhield; doch met het aanbreken van den volgenden dag liep de wind weder naar het noorden, met ruw weder, en eene betrokkene lucht, zoodat wij, op zijn hoogst, W. N. W. konden aanzeilen. Dit wederhield tot na den middag aan, wanneer het een weinig begon te bedaren en op te klaren.

Tegen den avond liep de wind wat westelijker, zoodat wij weder wendden, en N. O. ten N. en N. N. O. aanhielden; des nachts hadden wij stilte tot aan den morgen.

Den 14den Julij kregen wij, even voor den middag, eene slappe koelte uit het Z. O., zoodat wij regt N. stuurden. Wij hadden des middags 59° 50′ N. B., terwijl wij verder den geheelen dag met eene frissche koelte voortliepen, en de wind naderhand oost werd.

Terwijl wij, den volgenden dag, denzelfden wind en hetzelfde weder hadden, zagen wij des voormiddags de kust van *Noorwegen*, naar gissing, 7 of 8 mijlen van ons, meenende wij dit *Kijn* en de kaap

Stad te zijn, op ongeveer 61° 30′ (*) N. B. gelegen. Wij bleven nog N. en N. ten O. aanhouden, toen het tegen den avond mistig, donker en regenachtig weder werd, en zoodanig begon te waaijen, dat wij alleen onze onderzeilen konden voeren. Het water was zeer hol, en dit ruwe weder duurde den geheelen nacht en den volgenden dag door, terwijl, de wind N. O. geloopen zijnde, wij niet hooger dan N. N. W. konden aanleggen; doch tegen den nacht begon de wind een weinig te bedaren, en liep naar het Z. O., alhoewel het water hol bleef en ons geweldig hinderde. Verder hadden wij den geheelen nacht regen, en de wind soms wat oostelijker, gelijk hij ook den volgenden dag was, soms echter wat zuidelijker loopende, met eenigzins beter weder. Des middags hadden wij ongeveer 64° gegiste breedte; en na den middag begon de wind weder op te steken, zoodat wij onze marszeilen moesten innemen, en den geheelen nacht hol water hadden.

Den 18den Julij bleef de wind tusschen het O. en Z., met eene aanhoudende holle zee en regenachtig weder. Wij hielden N. N. O., soms wat noordelijker of oostelijker, naar het veranderen van den wind, aan; doch nog vóór den middag kregen wij helder weder en zonneschijn, zoodat wij hoogte konde nemen, en op den middag bevonden te zijn op 65° 50′ N. B. Wij hielden denzelfden koers tot aan den nacht, wanneer

(*) *Kijn*, eene hooge rots bewesten het zoogenoemde land van *Stad* gelegen.

de wind weder noordelijk werd, zoodat wij slechts W. N. W. konden sturen; terwijl het weder zoo hard begon te waaijen, dat wij niets dan onze onderzeilen konden voeren.

Den 19^den^ Julij bleef hetzelfde ruwe weder met eenen natten mist en harden wind uit het noorden en hol water, zeilende wij alleen met onze onderzeilen W. N. W. aan; doch tegen den nacht vermeerderde de wind, en wij kregen zulke zware buijen, dat wij alleen ons groot zeil, gereefd en ter halver mast gestreken, konden voeren, terwijl de holle zee ons geweldig hinderde. Tegen den morgenstond van den 20sten liep de wind W. en W. ten Z.; doch hetzelfde onstuimige weder bleef tot den volgenden nacht aanhouden, wanneer het begon te bedaren, zoodat wij weder de zeilen konden bijzetten. Wij hielden dien geheelen nacht, met eenen W. Z. W. wind, N. O. aan, welken wind en koers wij ook den volgenden dag behielden, op den middag van welken wij bevonden, op 69° 50′ N. B. te zijn. Wij hadden dien geheelen dag eene slappe koelte, en tegen den avond werd het vlak stil, hetwelk den geheelen nacht aanhield; de weinige wind was zeer veranderlijk.

Den 22sten was het goed schoon weder, met stilte en slecht water, somtijds eene veranderlijke koelte; doch tegen den avond begon het weder uit het noorden te waaijen, terwijl de wind verder met eene frissche koelte naar het N. O. liep, zoodat wij niet meer dan O. Z. O. en Z. O. ten O. konden aanhouden, en dus den geheelen nacht met tegenwind zeilden, welken wind wij ook den volgenden dag, met

eene stijve koelte en ruw weder, behielden, zoodat wij alleen onze onderzeilen konden voeren. Wij hielden denzelfden koers, en kwamen des avonds digt bij het land, hetwelk wij gisten de eilanden en de omliggende klippen van *Loffoet* te zijn; in de holen lag hier nog veel sneeuw. Wij wendden hier zeewaarts, hielden N. N. W. aan, en hadden, den geheelen nacht, denzelfden wind en hetzelfde weder, hetwelk ook den volgenden dag aanhield. Wij hielden denzelfden koers, en ontmoetten in den namiddag een schip, hetwelk wij praaiden; het was een *Amsterdamsch* schip, dat uit de *Witte Zee* kwam. Wij wierpen aan hetzelve eenen brief toe, welke echter, doordien de zee zoo hol liep, dat wij niet digt bij elkander durfden komen, in zee viel, terwijl wij verpligt waren, van elkander af te houden, en elk zijnen koers te vervolgen. Tegen den nacht werd het zeer donker, mistig en vochtig weder, hetwelk zoowel den geheelen nacht als den volgenden dag en nacht aanhield, terwijl wij, met denzelfden oostewind, N. en N. W. bleven aanhouden.

Den 26sten Julij kregen wij schoon weder en zonneschijn, met slecht water en veranderlijken wind uit het oosten. Wij bevonden des middags 71° N. Br., wendden toen, en konden Z. O. ten Z. aanleggen tot tegen den avond, toen de wind wat zuidelijker werd, wanneer wij weder wendden en O. N. O. en O. ten N. aanhielden. Het schoone weder bleef aanhouden, en in den nacht (schoon de zon hier al niet meer onderging) liep de wind meer oostelijk, terwijl zij den volgenden nacht regt oost was, met eene stijve koelte en helder

schoon weder. Wij hadden des middags 71° 40′ N. B., stuurden N. N. O. en N. O. ten O., soms, naar dat de wind veranderde, een weinig noordelijker of oostelijker, terwijl het des nachts zoo hard begon te waaijen, dat wij alleen de onderzeilen konden voeren.

Ook op den volgenden dag hield deze wind aan; de zee bleef hol, met donker weder. Wij wendden en hielden, den geheelen dag, den koers van Z. Z. O. en Z. ten O.; tegen den avond begon het wat te bedaren, schoon het donkere en soms mistige weder aanhield. Wij hadden den geheelen nacht meestal stilte, welke tot in den morgen van den 29sten aanhielden, wanneer de wind uit het N. O begon op te koelen.

Wij zetteden onze marszeilen bij, en hielden Z. O. ten O. en O. Z. O. aan, terwijl het weder op den duur vochtig, mistig en donker bleef.

Tegen den nacht werd het een weinig stiller; doch de zee bleef hol. Wij zagen eenen dooden walvisch, met den buik omhoog, drijven.

Zondag, den 30sten Julij hadden wij meest stilte, somtijds veranderlijken wind, en steeds eene betrokkene lucht, met holle zee. Wij zagen nu zeer vele walvisschen in het water spelen; tegen den avond liep de wind naar het noorden, met vochtig weder. Wij hielden O., O. ten N., en soms iets zuidelijker aan. Tegen middernacht liep de wind weder naar het oosten, met eene stijve koelte en schoon helder weder, welke beide wij tot den middag van den volgenden dag behielden, wanneer het zeer stil, en daarna mistig werd.

Wij hadden 71° N. B. gevonden, en kregen nu soms een weinig zuide- en Z. W-wind, steeds met hol water uit het oosten. Tegen den avond werd het zeer stil; doch de mist bleef aanhouden.

Op den eersten Augustus kregen wij, in den morgenstond, eenen westewind, met motregen en, nu en dan, eene frissche koelte. Tegen den middag werd het klaar en helder weder, doch de koelte tegen den avond wat slapper, en het water wat slechter. Wij stuurden O. en O. ten N. aan, schoon het verder, en bijna gedurende den geheelen nacht, zeer stil was.

Met het begin van den volgenden dag (2 Augustus) zagen wij land en kregen kort daarna eenen oostewind, met eene marszeilskoelte en schoon weder. Wij stuurden den geheelen dag, tot tegen den nacht, Z. Z. O. en Z. O. ten Z. op het land aan; toen hielden wij weder zeewaarts daar van af.

Wij verkenden dit land, en hielden het voor het eiland en de klippen van *Tromsoe* (*), ongeveer 40 mijlen ten westen van de *Noordkaap*, te zijn, waar wij

---

(*) *Tromsoe*, *Tromsont* of *Tromsen*, is eigenlijk eene zeestad, op een klein eiland in de *Tromsont*, ten noorden van de *Loffoet-eilanden* gelegen; het eiland is 600 à 700 voeten boven de zee verheven, en de stad heeft, uit zee, een goed aanzien, 1 hoofdkerk, 1 magazijn, 20 huizen, 150 inwoners, eene goede haven, en geeft aan de omliggende klippen haren naam. De inwoners bestaan van den handel; het kerspel heeft 3,024 inwoners, waarvan elke landeigenaar, die eenigzins afgelegen woont, in de stad zijn huisje heeft, waarin hij, bij zijne komst aldaar, zijnen intrek neemt. De langste dag duurt hier twee maanden.

de dalen en holen nog vol sneeuw zagen; des nachts werd het weder geheel stil; den volgenden dag was de wind west en zeer slap tot aan den middag, wanneer het regenachtig en mottig werd, en de wind naar het noorden, en verder naar het N. O. liep. Wij hadden eene goede koelte, maar slecht water, en hielden O. en O. ten Z., op eenen afstand van ongeveer 2 mijlen, langs den wal heen, zonder eenig gevaar te vreezen, terwijl het schip eene goede vaart had; doch op het onverwachtst raakten wij met onze voorsteven op eene blinde klip, waarop wij vast bleven zitten, terwijl de dubbelhuid der voorsteven aan stukken stiet, waardoor wij niet weinig ontstelden, zoodat eenigen van ons terstond naar de pomp liepen; doch zij vonden het schip nog volkomen digt, en daar er een sterke stroom langs de kust liep, begon het schip een weinig te gieren, waardoor het overstaag geraakte, en wij weder moed kregen, en het schip weder onderzeil kregen, schoon het bij het los raken een paar stooten gaf. Wij dankten den Algoeden, die ons zoo genadiglijk had bewaard, terwijl wij de andere schepen, die denzelfden koers hielden, en dus daar mede op zouden geloopen hebben, waarschouwden, waardoor zij hiervoor bewaard bleven, en met ons weder zeewaarts wendden. Deze verborgene klip ligt, naar onze gissing en waarneming, ongeveer 8 mijlen ten oosten van het eiland *Tromsoë*, een' en een halve of twee mijlen van deze kust onder water, en, zoo ver wij weten, nog nergens aangeteekend, terwijl het zeer waarschijnlijk is, dat er nog veel meer liggen, hetwelk dus voor

ons eene leer werd, om in het vervolg de kust en het land meer te vermijden, en niet zoo veel op de paskaarten te vertrouwen, welke meestal, op hooren zeggen, gemaakt zijn (*). Ondertusschen was het met ons nog zeer goed afgeloopen, hopende wij, dat het schip hiervan geen letsel van belang zou hebben. De wind werd nu oostelijker en in den nacht wat zuidelijker, zoodat wij den geheelen nacht N. N. O., N. O., en daarna O. N. O. aanhielden, hebbende wij eene frissche koelte, terwijl het schip, bij den wind, goeden voortgang had.

Den 4[den] Augustus hadden wij Z. O-wind, met eene frissche koelte, en bleven O. N. O., soms, naar dat de wind veranderde, iets oostelijker aanhouden.

Met den middag begon het eenigzins stiller te wor-

(*) Deze aanmerking van VAN LINSCHOTEN is, na verloop van meer dan twee eeuwen, ook nu nog toe te passen. Ofschoon de *Deensche* regering hieromtrent eene bijzondere uitzondering verdient, door de allernaauwkeurigste opmeting der uitgestrekte kusten van *Noorwegen* bewerkstelligd te hebben, zijn er intusschen een aantal zeekaarten, en onder deze die der *Engelschen*, die (onder een fraai uiterlijk) grove feilen bevatten. Het is te beklagen, dat eene zeevarende natie, zoo als de onze, zich van dezelve meer en meer schijnt te bedienen, daar immers de meesten, in hunne rapporten, den meridiaan van *Greenwich* opgeven. Waarom niet liever dien onzer voorvaderen, dien zij van de vroegste tijden gebruikten, den piek van *Teneriffe*, behouden? Daarenboven verdienen onze oude lengteopgaven de voorkeur boven die der *Engelschen* en *Franschen*, als daarbij nimmer de bijvoeging van Oost of West gebruikende, maar tot 360° doortellende, hetwelk vele verwarring voorkomt, en zeker daarom ook nu door de nieuwste Duitsche Aardrijkskundigen wordt gevolgd.

den; doch wij hadden schoon weder, met helderen zonneschijn, terwijl het des nachts helder, schoon, stil en warm was. Ik zag nu de zon in het N. ten W. ondergaan; zij bleef ongeveer een uur onder, en kwam toen weder te voorschijn; dit was op de hoogte van den hoek van het eiland *Stappen;* wij lagen ongeveer 4 à 5 mijlen van daar, en dreven voor stilte. Deze hoek ligt, met de *Noordkaap*, oost en west, ongeveer 14 à 15 mijlen van dezelve verwijderd.

Den volgenden dag (5 Augustus) hadden wij weder eene stijve koelte uit het Z. O., welke daarna een weinig zuidelijker liep. Wij stuurden O. en O. ten Z., naar dat de wind veranderde, wat noordelijker; het was warm, schoon zomerweder.

Tegen den nacht kwamen wij tegen over de *Noordkaap*; het land scheen zonder sneeuw te zijn. Des voormiddags zagen wij twee zeilen naar ons toekomen; wij hoopten, dat het landgenooten zijn zouden, die uit de *Witte Zee* kwamen, en hierom maakte ik eenen brief gereed, ten einde berigten van ons naar het vaderland te zenden; dan zij bleven zoo digt onder den wal, dat wij hen niet bezeilen konden, en dus besloten wij, dat het *Noren* zijn moesten, die, om dezen tijd, met visch naar *Bergen* gaan. Wij zagen des middags nog eenige vaartuigen van dezelfde soort, die denzelfden koers hielden. Tegen den avond begon het wat stiller te worden, terwijl de wind nog zuidelijk bleef; wij hielden denzelfden koers. Des nachts werd de wind Z. O. en begon sterk te waaijen, terwijl wij, al dien tijd, eene holle zee uit het oosten hadden.

Zondag, den 6den Augustus, kregen wij eenen harden storm uit het Z. O., met eene zeer holle zee, met dikke mistige lucht, terwijl het weder koud en voehtig was. Wij hielden O. en O. ten N. aan, toen het schip van WILLEM BARENDSZ, dat te loefwaarts van ons was, ons aan boord kwam, zonder dat wij het konden verhinderen, en schoon wij hem wel toeriepen, om aan te loeven en ons te mijden, kwam hij echter met den voorsteven ons van achteren aan stuurboord, met zulk een geweld, op zijde, dat wij zeker meenden, dat wij beiden te grond zouden gaan. Hij brak onze vertuijing boven bij de kampanje, waarop de bezaansmast brak, welke, in het vallen, de schipperskooi in de kajuit aan stukken sloeg. Vervolgens kwam hij, met zwaaijen, voor het Galjoen, dat geheel afgestooten werd, zoodat wij niet anders dachten, of wij zouden beide te gronde gaan, zonder dat, door het stormweder en de holle zee, zich iemand zoude hebben kunnen redden; doch de Voorzienigheid was ons gunstig, en zorgde, dat wij, zonder dat wij zelven wisten hoe, weder van elkander raakten, zonder dat wij merken konden, dat wij onder water eenige schade hadden, zoodat deze zich bij de opgenoemde bepaalde, terwijl de *Amsterdammer*, even als wij, zijn Galjoen verloren, de bezaansmast gebroken, en op de kampanje alles aan stukken was, zoodat men moeite zoude gehad hebben, om te zeggen, wie de meeste schade had. Wij dankten God voor deze onverwachte verlossing uit zulk een groot gevaar. Dit was nu de tweede maal, dat de *Windhond* ons aan boord was geweest; doch

de eerste maal hadden wij hem met spaken en boomen afgekeerd. Het is wel der moeite waardig, hier aan te merken, dat zulke ongevallen meestal door gebrek aan behoorlijk opzigt veroorzaakt worden, terwijl de schepen echter op deze wijze elkander in den grond zeilen, zonder dat men ooit iets meer van dezelve hoort, gelijk ook zeker ons lot zoude geweest zijn, indien God het niet zoo genadig had verhoed. Mogt men dus hieruit leeren, beter opzigt te houden, en daar de zee ruim genoeg is, elkander te mijden, daar toch van het digt op elkander te loopen niets goeds te wachten is, gelijk de ondervinding, helaas! vooral bij stormachtig weder en donkere lucht, dagelijks leert. Wij waren nu den geheelen nacht bezig, met onzen bezaansmast weder op te rigten en, zoo goed als wij konden, het Galjoen weder te woelen, zoodat wij weder zeilen konden voeren en vloot houden, ofschoon het weder niet toeliet, veel zeil te kunnen gebruiken.

Ook den volgenden dag (7 Aug.) bleef het onstuimige weder en de holle zee aanhouden; de wind was oost, met eene betrokkene koude lucht. Wij wendden nu en hielden Z. Z. W., en daarna Z. en Z. ten W. aan. Tegen den middag zagen wij een schip ons achterop komen, hetwelk denzelfden koers hield als wij. Wij vermoedden, dat het een *Hollandsch* schip was, hetwelk naar de *Witte Zee* ging, welk vermoeden weldra bewaarheid werd, daar wij hetzelve praaiden en bevonden, dat het Jacob Jochems zvan *Enkhuizen* was, die naar de *Witte Zee* ging en, veertien dagen na ons, *Tessel* verlaten had. Tegen den avond kwamen wij

weder bij het land, en bevonden nog bij de *Noordkaap* te zijn, waarop wij weder zeewaarts wendden, N. O. en N. N. O. aanhoudende, terwijl hetzelfde weder den geheelen nacht bleef voortduren; doch den volgenden dag (8 Aug.) hadden wij wel denzelfden oostelijken wind, maar beter, schoon koud weder; tegen den middag wendden wij weder, naar het land toesturende, Z. O. en Z. O. ten Z. en vervolgens Z. ten O. en Z. aan; tegen den nacht werd het weder donker en voehtig, hetwelk ook den volgenden dag (9 Aug.) aanhield. Des morgens van dien dag zagen wij een vreemd zeil onder onze schepen komen, hetwelk wij daarna voor het *Yzeren Varken*, van *Amsterdam*, erkenden, hetwelk naar de *Witte Zee* stevende, en dat met ons uit *Tessel* gezeild was, doch bij *Loffoet* van ons was afgeraakt. Kort daarna kwam ons een *Noorman* tegen, die naar *Bergen* wilde, en, voor den wind, door onze vloot heen, westwaarts aanzeilde. Omtrent middernacht kwamen wij weder bij de kust, en bevonden een weinig beoosten *Noordkijn* te zijn, van waar wij, met onze negen schepen, weder gezamenlijk zeewaarts, om de N. N. O. wendden. Wij zagen toen weder een schip ons te gemoet komen, onder *Engelsche* vlag, dat uit de *Witte Zee* kwam en naar huis ging; doch, daar het zich van onze vloot afhield, konden wij het niet praaijen, en het was spoedig uit ons gezigt.

Den 10den Augustus was de wind weder oost, soms ook Z. O., met eene betrokkene lucht en koud weder. Wij wendden des morgens weder naar den wal, Z. W. en Z. W. ten Z. en vervolgens Z. en Z. ten W. aanhoudende; doch wij zeilden den geheelen dag, zon-

der eenig land te zien, voor in den nacht, toen wij een weinig oostelijker dan den vorigen dag bij den wal kwamen, van waar wij weder zeewaarts wendden. De wind begon sterk op te steken, en de zee was zeer hol en onstuimig, hetwelk den volgenden dag nog door een mistig en koud weder vergezeld ging.

Wij hielden toen zeewaarts tot na den middag, en wendden toen weder om den Z. O. en Z. O. ten O., wijl de wind iets noordelijker geworden was; doch wij hadden den geheelen dag en volgenden nacht mistig, koud en regenachtig weder. Maar daags daaraan werd het geheel stil, schoon het weder donker en mistig, en de zee hol bleef tot aan den middag, wanneer wij eene slappe koelte uit het westen kregen, en het weder eenigzins helderder werd, zoodat wij met eene blink aan stuurboord, op eenen afstand van 7 of 8 mijlen, land zagen, hetwelk ons voorkwam, het eiland *Kegor* of het *Visschers-Eiland* te zijn, schoon wij, volgens ons bestek, niet meenden zoo ver te wezen. Ondertusschen bleef de mist nog al aanhouden, welke met vlagen uit het westen overdreef; de koelte verminderde, terwijl de holle zee uit het oosten bleef voortduren. Wij stuurden den geheelen nacht O. en O. ten Z. en hadden steeds eene slappe koelte en soms stilte, welke den volgenden zondag nog eene poos aanhield; doch toen kregen wij slecht water, en liep de wind naar het noorden, soms iets westelijker. Wij bleven O. en O. ten Z. aanhouden, en hadden eene betrokkene lucht, soms met een wei-

nig mist, die met vlagen overdreef. De beide schepen van JACOB JOCHEMSZ en het *Yzeren Varken* namen hier afseheid van ons, en zetteden koers naar de *Witte Zee*.

Wij zagen nu nog een zeil achter ons aan komen, dat met ons denzelfden koers hield, en dat wij gisten een *Hollandsch* schip te zijn, dat mede naar de *Witte Zee* wilde.

Wij hadden verder den geheelen nacht eene tamelijke koelte.

Den volgenden dag behielden wij denzelfden wind, met slecht water en eene frissehe koelte, doch vochtig en mistig weder; wij hielden denzelfden koers, soms ook O. Z. O. aanhoudende.

Op den dag begon de wind een weinig meer op te steken; het schip had eene goede vaart; doch het weder bleef donker, mistig en koud.

Wij hielden dezelfde koelte, ook den volgenden dag, met koud weder, en bleven O. ten Z. en O. sturen. Op den middag was het, voor eenen korten tijd, helder, zoodat wij hoogte namen, en iets minder dan 71° N. B. vonden; ook het overige van den dag en den volgenden nacht hadden wij dezelfde koelte, welke des anderen daags nog aanwakkerde, en nu uit het N. en N. W. soms iets westelijker woei, en soms van voorbij drijvende vlagen stortregen vergezeld ging.

Wij loodden des namiddags, en vonden 63 en 64 vademen diepte. Wij hadden goeden voortgang, met koude lucht, en hielden, gedurende den geheelen dag, O. ten Z. en O. Z. O. aan; bij het looden

vonden wij nu en dan min en meer dan voornoemde diepte, wazigen grond; het water kreeg hier eene grondige en donker groene kleur, en het was niet zout, maar slechts brak.

Den volgenden dag hadden wij mooi weder en eene slappe koelte uit het noorden, soms iets oostelijker en dan weder westelijker. Het was zulk een schoone dag, als wij in langen tijd niet gehad hadden, echter met eene koude lucht.

Tegen den middag kwamen wij bij eene groote streek ijs, dat vast aaneen lag, en zich noordwaarts zoo ver uitstrekte, als men zien kon, zoodat wij niet, dan boven uit de mars en van de steng, daarover heen konden zien, zijnde het alles vlak en niet zeer hoog ijs.

Wij gisten nu 12 à 13 mijlen van *Nova-Zembla*, ongeveer 25 of 30 mijlen ten noorden van de *Straat Nassau* te zijn. Het water was zeer slecht, terwijl wij onzen weg langs het ijs vervolgden. Des middags namen wij hoogte, en bevonden te zijn op 70° 30′ N. B. Wij bleven, het overige van den dag en den geheelen nacht, wel 25 mijlen ver langs het ijs zeilen, hetwelk zoo digt en gelijk lag, als of het eene kust was, waarover wij ons niet alleen zeer verwonderden, maar zelfs begonnen te vreezen, dat wij in de andere zee nog meer ijs zouden vinden, en dus onze reis niet zouden kunnen ten uitvoer brengen. Des nachts begon het een weinig op te koelen, terwijl de wind naar het N. en verder naar het N, O. liep. Wij liepen, steeds langs het ijs heen, Z. O., Z. Z. O., Z. en daarna Z. W. aanhoudende, naar

dat het ijs aan bakboord van ons lag. Wij loodden soms eens in den nacht, en vonden eerst 35, vervolgens 30, en in den morgenstond 24 vademen overal gelijken wazigen grond.

Den 18den Augustus op deze wijze, met eenen kouden N. O. wind, langs het ijs voortzeilende, en ziende, dat er geen einde aan kwam, besloten wij eindelijk, een gat door het ijs te booren, daar het toch langzamerhand begon te scheuren en uit losse stukken scheen te bestaan, waarom wij er door heen joegen, en zoo lang O. Z. O. en Z. O. ten O. aanhielden, totdat wij weder in klaar water waren, waar wij geen ijs van belang, slechts hier en daar eenige schotsen, vonden, waardoor wij weder eenigen moed kregen, en onzen koers onder de marszeilen voortzetten. Een kortstondige mist, welke nu opkwam, maakte plaats voor helderder weder, terwijl de wind ruimer werd, en wij eene frissche koelte, met eenen goeden voortgang hadden, dewijl het water, door het ijs, zeer slecht was.

Tegen den middag loodden wij weder 20, en kort daarna 17 vademen, terwijl wij des middags juist 70°. N. B. vonden, dat naar onze rekening 12 à 13 mijlen ten noorden van de straat *Nassau* was, waarvan wij, naar onze gissing en de diepte, die wij vonden, niet ver af konden wezen. Even na den middag meenden wij, regt vooruit, land te zien; doch dit verdween spoedig weder. Van tijd tot tijd zagen wij nog wel eenige schotsen, doch daar dezelve van elkander afdreven, baarde dit bij ons geene zwarigheid, te meer, daar wij dachten, dat

dit ijs met den noordoostewind uit de straat, en alzoo uit de *Tartaarsche Zee* kwam, zooals wij dit in het vorige jaar duidelijk gezien hadden, schoon wij hierdoor wel vreesden aldaar meer ijs te zullen vinden, terwijl het ons voorkwam, dat hier een harde nawinter moest geweest zijn, dewijl wij in het vorige jaar, bij het terug komen, hier in het geheel geen ijs hadden aangetroffen, hetwelk leert, dat men wel in aanmerking moet nemen, dat het eene jaar niet gelijk is aan het andere, zooals zulks in ons land veelal plaats heeft, hoewel wij echter voor vast blijven stellen, dat dit ijs met de najaarsstormen toch nog breekt en verdwijnt; doch hierna kunnen diegenen, die den dag en het licht noodig hebben, en dus hunnen tijd moeten waarnemen, slecht wachten.

Nadat wij dus nu eenigen tijd in eene opene zee gezeild hadden, en reeds hoopten, geen ijs meer te zullen vinden, zagen wij ons tegen den avond van zulk eene menigte ijs omringd, hetwelk zich van het noorden naar het zuiden uitstrekte, zoodat wij er geen einde aan zien konden, dat wij er niet weinig van ontstelden; doch, daar het zeer goed en schoon weder was, boorden wij, met vertrouwen op Gods hulp, met eenen geruimen tijd dan eens op te loeven en weder af te houden, daardoor heen, totdat wij in de eerste wacht weder in klaar water kwamen, schoon ons hier en daar nog eenige schotsen tegen dreven. Wij kregen nu land in het gezigt, hetwelk wij voor de eilanden van *Mauritius*, *Oranje* en het land van *Nieuw-Walcheren* herkenden, het-

welk voor ons eene zeer aangename gewaarwording was, terwijl wij in den nacht weder meer beweging in het water kregen, dat wij voor een zeker teeken hielden, dat er geen ijs meer was, hetwelk ons nieuwe stof tot vreugde gaf, schoon wij echter steeds op onze hoede bleven, indien onverhoopt het tegendeel mogt plaats hebben. Wij hielden nu de eilanden ongeveer 3 mijlen aan stuurboord van ons, houdende O. en O. ten N. aan, ten einde ons van de noordelijke winden te verzekeren, welke, zoo het schijnt, hier, zoowel als de oostelijke winden, het meest heerschen, gelijk wij op onze vorige reis, zoowel als nu, ondervonden.

Met het aanbreken van den volgenden dag (19 Aug.) kwamen wij voor de *Straat van Nassau*, waar wij weder zulk eene menigte ijs vonden, dat het geheele gat scheen gestopt te zijn, zoo ver wij het in zee beöogen konden, zoodat het geheel een vast land scheen te zijn, hetwelk voor ons een ijsselijk gezigt opleverde, en dat wij niet wisten, wat wij in dezen doen moesten. Eindelijk besloten wij echter, er door te booren, tot aan het *Afgoden-Eiland*, waar weder een weinig klaar water was, dewijl dit uit den loop des strooms gelegen was; hier lieten wij het anker vallen, ten einde te zien, of wij eenige uitkomst konden vinden, waarop wij echter nu weinig moed hadden, doordien de tijd verliep, en alles, ten onzen nadeele, anders was, dan in het vorige jaar.

Wij lagen nu hier op de reede, terwijl het ijs westwaarts van ons, en naar zee, eenen kring van

het eene land tot aan het andere vormde, daar wij, over noch door hetzelve, geen water zien konden, en als in eene fuik lagen; waardoor dan ook onze toestand als zeer gevaarlijk moest beschouwd worden; doch wij meenden, dat, uithoofde van den tijd en om onzer verantwoordelijkheids wille, wij verpligt waren, geduld te oefenen, en alles in het werk te stellen, wat in ons vermogen was, om de reis, met Gods hulp, zonder welke wij toch niets vermogten, te volbrengen. Wij hadden dien dag nog eenen kouden noordewind en eene frissche koelte, met helder weder, terwijl de wind soms wat oostelijker liep.

Terwijl wij nu op deze reede lagen, ging er eene groote menigte van ijs door de straat, waardoor het ijs, dat voor ons lag, niet weinig vermeerderde en zoo digt op elkander pakte, dat het weder van het eene land tot het andere liep en onze schepen begon te naderen, zoodat wij gedwongen werden, om (en dat niet zonder gevaar, te meer, daar het in den nacht was) onze ankers te ligten en onder zeil te gaan, schoon wij bijna geene ruimte hadden. Wij zeilden dus, als het ware, op Gods genade en niet zonder groote vrees, in eenen inham, ten noorden van de straat, niet verre van de plaats, waar wij gelegen hadden, waar wij, met het lood in de hand, op aanliepen, onder beschutting van eenen uithoek, waar wij het anker weder lieten vallen. Hier dachten wij uit den stroom en, door den noordewind, voor het ijs meer beveiligd te zijn, schoon wij wel gevoelden, bij westelijke en zuidelijke winden gevaar

te zullen loopen. Wij bleven hier den geheelen nacht met meerdere rust, zonder iets van het ijs te lijden, alhoewel de kring om ons hoe langer hoe digter werd, en wij weinig, of liever, in het geheel geene opening zagen, waardoor wij er weder zouden kunnen uitkomen.

Zondag, den 20sten Augustus, hadden wij nog eenen noordelijken wind, met eene betrokkene lucht en koud weder, soms met sneeuwvlagen en hagel. Sommigen van ons volk waren op *Waaigat* aan land gegaan, tot aan de westzijde van het eiland, ten einde aldaar de gesteldheid van het ijs op te nemen. Zij vonden dat, ten zuiden, ten zuid-westen en tot bij het westen, alles vol ijs lag, zonder dat men er een einde van zien kon, terwijl het zich verder tot aan de noordzijde van het gat en den eersten ingang uitstrekte, zoodat wij er nu geheel en al door omsingeld waren, terwijl het den geheelen tijd, met wind en stroom, heen en weder dreef, zonder dat wij er eenige vermindering in konden bespeuren. Aan de genoemde westzijde had ons volk eene *Russische* lodding zien liggen; doch, dewijl deze had hooren schieten (wijl onze Admiraal sein gaf), ging zij terstond onder zeil en stak van den wal af, de netten en eenige andere zaken latende liggen, waarvan echter ons volk niets medenam, dewijl het ten strengste verboden was, iets hoegenaamd te mogen ontvreemden. Verder konden zij echter geene teekenen van menschen, noch woningen bespeuren; maar aan de binnenzijde van de straat vonden zij, aan het strand, vier of vijf lederen zakken, van vellen ge-

maakt en met stinkende traan gevuld, die onder de kiezelsteenen van het strand begraven of bedekt lagen, terwijl er een stok met eene lederen lap, bij was gestoken, zeker tot een teeken of merk van de plaats, waar zij lagen; ook was hier een sleedje, volgens hunne wijze, van stokken ineengehecht, zonder er spijkers toe te gebruiken (zooals wij het naderhand zelve aan den wal gingen bezien), waaruit wij opmaakten, dat er toch volk moest wezen, te meer, daar wij zelfs, hier en daar, versche spaanders zagen liggen.

Wij hadden heden ook eene vergadering aan het schip van den Admiraal, waarin wij besloten, om den volgenden dag eene sloep met volk uit te zenden, ten einde de gelegenheid en de gesteldheid van den doortogt en van het ijs te onderzoeken. Ook werd er goed gevonden, dat wij met dertig of veertig man, wel gewapend, het eiland *Waaigat* eens zouden doorkruisen; want aan het vaste land konden wij, uit hoofde van het ijs, niet aankomen, ten einde te zien, of wij, op de eene of andere wijze, iemand konden vinden, welke ons omtrent het een en ander behoorlijk konde inlichten, dewijl sommigen van ons volk meenden, kenteekenen van hutten en woonplaatsen gezien te hebben.

Den volgenden dag (21 Aug.) bleef het koud en guur weder, met eenen noordelijken wind en vlagen van sneeuw en hagel. Wij gingen nu, met ongeveer vijftig man, van geweer voorzien, aan land, zeven of acht mijlen over en weder loopende, zonder dat wij eenige blijken van menschen of woningen konden bespeu-

ren; alleen vonden wij, bij eene hoogte, onder sommige rotsen, hier en daar, zakken, van vellen gemaakt, liggen, die alle met stinkenden traan gevuld waren, alsmede eenige toomen, van rendiervellen gemaakt, en andere benoodigdheden voor de sleden, die van de vellen van zeepaarden of walrussen gemaakt waren en aldaar schenen te droogen te liggen. Al deze zakken en vellen waren met steenen bedekt, en deze hoopen had ons volk den vorigen dag voor woningen aangezien; even zoo stonden er, op eenigen afstand, eenige houten sleden, met allerlei soorten van pelterijen, als vossen-, rendier- en andere vellen beladen, die goed ingebonden en bedekt waren, met de toomen, peilijzers en andere kleinigheden, terwijl wij er ook vele voetstappen van mannen, vrouwen, kinderen en rendieren bij vonden, zoodat het ten duidelijkste bleek, dat hier wel menschen geweest waren; doch waarschijnlijk hadden deze, op het gezigt van onze schepen en ons volk, de vlugt genomen. Wij lieten al deze dingen, zoo als wij dezelve gevonden hadden, en lagen daar kaas en brood en eenige andere kleinigheden bij, ten einde hen van onze goede oogmerken te overtuigen. Op het binnenstrand van de straat vonden wij vier of vijf doode walrussen liggen, welke zeer groot, en, tot op het been toe, afgevild waren, wordende van deze vellen, gelijk wij reeds opgemerkt hebben, de toomen der rendieren en het voertuig der sleden gemaakt, terwijl het vleesch en spek tot traan, gelijk in de zakken hier begraven was, gebruikt wordt, waaruit genoeg-

zaam blijkt, dat de *Russen* hier, op zekere tijden van het jaar, moeten komen handelen, ten einde dit goed van hen in te ruilen. Wij zagen duidelijk de sporen der sleden, welke aan het strand geweest waren, om het vleesch en andere voortbrengselen van de walrussen weg te brengen, waarvan hier de geraamten nog gevonden werden. Nadat wij nu het land van alle kanten beloopen hadden, gingen wij zee vermoeid, en zonder iets met dezen togt ontdekt of vernomen te hebben, naar onze schepen terug. Degenen nu, die met de sloep door de straat meenden te komen, kwamen door het ijs heen tot bij den *Kruishoek*, alwaar hetzelve nog in schotsen dreef; maar, aan den *Kruishoek* gekomen zijnde, konden zij niet verder, dewijl alles daar zoo vol ijs was, dat men geen water konde zien. Om echter zich nog te beter hiervan te overtuigen, liepen zij van daar over het land naar den *Twisthoek* toe, alwaar het mede overal vol ijs lag, en wel zoo ver, als zij afzien konden, langs het vaste land heen, schoon het, naar zee toe, volgens hunne meening, open water was.

Met dat berigt kwamen zij terug, hetwelk ons niet veel moeds gaf, en niet weinig onze hoop deed verflaauwen, terwijl het ons bijzonder verdrietig viel, dat wij zoo weinig kans zagen, om eenig volk te spreken te komen, waardoor wij ten minste omtrent de omstandigheden, het jaargetijde, weder en wind, in deze streken, nader onderrigt zouden hebben kunnen ontvangen; doch wij moesten geduld hebben, en, in vertrouwen op Hem, in wiens hand ons lot was, de toekomst te gemoet te zien.

Den 22sten Augustus was de wind west, doch koud en donker weder, terwijl het ijs met dezen wind weder meer naar binnen, naar het gat toekwam, zoodat wij, om hiervan geen gevaar te loopen, nader bij het land moesten korten, hetwelk wij deden in eenen grooten inham, waar wij alleen voor eenen Z. en Z. Z. O. wind onbeschut lagen, en van welke zijde het overal vol en digt met ijs lag, zoodat, wanneer de wind uit dien hoek begon op te zetten, er ons niets zoude overschieten, dan de schepen diep achter in de baai te brengen, en het overige, met vertrouwen, aan God over te geven. Ons volk was naar het *Afgoden-Eiland* gegaan, om water te halen; doch zij werden aldaar zoodanig door het ijs bezet, dat zij zes vaten met water moesten laten staan, om nog in tijds met de sloep weg te komen, terwijl het volk van den Admiraal, die achter het *Afgoden-eiland* binnen in de straat gegaan waren, zoodanig door het ijs benaauwd werden, dat zij de sloep moesten op strand halen, en over het land weder naar de schepen komen, dewijl het geheele strand ineens vol ijs was, dat zich zeer ver langs het *Afgoden-eiland* en het land, aan bakboordszijde van hen, uitstrekte. Tegen den nacht begon het eenen storm te waaijen, en te regenen, zijnde de wind soms wat noordelijker, waardoor al de overige schepen, die, wat verder dan wij, naar buiten gelegen hadden, meer naar binnen kwamen en in de bogt de wijk namen, ten einde niet door het ijs overrompeld te worden. Deze harde wind en regen hielden den geheelen nacht aan, en dreven het ijs met groot geweld binnen in de straat, waardoor

de mond aan zee, die voorheen door het ijs was gestopt geweest, nu geheel vrij werd, hetwelk onzen moed eenigzins deed herleven, daar nu al het ijs gezamenlijk, in de straat aan het *Afgoden-eiland* en den noordkant van hetzelve, op een was geschoven, terwijl wij ons te meer verheugden door de hoop, dat de aanhoudende storm en regen hierin eene aanzienzienlijke vermindering zouden te weeg brengen, en wij alzoo door Gods goedheid nog in staat zouden worden gesteld, om onze voorgenomene reis te vervolgen en gelukkig te volbrengen.

Den volgenden dag (23 Augustus) liep de wind N. W. en, daarna weder, in het noorden, echter met eene frissche koelte, en op den dag schoon weder en zonneschijn, en daar het ijs nu weder naar den zuiderwal van de straat begon te drijven, en dus binnen in op een drong, hoopten wij, dat het langzamerhand aan stukken zoude stooten en alzoo verdwijnen, ten einde ons, met Gods hulp, eene opene vaart te maken. Ons volk, dat met de sloep naar eenen anderen inham, niet verre van de plaats, daar wij lagen, gegaan was, meende aan den wal eene *Russische* lodding te zien, waarvan de manschap, zoo het scheen, op den wal een vuur aangemaakt had; doch, daar zij vreesden, hen te ontstellen en de vlugt te doen nemen, besloten zij, hen niet te naderen, maar ons hiervan berigt te geven, waarop wij besloten, wijl het nu reeds nacht was, den volgenden dag (24 Augustus) daarheen te gaan, ten einde te zien, of het mogelijk ware, van hen eenige berigten in te winnen. Des nachts werd het weder stiller; doch den volgen-

den dag, het ijs zeer veel verminderd zijnde, zonden wij op nieuws eene sloep uit, om de straat op te nemen, en te zien, hoe het met het ijs gesteld was. Wij gingen nu tevens naar de plaats, waarvan men ons gesproken had, en vonden daar werkelijk de *Russische* lodding, ook wel eene *Sem* genoemd, omdat zij iets kleiner dan eene lodding was.

De manschap had een vuur aangestoken, waarop zij hunnen maaltijd gereed maakten, die uit garstenmeel, in het water gekookt, bestond. Zij waren bezig, met eenen walrus te villen, welke dood op het strand lag, ten einde zijne huid te hebben; zoodra zij ons zagen, kwamen zij ons te gemoet, en groetten ons zeer beleefdelijk. Wij vroegen hun, van waar zij kwamen, waarop zij antwoordden, van *Pennego* (bij *Colmogro* (*), in de *Witte Zee*, boven *Archangel* gelegen), en dat zij eerst gisteren gekomen waren, terwijl zij den geheelen zomer onder *Nova-Zembla* gelegen hadden, daar zij door de menigte van ijs belet waren geworden, hier eerder te zijn, tevens, dat zij nog eene andere sem of lodding verwachtten, welke met hen bij *Nova-Zembla* gelegen had. Wij vroegen hun verder naar de gesteldheid van het land, het volk, het ijs, den winter, den zomer en andere bijzonderheden, waarop zij ons antwoordden, dat er een harde en lange winter geweest was, ook dat

(*) Waarschijnlijk *Kholmogorij*, eene kreitsstad, in het gouvernement *Archangel*, met 500 inwoners, visscherij en handel. Mogelijk is *Pennego* de tegenwoordige kreitsstad *Penega*, aan de rivier van dien naam, met 300 inwoners.

het eene jaar niet gelijk was aan het andere, maar dat, schoon dit nu eens wat vroeger en dan weder wat later gebeurde, het ijs toch geheel en al zoude weggaan, terwijl het nog wel tien weken zoude duren, eer de regte winter weder begon. Verder berigtten zij ons, dat het gat of de straat wel toevroor, gelijk ook de inhammen, bogten en aan den kant der zee, maar dat het in volle zee nooit toevroor, zoo min aan deze, als aan gene zijde der straat. Ook verhaalden zij ons, dat het land, ten noorden van de straat, waar wij nu op stonden, een eiland was, *Waaigats* genoemd, dat zich, ongeveer een dag zeilens, N. en Z. uitstrekt, terwijl het ten noorden van *Nova-Zembla* was afgescheiden; doch dat die doorgang geheel met ijs bezet was. Op *Waaigat* kwamen, volgens hun zeggen, alleen des zomers menschen, die des winters weder naar de zuidzijde, op het vaste land, gingen wonen, waar zij dat jaargetijde doorbragten, dewijl aldaar bosschen en hout genoeg gevonden worden, schoon wij, tot op eenigen afstand van de zee, hiervan niets bemerkten, hetwelk wij, om de menigte van drijfhout, dat hier aan strand gevonden werd, ook zeer wel konden gelooven. (*)

Nog zeiden zij, dat deze menschen, uit vrees voor ons, vlugtten, en hunne hutten op andere plaatsen bragten, en dat zij (hoewel weinige) schuiten hadden, waarmede zij vischten en de zeepaarden vingen, waar-

(*) Men vergelijke hierbij de noot op bladz. 45.

mede zij, zoowel als met pelterijen, met de *Russen,* eenen ruilhandel tegen andere kleine waren dreven. Wij vroegen hun, wat toch wel al die beelden beteekenden, welke van alle kanten op hoopen lagen, waarop zij ons zeiden, dat zij die als hunne goden aanbaden, enzv.

Toen wij hun eenige berigten omtrent de *Tartaarsche Zee* vroegen, wisten zij niet anders te zeggen, dan dat zij daar nog nimmer geweest waren, maar dat er, van *Colmogro* en uit hunne streken, jaarlijks eenige loddingen of semmen henen gingen, tot voorbij de river *Oby*, en eene andere rivier, welke zij zeiden, *Gillissy* (*) te heeten, en waar zij met laken en andere stoffen handel drijven; vervolgens, dat er nog tien loddingen van *Colmogro* zouden komen, om op de voornoemde rivier te varen, en aldaar den winter door te brengen, gelijk zij gewoonlijk doen, wanneer zij in het volgende jaar wederkomen, en dat deze, even als zij, grieksche christenen waren. Omtrent den afstand in mijlen of andere zaken, konden zij ons verder geen berigt geven (†). Wij zagen, dat hetgene zij in hun-

---

(*) Dit is waarschijnlijk de *Jenisea*, die zich, beoosten de *Oby*, in de *Jeniseïsche Golf* ontlast.

(†) Deze berigten der *Russen*, wegens het ijs in deze streken, en hunne vaart op de rivieren *Oby* en *Jenisea*, zijn geloofwaardig, daar op hooge breedte, langs de kust van *Noorwegen*, wel eenige fioerten en bogten bevriezen, hetwelk in de opene zee nimmer plaats vindt, en de schepen de havens der kust in den winter veilig kunnen aandoen. Dat de *Russen*

ne loddingen hadden, bestond in eenige walrustanden, benevens eenige vellen en dergelijke zaken van weinig belang; doch zij wilden ons volstrekt niets verkoopen, zeggende, dat zij met nog drie andere loddingen in compagnie deden, zonder welker tegenwoordigheid en toestemming zij zulks niet doen konden. Wij wilden hen nu hierom ook niet lastig vallen, maar schonken hun een oud kompas, waarvoor zij ons zeer hartelijk bedankten. Wij verzochten hun, om den *Samojeden*, die hier te lande kwamen, te zeggen, dat zij voor ons niet behoefden bevreesd te zijn, dat wij hun geen leed zouden doen, maar, in tegendeel, alle vriendschap en welwillendheid zouden betoonen, even als wij hun zelven betoond hadden, terwijl, indien iemand van de onzen hun eenigen hinder mogt doen, wij dit terstond zouden herstellen op eene wijze, waarover zij volkomen tevreden zouden zijn. Onze *Russen* beloofden ons

---

reeds zoo vroeg, van uit de *Witte Zee*, de *Oby* en de *Jenisea* bezochten, pleit voor het gevoelen onzer voorvaderen, die eenen noordoostelijken doortogt voor mogelijk hielden; immers is de afstand van de *Jeniseïsche Golf*, in eene noordoostelijke rigting, tot aan de kaap *Taimura*, (het *Tabin* der ouden), slechts 150 mijlen deze kaap te boven gestevend, heeft de kust van *Siberië* eene zuidelijke strekking, tot aan de *Behringstraat*; langs dezelve hebben de *Russen* in lateren tijd verscheidene eilanden ontdekt, zoo als die van *St. Larion*, *Fadey*, *Nieuw-Siberië*, *Liachof*, enz. Na de herhaalde mislukte pogingen der *Engelschen*, om eenen noordwestelijken doortogt te vinden, is het niet onmogelijk, dat ook eenmaal de doortogt door de *Noorder-Yszee* tot de *Behringsstraat* beproefd wordt.

dit alles, en zeiden, dat zij ook wel gehoord hadden, dat wij in het vorige jaar bij *Russische* loddingen geweest waren, en deze zeer goed behandeld hadden, waarom zij ook in het minste niet voor ons bevreesd geweest waren. Toen wij nu zagen, dat wij verder geene berigten van hen konden krijgen, namen wij afscheid van hen, keerden naar het schip terug, en verlangden hartelijk naar de terugkomst van de sloep, welke uitgezonden was, om de gesteldheid van het ijs op te nemen. Tegen den middag werd de wind weder eenigzins westelijk, met eene goede koelte, hetwelk ons nieuwe hoop gaf, om spoedig eene opene vaart te zullen krijgen. Om middernacht kwam de sloep weder aan boord, en bragt de tijding, dat, van den *Kruishoek* af, zij verder op, zoo ver hun gezigt reiken kon, alles vol ijs hadden gezien; doch dat, toen zij daar eenigen tijd verpoosd hadden, het ijs was begonnen te kruijen, en naar buiten te schuiven, zoodat zij oogenblikkelijk daarna vrij en onverhinderd tot aan den *Twisthoek* gevaren waren, alwaar zij ook, zoo ver zij zien konden, de zee open en zonder ijs hadden gezien, en dus hierop terug gekomen waren. Wij merkten dit aan als eene zeer blijde boodschap en een goed vooruitzigt, om onze reis te kunnen vervolgen.

Den 25sten Augustus was de wind nog westelijk, met eene stijve koelte en vaarbaar weder. Wij wachtten echter tot omtrent den middag, omdat wij dachten, dat het ijs in dien tijd zoo veel te beter zoude wegdrijven, en nu gingen wij te zamen onder zeil, hopende en vastelijk vertrouwende, dat wij nu geene hin-

derpalen meer zouden ontmoeten, schoon wij wel verwachtten, dat het ijs niet geheel zoude weg zijn, maar aan den wal van het vaste land zoude liggen; doch wij meenden het genoegzaam te zullen kunnen vermijden, wanneer wij het zeewaarts aanhielden. Wij zeilden nu, door de straat, tot een weinig voorbij den *Twisthoek*, zonder dat wij eenig ijs zagen, waarover wij niet weinig verheugd waren. Dan, toen wij een weinig verder kwamen, begonnen wij weder eene menigte ijs te zien, waardoor onze vreugde al spoedig in droefheid veranderde. Wij hielden noordwaarts langs het eiland *Waaigat*, denkende, op deze wijze, boven het ijs te komen; dan dit mislukte, daar wij eindelijk zagen, dat het ijs aan het land sloot, en eenen boog of halve maan tot aan het vaste land vormde, gaande van het westen naar het oosten, en zoo verder zuidwaarts tot aan het vaste land, terwijl het zoo vast en digt aan elkander en in zulk eene menigte lag, dat wij, van de steng af, geene opening of einde van hetzelve zien konden, maar zich volkomen als een vast land vertoonde, zoodat wij, met nedergeslagene hoofden en verlorenen moed, weder moesten wenden, en naar de straat toeloopen, alwaar wij tegen den nacht weder aankwamen, en aan den opperwal, tusschen den *Twisthoek* en *Kruishoek*, het anker lieten vallen, daar wij, uit hoofde van den westelijken wind en den sterken stroom, niet verder konden opkomen. Wij moesten dus hier, met gelatenheid en vertrouwen op God, ons lot afwachten, schoon wij nu weinig hoop meer hadden, dit jaar iets te zullen uitrigten, daar de tijd,

hoe langer hoe meer, het wachten gevaarlijk begon te doen worden.

Den 26sten Augustus hadden wij weder eenen westewind, maar slappe koelte, terwijl wij al het ijs, dat wij den vorigen dag, op zulk eenen aanzienlijken afstand, in zee gelaten hadden, met eenen stijven gang, op ons zagen aandrijven, terwijl het reeds tot den *Twisthoek* en het *Maelsons-eiland* genaderd was, waar het de geheele opening, van het eene land tot het andere, had gestopt, terwijl wij, van de steng af, er geene opening door, of overheen, konden zien.

Daar het nu, met den stroom, en, tot onze verwondering, tegen den wind in, sterk kwam opzetten, vonden wij ons verpligt, onze ankers weder te ligten, en meer naar binnen te loopen, zoodat wij tot aan den *Kruishoek* zeilden, waar wij het anker weder lieten vallen; doch, eer het middag was, hadden wij het ijs alweder bij ons, zoodat wij ook deze plaats moesten verlaten, en, de straat uit, op onze eerste legplaats gaan liggen, van waar wij den vorigen dag vertrokken waren. Des namiddags liep de wind weder noordelijk, en vervolgens noord-oost, met eene stijve koelte, waarmede wij dachten, dat het ijs weder westwaarts zoude gedreven worden; doch, daar wij hiervan niets bemerkten, vermoedden wij, dat hetzelve eenigen tegenstroom gekregen had, en hierdoor werd opgehouden, hetwelk een duidelijk bewijs is van het bestaan van twee groote zeeën, welke de stroomen tegen elkander aanjagen, even als zulks van de *Straat van Magellaan* wordt verhaald.

Zondag, den 27sten Augustus, zagen wij weder het ijs in groote menigte, westwaarts, het gat uitdrijven, en langs den Zuiderwal loopen, zoodat, voor den avond nog, het van den Zuiderwal af tot aan het noordelijke land toe, alles weder vol lag, en wij als in eene fuik besloten lagen. Opeens werd de wind nu zuidelijk, waardoor al het ijs op ons kwam aanzetten, zoodat wij verpligt waren, zoo diep in de bogt te loopen, als wij maar eenigzins konden, en, op 3 vademen diepte, bij den wal, op Gods genade, het anker te laten vallen, terwijl er nu voor ons geene andere uitkomst overbleeef.

Het was dezen dag schoon weder en heldere zonneschijn; doch de zon gaf weinig warmte, terwijl het alle nachten op het oude ijs, alsmede in de rusten en bij de kraan van het watervat aan boord vroor, en het nieuwe ijs wel een vinger dik was, waaromtrent wij niet veel verbetering verwachtten, waardoor wij nog eenige hoop zouden kunnen voeden. Daar nu het ijs al meer en meer bij ons in de bogt begon te komen, hadden wij al deze nachten weinig lust tot slapen, vooral, toen den volgenden dag (28 Augustus) het ijs zoo geweldig bij ons in de baai kwam drijven, dat het ons overal omringde, en wij eindelijk allen daar zoo vast in lagen, dat wij droogsvoets, over hetzelve, bij elkander aan boord konden komen, terwijl de geheele stroom en al het water, dat wij afzien konden, met velden en schotsen ijs, dat digt aan elkander schoof, bedekt was, zoodat wij alweder hier, met ons gewone geduld, ons lot moesten afwachten. Wij hadden nu eenen zuidelijken

wind, helderen hemel en sehoonen zonnesehijn, maar eene koude lueht, en des naehts vorst, waardoor wij niet weinig bevreesd en mistroostig werden, schoon dit ons niets kon baten. Den volgenden dag (29 Augustus) werd het mistig, regenachtig en zeer nat en voehtig weder, hetwelk den geheelen naeht aanhield, en ook nog den volgenden dag bleef voortduren, terwijl de wind nog zuid en zuidwest bleef, waardoor het ijs een weinig seheen te slijten en wateriger werd, terwijl het weder ook eenigzins zaehter werd, ofsehoon het ijs bijna niets veranderde en vast aaneen bleef liggen, en wij geene de minste hoop ter verbetering van ons lot zagen, ten zij het den Algoeden behaagde, ons op eene wonderdadige wijze te redden. Tegen den naeht liep de wind O. N. O. en N. O., beginnende met eene stijve koelte, en vervolgens met eenen harden storm te waaijen, terwijl echter, gedurende den geheelen naeht, de mist en regen aanhielden, waardoor wij alweder hoopten, eenige verlichting van het ijs te zullen krijgen, hetwelk wij daehten, dat de wind van ons zoude afzetten.

Den volgenden dag (30 Augustus) was de wind eenigzins noordelijker, terwijl het weder helder, en de wind slapper werd, waarmede het ijs weder westwaarts begon aan te drijven en zeewaarts in te loopen, zoodat wij, binnen weinig tijds, weder klaar en open water begonnen te krijgen, hetwelk ons niet weinig gerust stelde, daar wij nu uit den band verlost waren, waarin wij zoo beklemd gelegen hadden. Wij dankten

den Algoeden voor deze redding, te meer, daar het grootste deel van het volk reeds had beginnen te begrijpen, dat zij hier zouden moeten bevriezen, of soortgelijke gevaren loopen, met niet weinig geheim gemor, terwijl waarlijk ook het vooruitzigt allerdonkerst was, waardoor wij te meer genoopt werden, voor deze onverwachte uitkomst en genadigen bijstand, Gode de eere te geven.

Des namiddags liep de wind weder oostelijk, met eene slappe koelte, waardoor het ijs in zijnen gang gestuit werd, en het geheele gat aan den uitgang vol werd, hetwelk weder een beslotene band van het eene land tot het andere werd; echter bleef onze legplaats klaar en open, behalve aan den westerwal, alwaar nog een ijsveld aangeschoven was. Wij hadden des morgens eene sloep uitgezonden, ten einde de straat weder op te nemen; deze kwam des avonds weder, en verhaalde ons, dat zij aan den zuiderwal van de straat, of aan het vaste land geweest waren, alwaar zij ongeveer vijf en twintig menschen hadden aangetroffen, die, ten blijke van vertrouwen, de bogen aflegden, en welke zij op hetgene zij van spijs en drank bij zich hadden, hadden onthaald, hetwelk deze met dankbaarheid hadden aangenomen en gezegd, dat er, op eenigen afstand, nog wel anderhalf honderd bijeen waren, schoon deze niet hier kwamen, ten einde de onzen niet te ontstellen of bevreesd te maken. Daar er echter niemand onder de onzen was, die hen verstaan kon, maar zij alleen met teekens zich aan elkander begrijpelijk kon-

den maken, gaven zij hun te kennen, dat zij den volgenden morgen zouden wederkomen, waarin deze veel genoegen schenen te nemen.

Den volgenden dag (31 Augustus) was het vrij goed, maar koudachtig weder, met eenen bedekten hemel, en de wind nog oostelijk, waardoor veel ijs uit de straat westwaarts kwam aandrijven, zoodat het, op het laatst, aan den ingang, niet weinig op elkander kruide, zonder verder voort te gaan of uit te drijven, waaruit wij moesten opmaken, dat hier getij gaat en stroomen zijn, die het ijs tegenhouden, te meer, daar de wind zoo slap was, dat hij noch het getij, noch den stroom, kon overwinnen, zoodat wij hierin nog geen voordeel zagen, hetzij dan, om naar de eene, of naar de andere zijde eene goede doorvaart te vinden. Wij zonden nu in den morgen twee sloepen naar de plaats, waar men den vorigen dag volk gezien en gesproken had, met de noodige tolken, spijs en drank, ten einde te zien, of wij op deze wijze met hen vriendschap zouden kunnen maken, en zekere berigten omtrent de gesteldheid van deze streken en de jaargetijden in dezelve zouden kunnen inwinnen, ten einde des te zekerder te zijn. Op den dag begon het ijs weder op ons aan te komen, en zich om ons overal te verspreiden, schoon het nu volkomen stil was. Tegen den avond kwam de admiraalssloep, met groote moeite, door de schotsen heen en weder aan boord, en bragt de tijding, dat de straat van binnen, van den *Afgodenhoek* tot voorbij den *Kruishoek*, en zoo verre zij het afzien konden, weder zoo vol en digt van ijs lag, als mogelijk was, terwijl de schotsen en ijsvelden zoo groot en uitge-

strekt waren, als zij dezelve nog niet gezien hadden, daar het ijs op sommige plaatsen tot op zes en acht vademen diepte aan den grond vastlag, hetwelk een akelig gezigt opleverde, terwijl het volstrekt onmogelijk scheen, om nu de straat te kunnen in- of doorkomen, hetwelk natuurlijk voor ons eene zeer onaangename tijding was. Zij verhaalden ons verder, dat zij op eene plaats aan den zuiderwal aan land waren geweest, ten einde te zien, of zij eenig volk konden vinden en spreken; maar zij hadden, ondanks alle aangewende moeite, niets kunnen vernemen, schoon er teekens genoeg voorhanden waren; onder anderen hadden zij eene schuit gevonden, zoo groot als onze sloep (de eerste die wij daar ooit gezien hadden), benevens vele zakken met spek van de walrussen, om traan van te maken, die alhier begraven waren, even als wij zulks op het land van *Waaigat* hadden gezien. Verder hadden zij er vele sleedjes gevonden, met derzelver toebehooren, alsmede pijlen, bogen, potten, ketels, eenige teer en meer andere dingen, welke duidelijk deden zien, dat de menschen niet ver van hier zijn moesten, doch, daar zij, uit hoofde het ijs zoo sterk aanschoot, hier niet langer durfden blijven, vertrokken zij van hier, zonder iets van deze dingen mede te nemen, maar legden daarbij kaas en brood, als een teeken hunner vriendschappelijke bedoelingen. De *Amsterdamsche* sloep, die wij met onze *barkas* (*) hadden uitgezonden, was op eene

(*) In den tekst staat *Bok*, eene verouderde benaming voor eene *boot* of *barkas*, die waarschijnlijk van eenen koker voor-

andere plaats aan land gekomen, en het volk had, na lang loopen, volk vernomen, waarbij zij eindelijk gehoor kregen, niet verre van èen aantal hutten en woningen, die op de wijze der *Lappen* en *Finnen* gemaakt waren. Onze manschap verschrikte op het eerste gezigt, daar zij, in grooten getale, en met boog en pijlen gewapend waren; ook schenen de inwoners, van hunnen kant, eenig wantrouwen omtrent de onzen te hebben, zoodat zij te kennen gaven, dat zij met een of twee bij hen in het dorp zouden komen, waarom de onzen den tolk, die een *Amsterdammer* bootsman was, vooruit zonden; terstond zonden zij ook een' van de hunnen hem te gemoet; doch deze maakte, toen zij bij elkander kwamen, eene beweging, alsof hij wilde schieten, waarop onze tolk terstond de vlugt nam; zoodra echter de Samojeed dit bemerkte, wierp hij zijne boog en pijl op den grond, en wees naar den Hemel, met allerlei teekenen, dat hij hem niets doen zoude, waarop zij weder bij elkander kwamen, en elkander de hand gaven en omhelsden. Nu kwam de geheele troep naar hem toe, onder welke er een was, die hun overste of vorst scheen te zijn, dewijl de anderen hem gehoorzaamden; ook waren zijne kleederen met meer smaak dan die der anderen toegemaakt, terwijl hij zilveren oorringen, en, goud gelijkende of van klatergoud gemaakte, banden aan zijnen boog had.

---

zien was, om een werp- of ander anker bij de boeireep te ligten, en hiervan de benaming naar een bekend toestel, waarmede men zware goederen ophijscht.

De onzen gaven hun brood en kaas te eten, en elk een glas wijn, waarvoor zij ons den warmsten dank betuigden, terwijl zij aan de onzen pijlen, wolfstanden en andere kleinigheden vereerden, of liever verkochten, wijl zij niet veel van geven schenen te houden; zij gaven ons te kennen, dat zij wel gaarne eenige wollen stoffen en andere waren zouden hebben willen inruilen; doch van linnen of geld schenen zij geene of zeer weinige kennis te hebben. Zij verzochten de onzen, dat er twee of drie van hen in het dorp zouden komen, om met hen, in hetgene zij hadden, te handelen; doch de onzen verschoonden zich tot op eenen beteren tijd en eene betere gelegenheid, waarop zij de onzen met groote vriendschap naar de sloepen geleidden. Wij vroegen hun, onder weg, naar eene en andere zaken, bijzonder naar het ijs, en wanneer het weder zoude beginnen te vriezen, waarop zij zeiden, dat dit over drie of vier weken weder plaats zou hebben, hetwelk ons meer waarschijnlijk voorkwam, dan hetgene ons de *Russen* te voren verhaald hadden; te meer, daar het overeenkwam met hetgene ons de *Samojeden* in het vorige jaar hadden gezegd, dewijl dit na de herfstnachtevening gebeurt. Zij zeiden ook, volgens den tolk, dat het ijs hier wel gedurende het geheele jaar heen en weder dreef, en des winters vast toevroor, zoodat men van het eene land naar het andere kon loopen. Ook zeide de overste of vorst, dat zij christenen waren en *Samojeden* genoemd werden, en dat het land, daar tegen over gelegen, een eiland was, *Waaigat* genoemd, waarvan hij, volgens zijn zeggen, verdreven was door die van *Nova-*

Zembla, zijne vijanden; doch, dat hij hoopte, wel gelegenheid te zullen vinden, om zich te wreken. Echter zeide hij, dat hij nog een dienaar op *Waaigat* had, die aldaar voor hem pelterijen, traan en andere zaken bijeenbragt, zoodat hij, volgens zijn zeggen, met hetgene hij daar had, wel een schip zoude kunnen laden, indien wij aldaar in het volgende jaar wilden komen handel drijven. Verder vroeg hij, hoe vele schepen wij hadden, en hoe wij dezelve in onze taal noemden, hetwelk zij even zoo, als ook onze namen, woordelijk nazeiden, zoodat zij zeer tevreden waren.

Toen wij hun vroegen naar de straat en de *Tartaarsche Zee*, zeiden zij, dat, als men door het gat was, men dan in eene kleine zee van vijf dagen reizens kwam, en men dan weder een gat of doortogt had, door welke men in eene zeer groote zee kwam; ook zeiden zij, dat zij zich hier alleen des zomers ophielden, maar des winters tien à twaalf mijlen landwaarts in gingen, alwaar eenige bosschen waren, waarin zij den winter doorbragten. Dit was hetgene zij ons berigtten, hoewel de tolk sommige dingen niet wel verstond, waarom wij dan ook besloten, om, indien het mogelijk was, met François de la Dale nog eens naar hen toe te gaan, ten einde hen omtrent alles goed te ondervragen, en meer bijzonderheden van het een en ander te weten, dewijl deze de la Dale de *Russische* taal, door zijn langdurig verblijf in dat land, veel beter magtig was.

Den eersten September was het zeer mistig en donker weder, en, zoowel als den vorigen nacht, ge-

heel stil, terwijl het ijs overal in schotsen om ons dreef, en door den mist scheen te verminderen en te smelten; want het weder was zoo warm, als wij het gedurende den tijd, welken wij hier gelegen en gezworven hadden, nog niet hadden gehad, zoodat, wanneer het, even als in het verledene jaar, vroeger in den tijd was geweest, en dit weder tien of twaalf dagen had aangehouden, wij, zonder twijfel, al het ijs voor onze oogen zouden hebben zien wegsmelten, waaruit men dan alweder ziet, dat het eene jaar niet gelijk is aan het andere. In den morgen ging ik met François de la Dale met de sloep naar den wal, ten einde te zien, of wij iets naders van de *Samojeden* konden vernemen. Wij zeilden, door den mist, op het kompas aan, en hadden, tot op eenigen afstand van onze schepen, aanhoudend ijs; maar, toen wij aan het diepe water en den regten stroom van de straat kwamen, was het water vrij van ijs tot aan het vaste land van den zuiderwal en zoo ver als wij in de straat zien konden. De reden hiervan was, dat de stroom oostwaarts de straat inliep, en de wind Z. en Z. W., schoon met eene slappe koelte, was, waardoor het ijs, dat hier den vorigen dag in zulk eene menigte bij elkander lag, weder naar de andere zee gedre n werd; iets, hetwelk ons zeker moest verwonderen, wijl wij hieruit zagen, hoe gemakkelijk het met de stroomen verandert, en heen en weder drijft.

Aan land gekomen zijnde, op dezelfde plaats, waar wij den vorigen dag geweest waren, begon het weder op te helderen en zeer schoon weder te worden. Wij

sloegen den weg naar de woningen der *Samojeden* in, doch waren nog niet ver gegaan, of wij zagen eene groote menigte van hen, met hunne sleden, elk met drie of vier rendieren bespannen, op ons aankomen, hetwelk een bijzonder gezigt opleverde, daar zij met dezelve zoo spoedig voortgingen, dat zij in een oogenblik bij ons waren. Zij sprongen terstond van hunne sleden, namen hunne mutsen af en groetteden ons met de grootste beleefdheid, gevende ons de hand, ten teeken van vrede, terwijl wij elkander met niet weinig verwondering beschouwden. Het volk was van dezelfde gedaante en had dezelfde kleeding als degenen, welke wij in het vorige jaar in de straat gesproken hadden, behalve, dat er ook blanken en bruinachtigen onder waren; echter was het grootste gedeelte zwartachtig, gelijk die van het vorige jaar, en allen met platte aangezigten, kleine oogen en zeer zwart haar en geene baarden, behalve twee of drie, die een weinig baard hadden. Zij waren allen vet, glad en van een goed voorkomen, gewapend met pijl en boog, even als in het vorige jaar, doch meer vertrouwelijk; want, ofschoon sommigen van ons geweren en pieken bij zich hadden, kwamen zij evenwel zeer vrijmoedig naar ons toe en lieten ons alle dingen bezien en in de handen nemen, ja zelfs op de sleden rijden; de rendieren waren zeer glad van haar en zoo vet, dat het een lust was, dezelve te zien; ook hadden zij fraaije hoornen en de sleden waren zeer net gemaakt. Wij verzochten hun om met ons naar de sloep te gaan, waar wij eten en drinken hadden, om hen wel te onthalen,

waartoe zij terstond gereed waren. Onder weg vernam FRANCOIS DE LA DALE naar onderscheidene dingen, waardoor wij duidelijk gewaar werden, dat de *Amsterdamsche* tolk vele zaken kwalijk had verstaan, gelijk uit het volgende blijkt. Wij vroegen hun vooreerst naar hun opperhoofd, waarop zij ons een bedaard man van ongeveer 53 jaren, zoo het scheen, aanwezen, welke volkomen zoo gekleed was, als al de overigen; alleen had hij eene muts op van beverhaar en, op den top daarvan, eene ster, uit lappen gekleurd laken gemaakt. Hij had twee zonen bij zich, een paar frissche knapen, wier bogen en pijlkokers iets schooner, dan die der anderen, waren. Hij zeide, dat zij allen van eenen stam waren en vriendschappelijk onder elkander leefden, en dat al de bewoners van *Waaigat*, *Nova-Zembla* en de kust van *Pitzora* tot aan de *Oby*, zijne onderdanen waren, terwijl de meesten van degenen, die bij hem waren, eerst onlangs van *Nova-Zembla* en *Waaigat* gekomen waren, waar zij zich den geheelen zomer hadden opgehouden; verder zeide hij, dat zij echter dit jaar weinig voordeel hadden gehad, uit hoofde dat de vangst der walrussen (die zij *morsen* noemden) en andere landdieren van weinig belang was geweest. Verder verhaalden deze menschen ons, dat zij voornemens waren, weldra naar *Pitzora* te vertrekken, waar zij zich des winters ophielden, alzoo zij, volgens hun zeggen, aldaar bosschen en brandhout in overvloed vonden, hetwelk in deze streken nergens aan den zeekant gevonden wordt, waar men alleen eenig drijfhout, dat met den afloop der rivieren aan komt drijven,

aantreft, hetwelk wij ook wel gelooven konden. Verder vernamen wij van hen, dat zij geene Christenen, maar heidenen waren en de houten beelden, die overal op de klippen en uitstekende hoeken, bij hoopen, stonden en onder elkander lagen, aanbaden en voor hunne goden hielden, terwijl zij even zeer, zoo het scheen, aan de zon en andere hemelsche ligchamen goddelijke eer bewezen, dewijl zij, indien zij iets wilden bezweren of bevestigen, naar de zon wezen, die zij als getuige van hunne woorden of beloften aanriepen. Wat het jaargetijde betrof, hiervan wisten zij weinig, uit hoofde zij het geheele jaar door hier niet waren; doch zij zeiden ons, dat sommigen hunner het geheele jaar op *Nova-Zembla*, aan de rivier *Obij* en andere verder opgelegene rivieren doorbragten, alsmede dat de straat en de ondiepten, in de baaijen en inhammen, des winters geheel en al toevriezen, doch dat het in de ruime zee aan beide zijden in het geheel niet vriest, terwijl in den tijd, dat zij hier terug komen, hetwelk volgens hun zeggen zoo wat om de maand Mei was, zij nog, over de straat, naar *Waaigat* en *Nova-Zembla* toe loopen kunnen; doch van dien tijd af begint het ijs te scheuren, en het gat of de straat open te gaan, wanneer het ijs met de winden heen en weder, door en om de straat, zoowel aan de oost- als westzijde, heen drijft, totdat het geheel weggesmolten of weggedreven is; eindelijk, dat het op deze wijze, alle jaren weggaat, en dat men, van 10 tot 20 mijlen, aan deze en gene zijde van de straat, in de ruime zee, geen ijs vindt. Vervolgens zeiden zij, dat men van hier in vijf dagen naar

de rivier *Obij* konde zeilen, hetwelk, naar onze gissing, op dezelfde plaats uitkwam, waar wij in het verledene jaar meenden, dat deze rivier liggen moest; want zij rekenden, van hier tot *Pitzora*, tien dagen zeilens, hetwelk, naar onze rekening, 30 mijlen is, zoodat de vijf dagen zeilens op 15 of 16 mijlen uitkomen, alwaar, naar ons vermoeden, de *Obij* ligt (*). Verder vernamen wij, dat voorbij de *Obij* eene rivier was, *Gillissij* (*Jenisea*) genoemd, waar de *Russische* loddingen handel drijven, even als de *Russen* ons voorheen gezegd hadden, gelijk er ook, voorbij de *Gillissij*, nog eene andere rivier was, *Molcansaij* geheeten (†), welke rivier zich tot in het gebied van den Grootvorst van *Moscovië* uitstrekt, terwijl al deze rivieren door *Samojeden* bewoond werden, welke hij zeide, allen tot zijne onderdanen te behooren, die aan den voornoemden Grootvorst cijnsbaar waren; verder, dat de genoemde rivier *Molcansaij* aan de ééne zijde in het land van den Grootvorst, en aan de andere zijde in *Tartarijë* liep, hetwelk van daar begon, en met welks inwoners zij zeiden, zeer wel bekend te zijn; ook verhaalden zij, dat aan deze rivieren, vele kostbare pelterijen gevonden en ver-

---

(*) Wij hebben elders (Pag. 102) aangetoond, dat de rivier, die de onzen voor de *Obij* aanzagen, waarschijnlijk de *Kara* was, daar de mond der *Obij* ongeveer 200 mijlen van *Waaigat* verwijderd is, zoodat de opgaven der *Samojeden*, wat den tijd der reis betreft, hier onnaauwkeurig zijn.

(†) 36 Mijlen b. o. de *Jenisea*, ontlast zich werkelijk eene rivier in de *IJszee*; doch op de kaart van VON KRUSENSTERN, is de benaming niet gegeven.

kocht werden, en dat die rivieren zelfs voor groote schepen bevaarbaar waren; doch hierop kon men niet veel staat maken, omdat zij, gelijk ligt te begrijpen is, weinig van de zeevaartkunde verstaan; ook zeiden zij nog, dat het land aldaar (te weten, voorbij de *Obij*) naar buiten uitstak en eenen uithoek maakte, dien zij *Noes* noemden, en over welken hoek, ten noorden, het einde van *Nova-Zembla* zoude uitkomen, waar zich sommigen van hun volk, het geheele jaar door, ophielden en woonachtig waren, en dat, wanneer men den voornoemden *Noes* is omgezeild, men eene groote en uitgestrekte zee heeft, welke langs *Tartarijë*, en zoo verder op, naar de warmere luchtstreek loopt.

Dit was alles, wat wij van deze menschen konden te weten komen. Zij hadden niets van belang te koop, dan een weinig walrustanden, welke zij tegen goud wilden opgewogen hebben; ook schenen zij nergens belang in te stellen; alleen vroegen zij naar meel, vleesch, spek en wollen stoffen; doch zij waren zoo vasthoudend en slim, dat er geene winst met hen te doen was; ook hadden zij niets van belang. Wij hadden wel lust gehad, om in hun dorp te gaan, en hunne woningen en vrouwen te zien; doch zij zeiden ons, dat het zeer ver af en eenen natten weg was, waarom wij hier van af zagen. Nadat zij nu wel gegeten en gedronken hadden, namen wij afscheid van hen, waarbij zij ons de gulste vriendschap betoonden; zelfs hadden wij hen zoo ver gebragt, dat zij gaarne met ons naar boord zouden gegaan zijn, om de schepen te bezien; doch, daar wij hier niets

aan hadden, lieten wij dit ongemerkt voorbijgaan. Door deze berigten waren wij nu weder een weinig beter te moede, te meer, daar zij ons verzekerden, dat, met den zuidelijken wind, het ijs weldra weg zijn zoude, waarom wij dan ook besloten, om, indien het den hemel behaagde, den wind te doen aanhouden en ons eenige opening in het ijs te geven, op Gods genade nog eens een togtje te wagen (*).

Den tweeden Sept. was het schoon en helder weder, met eene goede koelte uit het zuiden, waardoor het ijs achter ons weg en naar den wal toedreef, zoodat wij voor ons een open water kregen, waarop wij terstond onder zeil gingen, ten einde uit de bogt te laveren, alvorens het harder begon te waaijen. Wij hielden op de Straat aan, en vóór wij daar terdegen in waren, begon het zoo hard te waaijen, dat wij de handen meer dan vol hadden, om boven den *Afgodenhoek* te komen. Wij zeilden tot aan den *Kruishoek*, waar wij het anker lieten vallen, om den Admiraal in te wachten, alsmede onze sloep, die in de bogt, waarin wij gelegen hadden, zoodanig in het ijs bezet was, dat zij daar een anker

---

(*) De Veer verhaalt, dat één van het volk een geweer afschoot, en naderhand eenen steen, op eenigen afstand, aan stukken schoot, waarvan de *Samojeden* zeer verschrikt en verwonderd waren. Ook zegt hij, dat zij, na het afscheid, weder naar de sloep kwamen, om een ruw gesneden beeld te halen, hetwelk het volk had medegenomen, zeggende, » dat zij hieraan zeer kwalijk gedaan hadden," en hetwelk zij met grooten eerbied weder wegvoerden. —

verloor, en een ander krom werd; doch eindelijk kwam zij los.

Wij bleven nu bij den *Kruishoek*, tot den volgenden morgen, omdat wij nog veel ijs bij den *Twisthoek* zagen liggen, alsmede omdat het eenen hevigen storm begon te waaijen, die van regen vergezeld was.

Zondag, den 3den Sept., was het weder beter, met eenen goeden zuidwestewind en slecht water; het scheen ons toe, dat het ijs van het gat was weggedreven, zoodat wij weder allen er inliepen, daar wij wind en stroom ten onzen voordeele hadden, zoodat het schip goed liep en wij, in eenen korten tijd, een goed eind weegs gevorderd waren. Wij zagen overal klaar water, behalve in het noorden, waar nog wel ijs was; doch dit schenen schotsen te wezen, die niet aan elkander vast waren. Wij hielden O. en O. ten N. en daarna O. en N. O. aan, omdat wij vertrouwden, op den laatsten koers klaarder zee te zullen vinden, daar wij dachten, dat, met den harden wind, het ijs van den wal afgeschoven zijn zoude. Op deze wijze zeilden wij eenigen tijd met helder en warm weder, schoon het overal aan de kust en op het land mistig was, zoodat wij alles niet zeer goed konden onderscheiden; echter waren wij allen zeer tevreden, daar wij nu de grootste hoop hadden, dat wij er nu wel door zouden raken; doch deze blijdschap was van korten duur, zoodat wij spoedig weder ter neder geslagen werden, dewijl wij weder aanzienlijke ijsvelden in het gezigt kregen, die, tot onze niet geringe onsteltenis, zoo groot werden, als wij er op deze reis nog niet gezien hadden,

hetwelk bij ons de vrees deed geboren worden, dat wij er nog niet vrij van waren. Kort daarop werd het zoo donker en mistig, dat wij nog geene scheepslengte van ons af konden zien, schoon het soms van boven helder was, zoodat wij nu en dan de toppen der andere schepen konden zien, terwijl de mist ons belettede, de zee te bemerken, hetwelk ons zeer moeijelijk viel. Met dezen mist kwamen wij weder in het ijs, dat geheel uit opene schotsen bestond, maar die zoo groot waren, als wij gezegd hebben, waardoor wij (geene mogelijkheid ziende, om, uit hoofde van de donkerheid en den mist, daardoor te komen, te meer, daar wij de schepen niet in bedwang konden houden, zonder tegen de schotsen, die hier als stalen bergen en rotsen lagen, te stooten) ons verpligt vonden, op de gis af, weder terug te keeren, onderscheidene koersen houdende, nadat de wind en de opening in het ijs ons toelieten.

Te voren, toen wij nog in het gezigt en, niet verre van het land, ongeveer 4 of 5 mijlen beoosten de straat waren, hadden wij gelood en met 110 vademen nog geenen grond kunnen krijgen. Ook zagen wij hier en daar de walvisschen het water naar boven blazen, hetwelk hemelsblaauw was, zoodat wij niet twijfelden, of het was eene opene zee, welke naar *China* geleidt, indien men maar door het menigvuldige ijs niet belet wierde. Deze donkere mist hield aan tot tegen den avond, zoodat wij bijna van elkander afgedwaald waren; want, schoon wij van tijd tot tijd elkander wel konden hooren roepen, zonder echter elkander te kunnen zien, en wij door

trompetten en schieten elkander sein gaven, hadden wij echter hierdoor geene zekerheid, zoodat wij, zonder het te weten, met ons drieën bij elkander kwamen, terwijl vier anderen op eene andere plaats waren, en wij te zamen op Gods genade aanzeilden, niet zonder vrees voor eenen donkeren nacht, en dat wel in het ijs en, naar onze gissing, niet verre van wal, hetwelk ons niet weinig beangst maakte; doch de goede God, die ons op deze geheele reis zoo merkbaar nabij was geweest, verliet ons ook nu niet; want ongeveer om één uur begon het op te klaren, zoodat wij, die bij elkander waren, elkander weder zien konden, schoon wij van de vier anderen nog niets bemerkten, alhoewel wij hen wel hoorden schieten; doch kort daarna kregen wij hen in het gezigt, daar zij eene geheele streek achter ons in het ijs waren; maar op ons schieten kwamen zij naar ons toe zeilen, zoodat wij ons niet weinig verheugden, te meer nog, daar wij nu ook, voor ons uit, land zagen, hetwelk wij wel spoedig bemerkten, het *Staten-Eiland* te zijn, terwijl wij, even als in het verledene jaar, er regt op aanzeilden. Wij dankten den Algoeden, wiens bewarende hulp wij hierin duidelijk opmerkten, vooral toen, daar wij naauwelijks geankerd waren, zich een geweldige storm, uit het noordwesten, verhief, waarvoor wij nu beveiligd waren. Wij hadden des nachts nog veel moeite met eenige schotsen ijs, die ons voor den boeg dreven, en hier bij het *Staten-Eiland*, als in eenen maalstroom, heen en weder gestooten werden, wijl hier eb en vloed plaats heeft. Zoo kregen

wij onder anderen een zeer uitgestrekt ijsveld, regt voor den boeg, zoodat alles dreunde, wat in het schip was. Het zag er uit als een stalen berg, wiens grootte en dikte voor dengenen, die het niet gezien heeft, ongeloofelijk zoude schijnen, en ons een vreesselijk gezigt opleverde, terwijl wij niet weinig te doen hadden, met den geheelen nacht bot te vieren, en een ander werpanker uit te brengen, totdat wij er eindelijk met groote moeite van bevrijd werden. Op deze wijze moesten wij ons niet alleen, maar ook de andere schepen, meestentijds bezig houden, terwijl wij hieraan handen vol werks vonden.

Den volgenden dag (4 Sept.) was het koud weder, terwijl de noordwestestorm nog steeds aanhield, zoodat de geheele zee weder vol ijs kwam en men van het N. W. naar het Z. O. niet anders zag, dan één ijs, behalve eene kleine streek tusschen het ijs en den vasten wal, die open bleef, en de haven, waar wij lagen, hetwelk alweder niet weinig bij ons den moed deed zinken, alzoo wij voor eenen noordewind beducht waren en geene uitkomst zagen, dan alleen de schepen achter aan het eiland, tegen den wal van de bogt te halen, en aldaar het ijs af te wachten, met gevaar van er rondsom door bezet te worden; dan wij vertrouwden op Hem, die ons reeds zoo dikwerf had gered, en schepten hierdoor weder nieuwen moed. Des morgens hadden wij vergadering aan boord van den Admiraal, ten einde te overwegen, wat wij in deze omstandigheden doen moesten. Wij kwamen overeen, ten einde zoo veel mogelijk aan

onzen last te voldoen, om, indien den volgenden dag weder en tijd zulks toelieten, met Gods hulp nog eens eenen togt naar het ijs te doen, ten einde te zien of het mogelijk ware, eenen doortogt te vinden, en aldus onze reis voort te zetten, doch, zoo dit mogt mislukken, geene verdere poging te doen, dewijl de tijd hoe langer hoe meer verliep, de winter begon te naderen, en de verschrikkelijk koude en lange nachten aankwamen, waardoor er voorzeker geene verbetering te hopen was. En wijl hieruit dan duidelijk bleek, dat het Gods wil niet was, de vaart voor deze maal verder te doen ontdekken, stond het ons natuurlijk niet vrij, ons verder hardnekkig tegen zijnen wil te verzetten.

Wij bepaalden nu ook de noodige seinen, om, wanneer de mist ons weder mogt overvallen, beter bij elkander te kunnen blijven.

Des nachts liep de wind een weinig noordelijker, waardoor het ijs weder naar ons toedreef, zoodat, nog vóórdat de dag aankwam, het overal digt aan den wal, in het gat en de haven, waar wij lagen, zoo vol werd, dat er geene opening meer overbleef, terwijl de schotsen zoo groot waren, dat het ons onmogelijk toescheen, dat dezelve ooit zouden kunnen smelten of verdwijnen.

Den volgenden dag (5 Sept.) moesten wij, door het sterk aandrijven van het ijs, nog naar binnen, achter aan het eiland wijken, en, ten einde ons zoo veel mogelijk voor het ijs te bevrijden, haalden wij in eenen inham tusschen de klippen, tot digt onder het land, alwaar wij met elkander boord aan boord lagen, en zoo

veel mogelijk, met kabels en ankers, van alle zijden vast maakten. Weldra waren wij van alle kanten, door het ijs bezet. Wij gingen nu eens op het eiland aan wal, ten einde, van daar, de gesteldheid van het ijs in zee te zien; doch het lag overal zoo vol, dat wij geene de minste opening of doortogt, en zelfs geen klaar water zien konden, waardoor het volk niet weinig beangst werd, en begon te morren; zeggende, dat men hen moedwillig om hals wilde brengen, dat wij daar bezet lagen en in groot gevaar waren, om er den winter te moeten doorbrengen, zonder eenige hoop van het leven er te zullen afbrengen, of iets over te houden, en dergelijke zwarigheden meer, waarvan ieder onzer de waarheid wel gevoelde; doch wij toonden den besten moed en stelden ons vertrouwen op God, die alles kon ten besten keeren, terwijl wij alles met een goed oogmerk ondernomen hadden, en niet in staat waren, om, hetgene God ons opgelegd had, van ons af te wenden. Op den dag werd het een weinig stiller, maar zeer mistig en vochtig, waardoor wij nu hoopten, verandering van weder en wind te zullen krijgen, schoon de wind nog uit het Noorden, en het zeer stil was.

Deze mist en stilte duurden den geheelen nacht; doch met de dagwacht liep de wind, schoon met slappe koelte, weder naar het westen, waardoor het ijs een weinig oostwaarts aanschoof, terwijl het door de vochtigheid eenigzins zwakker scheen geworden te zijn; maar de hoeveelheid was te groot, om eenige hoop op verbetering te voeden; doch het volk scheen

hierdoor toch een weinig geruster, hopende, dat wij weder mogelijkheid zouden zien, om door het gat of de straat te komen. In het doorloopen van het *Staten-eiland* zagen wij eenige hazen loopen, waarvan er twee door ons volk geschoten werden. Ook zagen wij eenen grooten witten beer, die echter, omdat hij met het geweer vervolgd werd, het eiland verliet, en, over de schotsen heen, zeewaarts inging, waar de onzen hem niet volgen konden; echter zagen wij hieruit, dat er van deze dieren, alsmede ook wolven, in overvloed gevonden worden. Om het verdriet zoo veel mogelijk te verzetten, hield het grootste deel van ons volk zich bezig, met het bergkristal te zoeken, dat overal met stukken en brokken uitgekrabbeld werd. Wij merkten nu ook den loop van het getij op, en, na naauwkeurig onderzoek, vonden wij, dat de vloed uit het oosten kwam, hetwelk op nieuws een bewijs was, dat het eene opene doorgaande zee is.

Den volgenden dag (6, September) was het klaarder en zachter weder, zijnde de wind uit den westen, doch zeer stil, waardoor het ijs oostwaarts scheen aan te zetten; vervolgens liep de wind in het zuiden, en daarna in het oosten, echter met eene slappe koelte, terwijl het den geheelen dag donker, mistig en vochtig weder bleef. Daar er nu bijna niets te doen was, en het volk zeer op het bergkristal gezet was, gingen de meeste manschappen aan den wal, om hetzelve hier en daar te zoeken, waar zij dachten het meeste te zullen vinden, waar zij op handen en voeten, zonder eenig wantrouwen, veel min gewapend te zijn,

rondkropen, even als wij het verledene jaar dagelijks gedaan hadden; dan, wat gebeurt er? Twee van deze steenzoekers liggen even argeloos bij elkander aan den wal, niet verre van den zeekant, in de aarde te wroeten, terwijl op eenigen afstand nog wel dertig personen op dezelfde wijze bezig waren, toen eensklaps een groote witte beer, mogelijk wel dezelfde, dien zij den vorigen dag van het eiland verjaagd hadden, en die zeer uitgehongerd scheen, op deze menschen toeschoot, en een van hen in den nek greep, en hem weg haalde eer hij konde omzien, wie hem gegrepen had, en, ofschoon hij terstond om hulp riep, moest echter zijn makker, die geene middelen ter verdediging had, zich ijlings op de vlugt begeven. Toen echter de anderen dit bemerkten, schoten zij allen toe, om den beer zijne prooi te ontrukken; doch dit was te vergeefs, dewijl hij den ongelukkigen lijder reeds de halve kaak en wang, benevens het halve hoofd, had afgebeten, en het bloed zoo lang uitzoog, tot de ongelukkige man, zijnde een matroos van de Admiraalssloep, den geest gaf, nadat hij zich langen tijd met zijn mes verdedigd had. Eenige van de schepen, die dit onheil van verre vernamen, roeiden er terstond naar toe; doch eer zij er bij kwamen, was de zaak reeds gebeurd; dan het bleef hier nog niet bij; want, toen de beer van zijne eerste prooi genoeg had, kwam hij op den grooten hoop aan, welke, daar hij, niettegenstaande zij in het eerst tegenstand wilden bieden, zoo woedend op hen aankwam, almede de vlugt nam, waardoor de bootsman van onze sloep, die niet zoo

hard kon loopen als de anderen, door den beer achterhaald en mede eene prooi van dit dier werd, zonder dat de onzen hier iets tegen doen konden; echter kwamen zij eindelijk zoo ver, dat zij met schieten en slaan, den beer ter neder velden, welken zij terstond openden, en in wiens maag, zij nog de halve hoofden en kaken der omgebragte manschappen zonder iets meer vonden. Zij stroopten hem het vel af, terwijl de beer grooter, dan bij ons een os was. Dit verschrikkelijk onheil maakte geen' kleinen indruk op het volk; echter konden zij in dezen niets doen, dan den beiden lijken, op het *Staten-Eiland*, eene eerlijke begrafenis geven; doch het volk had hierdoor geleerd, van niet meer, dan wel gewapend, en met de grootste omzigtigheid, aan den wal te gaan. — Het weder bleef dien geheelen dag en nacht geheel vochtig en mistig, en meestal stil; maar des nachts liep de wind N. en N. N. W., waardoor het ijs weder sterk op den wal kwam aanzetten.

Den volgenden dag (7 September) bleef de wind nog in het noorden en N. N. W., waardoor het bij ons, om en om, weder vol ijs werd. Van buiten, zeewaarts, was het overal zoo vol en digt, dat men van geenen kant, eenige opening zien konde, hetwelk voor ons een zeer onaangenaam gezigt opleverde. Tegen den avond werd het weder klaar en helder weder, waarmede het terstond begon te vriezen, gelijk wij duidelijk zien konden, en waardoor wij niet weinig verlegen werden, daar het in korten tijd, tusschen het oude ijs in, wel een vinger dik vroor;

dan, den volgenden dag (8 September) werd de wind weder Z. W. en W. Z. W., met donker, mistig en voehtig weder, zoodat het ijs, met dezen wind, weder begon naar buiten te sehieten, hetwelk weder eene kleine hoop op verlossing gaf, daar er ons anders geen middel oversehoot, om op de eene of andere wijze, hier van daan te komen.

Wij hielden nu weder eene vergadering aan boord van den Admiraal, met al de opperstuurlieden, ten einde eindelijk een vast besluit te nemen, om of vol te houden, of weder terug te keeren, indien wij hiertoe gelegenheid vonden, dewijl het geen tijd meer was, om langer in beraad te staan, en wij dus tot hetgene ten nutte van het Vaderland en ten voordeele der sehepen konde strekken, moesten besluiten. Hierover ontstonden groote verschillen van gevoelens, wijl de Admiraal en het grootste deel der tegenwoordigen vaststelden, dat het niet mogelijk was, meer te doen, dan wij tot nu toe met alle vlijt en ijver gedaan hadden, terwijl zij, zoo uit vorige ondervinding, het berigt van de *Samojeden*, en vooral uit hetgene zij zelven zagen, genoegzaam meenden te kunnen besluiten, dat het eene dwaze vermetelheid zijn zoude, om op deze reis nog iets verder te willen ondernemen, en de schepen in de waagsehaal te stellen, meenende tot nu toe genoeg gewaagd te hebben. Maar die van *Amsterdam* waren van een tegenovergesteld gevoelen, meenende, dat men iemand moest vragen of zoeken over te halen, om hier met twee schepen of overdekte booten te blijven en te besluiten, om hier den winter over

te blijven en te zien, of zij ook nog iets verder konden uitrigten, of wel te beproeven, om, ten westen van *Waaigat*, ten noorden van *Nova-Zembla* om te zeilen. Hierop werd geantwoord, dat de tijd verloopen was, en dat onze Instructie dit niet medebragt; echter dat, indien zij verkozen, dit op eigen gezag te ondernemen, zij zulks op hunne eigene verantwoording doen konden, mits afwachtende, wat hiervan de gevolgen zouden zijn; dat echter de anderen hierin op geenerlei wijzen zouden toestemmen, dewijl het in dezen tijd niet geraden was. Met deze en andere gesprekken is de vergadering gescheiden, nadat echter allen eene akte, betrekkelijk hetgene hier verhandeld was, en wat elk doen zoude, het zij dan in het voortgaan, of terugkeeren, naardat de tijd zulks toe liet, onderteekend hadden. Die van *Amsterdam* bleven echter nog bij hun gevoelen, om, volgens hun goeddunken, te handelen, indien zij er middel toe zagen; doch daarna ziende, hoe het weder zich begon aan te stellen, veranderden zij van gedachten, en lieten hunne stijfhoofdigheid varen, door zich vrijwillig met al de anderen te vereenigen, terwijl elk, die zijn gezond verstand wil raadplegen, gemakkelijk kan begrijpen, hoe verkeerd wij zouden gehandeld hebben, om hun gevoelen te volgen. (*)

(*) Wij zijn dit volkomen met LINSCHOTEN eens. Daar zelfs in den zomer de doortogt zeer moeijelijk is, zoo moet die in den winter althans onmogelijk worden. Waren de schepen slechts vroeger uit de *Nederlanden* vertrokken, dan had men betere gelegenheid gehad, meerder te beproeven.

Den volgenden dag (9 September) was het weder wat helderder, en de wind W. Z. W., waardoor het ijs, op eenigen afstand van den wal, zeewaarts was ingezet, zoodat wij weder allen onder zeil gingen, in hope van in de straat te komen, ten einde ten minste ons van den terugtogt te verzekeren, indien deze noodig zijn mogt; dan, toen wij in zee kwamen, vonden wij het ijs wel eenigzins afgedreven, doch, in het oosten, N. O. en N., overal zoo digt op elkander gehoopt, alsof het stalen bergen waren; terwijl wij, zoo ver gekomen zijnde, dat wij het eiland *Waaigat* in het gezigt kregen, bemerkten, dat het aldaar nog overal vol ijs lag, hetwelk nog met hetzelfde geweld de straat kwam uitdrijven en zich tot *Maelsons-Eiland* en langs de kust uitstrekte, en daar het weder op ons aan kwam zetten, vonden wij ons verpligt, weder naar onze oude noodwijk, onder het *Staten-Eiland*, terug te keeren; daar het nu zeer mistig werd en het ijs al meer en meer naderde, liep de Admiraal niet ver van de kust, om ten westen van het *Staten-Eiland* in te loopen; doch, eer hij er op verdacht was, zat hij op eene verborgene klip aan den grond. Dit was, gelijk wij naderhand bemerkten, eene bank, die van den westerhoek naar het vaste land uitstak. De *Rotterdamsche* sloep, meenende, dat de Admiraal het anker had laten vallen, kwam er naar toe zeilen, en eer zij hem konden waarschuwen, zat hij mede aan den grond; wij zonden terstond al onze barkassen en sloepen, om hen te helpen, daar zij anders het grootste gevaar zouden hebben geloopen, wijl het ijs sterk op hen kwam aan-

zetten en de nacht op handen was; doch eindelijk gelukte het, door wenden en eenig goed overboord te werpen (bestaande, bij den Admiraal, in eenige vaten water en bier), met veel moeite, vóór dat het ijs aankwam, hem los te krijgen, terwijl de *Rotterdammer*, alhoewel een gedeelte van zijnen ballast overboord geworpen hebbende, niet zoo haast konde geholpen worden, of het ijs was bij hem; doch dit diende juist, om het schip te helpen afschuiven, zoodat deze schepen, zonder eenige schade van belang, nog even vóór den nacht bij ons op de reede kwamen en den Algoeden voor zulk eene onverwachte redding, uit zulk een groot gevaar, hunnen hartelijksten dank betuigden.

Zondag, den 10den September, was de wind uit den oosten, met koel weder, en kwam het ijs, uit het oosten af, weder vol en digt op ons aanzetten, en daar een gedeelte van onze manschap op het land zeewaarts ingezien had, dat er naar de Straat toe open water was, wijl het ijs een goed stuk zeewaarts ingeweken, en er slechts eene kleine hoeveelheid schotsen en brokken aan het einde van het eiland lagen, zoo meenden zij, dat wij opening genoeg hadden, om onverhinderd in de Straat te kunnen komen, dewijl wij steeds het voordeel hadden, om, indien de wind zoo bleef waaijen, verder te zeilen, wanneer het ijs ons slechts zoude kunnen nadrijven.

Met dit inzigt maakten wij ons weldra gereed, daar de schotsen reeds bij onze schepen begonnen te komen, en ons nog eenen geruimen tijd verhinderden en ophielden, eer wij onderzeil konden ge-

raken, waarna wij te zamen op avontuur en Gods genade onder zeil gingen, en hierop moesten wij vertrouwen, daar wij wel wisten, dat, wanneer wij het *Staten-Eiland* verlieten, wij geene hoop hadden, daar weder te zullen binnen komen, dewijl er geen uur kon verloopen, of alles was weder geheel en al met ijs bezet, en den ingang geheel verstopt, en, indien wij de straat van *Nassau* even zoo vonden, schoot ons geene andere wijkplaats over, dan de buitenkust en het ijs van de andere zijde, waaraan men niet zonder angst konde denken; doch om in geene nieuwe beraadslagingen te komen, besloten wij het liever maar te wagen, en ons den Almagtigen aan te bevelen, dan ons langer op te houden. Wij zeilden dus bewesten het *Staten-Eiland* uit, door eenige drijvende sehotsen heen, totdat wij in het klare water kwamen, hoewel het ijs allengs uit het oosten op ons kwam aandringen, terwijl het, op eenigen afstand zeewaarts in, te weten in het N. O. en N., nog overal zoo vol en digt lag, alsof het vast land geweest ware.

Wij hadden steeds de oogen vooruit gevestigd, terwijl wij, zoodra wij slechts eene schots gewaar werden, reeds begonnen te vreezen, of het vast ijs was, dat vóór ons lag. Maar de Algoede, die nimmermeer verlaat degenen, die op Hem vertrouwen, beschikte, dat de oostewind ons tegenover het *Maelsons-eiland* bragt, alwaar het weder stil werd, en de wind terstond naar het westen liep, met eene stijve koelte, zoodat wij verder laveren moesten; doch wij getroostten ons hierin, dewijl wij de straat zonder ijs

zagen, en eene vrije en opene doorvaart vonden, waarover wij ons niet weinig verheugden, daar wij nu, als uit de gevangenis van het ijs, dat ons zoo lang geplaagd en bijna tot wanhoop gebragt had, verlost waren. Terwijl wij dus laveerden, zagen wij, dat het in het noorden nog vol en digt met ijs was. Wij staken van *Waaigat* af, en maakten alzoo eenen krommen elleboog naar het oosten toe. Onder dit laveren liep de wind naar het noorden, eerst met eene bramzeilskoelte, waardoor het ijs natuurlijk weder op den wal moest komen; doch welke wind ons diende, om vóór den nacht nog binnen den *Twisthoek* te komen, daar wij geruster het anker lieten vallen, dan bij het *Staten-Eiland*, dewijl wij hoopten, het ijs nu wel altijd te zullen kunnen ontwijken, indien het noodig ware, zoodat wij den Algoeden dankten, die ons ter regter tijd uit alle gevaar gered had, en zonder wiens bijstand wij zeker in grootere verlegenheid zouden gekomen zijn. Bij het inkomen van de straat zonden wij een paar overdekte booten, om het ijs van naderbij te bezien, welke des avonds ons de tijding bragten, dat het overal digt en vol lag, behalve in het N. O., daar zij, door het verdrijven van het ijs, eene streek open water gezien hadden.

Den volgenden dag (11 September) met den dageraad, besloten wij, nog eenen togt naar het ijs te doen, ten einde alle twijfeling weg te nemen.

Het woei eene tamelijke koelte uit het N. W., en ofschoon wij, beneden den *Twisthoek*, genoegzaam ijs zagen drijven en aankomen, zeilden wij echter te zamen daarheen; doch wij hadden geene drie uren

onder zeil geweest, en tusschen eenige ijsschotsen en velden doorgeloopen, of wij kwamen weder aan het ijs, hetwelk hier overal in het N., N. N. O., N. O., O. en ook in het Z. O. digt en vol lag, schoon het, door het verdrijven, in het O. N. O., iets minder op elkander gepakt scheen, zoodat er geen middel was, om er door te zeilen, waarom wij genoodzaakt waren, met oploeven en dan weder afhouden, terug te keeren, tot bij den *Twisthoek*, alwaar het water weder open was, zeilende alzoo tot bij den *Kruishoek*, wijl wij, door harde tegenwinden, niet verder komen konden, waarom wij ook hier het anker lieten vallen, om beter weder en wind af te wachten, dewijl kort hierop een felle storm opkwam. Terwijl wij hier ten anker lagen, deden wij bijzondere waarnemingen omtrent het getij, en bevonden, dat men hier met eene ooster- en westermaan hoog water had, terwijl de vloed uit het oosten, en de eb uit het westen, komt, waardoor ontegenzeggelijk bewezen werd, dat er, ten oosten van de straat, eene opene zee moet wezen, gelijk wij dan ook zoo als gezegd is, dit uit onderscheidene teekenen hebben opgemaakt, en ons dit door verschillende berigten is bevestigd. Er gingen nu ook eenigen van ons volk, met de barkas, op het eiland *Waaigat*, tusschen de *Twist-* en *Kruishoeken* aan wal, waar zij eenen dooden walvisch aan het strand vonden, die daar al eenigen tijd moet gelegen hebben, dewijl het vleesch reeds geheel vergaan was, terwijl dezelve waarschijnlijk door de Samojeden, om er traan van te maken, was afge-

sneden; de kaken waren 16 voeten lang en naar evenredigheid dik en zwaar. Ons volk hakte er vier of vijf baarden af, en bragten die aan boord, ten einde die, indien het God behaagde, ons weder in het Vaderland te brengen, als eene merkwaardigheid te vertoonen (*). Ondertusschen was dit een nieuw

---

(*) Van deze baarden werd er naderhand een te *Enkhuizen*, in den *Doelen*, en een op het stadhuis te *Haarlem*, tot een aandenken, door den schrijver opgehangen. — Dezelve schijnen grooter geweest te zijn, dan in den tekst wordt opgegeven. Immers SCRIVELIUS zegt, in zijne *Beschrijving van Haarlem*, bladz. 518:

» *Omtrent dezen tijd* (1594) *heeft* JAN HUYGHENS VAN
» LINSCHOTEN, Haarlemmer *en voornaam Reiziger*, *aan de*
» *stad vereerd een groot kakebeen van zekeren visch*, *zijnde*
» 26 *voeten lang*, *door hem bij* Waaigatz *gevonden*, *hetwelk*
» *nog heden op het stadhuis ten toon hangt.*" Hetzelve hangt thans (1826) nog op de zaal van het stadhuis, aan den zolder, met ijzeren beugels vastgeklonken, met het volgende bijschrift:

» F. A. LINSCHOTEN C^TI^H PATRIA.
» SVÆ † DD † 1595 †.
» *D' walviskaekbeen*, *bij* Oost-Waygats *ghevonden*,
» *Des* Noua Zeimbla *eerst reijs ghedencken gheeft:*
» LINSCHOTEN, *een*, *daar eerst naer toeghesonden*,
» *'T Geboortenstadt dir hier doen schencken heeft.*"
» DIR *Jaertal dicht houdt*
» *in* XV^c^XCV †.
1595. KA."

bewijs, dat aan de oostzijde van de straat eene opene en doorgaande zee moet wezen. Tegen den avond werd het eenigzins stil, en des nachts weder donker en mistig, terwijl de wind zuidelijk liep; maar tegen den dag liep de wind naar het westen; het bleef regenachtig en mistig weder.

Den volgenden dag (12 September) was de wind nog al westelijk, met hetzelfde donkere, mistige en regenachtige weder, terwijl het den geheelen dag eenen sterken storm woei; des nachts liep de wind in het Z. W. en Z., met donker regenachtig weder en eenen harden wind, welke des anderen daags tot zulk eenen geweldigen storm aangroeide, dat het was, alsof lucht en water zich vereenigden. Wij waren genoodzaakt, de stengen te strijken, en nog een anker te laten vallen, terwijl de barkassen en sloepen in den grond geworpen werden, zonder dat wij het konden voorkomen. Ja! de storm nam zoodanig toe, dat het

---

AMPZING zingt hiervan LINSCHOTEN toe:

» *Het kakebeen, dat gij bij* Waygats *hebt gevonden*,
» *En dijne vaderstad vereerd en toegesonden*,
» *Hangt hier noch in de sael van 't koninklijk Paleis*,
» *Ten eeuwigen getuig' en lof van dijne reijs.*"

Zie AMPSING, *Beschrijving en lof der stad* Haarlem, 1628. Afdeeling: *Geleerden.* Van den baard, aan *Enkhuizen* gegeven, hebben wij aldaar geen berigt kunnen bekomen.

scheen, onmogelijk te worden, dat ankers en touwen het zouden kunnen houden, en de ervarenste zeelieden betuigden, nimmer zulk een weder op eene reede te hebben bijgewoond; echter behaagde het den Hemel, ons te behouden, zoodat wij er zonder eenige schade, dan alleen het verlies van vier of vijf riemen, die in de overdekte boot lagen, afkwamen. Het kwam ons nu niet meer verwonderlijk voor, dat het drijfhout aan de zeestranden overal zoo hoog opgeworpen lag, daar wij zagen, welke stormen hier plaats hadden. Deze ontzaggelijke orkaan duurde den geheelen dag, wanneer de wind in het W. N. W. liep, hetwelk eenige verligting gaf, dewijl de wind hierdoor meerder uit den wal kwam; doch deze storm veroorzaakte zulk eenen vreesselijken stroom en holle zee, dat het ons weinig baatte, en wij geene andere uitkomst zagen, dan op den Almagtigen te vertrouwen, die alleen ons redden konde.

De storm duurde, hoewel eenigzins minder, den geheelen nacht en den volgenden dag (13 September) voort, blijvende de wind steeds W. N. W. en N. W. Wij hoopten echter, dat het nu beter zoude worden, gelijk wij dan ook met den middag weder goed en schoon weder kregen, zoodat wij het ééne anker weder inwonden, hetwelk door de kracht van den wind, aan de schacht, geheel krom gebogen was, hetwelk een duidelijk denkbeeld van het geweld des storms kan geven. Ons geluk bestond hierin, dat hier zulk een goede en vaste kleigrond gevonden werd, als men zeldzaam aantreft, waarin de ankers hadden gehouden. Tegen den nacht werd het bijna

stil, met slecht water, schoon de wind N. W. en W. was, met eene betrokkene lucht. Wij hoopten echter, dat de wind zoude veranderen, en uit den oosten komen, ten einde onze terugreis te kunnen voortzetten, dewijl het voortgaan onmogelijk, en van het langer wachten geen voordeel te hopen was. Tegen den volgenden morgen (14 September) liep de wind naar het oosten, eerst met eene tamelijke koelte, doch naderhand met sneeuw en hagelbuijen, zoodat wij weder bot vieren moesten, en zeer bevreesd waren voor het ijs, wijl de vloed zeer hard uit den oosten begon te loopen, en wij daarenboven een' lager' wal hadden, zoodat wij, schoon niet zonder bezorgdheid, verpligt waren, dien dag te vertoeven.

Den 15den September, werd de wind wat zuidelijker, en, toen het dag werd, zagen wij het ijs weder in groote menigte, en digt op elkander de straat in komen drijven, terwijl het zoo snel voortging, dat wij alle moeite hadden, om nog in tijds onze ankers te ligten, en den *Kruishoek* om te laveren. Wij zagen nu het land van *Waaigat*, op vele plaatsen, wit van sneeuw, en konden ons niet genoeg verwonderen over de menigte van ijs, dewijl wij bijna zeker meenden te zijn, dat er geen ijs meer in zee overig was, of, ten minste, door den harden storm wel zes dagen zeilens ver moest zijn gedreven, terwijl wij nu het tegendeel ontdekten, zoodat het nu volstrekt geene zaak was, om ons langer op te houden, dewijl wij nu wel duidelijk zagen, dat er in dit jaar geene verbetering te wachten was, waarom wij dan ook, onder het zeilen, ten laatste wederom

op het Admiraalsschip bijeen kwamen, en, na alles wel overwogen te hebben, met algemeene stemmen, eene akte deden vervaardigen, waarin wij naar waarheid alles opgaven, wat ons was bejegend en verpligt had, terug te keeren, ten einde te dienen ter onzer verantwoording, en ons te bevrijden van allen laster en hatelijke miskenning, gelijk zulks uit de aanteekeningen, door elk in het bijzonder gehouden, nader en meer omstandig kon worden gezien. Deze akte was van den volgenden inhoud:

Op huijden, den 15^{den} *Septembris, Anno* 1595, *in de Contreije, ende op de Reede van bij de* Kruijshoek *in de Strate van Nassau, alwaar de schepen teghenwoordigh al te samen bij den anderen gheanckert ligghen, zijn, ter begheerte ende bevel van den Admirael* Cornelis Cornelisz., *vergadert en de bijeen versaemt in des voorsz. Admiraels schip in de Coijwt, de Capiteijnen ofte stierlieden van alle de voorsz. schepen, om ghelijckelijcken, ende elck in 't bijsonder, sijn goet duncken ende uijterste meeninghe, sonder eenighe dissimulatie, vrijmoedelijcken te verklaren, ende alsoo te samen te beraedtslaen, het ghene dat alderbest ende voordeelijkst voorghewent ende ghedaen moet wesen, beroerende de begonnen Reijse van bij Noorden om na* China, Japan, etc. *soo ist dat sij wel rijpclijcken ende met alderernst 'tselfde overdacht ende inghesien hebben, als ook om d' Instructie van zijn* Excellentie *ende de* Heeren Staten *op 't naueste natekomen, soo veel als doenlijck ende moghelijck is, tot voorderinghe ofte salveringhe van de voorsz. schepen, volk ende goederen. Bevinden alleghelijck tot noch toe, met aldervlijtigheid ende neer-*

stigheijt, haar uijterste devoir ende beste ghedaen te hebben; niet ontsiende de schepen ende haerlieder persoonen (soo vele den noot vereijsschende was) te hazarderen, ende somwijlen in perijckel te stellen, om in alles haer eere te betrachten, ende 't selfde voor Godt ende alle de Werelt met reijnder conscientie te moghen verantwoorden. Maar door dien dat Godt, de Heere, sulcks voor dese reijse niet en heeft willen ghedoeghen, vinden sij hen ghedwonghen (wel ende ghenoegh teghens haren danck, om 't verloop van den tijt) deselve vaert voor dese mael te moeten laten steken, door 't belet van 't ijs, oorsake den harden en de weijnigh-ghehoorden langduerighen vorst, die dit jaer alhier (ghelijck sij door informatie verstaan, ende ooghschijnlijcken best ondervonden hebben) seer groot ende uijtnemende geweest is, 't welcke al te samen wel overleijdt ende ghedelibereert hebbende, en vinden gheen beter middel, als nootwendig ghedwonghen, dan met het eerste weer ende bequame wint, weder ghelijcken, met deselfde orderinghe als sij ghekomen zijn, haren cours te nemen naer huijs toe, met alder vlijtigheijt, moghelijck zijnde, om hen lieden voor d'aenstaenden vorst (die men alhier van ure tot ure verwachtende is) te bevrijen, ende de schepen (met Godes hulpe) voor alle perijckelen des winters in behoudenis te brenghen, dewijle datter anders gheen middelen voor dese maal goet ghevonden konnen worden, die tot eenighe beter voordeel streckende zijn: Protesterende voor Godt ende alle de werelt, in 't selfde gedaen te hebben, ghelijck als sij wilden dat Godt met haerder zielen saligheijt doen wil; ghelijck als sij hopen ende vertrouwen van een ijder, die hen

vergheselschapt hebben, met rechter waarheijt, niet anders gheseijt noch ghetuijght sal moghen worden; ghelijck sij hen goetwilliglijcken submitteren, t' alder stonden te willen verdedighen, noodigh zijnde, ghelijck als t' selfde breeder ende copieuser verthoont sal worden, bij de Verbalen *en de* Annotatien, *die een ijder in 't particulier, sonder communicatie van anderen, daarvan ghehouden heeft. Ende op datter gheen desordre ofte naklappinghe t' onrecht verbreijdt worde, tot achterdeel ofte verminderinghe van die ghene, die hen soo vrijwillighlijcken in alle perijckelen ghestelt hebben, tot onses vaderlants eere ende avancement, ende daar door van haerder ghemeriteerden loon berooft souden moghen worden; soo hebben sij t' haerder beweeringhe daar in tijds in willen voorsien, ende daaromme dese acte met ghelijckerhant eendrachtelijken onderteijckent, die ik* Jan Huijgen van Linschoten *t' haerder versoeck ghemaeckt ende ghelijckelijcken met* Francoys de la Dale, *als* Opper-Commisen *van 't voorsz. Admiraels-schip, met ghelijcke affirmatie ende tot meerdere bevestinghe onderteijckent hebben, op den dagh ende datum als boven.*

Was onderteijckent:

Cornelis Cornelisz,
Willem Barentsz,
Thomas Willemsz,
Hendrick Hartman,
Brant IJsbrantsz,
Lambert Gherritsz,
Harmen Jansz,
Jan Huighen van Linschoten, ende
Francoys de la Dale.

En nu begon onze terugreis tegen den avond, met eenen noordelijken en oostelijken wind. Wij hielden N. W. en N. W. ten W. aan, met eene goede koelte en hol water, gedurende den geheelen nacht, somtijds met vlagen van sneeuw en hagel, de zekere voorboden van den winter. Ook vroor het zoo hard, dat het voormarszeil, dat wij naderhand afnamen, om te droogen, geheel stijf was; ja! zelfs bevroor mij de adem, in den baard, onder het wandelen. Van de straat af zagen wij op dezen weg geen ijs meer, dan een enkel afgedreven schotsje, zoodat wij voor vast geloofden, hetgene ons de *Russen* en *Samojeden* gezegd hadden, dat het eiland *Waaigat*, ten noorden, van *Nova-Zembla* is afgescheiden, terwijl het te vermoeden is, dat dit een groot kanaal moet wezen, daar het grootste gedeelte van het ijs, dat wij in zulk eene menigte, ten westen van *Waaigat*, hadden zien liggen, door hetzelve uit de zee, ten oosten van de straat, moet gedreven zijn, dewijl er aldaar geen einde aan scheen te wezen, en te meer, dewijl wij van al het ijs, dat eens, uit het oosten naar het westen, door de straat gedreven werd, wij nimmer iets weder hebben zien terugdrijven, behalve hetgene, door den maalstroom, voor aan den mond lag, terwijl ons de *Russen* ook in het vorige jaar en nu verhaald hadden, dat het altijd naar het noorden opdrijft, zonder weder af te komen, terwijl het in de zee, ten oosten, zoo vol heen en weder drijft, hetwelk zeker moet veroorzaakt worden, doordien het land van *Nova-Zembla* zich uitstrekt tot over den hoek van het land, waar wij in het vorige jaar weder te-

rugkeerden, en welke zich N. O. strekt, even als WILLEM BARENDSZ zulks toen heeft opgenomen, en mede door de *Samojeden* is bevestigd, zoodat het aldaar een kanaal vormt, even als dat van de hoofden tusschen *Engeland* en *Frankrijk*, tot *Heysant* of aan de andere zijde tot *Hitland* en de *Noordkijn* toe, hoewel dit niet zoo regt loopt, maar meer met bogten, waardoor het ijs verhinderd wordt, noord- of oostwaarts aan te drijven, en wanneer er zoo veel is, als wij nu gezien hebben, het kanaal hierdoor des te ligter verstopt wordt, terwijl het ijs door de stroomen heen en weder wordt gedreven, zonder te kunnen wegkomen, daar, door de menigte, noch wind, noch water magt op hetzelve hebben, om het te breken en te vernietigen, want ofschoon het voorste gedeelte van het ijs veel te lijden heeft, gelijk wij zulks genoeg gezien hebben, zoo beschermt echter dit gedeelte dat, hetwelk er op volgt, zoodat dit geen geweld van water of wind te lijden heeft, te meer, daar het ijs de zee stil houdt, waardoor dan dit ijs in zijn geheel blijft, alzoo de zon hier geene genoegzame kracht heeft, om zelfs een gedeelte van het vaste ijs te doen smelten, en alzoo te doen verdwijnen.

Den volgenden dag (16 September) was de wind uit het oosten, met eene stijve koelte, hol water en eenen goeden voortgang, doch soms buijen, met sneeuw en hagel; wij hielden N. W. ten W. en W. N. W. aan. Tegen den nacht liep de wind in het N. O., en woei met zulk eenen storm, dat wij alleen ons groote zeil konden voeren. Wij kregen harde sneeuw-

en hagelbuijen, zoodat de schepen geheel wit schenen te zijn. Tegen den dageraad liep de wind weder naar het noorden en N. N. W., zoodat wij niet hooger dan W. en W. ten Z., en soms lager, konden aanleggen.

Zondag, den 17den September, toen het begon te dagen, bevonden wij ons, door het stormweder, van al de andere schepen af, behalve van ons overdekt jagt of boot, welke kort daarop bij ons kwam, zonder iets meer te hebben kunnen zien, terwijl de felle storm met sneeuw- en hagelbuijen bleef aanhouden, het weder fel koud, en de zee zeer hol en onstuimig liep, zoodat wij in geenen aangenamen toestand verkeerden. Wij gisten nu op de hoogte van het land *Candanoes* te zijn, terwijl wij, bij voortduring, W., W. ten Z. enz. stuurden. Het had dezen nacht zoo hard gevroren, dat de zeilen stijf stonden, waaruit men kan opmaken, hoedanig het op het land moet geweest zijn. Tegen den avond zagen wij, van de steng, wederom twee zeilen achter ons, waarom wij bijdraaiden, om dezelve in te wachten; doch de nacht overviel ons, zoodat wij dezelve vóór den volgenden dag niet konden onderkennen, wanneer wij zagen, dat het de Admiraal, met de *Amsterdamsche* overdekte boot, was. Wij wierpen des avonds het lood uit, en bevonden toen 39 en 40 vademen, waardoor wij gisten, niet verre van *Candanoes* te zijn. Des nachts liep de wind westelijk, zoodat wij, het grootste gedeelte van dezelve, Z. Z. W. en Z. aanliepen. Wij dachten, dat wij minder diepte zouden krijgen, en nader bij het land komen; maar wij

bleven meest op 40 vademen en daar omtrent, zoodat wij hieruit meenden te kunnen opmaken, de lengte van *Candanoes* voorbij te zijn, en op de hoogte van den mond der *Witte Zee* te moeten wezen. Het was wel wat bedaarder weder; doch het waaide toch nog sterk, en de zee bleef hol en onstuimig, hetwelk ook den volgenden maandag voortduurde, schoon het beter weder was. Wij wendden nu, met onze vier schepen (zonder van de andere iets te weten), zeewaarts in, N. N. W. en N. W. ten N. en soms wat westelijker aan; het was fel koud, met gedurige sneeuw- en hagelbuijen; tegen den nacht werd het een weinig stiller en des nachts geheel stil, echter bleef de zee hol. In den morgenstond loodden wij, en vonden 38 vademen, waaruit wij konden opmaken, niet veel gewonnen te hebben.

De volgende dag (19 September) begon met eene sneeuwvlaag; doch op den dag werd het goed weder, en begon de zee wat af te slechten. De wind liep eerst noordelijk, en daarna in het westen, waardoor wij het regt in den wind kregen; wij zeilden dien gegeheelen dag en ook den volgenden nacht regt naar het land toe, wanneer wij, ongeveer om middernacht, met helder weder en maneschijn, het land in het gezigt kregen. Wij wierpen het lood uit, en vonden ongeveer 30 vademen diepte, waarom wij op nieuws meenden, dat het *Candanoes* was, en wel de uiterste hoek, hoewel wij het niet goed konden onderscheiden; doch, uithoofde van de diepte, kon het, naar onze berekening, geen ander land wezen. Wij wendden nu weder noordwaarts over.

Woensdag, den 20sten September, was de wind nog westelijk, met eene stijve koelte, en het water nog zeer hol uit den noorden; tegen den avond liep de wind noordelijk, en een weinig oostelijker verzeld van sneeuwbuijen. Wij wendden nu weder en liepen nu noordwestwaarts aan; doch het duurde niet lang, of de wind liep weder westelijk, waardoor wij weder naar het land hielden; dezen koers hielden wij den geheelen nacht, zijnde de wind tusschen het noorden en het westen; met den dageraad kwamen wij weder digt bij het land, dat wij nu duidelijk voor het land van *Candanoes* herkenden, daar wij, sedert dat wij er van afgehouden hadden, niet veel vooruitgegaan waren, door de aanhoudende westelijke en veranderlijke winden, met een voortdurend hol water en hooge golven, welke door elkander liepen, waardoor de schepen in hunne vaart verhinderd werden. Wij waren nu tot ongeveer anderhalf à twee mijlen van het land, hetwelk overal vol en digt met sneeuw lag.

Den volgenden dag (21 September) liep de wind weder geheel westelijk, zoodat wij weder zeewaarts moesten wenden, terwijl de zee zeer hol ging. Wij stuurden nu verschillende koersen, naar de wind ons toeliet, nu eens N. en dan weder N. N. O., en soms ook noordelijker of oostelijker, en zelfs N. ten W. en N. N. W. Tegen den nacht begon het weder hard te waaijen, hetwelk den geheelen nacht en ook den volgenden dag, met regen en donkere lucht aanhield, terwijl wij onzen koers noordwaarts vervolgden. Tegen den avond van dien dag liep de wind in het noordoosten, waarop wij weder wendden en

W. N. W., N. W. en W. aanhielden. Dit duurde tot bijna aan het einde van de eerste wacht, wanneer de wind, met hagel en sneeuw en eenen geweldigen storm, weder in het N. W. schoot, en de zee des te onstuimiger werd; dit weder duurde den volgenden dag voort, en veroorzaakte ons niet weinige moeite, terwijl het daarbij fel koud bleef; doch, toen wij bijna begonnen te wanhopen, van weder goed weder te zullen krijgen, daar wij er geene verbetering in zagen, hielden wij naar den wal toe, het over en weder houdende, zoo als zee en wind ons toelieten, terwijl de golven ons van alle kanten bestormden en moedeloos maakten; dit weder duurde met dezelfde buijen van hagel en sneeuw, tot den avond van den volgenden zondag (24 September), wanneer het zoo verschrikkelijk begon te stormen, hagelen en sneeuwen, dat het was, alsof lucht en water zich wilden vereenigen, terwijl het daarbij zoo donker was, dat wij geene scheepslengte van ons af konden zien.

Onder dit weder hadden wij voor een' oogenblik een blink, waardoor wij regt vóór ons land zagen, dat geheel met sneeuw bedekt was; waarlijk! eene groote weldaad van den Algoeden, daar wij, zonder deze ontdekking, regt op het land zouden hebben aangeloopen, wijl wij, door de verkeerde opgaven onzer paskaarten, meenden, er nog wel twintig mijlen af te zijn. Wij gisten nu, ongeveer 12 of 13 mijlen beoosten de *Zeven-Eilanden* te zijn.

In het verhalen moesten wij alle zorg aanwenden, om onze zeilen geheel te houden, door het onstui-

mige weder. Wij hielden nu van het land af N. O., en daarna O. N. O., en soms oostwaarts over, wijl de wind noordelijker werd. Deze geweldige storm en buijen van sneeuw en hagel duurden nog eene geheele poos, gedurende den nacht, voort; doch na middernaeht begon het een weinig te bedaren, zoodat de buijen niet zoo spoedig op elkander volgden, wij kregen nu soms eene heldere lucht, met maanlicht en sterren, waardoor het volk een weinig bemoedigd werd, en op beterschap begon te hopen.

Den volgenden dag (25 September) scheen het weder een weinig beter te willen worden, en daarna de wind geheel te bedaren; de zee slechtte af, en de lucht werd helder, hetwelk voor ons een ongewoon gezigt was geworden, schoon er soms nog wel eene voorbijdrijvende bui van hagel en sneeuw kwam, echter niet zoo hevig als te voren, en die ook spoedig voorbij ging. Wij wendden nu weder westwaarts over, wijl de wind noordelijk en oostelijk liep. Kort daarna zagen wij weder land, namelijk hetzelfde, dat wij verlaten hadden, waarop wij den geheelen dag aan zeilden, en er langs heen liepen; des avonds kwamen wij er digt bij, wanneer degenen, die er kennis van hadden, meenden, dat het *Swiatoi-noss* was, dat 15 à 16 mijlen ten oosten van de *Zeven-Eilanden* ligt, en daar wij, doordien de wind noordelijk en westelijk was geloopen, het niet te boven konden zeilen, wendden wij het weder zeewaarts over, zonder echter veel te vorderen, daar wij meest langs den wal heen dreven.

Even voor het aanbreken van den volgenden dag (26 September) wendden wij weder naar den wal, wijl de Admiraal meende, dat wij daar ergens eene reede zouden vinden, welke hij kende, en waar wij zouden kunnen ten anker komen, dewijl wij met het laveren geen voordeel doen konden; doch, toen wij met den dag daar weder digt bij kwamen, scheen er geene gelegenheid te zijn, ten minste geene, die hem bekend was, waarom wij weder wendden, zonder dat wij iets gevorderd waren, maar zelfs lager waren, dan den vorigen dag. De wind was nog uit het noorden en N. N. W., zoodat het scheen, of wij geenen anderen wind zouden krijgen. Wij hadden eene stijve koelte en donkere lucht, soms met sneeuwbuijen, echter minder dan te voren. Al het land was geheel en al met sneeuw bedekt, zonder dat men ook het minste van den grond zien konde, hetgene ons genoeg deed zien, wat er op handen was. Wij zeilden dus den geheelen dag en daarop volgenden nacht met hetzelfde weder en dezelfde aanhoudende noordewinden, soms iets westelijker, welke ook den volgenden dag met eene tamelijke koelte aanhielden, en daar wij toen bevonden, dat het water van kleur veranderd was, hielden wij dit voor een zeker teeken van het land van *Candanoes.* Wij wendden nu weder westwaarts, en hadden tamelijk goed weder tot aan den middag; toen begon het sterk te sneeuwen, echter met weinig wind, zijnde het donker en mistig weder, zoo lang de sneeuw aanhield; doch tegen den avond werd het beter; de wind wilde echter niet veranderen, zoodat

wij denzelfden koers, gedurende den geheelen nacht, bleven doorsturen.

Den volgenden dag (28 September) wendden wij weder zeewaarts, schoon het naderhand stil werd; het was zeer schoon weder, maar eene koude lucht; doch met den avond begon de lucht weder, van alle kanten, dik en donker te worden, en in het W. en N. W. zwaar te betrekken, met noorde- en westelijke winden en eene tamelijke koelte.

Wij waren den geheelen dag in het gezigt van het land van *Swetenoes*, zonder dat er eenige verandering van wind kwam, of iets met ons zeilen vorderden, maar alleen het hier over en weder hielden. Om dezen tijd begonnen onderscheidene van ons volk aan de scheurbuik te lijden, welke met eene loomigheid, zoo in de beenen als in de lenden, en verrotting in het tandvleesch aankwam, hetwelk akelig om te zien was, en meestal veroorzaakt werd door de gestadige koude en nattigheid, alsmede dat het grootste deel niet veel verschooning en nog minder bovenkleederen had, om zich tegen de koude en vochtigheid te dekken, en zich van drooge kleederen te voorzien, hetwelk niet weinig lijden en ellende veroorzaakte. Wij zeilden dus tot aan het einde van de dagwacht, en wendden toen weder naar den wal, omdat de wind nu wat noordelijker liep.

Den volgenden dag (29 September) bleven wij denzelfden koers houden, daar de wind steeds, tusschen het N. en W., bleef heen- en weder loopen. Wij hadden gedurig sneeuw- en hagelbuijen, doch slecht water en weinig koelte, dat ons het ongemak een weinig verzacht-

te, schoon het scheen, dat wij uit deze streek op de hoogte van *Switoi-noss* niet konden komen, hetwelk ons zeer verdrietig viel, terwijl de wind hier even bestendig scheen te zijn als de passaatwinden in de verzengde luchtstreek, tusschen de keerkringen, zoodat wij ons hierover niet weinig bekommerden, dewijl toch de tijd voortging en de nachten zeer spoedig begonnen langer te worden, en, naar evenredigheid, de koude sterker, zoo als uit de aanhoudende sneeuw en hagel gemakkelijk was op te maken; dan, wij moesten geduld hebben, ons in het geval schikken en het aan Hem overgeven, die alleen weet, wat goed is; vast vertrouwende dat Hij ons ook zijnen genadigen bijstand, dien wij zoo dikwerf ondervonden hadden, niet zoude onttrekken.

Wij hadden den geheelen dag donker, vochtig en koud weder, terwijl er bijna aanhoudend sneeuw viel, die met eenen donkeren mist aankwam. Na den middag zagen wij weder land, hetwelk nog al denzelfden omtrek van *Swetenoes* scheen te zijn, en, daar de wind nu meer westelijk begon te worden, en de sneeuw en duisterheid aanhielden, wendden wij weder zeewaarts, en stuurden, naarmate de wind ons toeliet, tot aan middernacht, toen de wind Z. W. en Z., en vervolgens geheel oostelijk liep, waardoor wij in staat gesteld werden, onzen regten koers te sturen. Het schip had eene goede vaart, terwijl deze wind met schoon weder den volgenden dag aanhield, hetwelk ons geheel opbeurde en nieuwen moed gaf. Wij zeilden nu, in het gezigt van het land, N. W. en N. W. ten N. aan. Al het land, dat wij

te voren gezien hadden, was nu met sneeuw bedekt. Tegen den avond werd het weder stil, en liep de wind W., gelijk hij dan ook den geheelen nacht bleef.

Zondag, den 1sten October, bleef de wind westelijk, met eene tamelijke koelte, regenachtig en donker weder; wij hielden nu W. N. W. en N. W. ten N. aan. Even voor den middag liep de wind weder N. W. en daarna N., zoodat wij weder wendden en naar den wal hielden.

Wij gisten nu te zijn op de hoogte van *Kilduin*. Des nachts ruimde de wind, doch het bleef stil; maar den volgenden dag was de wind oost en daarna Z. O., met eene frissche koelte, goed weder, doch eene koude en donkere lucht en slecht water. Wij hielden nu N. W. en N. W. ten westen aan, zagen tegen den avond het land van *Kegor* of het *Visschers-Eiland*, dwars van ons af, liggen, zoo ver als wij zien konden, en zoo wit besneeuwd, dat het een krijtberg scheen te wezen. Tegen den nacht liep de wind Z., daarna Z. W., en tegen den morgen weder W. Den volgenden morgen zagen wij het land van *Wardhuus* mede vol sneeuw, even als het andere, dat wij te voren gezien hadden. Het begon nu op den dag hard te waaijen en de zee holler te loopen uit den westen, met donker regenachtig weder, doch niet zoo koud als de vorige dagen; des namiddags liep de wind weder in het N. W., en dus ons vlak tegen. Wij hielden het nu zeewaarts over, en boegden den geheelen nacht, zoo als de wind ons toeliet.

Den volgenden dag (4 October) hadden wij hetzelfde

weder en denzelfden wind, met eene betrokkene lucht. Wij wendden des morgens naar den wal, W. Z. W. en Z. W. ten W. aanhoudende; tegen den avond begon het weder wat te bedaren, zoodat wij weder de marszeilen voeren konden; wij hielden denzelfden koers tot aan het einde van de eerste wacht, wanneer wij weder van den wal afwendden, omdat wij gisten, niet ver van hetzelve te wezen, en de wind westelijk liep; terwijl het op nieuws begon te stormen en te onweren, hetwelk den volgenden dag nog voortduurde, met hol water, zoodat wij alleen de onderzeilen konden voeren, en meestal met een donker vochtig weder, echter niet te koud. Wij hielden met hetzelfde weder het den geheelen dag zeewaarts; dan, tegen den avond liep de wind noordelijker, even hard waaijende, en nu wendden wij weder. Tegen den volgenden dag was de wind weder N. W. en soms wat noordelijker, terwijl hetzelfde weder dien geheelen dag aanhield, zoodat wij alleen de onderzeilen voerden; tegen den avond zagen wij land, hetwelk wij door den afstand niet wel konden onderscheiden; doch wij gisten, dat het de *Noordkijn* of land, even ten oosten van dezelve, zoude wezen.

Het weder begon nu te bedaren, en de wind een weinig noordelijker te loopen; wij wendden nu weder en stuurden, naarmate het de wind ons toeliet; des nachts liep de wind Z. W., sterk waaijende en, bijna den geheelen nacht door, met stofregen vergezeld; doch, even voor den volgenden dag schoot de wind weder uit den westen, en wel met zulk eenen harden storm en hol water, dat wij naauwelijks onze

onderzeilen konden blijven voeren, terwijl het daarenboven donker, mistig en vochtig was, zoodat men naauwelijks meer zien konde, dan gedurende den nacht. Bij deze ongunstige omstandigheden kregen wij des morgens, door onachtzaamheid van den jongen, nog brand in de kombuis, hetwelk niet weinig ontsteltenis veroorzaakte; doch door Gods goedheid werd het spoedig gebluscht. Het genoemde ongunstige weder duurde den geheelen dag en nacht; maar de wind werd des nachts wat zuidelijker.

Zondag, den 8sten October, behielden wij nog al hetzelfde ongunstige weder, met eenen W. Z. W. en westelijken wind; doch het was niet zeer koud. Des nachts waren de beide overdekte booten van ons afgedwaald, zonder dat wij deze toen weder in het gezigt konden krijgen, zoodat wij nu met den Admiraal maar alleen waren. Wij hielden nu den geheelen dag zeewaarts aan, alleen met de onderzeilen; tegen den avond hadden wij voor een oogenblik zonnenschijn, hetwelk voor ons reeds geheel vreemd was; nu begon het weder een weinig te bedaren, en kort hierop liep de wind in het noorden, en verder in het N. N. O., waarover wij ons bijzonder verheugden, weder goeden moed kregen, en terstond wendden, onzen koers west nemende. Ofschoon er weder hagel- en sneeuwbuijen kwamen, konden wij ons dit zeer wel getroosten, daar wij reeds zoo westelijk waren, dat deze wind ons voordeelig was, en wij daardoor den besten koers konden houden, om onzen togt naar het Vaderland te bekorten. Wij stuurden aldus den geheelen nacht door, onder klein

zeil, doordien wij eene holle zee op den boeg hadden, die anders het stampen zoude vermeerderd hebben, en er daarenboven weinig wind was, die nu en dan met buijen van het noorden naar het N. W. liep. Het begon thans koud te worden en hard te vriezen; toen wij wendden, waren wij, naar onze gissing, op 74°, of ten minste op 73° 30′ N. B. (*).

Den volgenden dag (9 October) hadden wij aanhoudenden veranderlijken wind, tusschen het noorden en noordwesten, met sterke sneeuwjagt, die, zoodra zij op het dek neder viel, bevroor; de sneeuw viel in zulk eene menigte, dat wij de marszeilen niet konden hijschen, dan alvorens de bevrozene sneeuw met handspaken er uitgestooten te hebben. In den morgenstond misten wij het Admiraalsschip (zonder het naderhand weder te zien), zoodat wij nu alleen, en van de overige schepen verwijderd waren. Op den middag was het weder helderder, doch steeds met overdrijvende wolken, toenemende koelte uit den noordwesten en zeer koud weder. Wij stuurden west, en s' avonds W. ten Z. en W. Z. W., doordien de wind schraalde; in den nacht kregen wij stilte, terwijl de wind weder westelijk liep.

Dingsdag, den 10[den] October, in de dagwacht, liep de wind naar het noordoosten, met een labberkoeltje; het begon nu zoo sterk te sneeuwen, dat in weinig tijds het schip er door bedekt werd; het was weder bijzonder donker en koud. Met den dag nam

(*) Zij hadden nu in verscheidene dagen geene zonshoogte kunnen nemen, en hun bestek was gegist.

de wind toe, waardoor het schip eene snellere vaart had; wij stuurden steeds W. en W. ten Z.; het donkere weder en de sneeuw hielden den ganschen dag aan, tot in den nacht, met denzelfden wind, die naderhand verminderde, terwijl het, na middernacht, droog en klaarder weder werd, met felle koude en vorst, doch steeds met eene betrokkene lucht; wij stuurden den geheelen nacht den koers van W. Z. W. Wij moeten hier opmerken, dat men in deze streken, geen gezigt of schijnsel van de Nieuwe Maan heeft, totdat zij vol is; alsdan behoudt men het zoo lang, totdat zij weder is afgeloopen, zonder nacht of dag weg te wezen (*). Ook zijn de nachten bij klaar en helder weder (dat evenwel zeldzaam plaats heeft) veel lichter dan in onze Gewesten, zoodat de sterren bijna zoo veel schijnsel, als de maan geven. Zoodra men des nachts zulk eenen klaren hemel heeft, ontwaart men terstond het licht der overdrijvende stralen (door de zeelieden Noordervlam genaamd) (†),

---

(*) Dit verschijnsel, dat echter hier niet goed is opgegeven, wordt veroorzaakt door de verschillende hoogte van de maan. Het is toch bekend, dat de maan, bij den tijd van nieuwe maan, hare geringste, en bij het laatste kwartier de grootste hoogten bereikt en dus in dit eerste tijdperk niet boven den horizon dier bewoners komt.

De waarheid is dus, dat de maan, van het laatste tot het eerste kwartier, niet, maar van het eerste tot het laatste kwartier, wanneer zij juist het meeste licht geeft, voor de inwoners der *Poollanden* wel zigtbaar is.

(†) Het *noorderlicht* (*Aurora Boreales*), waarschijnlijk veroorzaakt, doordien koude en nevel, bij de polen der aarde,

vlammende hetzelve zeer digt met velerlei kleuren door elkander, zoodat, indien men het niet kende, zulks onderscheidene gedachten zoude doen geboren worden, en schrik aanjagen, terwijl hetzelve eene bijzondere helderheid aanbrengt. De schepen, die de *Oostzee,* enzv. bevaren, zijn wel bekend met dit verschijnsel; het Noorderlicht, intusschen, is oneindig gewoner in deze noordelijke streken, vooral als de winternachten voorhanden zijn, hetgene wij door eigene ondervinding kunnen staven.

Den volgenden dag (11 October) hadden wij eene toenemende koelte uit het oosten en noordoosten, waardoor het schip eene snelle vaart had; het was droog en fel koud weder, met eene graauwe lucht. Voor de eerste maal, gedurende den ganschen togt, zeilden wij nu vlak voor den wind, met beide halzen op de kraanbalk, hetwelk ons nu ongewoon voorkwam. Onze koers was zuidwest; in den namiddag kregen wij zulk eenen harden storm, met sneeuwjagt vergezeld, dat het scheen, alsof de lucht en de zee

---

eene sterke lucht electriciteit veroorzaken, welke door het ijs en de sneeuw, als nietgeleiders, niet kan worden afgevoerd, maar door ophooping genoodzaakt wordt, in de bovenste beter geleidende deelen des dampkrings uit te stroomen, en, zigtbaar geworden, onder verschillende gedaanten, dat flikkerend verschijnsel voorstelt. Zie Uilkens, *de Volmaaktheden van den Schepper*, 2e deel, bladz. 588. Cook was de eerste, die het aan de zuidpool waarnam. Biot wil hier ook brandbare zelfstandigheden bijvoegen. Schoone waarnemingen vindt men over hetzelve in Franklin, *Narative of a journey to the Shores of the Polar Sea*, 1819 — 1822.

vereenigd waren, zoodat wij alleen voor het gereefde groote zeil ter lens liepen. Wij hadden eene zeer hooggaande ons volgende zee; deze storm duurde tot omtrent middernacht, wanneer dezelve bedaarde en de lucht klaarder werd; doch de wind, nu met buijen en regenvlagen naar het Z. W. schietende, zoo werd het weder wel een rok warmer; in de dagwacht liep de wind Z. O., zoodat wij weder onzen koers van Z. W. konden vervolgen.

Den volgenden dag (12 Octob.) liep de wind wat zuidelijker, met overdrijvende regenbuijen; doch op den middag hadden wij eene heldere zon, dat ons sedert lang niet was te beurt gevallen, en vonden de breedte van 70° 20′, hebbende, naar onze gissing, de eilanden van *Tromsond* (*) en de *Zeven Steenen* in het zuiden 14 à 15 mijlen van ons; het weder was thans minder koud en dragelijker, dan het de vorige dagen geweest was. Wij stuurden den geheelen dag bij den wind steeds Z. W. aan, tot in de hondenwacht, toen de wind naar het noorden liep, met eene onderzeilskoelte, zoodat de marszeilen geborgen werden, en wij het met de onderzeilen lieten doorstaan; wij hadden eene aanschietende, zeer holle zee. Het verdient hier opgemerkt te worden, dat, ofschoon wij ons hier op dezelfde breedte als straat *Waaigat*, *Candanos* en *Swiatoi-Noss* bevonden, het hier, op de helft na, niet zoo koud was, als in die streken, hetgene zeker verwondering zoude baren, indien men hierop niet konde aanmer-

(*) Eigentlijk *Tromsöer.*

ken, dat de menigte drijfijs, bij *Waaigat*, de lucht aldaar veel koude bijzet; doch hierop zoude men kunnen vragen, waarom in de streken van *Candanoes* en *Swiatoi-Noss* (waar geen drijfijs is) het zooveel kouder is dan bewesten de *Noordkaap*, waar wij ons nu bevonden, waarbij wij alleen aanmerken, dat het menschelijk vernuft zulks niet begrijpen kan, en ons verstand te zwak is, Gods wonderen te doorgronden. (†)

Wie konde, in vroegere tijden, onderstellen, dat men den poolcirkel, of wel boven de 66° 30′, zoude hebben kunnen bevaren, of, wat nog meer is, dat deze streken door menschen hadden kunnen bewoond worden, uithoofde van de onlijdelijke koude, zoo als men dan oudtijds ook meende en voor zeker hield, dat men tusschen de keerkringen niet konde wonen of doorvaren, uithoofde van de gestadige hitte der zon, hetwelk intusschen volkomen wederlegd is, gelijk ik zulks ook zelf ondervonden heb. Ondertusschen kan men geene vergelijking maken tusschen de onaangenaamheid der verzengde luchtstreek en de gestrengheid, die tusschen de poolcirkels heerscht, daar een ieder kan nagaan, welk matig weder men in de maand October op 74° N.

(†) Men zoude echter op deze redenering van den kundigen Linschoten kunnen aanmerken, dat het bewezen is, dat de sneeuw en het ijs, op de kusten van *Candanos* en *Swiatoi-Noss*, eerst laat in het jaar wegsmelten, en dus langer de koude moet, behouden dan in de opene zee, bewesten de *Noordkaap*; daar het tevens bewezen is, dat het zeewater minder spoedig bevriest.

B. verwachten kan, wanneer de zon reeds 7° bezuiden de linie gedaald is, en dus, zoo als in de vorige dagen bij ons plaats vond, ons toppunt 81° van de zon verwijderd was; iets, dat bij de ouden onmogelijk zoude geschenen zijn, waarom wij met regt den Allerhoogsten moeten danken, die ons zoo goedgunstig geholpen, en op dezen moeijelijken togt geleid heeft.

Den volgenden dag (13 October) hadden wij hetzelfde stormweder, met hevige sneeuw- en hagelbuijen en eene hoog loopende zee, ofschoon de kouden nu dragelijk was; op den middag gisten wij de lengte van *Weröe* bereikt te hebben, waardoor dan de eilanden van *Rust*, in het zuiden, 10 mijlen van ons lagen. De wind bleef variabel tusschen het N. W. en Z. W., loopende daarna west en somtijds W. Z. W. Wij hielden het bij den wind, Z. en Z. Z. W. sturende, naar dat de wind zulks toeliet; wij behielden dit onstuimige stormweder, dat met hagel en sneeuw vergezeld ging, den geheelen dag en volgenden nacht, gelijk ook den volgenden dag (14 Octob.), schoon de wind minder, en het water slechter was; den koers behielden wij als voren. Des middags was de bevondene breedte 67° onder den meridiaan der eilanden *Traenoog*, waarvan wij, naar onze gissing, niet ver verwijderd waren; dan, daar wij door den schralen wind en de holle zee niet meer, dan zuid konden houden, en deze westewind voor ons een' lager' wal maakte, maakte dit onzen toestand gevaarlijk, en wijl wij het over dezen boeg moesten doorstaan, schoot ons niets over, dan op den Heer

te vertrouwen, en van Hem eene goede uitkomst te verwachten. In de eerste wacht werd het stiller en de wind ruimer; in de hondenwacht kregen wij eene labberkoelte uit den O. N. O., waardoor de zee slechter werd, hetwelk ons zeer aangenaam was.

Zondag (den 15den October) hadden wij weder eene toenemende koelte uit het O. N. O., stuurden Z. W. ten Z. en Z. Z. W. Op den middag bevonden wij de breedte 66°, en rekenden toen onder den meridiaan van het *Heilige Land* te wezen, Wij waren dezen nacht, uit de bevrozene, in de gematigde luchtstreek gekomen, zoodat wij nu meenden, een ander werelddeel bereikt te hebben; daar, ofschoon de wind noord en oostelijk was, de koude niet te min zeer dragelijk was, zoodat dit niet in vergelijking kwam bij de warmste winden, die wij beoosten de *Noord-kaap*, op dezelfde breedte, hadden aangetroffen. De beoordeeling van zulke tegenstrijdigheden moet ik aan meer geleerde sterrekundigen en andere ervarene mannen overlaten; terwijl ik er alleen bijvoeg, dat ik deze bijzonderheden heb ondervonden, en met naauwkeurigheid er op gelet heb (*). Des nachts kregen wij stilte, met eenen zuidelijken wind, die in de dagwacht Z. W. liep, en met regen vergezeld ging.

Maandag (den 16den October) was de wind Z. W., met eene aanschietende zee uit die streek, waarop de wind zich verhief, en de zee, gedurende den ge-

---

(*) Het zal niet noodig zijn, dit thans nader te verklaren.

heelen dag, zeer hol liep. In de dagwacht verhalsden (*) wij, en liepen zeewaarts over; op den middag was de bevondene breedte 65°; des avonds verminderde de wind; de zee werd slechter, en des nachts de wind weder west, waarom wij Z. Z. W. en Z. ten W. aanliepen.

Den volgenden dag (17 October) hadden wij eene marszeilskoelte uit den N. W., met schoon weder; wij stuurden, den geheelen dag, Z. Z. W., wel zoo zuidelijk. Met de eerste wacht liep de wind naar het noorden, met eene marszeilskoelte; wij hielden des nachts denzelfden koers, met eene snelle vaart.

Den volgenden dag (18 Octob.) zagen wij in de dagwacht land, en verkenden het voor den hoek van *Stadt* en de eilanden *Kijn* (†), omtrent vier à vijf mijlen, oost en west van ons; de wind bleef in het noorden, met frissche koelte, waarmede wij Z. en Z. ten W. aanhielden. Des morgens zagen wij een zeil lijwaarts van ons, hetwelk wij eerst meenden, een onzer schepen te zijn; maar wij zagen naderhand, dat het zich onder den wal begaf, en dus een *Noorman* moest zijn, wijl hetzelve een uur daarna, reeds binnen de *Scheeren*, en uit ons gezigt was.

(*) *Halzen*, *verhalzen*, *naar de halzen der onderzeilen*, geschiedt, wanneer men, door den harden wind en de holle zee, het schip niet door den wind kan wenden, en dat nu voor den wind om plaats heeft.

(†) Op onze oude kaarten, ligt het land van *Stadt* en de eilandjes of klippen *Kijn*, benoorden *Bergen*, onder 61° 40′ N. B.

Wij zeilden nu met eene gereefde marszeilskoelte en snelle vaart langs, en in het gezigt van het land heen, dat, zoo ver wij het konden onderkennen, nog geheel van sneeuw ontbloot was, hetgene ons te meer moest verwonderen, daar het land beoosten *Noord-kaap*, overal met sneeuw was bedekt, en men er met alle winden, sneeuw en hagel moet verwachten, terwijl men hier, met eenen harden noordewind, in dezen tijd de koude minder gevoelt, dan bij ons in den herfst, hetwelk inderdaad overweging verdient, daar eenige lieden in ons vaderland, geoefend in de sterre- en aardrijkskunde, willen beweren (ofschoon zij het zelven niet onderzocht hebben), dat het op de 60° breedte, even koud en guur zoude wezen, als op 70, en nog meerder graden breedte (*), terwijl ik geloof, dat, indien zij eens zelven zulk eene vaart bijwoonden, spoedig een ander gevoelen aannemen, en der ondervinding, boven zulke wijsgeerige bespiegelingen de voorkeur geven zouden.

Op den middag waren wij onder 61° 20′ breedte, en vervolgden den geheelen nacht, met denzelfden wind, onzen koers; doch des nachts werd het stiller, en het water slechter.

Des donderdags was de wind nog noordelijk, die met eene labberkoelte naar het westen liep, met

(*) Men moet hier den tijd, dat deze geleerden leefden, in aanmerking nemen; het is thans te wel bekend, dat de warmte niet alleen van de breedte afhangt, om hierbij thans stil te staan.

slecht water en goed weder. Wij bleven zuidwaarts aansturen, en bevonden op den middag de breedte 59° 30′; des avonds kregen wij stilte, en des nachts eenen zuidelijken wind, wanneer wij westwaarts overwendden; wij hadden den geheelen nacht goed weder, met eene tamelijke koelte.

Vrijdag (den 20sten October) hadden wij steeds eenen zuidelijken wind, met nat weder, eene betrokkene lucht en eene matige koelte; wij boegden steeds westwaarts over, tot in de achtermiddagwacht, toen wij het weder over den anderen boeg leiden, en van O. Z. O. tot Z. O. ten Z. konden aanleggen; tot tegen den nacht, wanneer de wind ruimer werd, en wij weder zuid, en nu en dan Z. Z. O. konden sturen; wij hadden helder weder en slecht water.

Den volgenden dag (den 21sten October) liep de wind N. W., met schoon weder en eene bramzeilskoelte, wij bleven zuid aanhouden; wij hadden den vorigen nacht en in den morgen veel walvisschen hooren blazen, en half boven het water zien spelen; wij vonden des middags, op 58° N. B. te wezen, en dus de paralel van kaap *Ter Neus* (*), de zuidelijkste kaap van *Noorwegen*, bereikt te hebben; des avonds verkenden wij een zeil, dat bij den wind om de west lag; des nachts liep de wind naar het Z. W. en in de dagwacht zuidelijk.

Den 22sten October, des zondags, was het een schoon weder en zoo warm, als in den zomer; het

(*) Eigenlijk *Lindesness.*

water bleef zeer slecht, met een labberkoeltje uit den zuiden en Z. Z. W., waarmede wij Z. O. en Z. O. ten Z. onzen koers vervolgden; in de voormiddagwacht zagen wij twee zeilen (een in het oosten, en het andere in het westen van ons), welke ons toeschenen, geankerd te liggen, waardoor wij vermoedden, op de *Doggersbank* te wezen. Des middags hadden wij de breedte van 56° 30′ gevonden, waardoor wij de breedte van het *Jutsche Rif* gepasserd waren; des nachts was de wind Z. O., met gereefde marszeilskoelte.

Den volgenden dag (23 October) was de wind Z. O. en O. Z. O., onderzeilskoelte, met stormweder, hetwelk den geheelen dag en tot den volgenden nacht aanhield; in den nacht passeerden wij de *Doggersbank*, op 14 à 15 vademen diepte, met eene ongemakkelijke holle zee, doordien de wind Z. O. liep, lieten wij het om de zuidwest overstaan.

Den volgenden dag (24 October) hadden wij nog denzelfden wind, met afnemende koelte, betrokkene lucht en regen; wij bleven dezelfde koersen sturen en loodden in de dagwacht 20 vademen; het water was wit en grondachtig, zoodat wij gisten, aan de zuidzijde van de *Doggersbank* te wezen; het regenachtige weder duurde den geheelen dag voort, waarop het des nachts stil werd, en de wind N. W. en W. liep, met eene frissche marszeilskoelte, waarna het opklaarde en goed weder werd; omtrent middernacht en maneschijn kwamen wij onder de haringbuizen, die wij praaiden en ons berigtten, dat *Tessel* oost en O. ten Z. van ons lag, hetwelk dan ook met het ge-

giste bestek overeenkwam, en waarnaar wij onzen koers rigtten.

Woensdag (25 Octob.) was de wind Z. W. en zuiden, het weder helder en aangenaam, en het water zeer slecht, onze koers O. Z. O., wel zoo zuidelijk; in den voormiddag zagen wij eene buis geankerd, die daarna onder zeil ging, en zijnen koers naar dieper water stelde. Wij praaiden vervolgens nog een schip van *Rotterdam*, dat uit *Noorwegen* kwam; in den achtermiddag werd het stil, toen wij land in het gezigt kregen, hetwelk wij des avonds verkenden voor de kerk van *Haarlem*, terwijl wij ons nog tusschen *Beverwijk* en *Zandvoort* bevonden. Des nachts hadden wij eene labberkoelte uit het Z. O. en O. Z. O., met helder weder; wij zeilden dus op eenen afstand van 2 à 3 mijlen der kust, den geheelen nacht N. N. O. aan, tot op de hoogte van *Huisduinen*.

Donderdag, den 26sten October, was de wind O. en O. Z. O., met eene bramzeilskoelte. Toen wij digt onder den wal waren, laveerden wij naar binnen tot op de *Tesselsche Reede*, welke wij ongeveer vier maanden geleden verlaten hadden. Ons scheepsvolk was meest ziek en leed veel aan de scheurbuik, met andere kwalen vermengd; wij hadden twee dooden, den bottelier, en den provoost, waarvan de eerste, vier dagen geleden, was overleden, terwijl de andere den vorigen nacht gestorven was; deze lieten wij te *Huisduinen* begraven.

Wij vernamen, bij het inkomen, dat er nog geen schip, tot onze expeditie behoorende, was binnen

gevallen, noch dat er verdere tijding van hen was. Wij wenschen, dat het Opperwezen hen alle behouden zal laten terugkeeren, waarmede wij den Algoeden voor onze behoudene en gelukkige terugkomst onzen vurigsten dank betuigen.

NAREDE.

Dit is het ghene dat ons op deze Reijse van dit jaar 1595. *beijeghent ende wedervaren is, ghelijck als ik het alles, van dagh tot dagh, ure ende stont, aengheteijckent ende ghenoteerd hebbe, sonder daer ijet anders bij- ofte toe- ghedaen te hebben, dan 't ghene ick hope van een ijeder, die ons op de voorseijde Reijse gheleijdt hebben, met recht ghetuijght ende voor de waerheijt beleden sal worden also te wesen. Nu, dewijle dat mijn* Heeren, (*niet sonder Godts inghevinghe*) *'t selve soo verre ghebracht hebben, sonder t' ontsien de groote onkosten daertoe ghedaen, ende alhoewel dat het* (*soo 't wel schijnt*) *Godt voor deze mael niet en heeft willen ghedooghen, tot voorder kennisse te komen, ende dat 't belet van de lang-duerighe winter, ende weijnigh ghehoorden harden vorst, alleenlijck de principaelste oorsake gheweest is, dat de voorghenomen ende so lang ghewenschten Reijse niet ten effecte ghekomen is, so behoorde men* (*altijd onder correctie ghesproken*) *'t selfde daerom niet t' eenemael achter te laten, noch soo heerlijcken ende* Heroïjcken *bestaen, gantsch in vergetenis te stellen, sonder dat voorder t' ondersoecken, tot soo langhe, dat men daer 't eijnde en-*

de rechte kennisse afheeft : want hoe dat alle dinghen swaerder ende moeijelijcker te krijghen zijn, hoe dat sij daernaer te meer gheacht, ende met recht in estime ghehouden worden, zijnde dies te meer, de glorie ende triumphe van d' overwinninghe. 'T belet ende verhinderinghe en is soodanigh niet gheweest, dat het de Vaert gantsch toe-sluijt, ofte voor ondoenlijck voor ooghen stelt, want alle ghetijden ende jaren en vallen niet al even eens, ghelijck wij 't voorleden jaer wel ondervonden hebben. De Portugesen *en hebben terstont het eerste, tweede, noch 't derde jaer,* d' Oost-Indische vaert *ontdeckt, noch de rechte conjunctie van de tijden in kennisse ghekreghen, maer hebben daer etlijcke jaeren, ende groote vergeefsche onkosten langhe te voren in ghedaen, al eer dat sij tot haer intentie ghekomen zijn. So dan, en behoort deze soo langhe ghehoopte vaert niet so slechtelijcken in verghetenis gestelt te worden, sonder meer t' attenteren, dewijle dat wij daer soodanighen kennisse (ghelijck sonder twijffel te presumeren is) af hebben, dat het een ghewisse passagie ende open Zee na* China *is, als oock alle teijckenen ende informatie ghenoegh ghetuijghende zijn, sodat ons alleenlijck de kennisse ende rechte ervarentheijdt van den tijt onbekent is, om die te ghebruijcken. Want soo de* Rusche Loddinghen *haer Vaert hebben (als ghenoegh te ghelooven is) in de Reviere voorbij* Obij, *soo moet het nootwendigh volghen, datter een tijd is, dat sij de passagie van de voorsz. Straet ghebruijcken. Ende dewijle dat ons de* Rusche Loddinghen *in de straet seijden, alle den somer aen* Nova-Zembla *gheleghen*

te hebben, ende daerna om 't belet van 't ijs, soo langhe verhindert gheweest te zijn, wederom af te komen: soo is hier uit ghenoegh te verstaen, dat daer een tijt ende conjunctie van passagie moet wesen. Soo en waert niet quaet, (niet dat ick mijn Heeren *daer in rade, maer alleenlijck mijn slecht ghevoelen voorwende) dat men een paer Jachten ofte Boots wel versien van alles, toemaeckten, ende op 't toekomende jaer derwaerts na de voorsz. Straet toe sont, vroegh in den tijt, om te besien oft sij dan bij avontuer beter passagie mochten vinden, met de afsettinghe van 't ijs, ten tijde datter de* Loddinghen *door varen, welcken tijt men aldaer mocht verwachten: Want komende tot voorbij de Reviere* Obij (*), *te weten, so verre als wij d' eerste reijs gheweest hebben, en is gheen twijffel aen, oft de vaert is van daer voortaen goet ende onverhindert; ook mede mochten, noodigh zijnde, in de Reviere* Gillissij (*) *verwinteren, dewijle daer gheleghentheit ghenoegh, ende volck woonende is, om also alle dinghen wel t' ondersoecken, waertoe hen luijden ghenoegh sullen offereren, om 't selfde t' onderstaen. Ende al ist dat mijn* Heeren *hier in groote onkosten souden moghen doen, soo moeten sij oock considereren; dat het een eeuwigh profijt ende eere sal inbrenghen; ghelijck het oock streckende is tot vermeerderinghe van Godes glorie, verbreijdinghe sijnes H. Euangeliums, ende een zegheninghe onzes Vaderlants. Want willende d' on-*

(*) (*) Men herinnere zich, over deze beide rivieren, de vorige noten in dit stukje.

dervindinghe van onze reÿsen, ende alle d' informa-tien grondelÿcken insien, so en kan 't niet wesen, sonder t' eenighen tÿden van 't jaer passagie te ghe-ven, dewÿle datter Loddinghen *door raeckten, ende wÿ 't voorleden jaer daer ghenoegh door gheweest zÿn. Doch so mÿn* Heeren, *om oorsaken die hen daer toe moghen beweghen, bevinden 't selve niet gheraden te wesen om voorder t' ondersoecken, ende hen laten duncken, voor dese mael, ende eens voor al, ghenoegh ghedaen te hebben, ende in resolutie zÿn, 't selfde gantsch te laten blÿven: soo is mÿn ootmoedigh bidden ende vriendelÿck versoeck, indien 't mÿn* Heeren *goet dunckt, mÿ te willen vergunnen met* Octroij *voor den tÿdt die 't mÿn* Heeren *ghe-lieven sal, de* Verbalen *soo van 't voorleden, als van 't teghenwoordighe jaer, midtsgaders de Conterfeÿ-tinghe, ghelÿck als ickse mÿn* Heeren *verthoont ende over-ghelevert hebbe, te moghen doen drucken ende aen den dagh brenghen, op dat het selfde mach die-nen tot een verthooninghe van de waerheÿt, als oock tot lof ende eere van zÿn* Excellentie, *ende mÿn* Heeren, *door wiens hoogh-loflÿcke wÿsheÿt ende beleÿdinghe, de selfde vaert ende so* Heroïjcken *feÿt onderstaen is, deweleke (al waert dat se anders gheen nuttigheÿdt meer in en bracht) altÿt sal met recht ghelaudeert ende ghepresen moeten worden, tot een eeuwighe memorie ende ghedachtenisse onses va-derlants, ende van de ghene die hen daer so ghe-willighlÿcken toe gheemploÿeert hebben: Dienende van ghelÿcken, om daer mede alle de werelt 't open-baren, 't ghene datter in ghedaen ende ondervonden*

is; ende alle andere na-klappinghen ende valsche verbreÿdinghen te verdelghen, die daer doch even-wel ghenoegh versiert, ende onder de man ghezaeÿt sullen worden. Ende 't selfde sal oock noch bÿ avontuer dienstigh moghen zÿn, om ÿemant anders te verwecken ende aen te locken tot voorder ondersoeckinghe. Waer mede ick mÿ alle moeÿten ende perÿckelen voor ghenoegh vergolden sal houden, ende mÿ t' allen tÿden weder ghewilligh ende bereÿdt laten vinden, (soo 't Godt ghelieft) in 't ghene daer 't mÿn Heeren *ghelieven sal, mÿ t' haerder dienste te ghebruÿcken, soo vele mÿns persoons bequaemheit streckende is, &c.* (*)

(*) Deze narede van den verdienstelijken VAN LINSCHOTEN, verdient, wat zijne opgaven en gevoelens omtrent de gesteldheid dier noordelijke gewesten, ten tijde dat die door hem bezocht werden betreft, voorzeker de opmerking onzer kundige Nederlanders, vooral wanneer men die vergelijkt met de waarnemingen van den kapitein PARRY, daar deze, op zijnen laatsten togt, volkomen met VAN LINSCHOTEN instemt, dat de vorige winter oneindig strenger zou geweest zijn, dan de naastvorige.

PARRY gelooft, even als VAN LINSCHOTEN, dat een noordwestelijke doortogt, zoo als deze eenen noordoostelijken onderstelde, eenmaal zal gevonden worden. Hadden de *Engelschen*, even als de *Nederlanders*, nadat zij *Waaigat* gepasseerd waren, in plaats van zich in *Port Bowen* in te ijzen, zich in hetzelve westwaarts laten drijven, dat met eene snelle vaart in die rigting gevoerd werd, had men andere resultaten kunnen verwachten. Minder sterk gebouwde Groenlandsvaarders, dan de schepen van PARRY, wagen zich dikmaals in het

ijs; en mogte het ergste (het schip te verliezen) gebeuren, dan redt de manschap zich gewoonlijk nog met de booten. (*)

(*) *Men zie de beoordeeling van den laatsten togt van* PARRY *in* the Quarterly Review, September *1826*, *Bladz. 385*, *en*, *wegens het bezet raken in het drijfijs*, ZORGDRAGER'S Groenlandsche visscherij.

NEDERLANDSCHE

ZEEREIZEN.

NEDERLANDSCHE
ZEEREIZEN.

IN HET LAATST DER ZESTIENDE, ZEVENTIENDE EN HET BEGIN DER ACHTTIENDE EEUW.

Naar de oorspronkelijke journalen of gelijktijdige berigten, op nieuw uitgegeven en met eenige aanteekeningen en de noodige ophelderingen vermeerderd.

DOOR

R. G. BENNET

EN

J. VAN WIJK, ROELANDSZ.

Tweede Deel.

TE DORDRECHT
BIJ J. DE VOS EN COMP.
1828.

KORTE AANTEEKENINGEN

UIT DE

EERSTE REIS

VAN

WILLEM BARENDSZ.

Alvorens wij nu tot de derde reis naar het *Noorden* overgaan, willen wij vooraf het een en ander uit de eerste reis van Willem Barendsz aanteekenen, die wij uit de beschrijving van den togt van Linschoten weten, dat op den 29sten Junij bij *Kilduin* de andere schepen verliet en eerst op den 15den Augustus weder bij dezelve kwam. Wij vinden dit noodzakelijk, omdat onderscheidene benamingen op *Nova-Zembla,* aan dezen togt derzelver oorsprong verschuldigd zijn, en ontleenen dezelve uit de *Waarachtige beschrijvinghe van drie Seijlagiën* enz. door Gerrit de Veer *van Amsterdam.* 1598 (*).

(*) Ghedrukt te *Amsterdam*, bij Cornelis Claesz, op het *Water* in 't *Schrijfboek.* Deze reeds zeldzaam gewordene uitgave is ons door den kundigen Heer Koning toegezonden.

Nadat dan Willem Barendsz (†) bij *Kilduin* de overige schepen verlaten had, nam hij den 29sten Junij, in den namiddag, zijnen koers noordoostwaarts, met den wind uit den N. N. W. en dijnzig weder. Volgens hunne gissing hadden zij, tot middernacht, 14 mijlen afgelegd.

Den 30sten Junij was de wind noorden met onderzeilskoelte; de koers was dit etmaal O. ten noorden, wel zoo noordelijk 25 mijlen; des avonds loodden zij en vonden 120 vademen waasachtigen slijkgrond.

Den eersten Julij, in de dagwacht, na gedurende de vorige wacht O. en O. ten N. 4 mijlen afgelegd te hebben, loodden zij, en vonden 60 vademen diepte waasachtigen grond, met fijn zand vermengd. Zes à zeven mijlen O. ten N. en oost sturende, verminderde de diepte van 52 tot 38 vademen; des middags was de bevondene N. B. 70° 45'. De wind in den namiddag Z. O. loopende, stuurden zij N. O. en op dezen koers 6 mijlen vertierd hebbende, vonden zij 60 vademen wazigen grond met groote schelpen vermengd; hunnen koers O. N. O. en N. O. ten O. vervolgende, loodden zij omtrent middernacht 65 vademen slijkgrond. Gedurende den 2den Julij was de wind Z. O. met eene gereefde onderzeils-koelte, zoodat zij de fok moesten bergen en onder het groot zeil bijlagen; het weder was zeer mistig, tot tegen

(†) De schrijver van dezen togt, G. de Veer, zegt dat Willem Barendsz, de bevelhebber der *Amsterdamsche* schepen, een zeer ervaren, vermaard en beproefd stuurman (zeeman) was.

den avond, wanneer de wind Z. W. liep. Terwijl zij nu hunnen koers O. N. O. vervolgden, werd het mistig, waarom zij bijdraaiden tot den middag. Naderhand nog 8 mijlen op denzelfden koers gevorderd zijnde, vonden zij de N. B. 73° 6′ en loodden 130 vademen zwarten slijkgrond.

Zondag, den 3den Julij, was de wind Z. W., met helder weder, hetwelk WILLEM BARENDSZ. te baat nam, om door het meten van verschillende zonshoogten en zelfs des nachts, wanneer zij op het laagst was, de naauwkeurigheid van zijnen graadboog te beproeven. Hun koers was nog O. t. N. tot den 4den Julij, toen zij 125 vadem slijkachtigen grond loodden; de wind nu oost loopende, lieten zij het zuidwaarts overstaan. Naderhand wendende en N. O. t. N. en N. N. O. aanhoudende, zagen zij des avonds het land van *Nova-Zembla* in het Z. O. t. O., 6 á 7 mijlen van hen, en loodden toen 105 vademen zwarten slijkgrond. Thans weder zuidwaarts gewend hebbende en 6 mijlen voortzeilende, vonden zij 68 vademen diepte, grond als voren.

Des nachts, toen de zon op het laagst was, en slechts 6° 20′ boven den horizont was, vond BARENDSZ, dat zij toen 5 of 6 mijlen van *Nova-Zembla* verwijderd, op 73° 25′ breedte waren. Nu oostwaarts overwendende en O. Z. O. 5 mijlen gezeild hebbende, kwamen zij bij eenen laag uitstekenden hoek, dien zij *Langeness* noemden; beoosten dezelve zagen zij eene diepe baai, waar zij de sloep naar toe zonden, welke zij echter onbewoond vonden.

In het O. N. O., drie of vier mijlen van *Lange-*

ness, vonden zij weder eene laag uitstekende punt, en eene mijl beoosten dezelve eene diepe baai; ten oosten derzelve lag een klip, niet hoog boven water, en aan de westzijde dezer baai zagen zij eenen spitsen heuvel, die tot een goed kenmerk verstrekte. In den mond der baai vond men 20 vademen zwarten groven steengrond. De koers van *Langeness* tot den westhoek der baai, bij hen *Lomsbaai* genoemd, is N. O. t. N. ½ O. 9 mijlen.

De *Lomsbaai*, op 74° 20′ N. B., is diep en breed; aan de westzijde derzelve vindt men eene zeer veilige haven, met 6 à 8 vademen zwarten zandgrond. Zij zonden hier eenige manschappen met hun jagt naar toe, die aldaar eenen ouden mast vonden, waarvan zij een baken opригtten, om naderhand ter verkenning te kunnen dienen. Deze baai verkreeg dien naam naar een aantal vogelen, die zij hier vonden en door de onzen *Lomen* of *Lommen* genoemd werden (*).

Van hier tot den hoek van het *Admiraliteits-eiland* was de koers N. O. t. N. ongeveer 7 mijlen; hetzelve is aan de oostzijde niet schoon, en gaf ongelijke diepten en sterke rafelingen tegen de uitstekende reven, waarom zij het ook niet te na kwamen.

Nu zeiden zij van den oosthoek van het *Admiraals-Eiland* tot den *Zwarten-hoek* O. N. O. 6 mijlen, tot

---

(*) Deze zeevogel, waarvan de bek veel naar die der papegaaijen geleek, werd door het scheepsvolk de *Noordsche papegaai* genoemd.

aan het *Willem Barendsz-Eiland* 8 mijlen; tusschen beide deze punten vonden zij nog een klein eiland.

Den volgenden dag (7 Julij) nam BARENDSZ met zijn groot kwadrant (†) de zonshoogte, en bepaalde de breedte van dit eiland 75° 55′; op dit eiland vonden zij eene menigte drijfhout en vele walrussen, waarvan de slagtanden in plaats van ivoor kunnen gebruikt worden. De reede was hier goed, met 12 vademen diepte, doch niet veilig voor de westelijke winden; zij vonden er een wrak van eene Russische lodding.

Den 8sten Julij was de wind O. N. O. en mistig weder.

Den 9den Julij zeilden zij naar de *Beerenfioërd* onder het *Willems-Eiland*, dus genoemd naar eenen witten beer, dien zij hier vonden, en doorschoten. Na de sloepen bemand te hebben, roeide men op hem aan; dan

---

(†) Dit groot kwadrant was zeker eene verbetering, door den kundigen BARENDSZ op de gewone toen in gebruik zijnde, uitgevondene, en waarop graden en minuten op eene grootere schaal waren aangewezen. De Octant, Sextant en andere naauwkeuriger werktuigen, sedert dien tijd uitgevonden, hebben de breedteopgaven van dezen kundigen Nederlander slechts met een verschil van weinige minuten verbeterd. Men raadplege hieromtrent *Relations de deux Expéditions aux côtes de la Nouvelle Zemble, faites en 1821 & 1822 sous les ordres du Capitaine Lieutenant* LITKE, in de *Nouvelles Annales des voyages* van EYRIES en MALTEBRUN, Juillet 1824. en het door ons medegedeelde in het *Magazijn van* VAN KAMPEN, V deel 2de stuk bladz. 217, en in de genoemde *Nouvelles Annales*, Août 1825.

dit dier toonde zulk eene woede, dat dit bij die der verscheurendste dieren, zoo als leeuwen enzv., niet te vergelijken was, daar hetzelve, niettegenstaande zwaar gewond, evenwel nog oprees en in het water zwom. Het volk, dat in de boot was, roeide hem na, wierp hem eenen strik om den hals, en boegseerde hem naar het schip, daar men hem gaarne levendig naar *Holland* wenschte te vervoeren, dewijl dit het grootste dezer dieren was, die zij immer ontmoet hadden, en dus tot een groote bijzonderheid kon strekken; dan, ofschoon Barendsz zich zelf in deze boot bevond, en men, door den beer nu en dan bot te vieren en dan weder naar zich te laten halen, hem trachtte af te matten, was zulks te vergeefs, daar de beer, alle zijne krachten inspannende, de pooten achter in de boot sloeg. Barendsz meende, dat hij hierdoor wilde uitrusten; dan in eenen oogenblik was hij reeds met het halve lijf in de boot, waarop het volk, zeer beangst, naar den voorsteven vlugtte; doch door een bijzonder toeval werden zij verlost, daar de strik, dien men hem om den hals geworpen had, tusschen een der vingerlingen van het roer geraakt was, waardoor hij terug werd gehouden; de beer, aldus bekneld zijnde, kwam een van het volk met eene halve piek en doorstak hem, waardoor hij de boot los liet. Zij boegseerden hem nu naar het schip, en toen hij zijne meeste krachten verloren had, werd hij dood geslagen en het vel naar *Amsterdam* mede genomen.

Den 10[den] Julij zeilden zij uit de *Beerenfioërd* bij het *Willems-Eiland*, en kwamen dien morgen aan het

Eiland met de kruisen, zijnde de koers van het west-einde van *Willems-Eiland* N. O. 3 mijlen geweest; hier gingen zij aan land, doch vonden hetzelve onvruchtbaar en rotsachtig; het strekt O. en W. eene halve mijl; aan de westzijde heeft het een rif, dat zich eene derde mijl ver uitstrekt; zij vonden twee groote kruisen op hetzelve en aan den oostkant eene goede reede, op 26 vademen stekgrond, omtrent twee mijlen van de vaste kust verwijderd. Van hier tot den hoek van *Nassau* was de koers O. en O. t. N. circa 8 mijlen; deze laatste hoek is zeer laag en vlak en moet vermijd worden, daar men, op eenen goeden afstand van het land, slechts 7 vademen diepte had; hij ligt op 76° 30′ N. B.

Van den hoek van *Nassau* stuurden zij O. t. Z. en O. Z. O. 5 Mijlen, wanneer zij meenden, land in het N. O. te zien, waarop terstond de koers daar heen genomen werd, ten einde het te verkennen, daar zij dachten, dat het een ander land was, benoorden *Nova-Zembla* gelegen. Reeds 5 mijlen gezeild hebbende, liep de wind met eene onderzeilskoelte uit den westen, zoodat zij de marszeilen moesten bergen; dan de storm verhief zich zoo spoedig, en de zee liep zoo hol, dat zij eerlang al de zeilen moesten bergen, en gedurende vier wachten 8 à 9 mijlen O. N. O. heen dreven.

Den 11 Julij dreven zij, zonder eenig zeil te kunnen voeren, 5 mijlen om de O. ten. Z, totdat in den voormiddag de wind N. W. liep en afnam, en ofschoon het zeer mistig was, maakten zij zeil en behielden N. ten. O. 4 mijlen; in den nacht had eene

zware stortzee hunne sloep weggeslagen, die zij dus verloren.

Zij loodden hier en vonden 60 vademen slijkgrond, en wendden het westwaarts over, om naar de verlorene sloep te zoeken.

Den 13den Julij kwamen zij bij eene groote hoeveelheid ijs, waarvoor zij moesten wenden; het land van *Nova-Zembla* hadden zij in het Z. Z. O van zich liggen.

Den 14den Julij liepen zij met beide de onderzeilen noordwaarts over, tot op 77° 20′, toen zij weder aan een uitgestrekt ijsveld kwamen, dat zij niet overzien konden.

Van den 14den tot den 20sten Julij hadden zij meestal eene onderzeilskoelte, waarmede zij het op de hoogte van kaap *Nassau* over en weder hielden; het weder was meestal mistig.

Tot den 29sten Julij bleven zij tusschen de 76° en 77° Breedte over en weder houden, en deden met den graadboog, het astrolabium en het kwadrant dien dag hunne waarneming. Zij bevonden zich toen op 77° N. B en peilden den *IJshoek* in het Oosten van zich; zij bezochten hier eene veilige baai, waarin goede ankergrond was, en eenige steentjes, die als goud blonken, en daarom goudsteentjes genaamd werden.

Dezen en den volgenden dag rigtten zij hunnen koers oostwaarts naar de *Eilanden van Oranje*, laverende tusschen het land en het daar benoorden liggende ijs.

Den 31sten Julij, aan de *Eilanden van Oranje* ge-

komen, vonden zij daar bij de 200 walrussen, alsmede eenen witten beer, waarop zij schoten en die wel gewond werd, doch evenwel de zee nog bereikte (*).

Nadat BARENDSZ, zoo als voorheen gezegd is, den 23sten Junij *Kilduin* verliet, en tot den eersten Augustus *Nova-Zembla* van de westzijde had opgenomen en de daar benoorden gelegene *Eilanden van Oranje* had bereikt, begreep hij, dat het moeijelijk zoude vallen, thans verder door het ijs te dringen en dus den ondernomenen togt te kunnen volbrengen; te meer, daar ook het scheepsvolk verdrietig werd en niet verder wilde zeilen. Hierom werd besloten, terug te keeren en de andere schepen op te zoeken, die hunnen koers naar het *Waaigat* (*Straat Nassau*) gerigt hadden, en te vernemen, welke opening zij daar gevonden hadden.

Aldus verlieten zij den eersten Augustus de *Eilanden van Oranje*, zeilden den *IJshoek* voorbij, en bereikten den 3den dier maand de *Troostkaap*, west en W. ten Z. 36 mijlen van voornoemde eilanden gelegen. In deze strekking zagen zij veel hoog binnenland; dan de *Troostkaap* zelve is laag; op de westzijde van dezelve zagen zij eenige donkere heuvelen, die naar boerenschuren geleken.

Van hier hunnen koers Z. W. waarts, nu en dan

(*) Men vindt in den tekst eenige bijzonderheden wegens de walrussen; dan wij hebben in de vorige reizen hier breedvoeriger over gesproken.

iets westelijker of zuidelijker vervolgende, bevonden zij zich den 8sten Augustus op 71° 20′, waar zij eene groote fioerd of inwijk vonden, hetgene BARENDSZ. vooronderstelde *Kostinskar* te wezen, waar de Engelschman OLIVER BENEL voorheen geweest was.

Van laatstgemelde plaats, het *Zwarte Eiland*, vervolgden zij den 9den Augustus hunnen koers zuidwaarts voorbij den *kruishoek*, en bereikten den 10den eene zeer diepe baai onder 70° 40′ die zij de *St. Laurensbaai* noemden, alwaar men eene tamelijk veilige reede vindt.

Den 11den Augustus bereikten zij de *Schanshoek*, waarbij zij eene lage zwarte klip, die aan het land vast was, en op welke een kruis geplaatst was, verkenden; hier zonden zij de sloep heen en zagen, dat er volk geweest was, hetwelk door onze komst gevlugt was. Zij vonden er 6 zakken roggemeel begraven, en eenen steenhoop bij het kruis opgerigt; op eenen kleinen afstand van daar vonden zij nog een kruis, waarbij drie huizen stonden, volgens de Noordsche manier, van balken gebouwd (*); in dezelve vonden zij een aantal dingen om vaten te kuipen, waarom zij vooronderstelden, dat hier op zalm gevischt werd. Er stonden ook zes doodkisten bij de graven, die met doodsbeenderen gevuld, doch boven de aarde, en verder met steenen volgemaakt waren; verder lag hier ook het wrak eener Russische lod-

(*) Waarschijnlijk wel van het drijfhout vervaardigd.

ding, waarvan de kiel 44 voeten lang was. Volk konden zij intusschen niet te spreken krijgen.

Het was eene zeer veilige haven, tegen alle winden beschut, die zij om het meel, dat zij hier vonden, dien naam gaven.

Den 12^{den} Augustus vervolgden zij hunnen koers zuid- en oostwaarts, tot aan twee kleine eilanden, die zij den naam van *St. Klara* gaven, en vonden de kust met ijs bezet, waarom zij, met den N. W. wind het W. Z. W. overwendden; het was thans zeer mistig en zij loodden van 80 tot 70 vademen.

Den 13^{den} en 14^{den} Augustus namen zij eenen Z. W. koers naar het eiland *Kalgujew* (Colguief), en moesten bestendig het lood gebruiken, doordien het zeer mistig was, en dit hun eenigste leidsman was. Op den middag bevonden zij 69° 15′ N. B. en nog twee mijlen oost aanhoudende, vervielen zij op de eilanden *Matveief* en *Dolgoij*, en den volgenden morgen ontmoetten zij de schepen van *Zeeland* en *Enkhuizen*, die denzelfden dag het *Waaigat* verlaten hadden.

Hier vertelden zij elkander, wat zij sedert hunne scheiding verrigt hadden, en welke kusten enz. waren opgenomen. Die van *Enkhuizen* en *Zeeland*, hadden het *Waaigat* doorgestevend en vervolgens eene opene zee gevonden, waarin zij 50 à 60 mijlen oostwaarts waren gezeild, tot daar de kust van *Azie* zich N. O.- waarts strekte, waar zij meenden de lengte der *Obij* bereikt te hebben, en niet ver van de kaap *Tabin* waren verwijderd geweest, vanwaar

zij vooronderstelden, dat de kust zich Z. O. en zuidwaarts naar *China* strekte (*).

Als men nu elkander van alles onderrigt had, salueerde men met het grof geschut en liet de vlaggen waaijen, om hunne vreugde te betoonen.

Het volk der schepen, die het *Waaigat* waren doorgestevend, dacht (hoewel verkeerd), dat BARENDSZ *Nova-Zembla* was rondgezeild, en door de straat *Waaigat* (*Nassau*) was teruggekeerd.

Den 16den werden zij door tegenwind genoodzaakt, op de reede der eilanden *Matveief* en *Dolgoij* te loopen; den 18den gingen zij weder onder zeil, verkenden den hoek van *Candanoss*, en na de reede van *Wardhus* aangedaan te hebben, kwam BARENDSZ, met zijn jagt, voor *Amsterdam* ten anker.

(*) Dat de kust van *Azië*, van kaap *Taimura*, de noordelijkste, die zij niet bereikten, zich Z. O. en zuidelijker naar de *Beringstraat* strekt, is regt; dan hun gevoelen wegens de *Obij* enz. hebben wij aangetoond, dat het verkeerd was.

DERDE ZEILAADJE
BENOORDEN OM
NAAR DE KONINKRIJKEN
CATHAIJ en CHINA,
in den Jare 1596.

Nadat nu, gelijk wij hier voor verhaald hebben, de zeven schepen weder terug waren gekomen, zonder naar wensch geslaagd te zijn, zoo hebben de Heeren Staten alles naauwkeurig onderzocht en in overweging genomen, of men van landswege nog eene derde poging zoude aanwenden, om deze derde reize, indien het mogelijk was, te volbrengen; doch na rijp overleg is hetzelve afgekeurd, echter met die bepaling, dat, wanneer eenige steden of kooplieden op hunne eigene kosten nog eene reis wilden ondernemen, en deze onderneming mogte gelukken, men aan de ondernemers van landswege eene aanzienlijke som gelds (*) zoude vereeren.

De stad *Amsterdam* vond hierop goed, in het volgende jaar (1596), nog twee schepen uit te rusten,

---

(*) Deze som werd bepaald op 25,000 guldens en vrijdom van alle waren, die de ondernemers met 8 schepen zouden naar *China* zenden voor den tijd van twee jaren. Zie Bor, V deel, 34e boek, fol. 53 en Wagenaar, IV deel, bladz. 141.

waarvan het scheepsvolk op tweederlei voorwaarden werd aangenomen, namelijk wat zij zouden hebben, indien de reis mogt mislukken, en wat zij zouden ontvangen, indien de reis gelukkig volbragt werd, terwijl men de manschap door voordeelige beloften, indien men mogt slagen, aanmoedigde en zoo veel mogelijk ongehuwde personen nam, opdat de gedachten aan vrouw en kinderen geene mismoedigheid veroorzaken en alzoo der onderneming hinderlijk zijn mogt. Met het begin van Mei waren de schepen zeilree, zijnde op het eene schip bevelhebber en commis over de koopmanschappen JACOB HEEMSKERK HENDZ. en WILLEM BARENDSZ, opperstuurman, op het andere kapitein en commies van de daar aan boord zijnde koopmanschappen JAN CORNELISZ RYP.

Den 5den Mei 1596 werd het volk gemonsterd en den 10den zeilden de beide schepen van *Amsterdam*, kwamen den 13den in het *Vlie* en gingen den 16den onder zeil; doch daar de stroom verliep en de wind N. O. werd, moesten zij weder binnen loopen. Het schip van RIJP raakte hierbij aan den grond, doch kwam weder vlot, en zij lieten, aan de Oostzijde van *Vlieland*, het anker vallen.

Den 18den Mei gingen wij met eenen N. O. wind weder onderzeil en hielden N. N. W. aan, den 22sten kregen wij de eilanden *Hitland* en *Feijeril* (*Fair Isle*) (*) in het gezigt; de wind was N. O. en

---

(*) De *Hitlandsche Eilanden* zijn thans veelal onder den *Engelschen* naam van *Shetlandsche* eilanden bekend. *Feijeril* (thans *Fair Isle* of *Fairhill*) is het zuidelijkste van dezelve,

werd den 24sten zeer gunstig, zoodat wij tot den 29sten N. O. konden aanhouden; doch toen kregen wij tegenwind, met eene bramzeilskoelte uit het N. O.; den volgenden dag werd de wind echter weder gunstig. Wij hielden N. O. aan en bevonden, bij hoogtemeting, gekomen te zijn op 69° 24′ N. B.

Den eersten Junij hadden wij geenen nacht meer; den tweeden hadden wij weder tegenwind; doch den vierden werd dezelve weder tot ons voordeel W. Z. W., zoodat wij N. O. aanhielden. In den voormiddag van dien dag zagen wij een bijzonder verschijnsel in de lucht. Aan beide zijden van de zon, namelijk, scheen ons nog eene zon te wezen, terwijl er twee regenbogen door de drie zonnen heen liepen; vervolgens waren er nog twee regenbogen, de eene ver om de zonnen en de andere dwars door den grooten kring, terwijl de onderste, rondom den grooten kring, 28° boven den Horizont (*) was. Op den middag vonden wij, door hoogtemeting, onze N. B. te zijn 71°.

---

digt bij de *Orcadische*, op 59° 28′ N. B. 16°. 45′. L. Het is hoog, rotsachtig, met hooge rotsen omringd, heeft 220 inwoners, landbouw, veeteelt, visch en vogelvangst en drie kapen, *Malcolmshead* ten westen, *Wart* ten noordoosten en *Sheep*, misschien *Steep Craig* ten zuidoosten, bekend door den storm, waardoor in 1588 de Spaansche *Armada* verstrooid werd.

(*) Het verschijnsel der groote kringen en bijzonnen en bijmanen is door de natuurkundigen nog niet genoegzaam verklaard; het is natuurlijk, dat zij in den dampkring geboren worden en

JAN CORNELISZ RYP hield zich met zijn schip te loevert van ons en kwam niet naar ons toe; dus loefden wij eene streek naar hem toe en hielden N. O. ten. N. aan, dewijl wij meenden veel te westelijk te

---

de kringen van denzelfden aard zijn, als die wij om de kaars of lamp in een met damp opgevuld waschhuis zien; doch hoe dezelve ontstaan, is even min als van de bijzonnen en bijmanen nog niet opgehelderd. De gedachten van HUIJGENS, welke SOMMER de vernuftigste noemt, om gedeeltelijk doorzigtige, gedeeltelijk spiegelende sneeuwpijltjes in den dampkring aan te nemen en door de breking en terugkaatsing van het licht bij dezelve, de bijzonnen en bijmanen te verklaren, heeft wel eenigen grond, omdat deze verschijnsels in den winter en bijzonder in de bevrozene luchtstreek gezien werden, maar dat hier door de zonne- en mane-kringen alleen zouden ontstaan, wordt door het verschijnsel zelf wederlegd, dewijl deze ook bij mindere koude ontstaan, en men, gelijk gezegd is, kringen om elk licht ziet, dat door eene damp gezien wordt. » Fijne » waterblaasjes," zegt UILKENS, » waarin die lichtstralen » twee malen gebroken worden, zullen veeleer aan dit lucht- » verschijnsel het aanwezen geven."

HUBE heeft eene andere gissing uit de buiging der lichtstralen, die wij echter hier niet nader kunnen opgeven; men vindt die bij SOMMER. Reeds de ouden kenden dit verschijnsel, daar ARISTOTELES en PLINIUS van hetzelve gewag maken. HEVEL, te *Dantzig*, zag in 1661 zeven bijzonnen. MUSSCHENBROEK brengt verscheidene voorbeelden bij. PARRY zag er op het *Melville-Eiland* in Maart 1820 drie. Men zie UILKENS, *Volmaaktheden van den Schepper*, 2e deel, bladz. 609; MUSSCHENBROEK, *Beginselen der Natuurkunde*, bladz. 727; SOMMER, *Gemälde der Physischen Welt*, 4ter Band, § 316, en vervolgens PARRY, *Reis ter ontdekking van eene Noordwestelijke doorvaart*, Nederd. Uitgave, bladzijde 198.

wezen, gelijk dit ook naderhand bleek, wijl wij anders onzen koers N. O. zouden gehouden hebben. Toen wij nu des avonds bij elkander kwamen, zeiden wij hem, dat wij nog meer ten oosten moesten aanhouden, dewijl wij te veel om de west waren; doch zijn stuurman zeide, dat hij niet verkoos, in den inham van *Waaigat* te wezen. Zij hielden N. O. ten N. aan; wij waren wel 60 mijlen van het land en hadden N. O. moeten aanhouden, sedert wij de *Noordkaap* in het gezigt hadden; wij hadden dus veeleer O. N. O. dan. N. N. O. moeten aanhouden, omdat wij zoo ver om de W. waren, hetwelk wij natuurlijk weder moesten inhalen; daárom berispten wij hen en hielden staande, dat wij veeleer oost moesten aanhouden, ten minste om op eenen behoorlijken afstand van *Nova-Zembla* te komen, waarvan wij door den tegenwind, die ook nu N. O. was, waren afgeraakt; maar wat wij ook zeiden, en hoe wij het hun ook afraadden, zij wilden echter niet anders, dan N. N. O. aanhouden, dewijl zij beweerden, dat, indien wij oostelijker stuurden, wij dan in de straat *Waaigat* zouden komen. En toen wij met de ernstigste redenen hen niet konden overtuigen, gaven wij hun eene streek toe en hielden N. O. ten N. aan, daar wij anders N. O. en zelfs nog oostelijker zouden gestuurd hebben (*).

Den 5[den] Junij zagen wij het eerste ijs, waarover

(*) Door deze eigenzinnigheid van den stuurman van RYP, waren de schepen veel te westelijk; doch hierdoor werd het *Beeren-Eiland* en *Spitsbergen* ontdekt.

wij ons zeer verwonderden, terwijl wij in het eerst geloofden, dat het witte zwanen waren, daar één van ons volk, die op het dek was, op het onverwachtst begon te roepen, dat er witte zwanen zwommen, hetwelk wij naauwelijks beneden hoorden, of wij kwamen naar boven en zagen, dat het ijs was, hetwelk afgedreven was en als zwanen er uitzag; het was nu tegen den avond en om middernacht. Toen de zon nog éénen graad boven den Horizont was, zeilden wij door het ijs heen; maar den volgenden dag (6den Junij) kwamen wij des namiddags om 4 uur weder in het ijs, hetwelk nu zoo menigvuldig was, dat wij daar niet konden door komen, maar 8 glazen (vier uren) lang Z. W. ten W. moesten aanhouden, wanneer wij weder N. N. O. aanhielden en langs het ijs heen liepen.

Den 7den Junij kwamen wij op 74° N. B. en vonden hier eene ongeloofelijke menigte ijs, waar wij, even als langs een vast land, heenzeilden; het water was zeer groen. Wij gisten bij *Groenland* te zijn, en kwamen hoe langer hoe meer in het ijs, zoodat wij den 8sten er niet meer door konden komen, waarom wij twee glazen Z. W. ten W., toen drie glazen Z. Z. W. en daarna drie glazen Z. aan stuurden, zoowel om het eiland, dat wij zagen, aan te doen, als om het ijs zoo veel mogelijk te vermijden. Het eiland vonden wij den volgenden dag (9 Junij) te liggen op 74° 30′ en, naar gissing, 5 mijlen in den omtrek te zijn.

Den 10den Junij zetteden wij de sloep uit en gingen met ons achten naar den wal; bij het schip van Ryp

namen wij er nog acht, waaronder hun stuurman was, mede. WILLEM BARENDSZ vroeg dezen, of wij nu niet te veel om de west waren; doch hij wilde het niet bekennen, wat ook WILLEM BARENDSZ inbragt om het hem te bewijzen. Toen wij nu den volgenden dag (11 Junij) aan den wal kwamen, vonden wij hier zeer vele meeuweneijeren; dan wij geraakten hier in groot gevaar. Wij gingen, namelijk, eenen steilen sneeuwberg op; doch toen wij weder naar beneden wilden, verschrikten wij niet weinig van de steilte, zoodat wij ons verpligt vonden, plat op den grond te gaan zitten en ons zoo te laten afglijden, hetwelk niet zonder grooten angst geschiedde, dewijl de klippen, die onder aan den berg uitstaken, dengenen, die mogt nederstorten, met eenen wissen dood dreigden; dan wij kwamen gelukkig alle behouden beneden en vonden WILLEM BARENDSZ in de sloep, nog meer verschrikt dan wij, door het gezigt van het gevaar, waarin wij geweest waren. Wij vonden hier de miswijzing van het compas 13° (*) en roeiden nu naar het schip van JAN CORNELISZ RYP, alwaar wij de eijeren opaten.

Den 12den Junij zagen wij eenen witten beer, op welken wij met onze sloepen losgingen, in hope, hem eenen strik om den hals te werpen; doch toen wij bij hem kwamen, was hij zoo woedend, dat wij het

---

(*) Men merke hierbij op, dat de zeelieden in dien tijd de miswijzing van het compas nog niet aan boord konden waarnemen.

niet durfden wagen, maar weder naar boord roeiden, ten einde meer volk, geweren, hellebaarden en bijlen te halen, terwijl het volk van RYP ons mede met de boot te hulp kwam. Wij roeiden nu, wel gewapend, met de beide vaartuigen naar hem toe, en bevochten hem meer dan twee uren lang, daar het geweer hem weinig nadeel toebragt; onder anderen kreeg hij eenen houw met eene bijl in den rug, zoodat de bijl er in bleef steken; doch hij zwom met dezelve weg; echter vervolgden wij hem, en maakten hem eindelijk met eenen houw in den kop af, bragten hem naar het schip van RYP, waar wij hem vilden en van zijn vleesch aten, hetwelk ons echter niet beviel. Zijne huid was 12 voeten lang. Dit eiland noemden wij nu, naar den beer, het *Beeren-Eiland*. (†)

Den 15[den] Junij zeilden wij van het eiland af, en hielden noord, wel zoo oostelijk aan; de wind was W. en Z. W. en het schip had eene goede vaart, zoodat wij om middernacht 16 mijlen ten noorden van het eiland verwijderd waren; den volgenden dag loodden wij des avonds, doch vonden met 113 vademen geenen grond. Wij hielden nu tot in den morgen van den 15[den] donker en mistig weder en hadden nu met eenen N. en N. ten O. koers weder 20 mijlen afgelegd, toen het weder eenigzins ophelderde en wij op eenigen afstand een groot ligchaam in zee

(†) Dit eiland is, in den kleineren *Atlas van MERCATOR* en in het kaartje van DE VEER, *Veeren Eiland* genoemd. Zie hierover onze prijsverhandeling over de *Nederlandsche ontdekkingen*, bladz. 35, in de noot 2.

zagen drijven. Wij meenden, dat het een schip was; doch nader bijkomende, zagen wij dat het een doode walvisch was, waarop eene menigte meeuwen zaten, en die eenen geweldigen stank van zich gaf.

Den 16den Junij, denzelfden koers en voortgang houdende, hoorden wij door het mistig weder het ijs, vóór wij het zien konden; doch weldra klaarde het weder op en nu wendden wij van hetzelve af, nadat wij, naar gissing, 30 mijlen gezeild hadden; doch de beide volgende dagen zagen wij nog zeer veel ijs, waar wij langs heen zeilden, totdat wij aan eenen hoek van het vaste ijs kwamen, welken wij, doordien de wind Z. O., en doordien de hoek in het Z. van ons was, niet konden te boven komen, ofschoon wij het gedurende eenen geruimen tijd met laveren beproefden.

Den 19den Junij zagen wij weder land (*), namen de zonshoogte, en bevonden 80° 11′ N. B. Dit land scheen zeer uitgestrekt; wij zeilden westwaarts, wel zoo zuidelijk, langs hetzelve en vonden op 78° 30′ N. B. eene goede reede, doch konden niet digter bij het land komen, dewijl de wind N. O. regt van het land af woei en de baai regt noord- en zuidwaarts strekte.

Den 21sten Junij lieten wij in 18 vademen diepte, voor het land, het anker vallen, en voeren even als het volk van het andere schip aan den wal, aan de westzijde van het eiland, ten einde aldaar ballast te

---

(*) Dit was het eiland, naderhand *Spitsbergen* genoemd.

halen; toen wij echter met dezen wederom naar boord wilden gaan, zagen wij op nieuws eenen witten beer naar ons schip toezwemmen, waarom wij ons werk lieten staan, en, zoowel als het volk van het andere schip, in de sloep stapten en terstond op den beer aanroeiden, ten einde hem den weg af te snijden. Wij dreven hem nu van het land af, en hij zwom zeewaarts in; doch wij roeiden hem na en daar onze boot niet goed voort wilde, zetteden wij ook onze sloep uit, om hem des te beter te kunnen vervolgen. Hij zwom wel eene mijl zeewaarts in, waar wij hem met bijna al het volk der beide schepen in drie vaartuigen nazetteden, en met slaan, hakken en kerven vele pogingen aanwendden, zoodat bijna al ons geweer in stukken was. Het woedende dier sloeg eens zijne klaauwen, in ons vaartuig, dat deze er in bleven staan, en gelukkig dat dit voor aan den steven was; want had hij zulks in het midden gedaan, dan zoude hij mogelijk het geheele vaartuig omgehaald hebben; zulk eene kracht hebben zij in hunne klaauwen; doch door het lang aanhouden, dewijl wij het hem tusschen drie schuiten te benaauwd maakten en hem afmatteden, werden wij hem eindelijk meester, sloegen hem dood, en vilden hem. Zijne huid was 13 voeten lang. — Nu roeiden wij met onze sloep wel eene mijl ver landwaarts in; hier was eene goede haven en stekgrond. Aan de oostzijde was het zandgrond. Wij vonden hier 16 vademen en daarna 10 en 12 vademen diepte. Verder voortroeijende, vonden wij aan de oostzijde twee eilanden, die zich oostwaarts in zee uitstrekten. Aan de west-

zijde was er mede een zeer groote bogt, waar almede een eiland scheen te zijn. Wij roeiden nu voort tot het eiland, dat in het midden lag; waar wij vele eijeren vonden van rotsganzen (*), die wij op het nest zagen zitten, waar wij dezelve afjaagden. Wij smeten eene gans met eenen steen dood, kookten dezelve en aten dezelve op met wel 60 eijeren, die wij op den 22sten bij onze terugkomst te scheep bragten. Deze ganzen waren opregte rotsganzen, even als er in het Vaderland jaarlijks in groote menigte bij *Wieringen* komen en aldaar gevangen worden. Men had tot nu toe niet geweten, waar deze dieren hunne eijeren legden en uitbroeiden, waarom sommige schrijvers zich niet ontzien hebben te schrijven, dat zij in *Schotland* aan boomen wassen, waarvan de vruchten der takken, die over het water hangen en dus in het water vallen, ganzenkuikens zijn, terwijl diegene, die op het land vallen, borsten en dus verloren zijn. Wij zagen nu het ongegronde van dit verhaal, schoon het niet te verwonderen is, dewijl vóór ons, voor zoo ver wij weten, niemand op deze breedte van 80°, en dus op de plaats, waar zij hunne eijeren uitbroeiden, gekomen is, of dit land op die plaats bekend is geweest.

Nog moeten wij hier aanmerken, dat, ofschoon dit land, dat wij gelooven, *Groenland* te zijn (†), op

---

(*) Zie de noot op bladz. 87 in het eerste deel.

(†) De Nederlanders noemden dit land eerst het *Nieuwland*, doch naderhand verkreeg het, om de steile bergen, den naam van *Spitsbergen*.

ruim 80° N. B. ligt, er gras en andere planten op groeijen en men er rendieren en andere grazende dieren vindt, terwijl op *Nova-Zembla*, dat slechts op 76°, en dus 4° zuidelijker ligt, geen kruid of gras voortkomt en er geene plantetende dieren, maar slechts beeren, vossen en andere vleeschetende dieren zijn.

Den 23sten Junij ligtten wij op nieuws het anker en zeilden N. W. zeewaarts, doch konden door het ijs niet verder komen, en dus kwamen wij terug op dezelfde plaats, daar wij gelegen hadden, waar wij het anker op 18 vademen weder lieten vallen en des nachts hoogte namen, waardoor wij bevonden te zijn op 79° 42′ N. B. Nu ligtten wij het anker weder en zeilden langs den westerwal; ons volk ging naar den wal, om de miswijzing van het compas te observeren. Ondertusschen kwam er een witte beer naar het schip zwemmen, welke zeker aan boord zoude gekomen zijn, indien wij geen gerucht gemaakt hadden. Wij schoten op hem met een geweer; doch toen verliet hij wel het schip, maar zwom op het eiland aan, waar onze manschappen zich bevonden, die geen geweer bij zich hadden. Nu zeilden wij op het land aan en maakten een geweldig geschreeuw, zoodat ons volk niet weinig ontstelde, meenende dat wij op eene klip waren geraakt; doch hierdoor werd de beer mede verschrikt en zwom van het land af, zoodat tot onze vreugde ons volk verlost was; hetzelve had de afwijking van het compas bevonden te zijn 16°.

Den 24sten Junij was de wind Z. W., zoodat wij

het eiland niet konden te boven komen en wederom terug moesten zeilen. Wij vonden nu eene andere haven, 4 mijlen van de vorige en ten westen van de groote haven, alwaar wij op 22 vademen het anker lieten vallen. Wij roeiden vrij ver landwaarts in en gingen aldaar aan wal, alwaar wij twee walrustanden, die te zamen 6 ponden wogen, en nog meer kleine tanden vonden, en toen weder naar boord gingen. Den volgenden dag (25 Junij) ligtten wij weder de ankers, en zeilden met een' N. N. O. wind Z. en Z. Z. W. aan, tot op 79°; daar vonden wij eenen zeer grooten inham, waar wij wel 10 mijlen zuidwaarts inzeilden; doch toen zagen wij, dat wij er niet door konden. Wij loodden hier van tijd tot tijd en lieten het tot op 10 vademen loopen; doch toen moesten wij er weder uit laveren, wijl de wind noordelijk was en wij ook noord aan moesten. Wij zagen nu, dat de inham tot aan het vaste land liep, hetwelk wij, uit hoofde dat het laag land was, in de verte niet hadden kunnen zien, waarom wij dan ook zoo ver de baai waren ingeloopen. Wij kwamen hier den volgenden dag (26 Junij) weder uit, en den 28sten Junij raakten wij boven den hoek, die aan de westzijde lag, waar wij zulk eene menigte vogels zagen, dat deze uit verwarring tegen onze zeilen vlogen. Wij liepen nu wel tien mijlen zuidwaarts en daarop west, om het ijs op te nemen.

Den 29sten Junij zeilden wij Z. O., wel zoo oostelijk, langs het land heen tot op 76° 50′, waar wij, om het ijs, het land weder verlaten moesten. Wij hielden dus den volgenden dag (30 Junij) zuid, wel

zoo oostelijk aan, namen vervolgens hoogte en bevonden te zijn op 75° N. B.

Den 1sten Julij kregen wij het *Beeren-Eiland* weder in het gezigt; nu kwam de Heer Ryp met zijne Officiers bij ons aan boord en stelde ons voor, om onzen koers te veranderen; doch daar wij hierin niet konden treden, zoo kwam men overeen, dat wij onzen koers zouden voortzetten en hij zijn eigen gevoelen zoude volgen, om namelijk weder naar de 80° terug te zeilen, waar zij geloofden zeer gemakkelijk te zullen doorkomen, en wel aan de oostzijde van het land, dat wij op 80° gevonden hadden. Na deze overeenkomst scheidden wij van elkander, houdende zij noord, en wij om het ijs zuidwaarts aan. De wind was O. Z. O.

Den volgenden dag (2 Julij) hielden wij oostwaarts aan; wij hadden 74° N. B. en de wind N. N. W. Wij wendden vervolgens met eenen O. N. O. wind en liepen N. aan; doch in de eerste wacht wendden wij weder om het ijs, met eenen O. wind en hielden Z. Z. O. aan; in de dagwacht moesten wij om het ijs alweder wenden, terwijl wij in de platvoet weder over den anderen boeg gingen liggen en N. O. aanhielden. Op deze wijze, tusschen de 74° en 72°, het heen en weder houdende met meestal noordelijke winden, vonden wij eindelijk den 11den geen ijs en 70 vademen diepte; wij gisten toen regt in het noorden van *Candenoss*, bij de Russen *kaap Canin* of den oostelijken hoek van de *Witte zee* te zijn. Wij vonden zandgrond, terwijl de bank zich noordelijk in zee uitstrekte, zoodat wij niet twijfel-

den, of wij waren op de bank van de *Witte zee* gekomen, dewijl wij anders langs de geheele kust geenen zandgrond gehad hadden; de wind was O. ten Z. Wij hielden Z. en Z ten O. aan en waren op 72° N. B.; daarna liep de wind in het Z. Z. O., en hielden wij N. O. aan, om op de bank te komen; maar des morgens nog op dezelfde breedte zijnde, dreven wij voor stilte; echter in de namiddagwacht liep de wind weder in het O. Z. O., en nu hielden wij N. O. aan en loodden 150 vademen kleigrond; dus waren wij reeds over de bank, die zeer smal was, zoodat wij 14 glazen gezeild hadden, eer wij in de hondewacht dezelve gepasseerd waren.

Den 12[den] Julij was de wind oost, en wij hielden N. ten O. aan; doch in de hondewacht wendden wij weder met eenen N. N. O. wind, terwijl wij O. ten Z. aanhielden, totdat de eerste wacht ten einde was; dan den volgenden dag hielden wij, met eenen N. N. O. wind, oostwaarts, vonden de poolshoogte 73° en zagen nu weder ijs. Wij gisten nu bij het land van *Willoughbij* (*) te zijn en hielden den volgenden dag met eenen N. N. W. wind N. O. aan,

---

(*) H. W. WILLOUGHBIJ was een Engelsch reiziger, welke in 1553, ten koste eener Engelsche compagnie van koophandel, om de *Noordkaap* naar *Archangel* zeilde. De Engelschen willen, dat hij op dezen togt *Spitsbergen* zoude ontdekt hebben; dan wanneer men zijnen togt wel nagaat, is het zeer waarschijnlijk, dat dit land *Nova-Zembla* is geweest; de Nederlandsche naam Spitsbergen, welke ook de *Engelschen* eerbiedigen, duidt genoeg den oorsprong aan; ook op de oude kaarten, b. v. die

terwijl wij geheel door het ijs moesten zeilen. Midden in het ijs vonden wij 90 vademen diepte en een kwartier daarna 100 vademen, doch kwamen eindelijk zoo digt in het ijs, dat wij geene opening zien konden, maar met groote moeite er moesten uitlaveren; de wind was nu west en wij op de hoogte van 74° 10′.

Den 15den Julij dreven wij in stilte door het ijs heen, hielden met eenen oostewind Z. W. aan, loodden 110 vademen, en kwamen den volgenden dag den 16den Julij uit het ijs. Wij zagen hier eenen grooten beer op het ijs, die terstond in het water sprong, toen hij ons zag, wij zeilden hem wel na; doch hij ging weder op het ijs, en wij schoten te vergeefs op hem. Wij hielden nu O. Z. O. aan en gisten, dat wij niet verre van *Nova-Zembla* waren; wij vonden hier 100 vademen diepte, doch geen ijs; des anderen daags (16den Julij) namen wij hoogte, bevonden te zijn op 74° 40′ N. B. en zagen met den middag *Nova-Zembla*, en wel op de hoogte van *Lomsbaai*. Ik was de eerste, die het land zag. Wij veranderden nu onzen koers, liepen N. O. ten N. aan en sloegen al onze overige zeilen, behalve het voormarszeil en den bezaan aan (*). Den volgenden dag (den 18den Julij) op de hoogte van 75° zijnde,

---

van MERCATOR, vindt men het land van *Willoughbij* nedergelegd, hetgene onmogelijk *Spitsbergen*, doch zeker de Westkust van Nova-Zembla geweest is.

(*) Dit aanslaan der zeilen vindt men zoo in het journaal; doch het valt moeijelijk, dit te verklaren.

zagen wij wederom land, liepen, met eenen N. W. wind N. O. en N. aan en geraakten boven den hoek van het *Admiraliteits-Eiland*, liepen nu met eenen W. wind O. N. O. aan, terwijl het land zich N. O. ten N. uitstrekte.

Den 19^{den} Julij kwamen wij aan het *Kruis-Eiland* en konden toen niet verder komen, uithoofde van het ijs, dat ook nog op den wal lag. De wind was west regt op den wal, op welken twee kruisen stonden, waarnaar het eiland benoemd is; wij waren nu op 76° 20′, en lieten den volgenden dag onder het eiland het anker vallen, zetteden de sloep uit en gingen met ons achten aan den wal. Bij het eerste kruis gingen wij een weinig zitten rusten, met voornemen, om vervolgens naar het andere kruis te gaan; doch naauwelijks waren wij op weg, of wij zagen twee beeren bij het andere kruis, welke, daar hun reuk veel scherper is dan hun gezigt, ons roken en nu bij dat kruis op de achterste pooten gingen staan, om ons te kunnen zien, en nu kwamen zij regt op ons aan, waarover wij, daar wij geen geweer bij ons hadden, niet weinig verschrikt waren. Wij gingen nu weder op de sloep aan, van tijd tot tijd angstig omziende, of zij ons ook vervolgden; doch toen sommigen het op een loopen wilden zetten, hield de schipper hen tegen, zeggende: » den eersten, die wegliep, met de bootshaak, die hij in zijne hand had, te zullen nedersteken, wijl het veel beter was, bij elkander te blijven en te trachten, de beeren door ons geschreeuw te verjagen." Wij gingen dus geregeld en zachtjes aan door naar de sloep, en ontsnapten op

deze wijze aan het gevaar, zeer verheugd, dat wij het konden navertellen.

Den 21sten Julij vonden wij 76° 15′ N. B., en de miswijzing van het kompas ruim 26°. Er gingen nu twee van ons volk naar het kruis; doch zij vonden geene beeren; wij volgden hen met geweer uit vrees, dat hun iets mogt ontmoeten, en toen wij bij het tweede kruis kwamen, zagen wij de voetstappen van de twee beeren, en bevonden, dat zij tot op 100 passen van onze voetstappen geweest waren. Den volgenden dag (22 Julij) rigtten wij er nog een kruis op, waarop wij onze namen sneden. Wij bleven nu onder het eiland liggen tot den 4den Augustus, waschten en bleekten ons linnen aan den wal, echter niet zonder gevaar van de beeren, waarvan er een des nachts van den 30sten Julij zoo digt bij ons schip kwam, dat wij hem met eenen steen begooijen konden. Wij schoten hem met een geweer door zijnen poot, dat hij al hinkende wegliep, terwijl wij met ons zevenen er den volgenden dag eenen doodsloegen en vilden, en het aas in zee lieten drijven; den volgenden dag liet zich er wederom een zien, die echter terstond weg liep; den vorigen dag vonden wij de miswijzing 17° (*).

Den 4den Augustus haalden wij uit het ijs naar de andere zijde van het eiland, waar wij bleven liggen en met groote moeite eene sloep met steenen van het

(*) Dit moet waarschijnlijk 27° wezen en zal dus eene drukfout zijn. Ofschoon de afwijking der kompasnaald in het journaal niet bepaald wordt, kan men de graden miswijzing als *noord westering* aannemen.

land haalden (†), en den volgenden dag (5 Aug.) gingen wij met eenen oostewind weder onder zeil naar den *Yshoek* en laveerden langs het land, bij hetwelk wij geen ijs zagen, terwijl wij des anderen daags boven den hoek van *Nassau* kwamen en nu O. en O. ten zuiden langs het land henen hielden. —

Den 7den Augustus hadden wij eenen W. Z. W. wind; nu hielden wij Z. O. en Z. O. ten oosten alweder langs het land henen en zagen nu een weinig ijs. Vervolgens kwamen wij bij den *Troosthoek*, waarnaar wij reeds lang verlangd hadden. Des avonds kregen wij eenen oostewind, met zeer mistig weder, zoodat wij het schip aan eene schots ijs moesten vast maken, welke wel 36 vademen onder het water vast lag en wel 16 vademen boven het water uit stak, zoodat hij 52 vademen groot was; deze wind en het mistige weder hielden ook den volgenden dag aan, zoodat wij den 9den Augustus nog aan de schots vast lagen; toen het zeer sterk sneeuwde en daar de mist aanhield, moesten wij steeds op onze hoede zijn, gelijk wij dan ook aanhoudend schildwacht hielden. Terwijl nu de schipper op het dek heen en weder wandelde, hoorde hij het snuiven van een beest en overboord ziende, zag hij eenen grooten beer vlak aan het sehip; terstond schreeuwde hij: » *een beer! een beer!*" waarop wij terstond allen naar boven kwamen en den beer zagen, welke zijne klaauwen in het boord sloeg, om daar op te klimmen; doch wij maakten een ijsselijk geschreeuw,

---

(†) Om te ballasten.

waardoor hij verschrikte en eene groote streek terug zwom; doch hij keerde weldra achter eene groote schots ijs, daar wij aan vast lagen, klom daar op en kwam terstond op ons aan, om zoo aan boord te klimmen; dan wij hadden boven op het schip de zeilen der sloep geschoren en lagen met de geweren voor op het braadspit, hij werd getroffen zoodat hij weg liep; doch het sneeuwde zoodanig dat wij niet zien konden, waar hij bleef. Wij gisten echter, dat hij op eene of andere hoogte, gelijk er velen op die ijsschots waren, was blijven liggen.

Zaturdag, den 10[den] Augustus, begon het ijs geweldig sterk te drijven, en nu merkten wij eerst, dat het groote stuk ijs, waaraan wij vast lagen aan den grond vast zat, dewijl het overige ijs daar voorbij dreef, zoodat wij in groot gevaar waren en vreesden, in het ijs bekneld te worden, waarom wij ook alle pogingen aanwendden, om van hier te komen; maar naauwelijks waren wij onder zeil, of wij stieten tegen het ijs, dat alles kraakte en vervolgens raakten wij weder tegen eene andere schots, waar wij het schip met het werpanker weder aan vast maakten en tot den avond bleven liggen; maar des avonds na 't schaften, in de eerste wacht, begon deze schots op het onverwachts met een vreesselijk gekraak te scheuren en vaneen te barsten, zoodat dezelve wel in vierhonderd stukken viel. Wij lagen met den steven daar aan vast en vierden ons touw, waardoor wij van hetzelve afraakten. Het ijs was, onder het water, 10 vademen dik, waarmede het op den grond lag, terwijl het nog twee vademen bo-

ven het ijs uit stak; het maakte, zoowel onder als boven water, een verschrikkelijk geluid in het bersten, en verspreidde zich naar alle kanten. Toen wij nu dit gevaar gelukkig ontkomen waren, kwamen wij weder bij eene andere schots, die 6 vademen onder water lag en aan welke wij, aan beide zijden, een touw vast maakten. Op eenen kleinen afstand van ons was eene andere schots in zee, die van boven even als een toren spits toeliep; wij voeren naar denzelven toe en bevonden, dat dezelve wel 20 vademen diep aan den grond lag en wel 12 vademen boven het water uitstak, gelijk wij den volgenden dag (11 Augustus) nog bij eene andere schots kwamen, die 18 vadem onder water aan den grond lag en 12 vadem boven het water uitstak.

Den 12den Augustus liepen wij meer onder het land, ten einde ons van den ijsgang te bevrijden, dewijl, uithoofde de schotsen eenige vademen diep dreven, deze niet digt bij het land konden komen, waar wij 4 en 5 vademen loodden en eene groote afwatering van het gebergte was. Wij maakten het schip nu weder aan eene schots vast en noemden dezen hoek den *Kleinen IJshoek*.

Den volgenden morgen (13 Augustus) kwam er een beer om den oosthoek van het land heen, digt bij het schip; doch een van ons volk schoot hem in den poot, zoodat hij, op drie pooten huppelende, naar de hoogte liep, waar wij hem vervolgden en dood sloegen, vilden en de huid scheep bragten. Nu gingen wij van hier met eene slappe koelte onder zeil

en moesten laveren; echter werd de wind naderhand beter, uit het Z. en. Z. Z. O.

Den (15 Augustus) kwamen wij aan de *Eilanden van Oranje*, en hier geraakten wij, door eene groote schots bezet, in het grootste gevaar, om ons schip te verliezen, doch met groote moeite kwamen wij aan het eiland; dan de wind Z. O. loopende, moesten wij het schip van plaats doen veranderen. Terwijl wij nu hier mede bezig waren, werd er een beer wakker en kwam naar het schip toe, zoodat wij het verwerken van het schip moesten laten staan, om ons tegen den beer te verdedigen. Wij schoten hem door het lijf, zoodat hij weg liep naar de andere zijde van het eiland, vervolgens in het water sprong en op eene schots ijs klom, waarop hij bleef liggen; toen wij echter met onze schuit naar hem toeroeiden en hij ons gewaar werd, sprong hij weder in het water en zwom naar het land; doch wij sneden hem den weg af en hieuwen hem met eenen bijl in den kop; dan, hij dook telkens onder water, als wij naar hem hakten, zoodat wij niet dan met groote moeite hem doodden. Wij stroopten hem de huid af en bragten dien aan boord, terwijl wij verder het schip tot bij eene groote schots ijs verhaalden en daar aan vastmaakten.

Den 16den Augustus roeiden wij met ons tienen naar het vaste land van *Nova-Zembla* en haalden de sloep op het ijs; vervolgens gingen wij op eenen hoogen berg en peilden de ligging van het land

van ons, welke wij bevonden Z. O. en Z. Z. O. en vervolgens wel zoo zuidelijk te zijn, *welke zuidelijke strekking bij ons eenige vrees verwekte* (*); maar toen wij in het Z. O. en O. Z. O. open water zagen, waren wij zeer verheugd, daar wij nu geloofden, de reis gewonnen te hebben, waarom wij dan ook niet wisten, hoe spoedig wij aan boord zouden komen, om dit aan WILLEM BARENDSZ bekend te maken.

Den 18den Augustus maakten wij de noodige toebereidselen, om onder zeil te gaan; doch wij deden vergeefsche moeite, daar de stroom zoo hard liep en het ijs zoodanig op de trossen voorbij het schip dreef, dat wij bijna ons werpanker en twee nieuwe trossen verloren hadden en vreesden, dat wij alles, wat buiten het schip was, zouden kwijt raken, doordien er wel 200 vademen buiten was; doch alles kwam nog gelukkig te regt, en wij weder op de plaats, die wij verlaten hadden.

Den volgenden dag was het goed weder, met eenen Z. W. wind en eene tamelijke koelte. Wij gingen onder zeil en kwamen voorbij den *Hoek der Begeerte*, waarover wij niet weinig verheugd waren. Hierna hielden wij Z. O. aan en zeilden ongeveer 4 mijlen, toen wij alweder in het ijs kwamen en dus moesten terugkeeren. Wij stuurden nu N. W.,

(*) Dit was voorzeker, wijl zij dachten, dat zij hier eene groote bogt voor zich hadden en er nog land ten N. zoude wezen; want hierom verheugden zij zich, toen zij in het Z. O. en O. Z. O. ook open water zagen.

totdat wij weder aan het land kwamen en vonden, dat het land van den *Hoek der Begeerte* tot aan den *Hoofdhoek* (*) Z. ten W. liep, 6 mijlen; van den *Hoofdhoek* tot het *Vlissingerhoofd* Z. ten W. 3 mijlen; van het *Vlissingerhoofd*, tot in zee O. Z. O. en van daar tot den hoek van het eiland Z. W. ten Z. en Z. W. 3 mijlen; van den hoek van het eiland tot den *Hoek der IJshaven* W. Z. W. 5 mijlen; eindelijk van den hoek der *IJshaven*, tot het *Afwater* of de *Stroombaai* en het lage land W. ten Z. en O. ten N. 7 mijlen, en verder liep het land O. en W.

Den 21sten zeilden wij vrij ver in de *IJshaven* en bleven dien nacht daar liggen; doch daar 's morgens de stroom geweldig om de oost liep, haalden wij daar weder uit en zeilden verder tot aan den hoek van het eiland; doch daar het zoo mistig was, kwamen wij bij een stuk ijs, waar wij het schip aan vast maakten, daar het hard uit den Z. W. en Z. Z. W. begon te waaijen. Wij klommen nu op het ijs en konden ons niet genoeg verwonderen daar het ijs van boven vol aarde was, waarop wel 40 eijeren lagen, terwijl het geheel van het vorige verschillende lazuurblaauw, gelijk de heldere lucht was, zoodat er zelfs verschil onder het volk kwam, daar de eene beweerde, dat het ijs, en de andere, dat het bevroren land was; want het was zeer hoog,

---

(*) De *Hoofdhoek*, tusschen den *Hoek der Begeerte* en het *Vlissingerhoofd*, is op de kaart van G. DE VEER niet aangewezen.

wel 18 vademen onder en 10 vademen boven het water. Wij bleven hier liggen, gedurende den storm uit het Z. W. ten W.

Den 23sten Augustus zeilden wij weder van het ijs af zuidoostwaarts in zee, doch keerden spoedig terug naar de *IJshaven*.

Den volgenden dag (24 Augustus) woei het geweldig uit het N. N. W., en het ijs werd zoodanig naar binnen gedreven, dat wij geheel en al door hetzelve ingesloten werden. De roerpen en het roer werden door het ijs aan stukken geschoven, de sloep tusschen het ijs en het schip aan stukken gedrukt, en wij verwachtten niet anders, of het schip zoude mede ineen geperst worden; doch den volgenden dag (25 Augustus) begon het weder wat handzamer te worden. Wij deden nu ons best, om het ijs, waarin wij zoodanig beklemd lagen, weg te werken; dan alle moeite was te vergeefs; doch in de platvoet begon het ijs met den stroom weder weg te drijven, en nu hoopten wij, bezuiden *Nova-Zembla*, dan westwaarts naar *Waaigat* te zeilen, en uithoofde wij hier nergens eene opening vonden, ofschoon wij *Nova-Zembla* reeds waren omgezeild, gaven wij den moed op, om eenen doortogt te vinden, en besloten, om weder naar huis te keeren; doch aan de *Stroombaai* gekomen zijnde, moesten wij, uit hoofde van het ijs, dat hier zeer vast lag, weder terug, terwijl het nog zeer sterk vroor, zoodat wij met de weinige koelte, die wij uit den Noorden hadden, werk hadden om er door te komen.

Den 26sten Augustus begon het meerder op te koe-

len, en nu meenden wij wederom terug naar den *hoek der Begeerte* te zeilen en zoo naar het vaderland te keeren, dewijl wij den weg beoosten *Nova-Zembla*, door het *Waaigat*, niet konden doorkomen; maar toen wij voorbij de *IJshaven* gekomen waren, begon het ijs zoo geweldig te kruijen, dat wij er in bezet raakten, en welke moeite wij ook aanwendden, wij konden er niet uitkomen, maar hadden bijna drie man verloren, die op het ijs gegaan waren, om eene opening te maken, hetgene ook zeker zoude gebeurd zijn, indien het ijs deszelfs gang behouden had; doch doordien wij weder terugdreven en het ijs, waar het volk op stond, mededreef en deze de handen zeer goed tot hunnen wil hadden, zoo grepen zij zich, onder het drijven, de eene aan de boelijn, een andere aan den schoot en de derde aan den grooten bras, die over boord hingen, en slingerden zich zoo weder aan boord, hetwelk ijsselijk te zien was, daar zij op het punt waren, om met het ijs weg te drijven, indien zij niet door Gods hulp en de vlugheid hunner handen gered waren. — Des avonds kwamen wij aan de westzijde van de *IJshaven*, op de plaats, alwaar wij den geheelen zoo kouden winter in de grootste armoede en ellende hebben moeten doorbrengen; de wind was toen O. N. O.

Den 27sten Augustus dreef het ijs rondom het schip, het was zeer goed weder. Wij gingen aan den wal, en toen wij daar eenigen tijd geweest waren, begon het tamelijk uit den Z. O. te waaijen en het ijs voor den boeg geweldig aan te zetten, zoodat het schip wel vier voeten in de hoogte geheven werd,

en het scheen, alsof het met den spiegel in den grond zat en aldaar vergaan zoude, waarom degenen, die nog aan boord waren, de boot uitzetteden, ten einde hun leven te behouden; ook hijschten zij eene vlag *in siouw* ten teeken, dat wij aan boord moesten komen (*). Toen wij nu deze vlag zagen en hoe het schip reeds geborsten was, liepen wij, al wat wij konden, naar boord, waar wij het echter nog beter vonden, dan wij gedacht hadden.

Den 28sten Augustus week het ijs weder een weinig en het schip regtte zich weder; doch eer zulks gebeurde, was Barendsz. met den anderen stuurman voor den boeg gegaan, om te zien, hoe het met het schip gesteld en hoe veel het gerezen was, en terwijl zij hier op handen en voeten bezig waren dit te meten, raakte het schip met zulk een gekraak los, dat zij meenden, reeds weg te zijn, en niet wisten, waar zij zich bergen zouden. —

Den 29sten Augustus, het schip nu weder regt zijnde, maakten wij ijzeren koevoeten en andere werktuigen gereed, om de ijsschotsen, die op elkander geschoven waren, te breken; doch alle moeite was te vergeefs, zoodat wij het aan God moesten overgeven en van hem hulp verwachten; want het ijs dreef niet zoo veel weg, dat het ons eenigzins baten konde, maar begon in tegendeel den volgenden dag (30 Augustus) met eenen sterken wind uit het Z. W., verzeld van digte jagtsneeuw, zoo gewel-

---

(*) *Vlag in Siouw* of in elkander gerold is een noodteeken.

dig op elkander en tegen het schip aan te schuiven, dat hetzelve geheel opgeligt en bekneld werd en alles, wat er om en aan was, begon te kraken en te bersten, als of het aan honderd stukken zoude springen, hetwelk allerakeligst was, om te zien en te hooren, zoodat ons de haren te berge rezen, terwijl in dit gevaar, doordien het ijs, dat aan beide zijden tegen het schip aandrong, onder hetzelve kwam, het schip regtop in de hoogte gedreven werd, of zulks met eenen vijzel of dommekracht geschied was, terwijl wij des anderen daags, zijnde den laatsten Augustus, door het geweldig drijven van het ijs met de voorsteven en er wel weder 4 of 5 voeten opgeschoven werden en het achterschip in eene kloof ijs zat; wij meenden nog, dat dit ten minste het roer bevrijden zoude; doch het ijs dreef zoo geweldig, dat het roer evenwel in stukken brak, en ware het achterschip even in het drijvende ijs geweest, dan zoude het geheele voorschip op het ijs geschoven of wel het geheele schip in den grond geboord zijn. Geen wonder dus, dat wij zeer bevreesd waren en reeds onze barkas en sloep vooraf op het ijs gezet hadden, om ons in tijd van nood te redden; doch ongeveer om vier uren dreef het ijs van zelven weder weg, waarover wij zoo verblijd waren, alsof wij ons leven gered zagen, daar het schip nu weder vlot was.

Wij maakten nu het roer en de pen weder en namen het roer af, uit vreeze, dat het weder door het ijs mogt beschadigd worden.

Zondag, den eersten September, juist toen wij in het gebed waren, begon het ijs weder zoodanig te kruijen, dat het geheele schip wel twee voeten opgeligt werd; echter bleef het nog al digt, dan daar het kruijen en drijven van het ijs aanhield, maakten wij de noodige toebereidselen, om de schuit en boot over het ijs naar het land te slepen; de wind was Z. O. en den volgenden dag (2 September) N. O. met veel jagtsneeuw, terwijl het schip weder zoodanig begon te kraken, dat wij, niettegenstaande het akelige weder, het noodig vonden, om de sloep met dertien tonnen brood en twee vaatjes wijn, aan den wal te brengen, ten einde in nood eenigen voorraad te hebben.

Den 3den September waaide het nog al even hard, schoon het niet zoo sterk sneeuwde. De wind was N N. O., en het schip raakte door het ijs, waarin het besloten lag, weder in beweging, zoodat de scheg agter van den steven los raakte; dan de planken der dubbelhuid, waaraan zij bleef hangen, hielden dezelve nog; de botteloef brak, door het geweldig persen van het ijs, mede aan stukken met een nieuw kabeltouw, dat wij aan het ijs hadden vast gemaakt; doch het schip bleef daarna weder vast liggen en nog al digt, hetgene te verwonderen was, daar het ijs zoo veel geweld had en er zelfs ijsbergen tot op een geweerschot van het schip kwamen, waartusschen wij dan met de grootste angst lagen.

Den volgenden dag werd het een weinig stiller; de zon kwam weder door, maar het was koud, de

wind N. O. en wij moesten blijven liggen; des anderen daags was het zonneschijn en stil weder; doch toen wij des avonds gegeten hadden, kwam het ijs ons weder benaauwen. Wij werden zeer gedrongen; het schip begon sterk op zijde te liggen en leed zeer veel, doch bleef door Gods goedheid nog digt; doch het gevaar, waarin wij verkeerden, deed ons niet zonder grond vreezen, dat wij het schip zouden verliezen. Hierom vonden wij het raadzaam, om onze oude fok met kruid, lood, geweren en andere wapenen aan land te brengen, ten einde eene hut of tent bij onze sloep, die aan de wal gebragt was, op te slaan.

Wij namen ook wat brood en wijn en timmergereedschap mede, ten einde onze boot eenigzins te kunnen vertimmeren, of ze ons in den nood ook van dienst kon wezen.

Den 6den September was het tamelijk goed weder en stil; de zon scheen, en de wind was west, waardoor wij weder eenigzins moed kregen en hoopten, dat het ijs weder weg gaan, en wij verder komen zouden. Den volgenden dag was het weder ook vrij wel; doch wij bemerkten geene opening in het water; zelfs was het schip zoodanig door het ijs bezet, dat men om hetzelve geene puts (emmer) water zoude hebben kunnen scheppen. Nu gingen er vijf van ons volk aan den wal, waarvan er echter twee weder terug kwamen; doch de drie overigen gingen verder landwaarts in en vonden aldaar eene rivier van zoet water en eene menigte van hout, dat aldaar was komen aandrijven. Zij vonden daar ook de voet-

stappen van rendieren en elanden, naar zij uit de gekloofde hoeven, waarvan de eene grooter was dan de andere meenden te kunnen opmerken (*).

Den 28sten September was het eene stijve koelte uit het O. N. O., juist het tegendeel van den wind, die ons van het ijs verlossen konde, zoodat wij, tot ons grievend verdriet, hoe langer hoe meer door het ijs bekneld werden. Den volgenden dag was het ruw weder, met N. O. wind en een weinig sneeuw, en daar de wind het ijs geweldig tegen het schip aanzette, werden wij des te meer benaauwd; daar het schip wel 3 à 4 voeten geboeid zat en de looze scheg aan den achtersteven van tijd tot tijd verder aan stukken brak, terwijl het schip van voren ook al eenigzins begon los te laten; doch dit was echter nog niet zeer gevaarlijk. Des nachts kwamen er twee beeren bij het schip; doch wij bliezen op de trompetten en schoten naar hen, schoon wij hen, uithoofde het donker was, niet raakten; evenwel liepen zij weg. De wind bleef den volgenden dag nog hetzelfde, hoewel het veel stiller was, hetwelk tot den 11den bleef aanhouden, waarom wij met ons achten, wel gewapend, aan den wal gingen, ten einde te zien, of er, gelijk ons de andere drie personen gezegd hadden, wezenlijk hout bij de rivier lag; want, daar wij nu zoo lang omgezworven en door het ijs geworsteld waren, waarin wij nu eindelijk

---

(*) Nadere berigten melden niet, dat zich elanden en rendieren, op deze hooge breedten ophouden.

waren vastgeraakt, zoodat wij geen vooruitzigt hadden, om, gelijk voorheen, daar uit weder los te raken, terwijl de herfst en winter met rasse sehreden begonnen te naderen, zoo zagen wij ons verpligt, om de beste middelen aan te wenden, ten einde in staat te zijn, hier, zoo goed wij konden, te overwinteren en onze uitkomst van God te verwachten. Hiertoe vonden wij het, zoowel om de koude als tegen de wilde dieren, in de eerste plaats noodzakelijk, om hier eene houten hut of huis op te slaan, ten einde wij daar in konden wonen. Wij zochten dan eene geschikte plaats, ofsehoon hierin weinig keuze was, dewijl in het geheele land geen boom of eenig ander gewas te vinden was, waarvan wij ons tot dien bouw zouden hebben kunnen bedienen; dan in den uitersten nood zoekt men alle middelen op, en zoo hadden dan ook eenigen van ons volk, die op kondschap uitgeweest waren, tot geluk aan het strand eene menigte van boomen met wortel en al ontdekt, welke aldaar voorheen uit *Rusland* of *Tartarijë* of van elders waren aangedreven, even zoo als ons de drie mannen gezegd hadden. Wij waren over dezen vond zeer verblijd en merkten die aan, als ons van God gezonden, die wij hoopten, dat ons verder niet verlaten zoude; want dit hout leverde ons niet alleen eenen genoegzamen voorraad tot het opbouwen van het huis, maar ook eenen voldoenden voorraad tot brandhout, waaraan wij den geheelen winter genoeg hadden, en zonder welken wij zeker van koude zouden zijn omgekomen.

Den 12 September was het stil weder, en ons

volk ging naar de andere zijde van het land, om nog meerder hout te zoeken, doch vond slechts weinig, en den volgenden dag (13 September) konden wij, uithoofde van den mist, ons werk niet voortzetten, uithoofde wij, om de witte beeren, niet aan land durfden gaân, daar wij dezelve niet zouden kunnen zien, maar zij ons wel zouden kunnen ruiken en ons dus overvallen, maar des anderen daags was het helder zonneschijn, doch zeer koud. Wij gingen toen aan den wal en stelden het hout op hoopen, opdat het niet onder de sneeuw zoude bedolven worden, terwijl wij het dan nader zouden kunnen brengen op de plaats, waar wij het huis wilden bouwen.

Zondag, den 15 September, stond er een man op de wacht, toen er drie beeren aânkwamen, waarvan de eene achter een stuk ijs bleef liggen; terwijl de beide andere het schip naderden; wij maakten ons gereed, om op hen te schieten. Nu stond er op den wal eene balie met vleesch, om te ververschen, daar er digt bij het schip geen water was, en een der beeren stak zijn kop in deze tobben, om er een stuk vleesch uit te halen; doch dit bekwam hem slecht, daar wij hem juist in den kop troffen, zoodat hij dood bleef liggen, zonder een lid te verroeren. Het was waarlijk bijzonder om te zien, hoe de andere beer zijnen makker hierop stijf bleef aankijken, als of hij zeer verwonderd was, hem berook, en toen hij eindelijk zag, dat hij zich niet bewoog, heen ging; echter vertrouwden wij hem niet, maar namen hellebaarden en geweren met ons, om op hem te passen, of hij ook mogt terug keeren, hetwelk ein-

delijk ook werkelijk gebeurde. Toen wij ons wilden verdedigen, ging hij op zijne achterste pooten staan, en wilde aldus op ons aanvallen; doch, terwijl hij zoo uitgerekt stond, schoot een van de onzen hem in den buik, zoodat hij weder op de vier pooten neder viel en met een groot geschreeuw weg liep. Wij sneden nu den dooden beer den buik open en zetteden hem op de vier pooten, om hem alzoo te doen bevriezen, en hem dan, indien het schip los mogt raken, naar *Holland* mede te nemen. Vervolgens maakten wij eene slede, om het hout naar de plaats te brengen, waar wij voornemens waren, het huis te bouwen. Het vroor nu in zee wel twee vingers dik, zoodat het zeer koud was, met den wind uit het noordoosten.

Den 16den September was het helder weder; wij deden nu onzen eersten togt met de slede en bragten vier balken over de sneeuw, wel eene mijl ver. Tegen den avond werd het mistig; de wind was bijna oost, en het vroor twee vingeren dik ijs. Den volgenden dag (17 September) gingen wij met dertien man naar het hout, en bragten nu met twee sleden, elk met vijf man, het hout over, terwijl er drie bij het hout bleven, om het te behakken. Wij deden twee togten 's daags en bragten, op de bestemde plaats, eene menigte hout te zamen. Wij vervolgden onzen arbeid des anderen daags; de wind was toen west, en het sneeuwde des morgens sterk; doch na den middag begon de zon weder te schijnen en was het stil weder.

Den 19den September hadden wij hetzelfde stille

weder, en haalden weder twee malen, twee sleden hout, wel 600 schreden ver; zoo ook den volgenden dag, schoon het toen zeer mistig was, hetwelk den daarop volgenden dag aanhield; echter klaarde het toen op den middag op. Er dreef toen minder ijs dan voorheen; maar het was zoo koud, dat wij de kombuis naar beneden moesten brengen, doordien boven alles bevroor; doch ook den volgenden dag was het goed weder en een westewind, die den 23 September O. en O. N. O. werd en van mist verzeld was. Wij haalden dezen dag weder twee vrachten hout, doch hadden het ongeluk, onzen timmerman, van *Purmerend* geboortig, te verliezen. Des anderendaags begroeven wij hem aan het singelstrand, daar wij, door de sterke vorst, niet in de aarde konden komen, om hem een graf te maken. Verder haalden wij dien dag weder twee vrachten hout.

Den 24sten September was het donker weder, de wind W., W. Z. W en Z. W., en nu begon er eene opening te komen en het ijs te drijven, doch het duurde niet lang; want op een kanonschot afstands bleef het weder op drie vademen aan den grond liggen; ook dreef het ijs niet op dezelfde plaats, daar wij lagen; want wij waren midden in het ijs. Hadden wij anders bij de opening gelegen, dan zouden wij zeker, hoe laat het ook in het jaar was, onder zeil gegaan zijn; nu echter zetteden wij de balken van het huis op en timmerden, zoo veel wij konden, hetwelk wij, indien het ijs los geraakt was, wel zouden hebben laten staan, om de scheg of ach-

tersteven van het schip te herstellen, ten einde in staat te zijn, om weder weg te zeilen, indien het slechts eenigzins mogelijk was, dewijl wij niet dan met de grootste bekommernis er aan konden denken, om hier eenen winter door te brengen, dien wij duidelijk konden verwachten, allerstrengst te zullen zijn; doch daar wij geene de minste hoop op uitkomst konden vinden, moesten wij wel van den nood eene deugd maken en met lijdzaamheid ons lot afwachten.

Den 26sten September was de wind west en de zee open; doch het schip bleef vast liggen, zoodat dit gezigt voor ons meer verdrietig dan vervrolijkend was; doch wij moesten ons getroosten en begonnen daarom nu langzamerhand het huis digt te maken, zijnde het eene gedeelte van ons volk aan het huis, en het andere met brandhout te halen bezig. Wij waren nu nog zestien personen in het geheel sterk, na het overlijden van den timmerman, waarvan er van tijd tot tijd nog een ziek was.

Den volgenden dag (27 Sept.) was de wind N. O. en vroor het zoo sterk, dat wanneer, gelijk wel meer onder het timmeren geschiedt, men een spijker in den mond nam, het vel er aan bleef zitten en de mond begon te bloeden.

Bij het naar boord gaan zagen wij eenen ouden en jongen beer, en daar wij nu allen bij elkander waren, (want alleen durfden wij ons niet wagen), trokken wij op hen aan; doch zij vlugtten weg. Het ijs kwam nu weder verschrikkelijk opzetten, en schoon het helder weder was, was het zoo koud, dat wij

bijna niet in staat waren, te werken, ware het niet, dat de uiterste nood er ons toe gedrongen hadde.

Den 28sten September hadden wij schoon weder, met eenen westewind, doch stil, en schoon de zee weder open was, ons schip bleef vast in het ijs liggen. Wij gingen dus voort met de timmering van het huis. Er kwam nu een beer aan het schip, die echter op ons gezigt weder vertrok, doch den volgenden dag door eenen ouden beer, met twee jongen gevolgd werd. Wij waren juist bezig, met het goed uit het schip naar het huis te slepen, en deden ons best, om vóór de beeren over te zijn; maar zij kwamen hard op ons aanloopen, en daar wij ook niet gaarn teruggaan wilden, begonnen wij hard te schreeuwen, in de verwachting, dat zij hiervoor zouden wijken; doch zij hielden hunnen weg en kwamen voor ons heen; dan toen voegden degenen, die aan het huis werkten, hun geschreeuw bij het onze, hetwelk zulk een geweld maakte, dat de beeren het op een loopen zetteden, en wij dus van hen bevrijd werden. Des anderendaags, zijnde de laatste September, was de wind O. en O. Z. O. Het had den geheelen nacht doorgesneeuwd en sneeuwde nog zoodanig, dat ons volk niet in staat was, om er door te komen, om hout te halen. Wij maakten nu bij het huis een groot vuur, om, indien het mogelijk ware, den grond te ontdooijen en de aarde digt rondom het huis op te werpen, ten einde het zoo veel te digter te doen zijn; maar al onze moeite was te vergeefs, want de aarde was zoo hard en diep bevroren, dat wij dezelve niet ontdooijen konden en daar wij niet

veel hout missen konden, besloten wij, dit te staken.

Den eersten October hadden wij eenen storm uit het N. O., en na den middag uit het N., zoodat men bijna niet tegen den wind in koude komen of adem halen, terwijl de sneeuwjagt zoo sterk was, dat men naauwelijks twee of drie scheepslengten van zich af kon zien; des anderen daags echter was het des morgens weder helder. Des namiddags was het wel weder duister, met sneeuw, doch stil, zijnde de wind eerst N. en daarna Z. Wij kregen nu het huis voltooid en stelden op hetzelve eenen meiboom van hard gevrorene sneeuw. Den volgenden dag was het schoon weder en stil; de wind woei des middags uit den W., maar met zulk eene koude, dat, indien dezelve had aangehouden, wij met het werken hadden moeten uitscheiden, gelijk wij des anderen daags om de sneeuw doen moesten; de wind was toen W. en na den middag N. Wij bragten nu ons tui-anker op het ijs, ten einde het schip des te beter vast te maken; terwijl wij door het wegdrijven van het ijs slechts eenen boogschoot van het open water af-lagen.

Den 5den October waaide het stijf uit het N. W.; de zee was geheel open, zoo ver wij zien konden; maar ons schip bleef even stijf bevroren liggen; het was wel twee of drie voeten geboeid op het ijs en wij konden niet anders bemerken, of wij lagen tot aan den grond bevroren; het was hier 3½ vadem diep. Wij braken nu het vooronder van het schip op, met welke deelen wij het huis dekten, terwijl wij om de afwatering het in het midden wat

hooger namen. Wij kregen het dien dag grootendeels digt; de koude was nog even hard en des anderendaags, nadat de wind, eerst uit het W. en Z. W. gewaaid hebbende, W. N. W. werd, met eene geweldige sneeuwjagt, zoo koud, dat men geen hoofd buiten kon steken.

Den 7den October was het nog wel zeer koud, doch vrij goed weder; wij breeuwden nu het huis digt en braken ook het achteronder uit, om het huis verder digt te maken; de wind liep dien dag het kompas rond, werd des nachts zeer hevig en was den volgenden dag van zulk eenen geweldigen sneeuwjagt vergezeld, dan men zou gestikt zijn, indien men in de lucht was gekomen, terwijl niemand in staat zoude geweest zijn, eene scheepslengte voort te gaan, al had er het leven mede gemoeid geweest. Dit weder hield ook den 9den aan, en daar de wind van het land kwam, waren wij verpligt, al dien tijd in het schip te blijven; doch den 10den begon het wat stiller te worden; de wind was toen Z. W. en W. Z. W., en het water wel twee voeten hooger opgeloopen dan anders, hetwelk wij aan den sterken noordewind toeschreven. Wij wilden nu weder beproeven, om uit het schip te gaan; doch een van ons volk, uit het schip komende, kwam hem op het onverwachtst een beer te gemoet, welke hem, eer hij het wist, bijna op het lijf was; hij liep, zoo spoedig hij kon, naar het schip terug en de beer hem achter na; doch toen deze op de plaats kwam, waar wij eenen dooden beer op de vier pooten hadden opgezet, om te bevriezen, welke

nu onder de sneeuw bedolven was, doch met den eenen poot daar nog uitstak, bleef hij daar bij staan, hetwelk onzen maat gelegenheid gaf, om te ontkomen. Hij kwam aan boord, schreeuwende: » *een beer! een beer!*" waarop wij allen naar boven ijlden, om op den beer te schieten; doch toen wij boven kwamen, konden wij geen van allen zien, daar onze oogen door den geweldigen en onlijdelijken rook, waarin wij gedurende het zoo onstuimige weder hadden moeten blijven zitten, om niet door de koude om te komen, veel geleden hadden; echter vertoefde de beer niet lang, maar ging weg, en daar het nu tegen den avond goed weder werd, gingen wij nog eens aan den wal en bragten bijna al ons brood in het huis, gelijk wij den volgenden dag, toen het met eenen zuidewind, stil en zoel weder was, den wijn en de andere victualie deden. Terwijl wij aan het uithijschen van den wijn waren, kwam er weder een beer, die achter eene schots ijs lag, en dien wij voor ijs aangezien hadden, op het schip af; doch op ons schieten ging hij op de vlugt.

Den 12den October, de wind N. en soms wel zoo W. zijnde, gingen wij met de helft van het volk naar het huis en bragten er den eersten nacht door; dan, daar er nog geene kooijen gemaakt waren en wij niet te veel dek hadden, moesten wij veel koude uitstaan; te meer, daar wij geen vuur aan konden houden, omdat de schoorsteen nog niet klaar was, zoodat het er bitter rookte. Den volgenden dag (13 October) was de wind N. en N. W., met eene stijve koelte. Wij gingen nu met ons drieën naar het schip

en laadden eene slede met bier; doch toen wij hiermede klaar waren, stak er opeens zulk een stormwind en felle koude op, dat wij weder naar het schip moesten gaan, wijl wij het buiten niet konden uithouden en zelfs het bier moesten laten staan. Ook in het schip leden wij door gebrek aan deksel veel koude.

Den 14^{den} October kwamen wij weder uit het schip en vonden het vat met jopenbier, dat wij hadden moeten laten staan, aan den bodem aan stuk gevroren; maar door de groote koude vroor het bier hetwelk er uitliep, zoo vast aan den bodem toe, alsof het er aangeplakt was; wij sleepten dus het vat naar het huis, zetteden de ton op zijn einde en dronken dit vat eerst ledig; doch wij moesten het bier eerst smelten, dewijl er slechts weinig van het bier onbevroren was, en in dit weinige was de kracht van het geheele bier, zoodat het veel sterker was om te drinken, terwijl hetgene, dat bevroren was, smaakte als water, waarom wij het onder elkander mengden; doch dit was zonder kracht en smaak. Des anderen daags was de wind N. en ook O. en O. Z. O. met stilte. Wij maakten nu de plaats gereed voor het voorportaal en ruimden de sneeuw weg; den volgenden dag braken wij de kajuit weg, om de planken voor het portaal te gebruiken, dat wij toen opzetteden. De wind was Z. O. en Z., met stil weder; des nachts was er een beer in het schip geweest; doch toen hij met den dag volk gewaar werd, was hij weder weggegaan. Het portaal werd daags daar aan verder voltooid en den 18^{den} Oct. haalden wij het brood en den wijn uit de sloep, en schoon het zoo sterk gevroren had,

en de wijn wel zes weken in de sloep gelegen had, was dezelve bijna nog niets bevroren; de wind was nu O. en Z. O., met stijve koelte, en de zee zoo sterk bevroren, dat men geen open meer zien konde. Wij zagen nu weder eenen beer, hoewel zonder gevolg; maar den volgenden dag, toen er slechts twee man en een jongen scheep waren, kwam er een beer, die met geweld in het schip wilde dringen en, niettegenstaande het volk met brandhout smeet, op eene woedende wijze op hen aandrong, zoodat zij verpligt waren, een goed heenkomen te zoeken; de beide mannen sprongen in het ruim, en de jongen klom in het fokkewand, en in dien tijd kwamen er eenige anderen van ons volk naar boord, waarop de beer toen aanliep, doch met schieten door hen verdreven werd. —

Den 20sten October was het stil, met zonneschijn; wij zagen toen weder eenige opening van water in zee en kwamen nu bij het schip, om het overige bier te halen, doch bevonden, dat verscheidene vaten gesprongen, en zelfs de ijzeren banden om de vaten met jopenbier waren door de vorst aan stukken gesprongen (*). Den volgenden dag (21 Oct.) was het schoon

(*) Dat dit eigenlijk door de merkwaardige eigenschap, dat het water zich bij de bevriezing uitzet, zoodat zelfs een stuk geschut, met water gevuld, door de bevriezing van het water vaneen zet, moet verklaard worden, behoeven wij zeker hier slechts aan te stippen. Men zie hierover, onder anderen, J. Buys, *Natuurkundig schoolboek*, tweede stukje, *verbeterde uitgave*. bladz. 177 en verv.

weder; wij haalden nu al onze victualie in het huis; maar des anderen daags hadden wij eene stijve koelte uit het N. O., met sterke sneeuwjagt en ondragelijke koude; doch den volgenden dag was het weder stil, en nu gingen wij zien, of het overige volk ook in huis wilde komen; doch daar een van hen zeer ziek en zwak was, durfden zij het, uit vreeze dat het weder te sterk mogt waaijen, met dezen niet wagen; maar den volgenden dag bragten zij hem op eene slede en kwamen nu met hun achten nog bij ons. Met zeer veel moeite sleepten wij onze boot naar het huis en keerden den bodem om, ten einde hem te bewaren, om, indien het God behaagde, dat wij hier den winter mogten doorbrengen, ons van dezelve tot onzen terugtogt te kunnen bedienen; en daar wij nu zagen, dat het schip al even vast bleef zitten en er geene hoop op open water over bleef, bragten wij het tui-anker weder scheep, opdat het niet onder de sneeuw zoude bedolven worden en ons naderhand van dienst zoude kunnen zijn; want wij behielden altijd nog de hoop, dat wij met den zomer nog weder naar het Vaderland zouden kunnen komen; daar ondertusschen nu de zon, het dierbaarste pand, dat wij hadden, ons meer begon te begeven, haalden wij nog alles wat wij konden, van levensmiddelen, als andere behoeften uit het schip, gelijk wij ook den volgenden dag (22 Oct.) alles haalden, wat wij tot uitrusting van de boot en de sloep in der tijd zouden behoeven; dan, toen wij nu de laatste slede geladen hadden, en gereed stonden, om die naar huis te trekken, zag de schipper om en ont-

dekte drie beeren, die op ons aankwamen; hij gaf eenen harden schreeuw, en terstond lieten wij de touwen los en zochten naar middelen, om ons te verdedigen. Gelukkig lagen er twee hellebaarden op de slede, welke de schipper en ik grepen, en waarmede wij ons, zoo goed wij konden, te weer stelden; doch het andere volk liep, zoo hard het kon, weder naar het schip; één van hen viel in eene scheur tusschen het ijs, waarover wij niet weinig verschrikten, daar wij verwachtten, dat de beeren op hem zouden aanloopen en hem verslinden; doch gelukkig liepen zij naar het schip en het volk, dat op hetzelve was, hetwelk ons en den gevallenen man gelegenheid gaf, om voor het schip om te loopen en ons op het schip te redden; doch daar nu de beeren bemerkten, dat zij ons verloren hadden, kwamen zij met des te meer woede op het schip af; ondertusschen hadden wij geen ander geweer, om ons te verdedigen dan de genoemde beide hellebaarden, en wijl wij ons hierop niet genoegzaam konden verlaten, hielden wij de beeren gaande door het werpen van brandhout en andere zaken, waar zij telkens, even als een hond naar eenen steen, naar toeliepen. Wij lieten wel een' van de onzen naar de kombuis gaan, om te zien, of hij vuur konde krijgen, en een ander tusschendeks, om pieken te halen, doch wij konden geen vuur krijgen en dus ook niet schieten (*); de beeren kwamen intusschen al

(*) Tot beter verstand van dit gezegde herinnere men zich, dat men in dien tijd lonten gebruikte, om het geweer af te schieten.

nader; doch toen wij het geluk hadden, er eenen met eene piek juist op den snuit te treffen, droop hij af en werd door de beide anderen, die niet zoo groot waren, gevolgd, terwijl wij God dankten, zoo gelukkig gered te zijn, en onze slede weltevreden naar huis bragten, alwaar wij ons wedervaren verhaalden.

Den 26sten October was de wind N. en N. N. W., met vrij goed weder; wij zagen toen, bij het land, veel open water, doch over het schip tevens, dat er nog veel ijs in zee dreef; maar den volgenden dag was de wind N. O., met zulk eene sterke jagtsneeuw, dat men in de opene lucht niet kon werken. Ons volk schoot dien dag eenen witten vos, welke gevild en gebraden werd, en even als konijnen smaakte. Wij maakten nu ook onze klok weder aan den gang en eene lamp, om des nachts te branden, waartoe wij het vet van de beeren smolten en gebruikten.

De N. O. wind hield ook den volgenden dag aan; doch het weder werd zoo ruw, en de jagtsneeuw zoo sterk, dat het volk, dat uitgegaan was, om hout te halen, weder moest terug keeren; toen nu, tegen den avond, het weder eenigzins bedaarde, gingen er drie van onze manschap naar den beer, dien wij voorheen opgezet hadden, om te bevriezen, met voornemen om hem de tanden uit te breken; doch hij lag geheel en al onder de sneeuw bedolven, en het weder verhief zich weder dermate, dat zij zich haasten moesten, om naar huis te komen, alwaar zij niet dan met moeite aankwamen, dewijl zij door de sneeuw niet uit hunne oogen zien konden en hierdoor bijna verdwaald geraakt en verpligt

waren geweest, bij deze felle koude des nachts in de opene lucht door te brengen, hetwelk doodelijk voor hen zou geweest zijn.

Den 29sten October was de wind N. O.; wij haalden toen kiezelzand, met de sleden van het strand, en strooiden dat over het zeil, hetwelk over het huis lag, opdat het zoo veel te digter en warmer zijn zoude, daar wij de deelen door het ongunstige weder niet hadden kunnen breeuwen; de zon bleef nu hoe langer hoe lager en den laatsten October hadden wij weder zulk een ruw weder met sneeuwjagt, dat niemand het hoofd durfde buiten steken.

Op den eersten November was de zon nog zoo hoog boven den Horizont, dat wij haar even zouden gezien hebben, indien zij was doorgekomen; doch het was donker weder, met sterke sneeuwjagt, terwijl wij, om de koude, niet buiten's huis konden komen; ondertusschen kwam nu tegen donker de maan op. Des anderen daags was de wind west, wel zoo Z.; doch des avonds weder N. en stil; de zon ging nu in het Z. Z. O. op en in het Z. Z. W. onder, en kwam niet met de geheele schijf boven den Horizont, maar ging langs denzelven heen. Een van ons wierp nu eenen vos met eenen bijl dood, welken wij vilden, braadden en opaten. Wij hadden voorheen zoo geens vossen gezien, maar wel nu met het weggaan van de zon, met welke ook de beeren ons schenen te verlaten.

Den 3^{den} November was de wind N. W. met stilte; de zon ging Z. ten O. wel zoo zuid op, en Z. ten W. wel zoo Z. onder, kunnende wij slechts iets van

den bovenrand zien, terwijl het land, waar wij ons bevonden, wel zoo hoog was als de mars van ons schip, toen wij de zon peilden. Den volgenden dag zagen wij de zon niet meer; het was toen zeer stil. Onze chirurgijn maakte nu eene pijp of wijnvat tot een warm bad, waarvan wij van tijd tot tijd gebruik maakten, en dat zeer veel tot onze gezondheid toebragt (*). Wij vingen nu eenen witten vos (†), welke zich nu soms lieten zien; want daar de beeren met de zon vertrekken en niet weder vóór de zon te voorschijn komen, komen de vossen; als de beeren weg zijn. De maan verving nu bij ons de zon, zoo bij dag als bij nacht, en ons schip bleef even vast liggen, ofschoon wij den volgenden dag veel open water in zee zagen. De wind was N., iets W., en des anderen daags N. W., met stilte. Wij haalden toen eene slede met hout, schoon het zeer duister was. Wij konden zelfs bij duister weder den dag niet van den nacht onderscheiden, zoodat, op den 7den November, onze klok stilgestaan hebbende, wij niet vermoedden, dat het dag was en ons volk den geheelen dag in de kooi bleef, en eindelijk met elkander twistte, of het licht, dat zij zagen, van de maan, dan wel van den dag was (§), daar, bij

(*) Deze zorg voor de gezondheid verdient vooral voor dien tijd opmerking.

(†) In het noorden zijn de vossen, hazen, enz. des winters wit; doch zij nemen des zomers eene ligt bruine kleur aan.

(§) Het is natuurlijk, dat dit daglicht niet anders was dan

nader onderzoek, wel duidelijk bleek, dat de dag reeds vrij wat gevorderd was. Daags daaraan was de wind Z. en Z. W., en nu haalde ons volk weder eene slede met brandhout, ving weder eenen witten vos en zag veel open water in zee. Wij verdeelden het brood, en bepaalden voor elk vier ponden en tien looden in de acht dagen, zoodat wij dan acht dagen aan een vat beschuit genoeg hadden, hetwelk wij voorheen in vijf of zes dagen opaten. Vleesch en visch hadden wij nog genoeg; maar de drank was zeer gering; want ons heerlijk bier had door de vorst meestal deszelfs kracht en smaak verloren en was ook voor een groot gedeelte verloren gegaan, zoodat wij ons ook hieromtrent op rantsoen stellen moesten. Den volgenden dag was het zeer duister, en de wind N. O., wel zoo N., doch liep den 10[den] in het N. W. Het was stil weder; ons volk ging eens in het schip, om te zien, hoe het daar uitzag. Zij vonden, dat er veel water in het schip was gekomen, zoodat de ballast onder water lag, en daar hetzelve terstond was bevroren, konden zij het niet uitpompen. Den anderen dag was het stil weder, en de wind N. W.; wij maakten toen een net van kabelgaren, aan eenen hoepel geregen, om vossen te vangen, hetwelk wij in huis konden toehalen, en vingen er terstond eenen vos onder. De wind liep den volgenden dag in het

---

de schemeringen, welke hier nog eenen geruimen tijd, nadat de zon niet meer boven de Horizont komt, voortduren.

O., met eene betrokkene lucht. Wij begonnen nu ook wijn uit te deelen, elk twee kroesjes (*) daags, en verder moesten wij water drinken, dat wij uit de sneeuw smolten.

Van den 13den tot den 18den November was het weder nu eens zeer onstuimig, dan weder vrij wel, de wind steeds oostelijk. Op den laatsten dag, die vrij onstuimig was, sneed de schipper een stuk grof laken op, waarvan elk zoo veel kreeg, als hij noodig had, om des te beter de koude te kunnen weerstaan, gelijk ook den volgenden mede zeer onstuimigen dag, de kist met linnen werd geopend en aan het volk voor hembden uitgedeeld, doordien het weder van dien aard was, dat men alles, wat men kon, tot behoud des ligehaams moest aanwenden; want het was zoo koud, dat, toen wij op den 20sten bij mooi weder en eenen stillen oostewind, onze hembden waschten, dezelve uit het warme water aanstonds zoo stijf bevroren, dat, als wij ze bij het vuur hielden, wel de kant, die naar het vuur gekeerd was, ontdooide, maar niet de andere, welke eer gescheurd zoude zijn dan van elkanderen te gaan; wij waren dus verpligt, de uitgewrongen hembden weder in het warme water te doen, om dezelve te ontdooijen.

Den 21sten November was het zeer goed weder en N. O. wind; elk kreeg nu zijne beurt, om buiten de deur hout te kloven, dewijl de kok met de pot

---

(*) Een kroesje houdt ongeveer twee wijnglazen.

twee maal daags en met het smelten van sneeuw genoeg te doen had. De schipper en stuurman waren echter hiervan uitgezonderd. Wij hadden nu nog zeventien zoetemelksche kazen, waarvan er den 22sten Nov. éene onderling werd gebruikt, terwijl van de andere zestien er elk eene voor zijn aandeel ontving, om er zoo lang mede toe te komen, als hij konde; de wind was nu Z. O., met schoon weder, dat ook des anderen daags aanhield, en alzoo de vossen nu dagelijks vermenigvuldigden, zetteden wij vallen van planken met steenen er op, en staken rondom einden van sparren, om hun het doorgraven te beletten. Wij vingen den volgenden dag (23 Nov.) hier mede reeds vier, en den dag daar aan twee vossen; doch op den eersten dag waren sommigen van ons niet wel, waarom wij met ons vieren een bad en, naar het voorschrift van den chirurgijn, daarna eene purgatie gebruikten, hetwelk van de beste uitwerking was.

Den 26sten November was het weder zeer onstuimig; wij hadden eenen storm uit den Z. W., met geweldige sneeuwjagt, zoodat wij geheel in het huis besloten lagen, en er niet uit konden komen, maar alles binnenshuis moesten verrigten; echter was het weder den volgenden dag (27 Nov.) beter en de wind nog Z. W. Wij maakten toen nog meerdere vossenvallen, daar wij van deze gelegenheid moesten gebruik maken; want het was, alsof ons God dezelve toezond, omdat wij niet te veel voorraad hadden; des anderen daags moesten wij, door weder en sneeuw, weder binnenshuis blijven, daar alle deuren

door de sneeuw toegestopt waren, zoodat wij, toen het den volgenden dag weder goed weder was, ons zelven daar moesten uitgraven, door de sneeuw weg te werken, en toen wij buiten kwamen, waren al onze vossenvallen onder de sneeuw bedolven. Wij maakten die ook weder schoon en vingen dien dag nog weder eenen vos. Deze dieren dienden ons niet alleen tot spijze; maar hunne vellen gebruikten wij tot mutsen, die onze hoofden uitmuntend tegen de koude beschermden.

Den laatsten November was het goed weder; de wind west. Omtrent den middag, naar onze gissing, gingen wij met ons zessen wel gewapend naar het schip, alwaar wij tusschendeks eenen levendigen vos vingen; doch op den volgenden dag was het weder zoo onstuimig uit den Z. W. met sneeuwjagt, dat wij weder in het huis besloten werden, terwijl het hierdoor zoo verschrikkelijk rookte, dat wij bijna geen vuur konden aanhouden, maar omtrent den geheelen dag in de kooi bleven; doch de kok was echter verpligt, vuur aan te houden, om te kooken; dit duurde ook de beide volgende dagen voort, en daar de koude zelfs in de kooijen ons hinderde, maakten wij eenige steenen heet, die wij in de kooijen leiden, om onze voeten te verwarmen. Wij hoorden in onze kooijen het ijs in de zee tot op eene halve mijl van ons kraken en een vreesselijk geweld maken, waaruit wij opmaakten, dat de groote ijsbergen, die wij in den zomer gezien hadden, op elkander stietten en schoven. Daar wij echter, uithoofde dat wij in de kooijen moesten blijven, deze

dagen niet zoo sterk stookten, als wel voorheen, vroor het zoo geweldig binnenshuis dat aan den zolder, ja zelfs aan de kooijen, twee vingers dik ijs gevonden werd; zelfs onze klok was bevroren en wilde niet gaan, ofschoon wij er meerder gewigt aanhingen, waarom wij den zandlooper moesten stellen en hierbij wacht houden, om gestadig om te keeren, om alzoo den juisten tijd te weten.

Den 4den December, schoon en helder weder zijnde, begonnen wij, bij beurten, de sneeuw van de deur te werken, die reeds door dezelve bedolven was, en daar wij wel zagen, dat dit werk gedurig zoude moeten worden herhaald, stelden wij vast, dit bij beurten te zullen doen en dat niemand hier van uitgezonderd zoude zijn dan de schipper en stuurman. Den volgenden dag weder schoon weder hebbende, maakten wij de vossenvallen schoon; de wind was oost, gelijk ook des anderen daags; doch toen was het zoo fel koud, dat hoe veel vuur wij ook maakten, wij ons niet konden verwarmen, zoodat wij niet weinig bekommerd werden, om, indien het zoo voortging, door de koude om te komen, zelfs de *Xeresche seck* (*), die men weet, dat zoo heet is, bevroor geheel en al, zoodat men die bij het deelen (hetwelk ons den anderen dag met een maatje van een half pint gebeurde) moest smelten,

---

(*) *Sareetsche secke* staat in het oorspronkelijke, waarschijnlijk de *Cherij-wijn* van *Xeres*, bij *Cadix*. *Seck* komt van *Secco* (droog), gelijk ook de Madera in *drij* (drooge), en *malvoisie* wordt onderscheiden.

en buiten dit hadden wij niets dan water, dat wij uit de sneeuw smolten.

Den 7den December hadden wij eenen vliegenden storm uit den N. O., hetwelk de koude nog vermeerderde, zoodat wij niet wisten, hoe wij ons tegen dezelve zouden kunnen beschermen; doch een van ons stelde voor, om de steenkolen, welke wij mede uit het schip gebragt hadden, nu in den uitersten nood te gebruiken, wijl dit een heete brand was en lang duurde. Dit werd goedgekeurd, en des avonds legden wij een groot vuur van steenkolen aan, hetwelk ons bijzonder verkwikte; doch, hierdoor te zeer verlekkerd, wilden wij deze warmte zoo lang mogelijk behouden, en besloten dus, zonder op de gevolgen te denken, om al de deuren en den schoorsteen digt toe te stoppen, ten einde de aangename warmte binnen te houden, en op deze wijze naar kooi te gaan. Daar nu de warmte ons bijzonder had verkwikt, zoo bleven wij langer dan gewoonlijk liggen praten; dan weldra gevoelden wij, de eene min en de ander meer, eene duizeling, welke zich bijzonder bij eenen, die ziek was, openbaarde; terwijl wij meer en meer benaauwd werden, waarop weldra eenige der sterksten opstonden, en eerst den schoorsteen en toen de deur open maakten, dat ons een nieuw leven gaf; echter viel degene, die de deur open deed, in flaauwte en steunde bitter, hetwelk ik, als digt bij de deur liggende, niet zoo dra bemerkte, of ik stond op, en bragt hem met azijn weder bij. Alzoo werd nu de koude, die wij als onzen grootsten vijand hadden aangezien, de oorzaak van ons behoud,

daar wij anders allen zouden gestikt zijn. Nadat de deuren nu weder open waren, liet de schipper ter versterking, aan elk een rantsoen wijn uitdeelen. Ondertusschen wilden wij den volgenden dag, schoon het toen opnieuws fel koud en slecht weder was, geen kolen aanleggen, om niet weder van het eene kwaad in het andere te vallen.

Den 9den December was het schoon en helder weder en de lucht vol sterren; wij maakten nu de deur geheel open en de vossenvallen in orde, waarin wij des anderen daags twee vossen vingen, die ons zeer goed te pas kwamen, daar de kost sober begon te worden en de vellen eene bijzondere weldaad in de koude waren, die, ofschoon het weder helder bleef, den dag daarop zoo vermeerderde, dat niemand zich daarvan een denkbeeld kan maken. Zelfs bevroor het leder van onze schoenen zoo hard als hoorn, terwijl zij van binnen wit werden, waarom wij niet in staat waren, meer schoenen te dragen, maar klompen moesten maken, die wij van boven met schaapsvel bekleedden, en waar wij, met drie of vier paar sokken over elkander, in gingen, om de voeten warm te houden.

Den 12den December hadden wij weder zeer schoon weder; doch het was zoo koud, dat de zolder, de wanden en kooijen wel een vinger dik met ijs bezet en de kleederen, die wij aan hadden, wit uitgeslagen en met rijp bezet waren. Sommigen van ons stelden wel weder voor, om steenkolen aan te leggen; doch het gevaar, waarin wij ons onlangs bevonden hadden, hield ons hier van terug. Den volgenden dag

(13 December) vingen wij weder eenen vos, schoon het ons zeer moeijelijk viel, om de vallen in goede orde te houden; vooral daar, zoodra wij wat te lang buiten bleven, ons bulten in het aangezigt en aan de ooren vroren. Ondertusschen, wijl het den volgenden dag (14 December) ook mooi weder met eenen N. O. wind was, bekroop ons de lust, om eens hoogte te nemen, hetwelk wij deden aan de ster, genoemd de *Regter schouder van den Reus,* toen dezelve zich in het Z. Z. W. bevond, waardoor wij de hoogte vonden te zijn 76°. Den volgenden dag (15 December) hadden wij hetzelfde weder, met eenen oostenwind. Wij zagen nu de maan in het O. Z. O. opkomen; zij was 26 dagen oud en in het teeken van den *Schorpioen*; wij vingen nu twee vossen.

Het goede weder, nu meestal met N. O. en O. wind, behielden wij tot den 20sten December; doch den 16den was reeds al het hout, dat wij in huis hadden, verbrand, zoodat wij nu den hoop, die buiten lag, met de grootste moeite van onder de sneeuw moesten werken en in huis brengen, hetwelk wij, om beurten, twee aan twee deden, terwijl wij ons zeer moesten haasten, daar wij, schoon wij vossen vellen om het hoofd en dubbelde kleêren aan hadden, het niet konden uithouden, zoodat wij zeker geloofden, dat, indien er een groot vat met water buiten stond, het in éénen nacht tot op den bodem zoude bevriezen.

Den 17den December gingen wij met ons zevenen eens naar het schip, ten einde te zien, hoe het aldaar

gesteld was; daar gekomen zijnde, meenden wij onder het verdek eenen vos te hooren, en stopten daarom alle gaten toe, doch wij hadden ons vergist; maar toen wij in het ruim kwamen en vuur geslagen hadden, om zoo wel het schip beter te bezien als naar het water te vernemen, vonden wij aldaar eenen vos, dien wij vingen, en te huis gekomen zijnde, opaten. Wij vonden nu ook, dat het water in de achttien dagen, dat wij hier niet geweest waren, ongeveer een duim gewassen was, schoon alles nog ijs was en zelfs de leggers, die wij uit het vaderland mede gebragt hadden, tot op den grond bevroren waren.

Den 19[den] wenschten wij elkander geluk, dat de zon nu reeds bijna over de helft was van den weg, welken zij buiten ons gezigt moest afleggen; want wij gevoelden maar al te zeer het gemis van dat hemelligchaam, hetwelk overal leven en vrolijkheid verspreidt. Den volgenden dag (20 December) vingen wij opnieuws eenen vos, het weder was des voormiddags zeer goed; maar tegen den avond kregen wij ruw weder en eenen geweldigen storm uit het Z. W., terwijl er zoo veel sneeuw viel, dat het geheele huis rondom bedolven lag; des anderen daags helderde het weder echter op en dus groeven wij opnieuws een pad en maakten de vossenvallen gereed; want een vos was ons thans zeer welkom en smaakte als wildbraad.

Den 22[sten] December hadden wij slecht weder, met sterke sneeuwjagt, zoodat de deuren op nieuw bezet werden en wij er op alweder door graven

moesten, hetwelk bijna dagelijks ons lot was; want ook den volgenden dag hadden wij hetzelfde weder, schoon wij ons nu troostten, dat de zon den steenbokskeerkring was gepasseerd, en dus weder begon te naderen. Des anderen daags, zijnde Kersavond, hadden wij goed weder, wij groeven ons uit de sneeuw, en daar wij het ijs duidelijk hadden hooren kraken, zagen wij naar het water en konden, schoon het nog geen dag was, duidelijk zien, dat er veel open water was. Tegen den avond stak de wind geweldig op, met sterke sneeuwjagt, zoodat al, wat wij gegraven hadden, terstond weder vol stoof.

Het ongunstige weder duurde de beide volgende Kersdagen en tot den 29sten December voort, met eenen N. W. wind; dan desniettegenstaande hoorden wij nog de vossen over ons huis loopen, hetwelk sommigen zeiden, een kwaad teeken te wezen, en wel om reden, dat hieruit bleek, dat wij ze niet in den pot hadden, hetwelk veel beter geweest zoude zijn. Het was ondertusschen, vooral op den tweeden Kersdag, zoo koud, dat, niettegenstaande wij sterk stookten, en heete steenen en kogels in onze kooijen namen om aan de voeten en het lijf te leggen, alles des morgens wit bevroren was, zoodat wij dikwerf elkander met treurige oogen aanzagen; echter troostten wij ons nu met de gedachten, dat de grootste strijd gestreden was, wijl de zon toch naderde en wij nu de waarheid van het spreekwoord ten volle ondervonden.

De dagen, die langen,
Zijn dagen, die strangen;
Doch hope doet de pijn verzoeten.

Wij hadden ondertusschen nu in geene drie dagen buiten de deur geweest, en er zelfs het hoofd niet durven buiten steken, terwijl het binnenshuis zoo koud was, dat, als wij van voren zoo digt bij het vuur zaten, dat wij bijna de scheenen verbrandden, wij van achteren nog even ruig bevroren en er uitzagen als de boeren, die in het Vaderland des morgens in de stad komen, als zij des nachts op weg zijn geweest. Daar ondertusschen, op den vierden dag, het weder met den avond een weinig begon af te nemen, zoo waagde het een van de onzen, om bij de eene deur van het huis een gat te maken, waardoor hij heen kroop, om te zien, hoe het buiten gesteld was; doch hij kwam spoedig terug, en verhaalde ons, dat de sneeuw veel hooger lag dan ons huis, en dat het nog zoo koud was, dat, zoo hij langer gebleven was, hem de ooren zouden zijn afgevroren.

Den 29sten December was het stil, met eene betrokkene lucht en de wind Z. Degenen, die nu aan de beurt waren, groeven de deur weder los en maakten een gat door de sneeuw, waardoor wij even als uit eenen kelder, met zeven of acht trappen, moesten uitklimmen. Wij maakten nu de vallen voor de vossen weder gereed, daar wij er in lange geenen gehad hadden, zoodat zelfs sommigen van ons eenen stijf bevrorenen vos, welken zij in

eene der vallen bij het schoonmaken vonden, braadden en opaten. — Ondertusschen was al de moeite, die wij dezen dag gedaan hadden, vergeefs; want den volgenden dag hadden wij weder zulk eenen geweldigen storm, met sterke sneeuwjagt uit den westen, dat al onze trappen en vallen nog hooger vol sneeuwden dan te voren, en wij ook den volgenden dag (daar hetzelfde weder aanhield, schoon nu de wind N. W. was) even in huis moesten blijven zitten, alsof wij gevangen zaten, terwijl het vuur zoo weinig warmte gaf, dat wij, als wij onze voeten bij het vuur hielden, eer onze kousen verbrandden, dan de warmte gevoelden, terwijl wij, zoo de reuk ons niet gewaarschuwd had, dezelve eerder geheel zouden verbrand, dan het gevoeld hebben. Men bemerkt hieruit, in het voorbijgaan, dat wij hierdoor ook genoeg met stoppen en lappen der kousen te doen hadden.

Zoo verliet ons het jaar 1596; zoo begon met hetzelfde ongunstige weder het jaar 1597, zoodat wij ook den geheelen Nieuwjaarsdag in huis moesten blijven zitten. Er werd nu besloten, om den wijn bij kleine rantsoenen van een kroesje, en wel om de twee dagen, uit te deelen; dan, daar sommigen vreesden, dat wij nog lang hier zouden moeten blijven, zoo bewaarden zij die rantsoenen nog zoo lang zij konden, om dan, in tijd van nood, nog wat over te hebben.

De storm hield ondertusschen ook den volgenden dag aan, zoodat wij nu in geene vier of vijf dagen het hoofd hadden durven uitsteken, terwijl door de

sterke koude bijna al het hout verbrand was, dat wij in huis hadden; en evenwel durfden wij, om de groote koude en vorst, niet buiten komen; gelukkig vonden wij bij de deur nog eenig nutteloos hout, dat wij daar afbraken en, zoowel als het blok, daar wij den stokvisch op beukten, kloofden, en waarmede wij ons nu en den volgenden dag, zoo goed wij konden, behielpen.

Den 4den Januarij, nog al hetzelfde weder hebbende, wilden wij echter eens weten, hoedanig de wind was, en staken te dien einde eenen stok met een doekje of vleugeltje er aan, uit den schoorsteen, doch wij moesten terstond zien, hoe het uitwaaide, dewijl het een oogenblik daarna zoo stijf bevroren was als hout, zoodat het niet draaijen of uitwaaijen konde; toen echter den volgenden dag het weder een weinig bedaard was, groeven wij de deur open, bragten de vuilnis naar buiten, maakten alles weder schoon, haalden en kloofden hout, en waren alzoo den geheelen dag bezig, vooral in het hout halen, daar wij vreesden, op nieuws besloten te zullen raken. Daar wij nu in het portaal voor onze deur drie uitgangen hadden en het huis onder de sneeuw bedolven lag, namen wij de middelste deur weg en groeven daar in de sneeuw een groot gat, bij wijze van verwulf, waarin wij alle vuiligheid werpen konden. Na nu den geheelen dag braaf gewerkt te hebben, herinnerden wij ons des avonds, dat het *drie koningen avond* was, en verzochten dus aan den schipper, om door eene kleine vrolijkheid ons verdriet een weinig te verzetten, hetwelk toegestaan

werd. Wij bragten dus een deel van den bespaarden en ons toegedeelden wijn bijeen, benevens twee pond meel, dat wij medegenomen hadden, om de kardoesen te pappen, en waarvan wij nu pannekoeken met olie bakten, gelijk ook elk eene wittebroods beschuit, die wij in den wijn sopten, kreeg. Nu hielden wij eens regt *drie Koningen avond* en verkwikten ons dermate, dat wij ons verbeeldden, in het lieve vaderland en bij onze familiën te zijn, terwijl het ons smaakte, alsof wij den heerlijksten maaltijd gehad hadden. Wij hadden ook trekbrieven gemaakt, en onze konstapel werd Koning van *Nova-Zembla*, een rijk van twee honderd mijlen lang en tusschen twee zeëen besloten.

Den 6den Januarij was het zeer schoon weder, de wind N. O. Wij gingen dus onze vallen weder gereed maken, om ons wildbraad, de vossen, te verschalken, terwijl wij tevens een groot gat groeven op de plaats, daar ons brandhout onder bedolven lag, hetwelk wij van boven met een luik als eenen kelder toemaakten, op dat wij dan hout konden halen, als wij het noodig hadden. Den volgenden dag (7 Januarij) was het weder ongunstig en zoo koud, dat wij vreesden wederom in huis te zullen moeten blijven; maar den 8sten Januarij was het weder goed met eenen noordewind. Wij maakten de vallen en strikken nu weder klaar, daar wij zeer naar wild verlangden en begonnen nu soms eene schemering van het daglicht te zien, hetwelk ons niet weinig verheugde; dan den volgenden dag was het weder weêr guur, met eenen noordwestewind, schoon niet

zoo streng als voorheen, zoodat wij wel buiten konden komen, om de vallen schoon te maken, alhoewel de koude wel zorgde, dat wij niet te lang uitbleven; daar echter het weder den volgenden dag ophelderde, gingen wij met ons zevenen wel gewapend naar het schip, hetwelk wij nog in den ouden staat, doch op hetzelve groote en kleine voetstappen van beeren vonden, en nadat wij vuur geslagen en licht aangestoken hadden, zagen wij, dat het water onder in het schip wel een voet was gewassen. Wij hielden nu verseheidene dagen goed weder, met N. W. en westewind, terwijl de koude minder werd, zoodat wij nu meer in de lucht konden komen en nu ook naar eenen berg gingen, ongeveer $\frac{1}{4}$ mijl van ons huis gelegen, waar wij steenen haalden, die wij des avonds heet maakten, om onze kooijen te verwarmen.

Den 12^den^ Januarij namen wij bij eenen helderen sterrenhemel hoogte aan de bekende ster *Oculus Tauris* of het *Oog van den Stier* (*) en bevonden, even als bij alle vorige hoogtemetingen, 76°, eer meerder dan minder. Het werd nu langzamerhand lichter, zoodat wij ons reeds konden vermaken met klootschieten, waartoe wij den kloot van de vlaggespil gebruikten, die wij te voren niet hadden kunnen zien. Wij vingen den 14^den^ Januarij nog twee vossen

(*) De verschillende waarnemingen onzer zeelieden in die eeuw, waarbij zij steeds dezelve Breedte vonden, getuigt van hunnen ijver en hunne naauwkeurigheid, waarom wij ook niet konden nalaten, die alle op te geven

en des anderen daags met ons zessen bij het schip komende, vonden wij den *bolkvanger*, (*) dien wij bij ons vorig bezoek in een gat van het verdek gestoken hadden, om vossen te vangen, daar uit gehaald, en op eenen aanzienlijken afstand van het sehip geheel verscheurd, hetwelk wij uit de voetstappen, die wij daar bij vonden, opmaakten, door eenen beer geschied te zijn. Wij hadden ondertussehen nu het genoegen, van tijd tot tijd in de vrije lueht ons te kunnen bewegen en onze ledematen door loopen, werpen en andere ligehaamsoefeningen nieuwe krachten te geven, terwijl wij den 16den Januarij op den middag reeds eenig rood, eene nieuwe voorbode van de aanstaande komst der zon, begonnen te zien; zelfs gevoelden wij den volgenden dag, met eenen noordwestewind, eenige warmte en konden wij het met stooken zoo ver brengen, dat het ijs aan de wanden en kooijen begon te ontdooijen, hetwelk te voren onmogelijk was; maar des nachts vroor het altijd nog even hard.

Den 18den Januarij was de wind Z. O., doeh het weder nog even helder. Wij ontdekten nu niet zonder bekommering, dat ons hout zeer begon te minderen, waarom wij besloten, weder eenige steenkolen aan te leggen en dan den sehoorsteen open te houden, om ongelukken voor te komen, hetwelk zeer goed ging; dan daar wij begrepen, dat ons de kolen, als wij met de opene sehuiten weder naar

---

(*) *Bolkvanger* is waarschijnlijk een wachtrok, van grove pij, voor den man, die uitkijkt.

huis zouden moeten, veel beter zouden te pas komen, besloten wij dezelve liever te bewaren, en zoo zuinig met het hout te wezen als mogelijk was, doch ook ons brood begon te minderen, vooral daar sommige vaten derzelver wigt niet hadden, waarom wij de rantsoenen moesten verkleinen, zoodat wij, hetgene wij te voren hadden bespaard, nu weder moesten inbrokken; terwijl sommigen van ons, als het mooi weder was, nog weleens naar het schip gingen, waar nog eene halve ton brood lag, die wij voor het laatst meenden te bewaren en waaruit zij dan steelsgewijze een paar beschuiten mede namen. Dewijl de lucht den volgenden dag betrokken was, bleven wij in huis en hielden ons bezig met houthakken en eenige ledige vaten in stukken te slaan, waarvan wij de ijzeren banden op het huis wierpen. Ondertusschen begon de vossenjagt nu te verminderen, hetwelk een teeken was, dat zij weldra door de beeren zouden vervangen worden. Wij vermaakten ons nu met klootschieten, en daar het licht vermeerderde, meenden sommigen, dat wij weldra de zon zouden zien, hetwelk Willem Barendsz echter zeide; nog wel veertien dagen te vroeg te zijn, ondertusschen gaven wij elkander goeden moed en dankten den Algoeden, dat het kwade van den winter over was, terwijl wij hoopten, ons wedervaren nog eens in het vaderland te zullen kunnen vertellen. Wij gingen nog eens weder naar het schip en bevonden, dat het water in hetzelve van tijd tot tijd toenam. Vervolgens namen wij elk een paar beschuiten mede en gingen weder naar huis.

Den 24sten Januarij (*), met mooi helder weder en eenen westewind, ging ik met JACOB VAN HEEMSKERK en nog een derde naar het strand aan den zuidkant van *Nova-Zembla* en zagen aldaar tegen onze verwachting voor het eerst den rand der zon weder, waarop wij terstond naar huis liepen, om deze heugelijke gebeurtenis aan onze makkers en bijzonder aan WILLEM BARENDSZ. bekend te maken; doch deze, een zeer ervaren zeeman zijnde, wilde dit niet gelooven, dewijl het nog veertien dagen voor den tijd was, dat de zon zich op die plaats moest vertoonen. Wij hielden ondertusschen vol, dat wij de zon werkelijk gezien hadden, hetwelk aanleiding tot onderscheidene weddenschappen gaf, en daar het de beide volgende dagen mistig en dijnzig weder was, meenden degenen, die ons ongelijk gaven, dat zij het gewonnen hadden, doch den 27sten zagen wij allen de geheele schijf der zon boven den Horizont, waaruit ten duidelijkste bleek, dat wij denzelven den 24sten gezien hadden.

Zeer verschillend zijn echter de gedachten hier over; daar dit strijdt tegen de gevoelens, van alle oude en toenmalige nieuwe schrijvers, en zelfs tegen den loop der Natuur en de rondheid van de aarde en van den Hemel, waarom sommigen zeggen, dat

---

(*) Dit gedeelte van het oorspronkelijk journaal is met eene bijzondere letter gedrukt, ten blijke van het belang, dat het wederzien der zon voor onze reizigers had; wij hebben daarom ook gemeend, het geheele verhaal van DE VEER hier over te moeten nemen.

wij door den aanhoudenden nacht ons zelfs eenige dagen zouden verslapen hebben, hetwelk wij echter wel beter weten; dan wat de zaak zelve betreft, wij schrijven die aan Gods almagt toe en laten anderen daar over twisten, doch opdat wij door ons stilzwijgen geen reden geven, alsof wij omtrent den dag eenigzins in twijfel waren, zullen wij hier het tegendeel en hierdoor de juistheid onzer berekening aantoonen.

Weet dan, dat de zon, toen wij haar het eerst zagen, 5°. 25′ in den *Waterman* was, terwijl wij meenden, dat zij 16° 27′ in dat teeken zijn moest, eer wij haar op onze breedte van 76° zien konden; ondertusschen waren wij overtuigd geenen enkelen dag te hebben overgeslagen, waarop wij het gebeurde niet hadden aangeteekend, terwijl wij altijd het horologie, en, zoo dit bevroren was, den zandlooper van twaalf uren hadden geraadplegd, en dus moest ons dit zeer bijzonder voorkomen. Na onderscheidene middelen, om den waren tijd te vinden bedacht te hebben, besloten wij de *Ephemerides von* Josephus Scala, te *Venetiën* gedrukt, te raadplegen van den jare 1589 tot 1600; hierin vonden wij nu, dat op den 24 Januarij, toen wij voor het eerst de zon zagen, des nachts ten een ure te *Venetië* de maan en Jupiter in Conjunctie waren, wij namen dus met alle naauwkeurigheid deze hemellichten waar, ten einde die Conjunctie ook bij ons te zien. Werkelijk zagen wij deze ligchamen elkander meer en meer naderen, totdat zij om zes ure des morgens beide in het teeken van de *Stier* regt boven elkander kwamen.

Wij hielden dezelve nu met het kompas in het N. t. O.; het Z. van hetzelve was Z. Z. W.; hier van twee streken miswijzing aftrekkende, gaf dit in het ware zuiden. De maan was nu acht dagen oud, terwijl wij uit een en ander opmaakten, dat de zon en maan acht streken van elkander stonden. Daar het nu bij ons zes uren was, toen de Conjunctie plaats had, geeft dit een verschil in lengte met *Venetië* van vijf uren, welke à 15° een verschil in lengte van 75 graden oplevert. Dit een en ander nu bewijst dat wij goed gerekend en zelfs onze ware lengte uit de Conjunctie van deze beide planeten gevonden hebben; want daar *Venetië* op 37° 25′ lengte, en 46° 5′ N. B. ligt, rekenden wij hier uit onze lengte op 112° 25 (*) en onze breedte even als te voren, op

---

(*) Dat BARENDSZ zich in zijne rekening hier vergiste, hebben wij reeds elders aangetoond. Eensdeels moet men hierbij letten op de weinige middelen, die de zeelieden van dien tijd tot het bepalen der lengte hadden, anderdeels op het gebrekkige dier middelen zelve; want de wijze, waarop BARENDSZ hier te werk ging, was zeer oordeelkundig, schoon de waarneming met het bloote oog geen vertrouwen kon verdienen; doch volgens latere waarnemingen ligt *Venetië* niet op 37° 20′, maar op 29° 1′ Lengte van *Teneriffe*, hetwelk reeds een verschil van 8° 19′ moet opleveren; doch wij hebben elders (zie Annales des Voïjages aout 1825.) uit de koersen, door BARENDSZ gehouden, berekend, dat de lengte van het *Behouden huis* op 91° 56′ 15″ zoude komen, dat dan nog een verschil van 12° 4′ 45″ oplevert, en dus bewijs genoeg geeft voor de verkeerde opgave van SCALA omtrent de gebruikte Conjunctie.

76°. Daar nu kaap *Tabijn* (†), de uiterste hoek van *Tartarijen*, 60° van den uitersten oosthoek van *Nova-Zembla* verwijderd is, geeft dit (wijl de graden op deze breedte slechts $3\frac{2}{3}$ mijlen doen) voor ons slechts 220 mijlen, welke wij tot aan den uitersten hoek van *Azië* zouden te zeilen hebben, wanneer wij waarschijnlijk in de straat *Anian* zouden komen en zuidwaarts zouden kunnen stevenen naar de strekking des lands. Wat nu het verschil aangaat, dat wij de zon te vroeg zouden gezien hebben, dit laten wij gaarne aan de geleerden over (§); het is ons genoeg, te hebben aangetoond, dat wij ons in onze rekening niet hadden vergist.

Den 25sten Januarij was de wind west, de lucht betrokken en zeer duister, zoodat sommigen weder begonnen te twijfelen, of wij waarlijk de zon wel gezien hadden, en hierom weddenschappen aangingen, waarom wij dan ook gestadig naar de zon uitzagen. Bij deze gelegenheid zagen wij voor het eerst weder eenen beer, die uit het Z. W. kwam, doch op ons geschreeuw weder terug ging. Toen echter den vol-

---

(†) Zie hier vooral de noot op bladz. 102 van het eerste deel, waaruit de verkeerde stelling van DE VEER ten duidelijkste zal blijken.

(§) Wij achten het overbodig, hier iets ter verklaring van dit verschijnsel bij te voegen, daar elk weet dat dit aan de straalbreking moet worden toegeschreven. Ondertusschen beschuldige men onze zeelieden in dezen niet van onwetendheid; de zoo geleerde DE GROOT zelf hield het verschijnsel voor onverklaarbaar en liet het aan de volgende eeuwen over. Zie onderanderen *Weegschaal* 1825, N. IV.

genden dag de zon weder niet te voorschijn kwam, hield men het voor vast, dat wij verkeerd gezien hadden en begon met ons te spotten; echter bleven wij het staande houden. Des avonds werd een onzer, die reeds lang zeer ziek gelegen had, veel erger; wij troostten hem zoo goed wij konden; dan hij stierf na middernacht. Wij besloten, hem in de sneeuw te begraven, en groeven te dien einde den volgenden dag, toen het met eenen Z. wind helder weder was, bij beurten, eene kuil; want wij konden het niet lang uithouden, maar moesten telkens elkander verpoozen, en dan weder bij het vuur kruipen; toen eindelijk de kuil zeven voeten diep was, hielden wij eene lijkdienst door lezen en psalmzingen, en gingen toen allen met het lijk naar buiten en begroeven het. Weder te huis gekomen zijnde, namen wij het ontbijt (*). Terwijl wij nu met elkander over de menigte sneeuw, die hier viel, zaten te spreken, en sommigen op de gedachte kwamen, om, als het huis weder onder de sneeuw bedolven werd, den schoorsteen uit te klimmen, wilde onze schipper dit beproeven en klom in den schoorsteen, terwijl een ander naar buiten ging, om te zien, of de schipper waarlijk den schoorsteen uitkwam, maar naauwelijks was deze op de sneeuw, of hij zag de zon in vollen luister; hij riep ons toe, en wij allen spoedden ons, om dit zoo aangename verschijnsel te zien. Zij was

---

(*) *Wij aten de vroo cost*; wij dachten dit zoo te moeten overbrengen, daar deze uitdrukking in het *Zweedsch* en *Deensch*, en ook in *Noorwegen*, hiervoor gebruikt wordt.

even boven den horizont, en dus was het nu uitgemaakt, dat wij zeer goed gezien hadden. Wij waren allen zeer verheugd en dankten God, dat dit schoone licht ook weder voor ons verrezen was.

Den 28sten was het zeer goed helder weder en de wind west. Daar wij nu zeer goed van ons af konden zien, vermaakten wij ons met klootschieten, ten einde onze leden een weinig te oefenen, welke door het aanhoudend zitten vrij stijf geworden waren, terwijl ook velen hierdoor sterk door het scheurbuik gekweld werden; dan de beide volgende dagen werden wij door de sneeuwjagt hierin weder belet, zoodat het huis weder geheel bedolven werd.

Den 31sten Januarij was het zeer mooi en stil weder; wij schopten dus de sneeuw wederom van het portaal weg, welke wij op het huis gooiden, en toen wij buiten kwamen, zagen wij met blijdschap de zon weder, maar tevens ook eenen beer, die regt op ons huis aankwam. Wij gingen allen stilletjes in huis en wachtten hem af, totdat hij vlak aan de deur was, wanneer wij op hem schoten; doch hij ontvlugtte. Ondertusschen was ons werk van dien dag alweder te vergeefs; want op de beide volgende dagen was het zeer ongunstig weder met eenen noordwestewind en sterke sneeuwjagt, zoodat alles vol sneeuwde, en wij zeer mismoedig werden, daar wij gehoopt hadden, dat de zon ons van dit onstuimige weder zoude verlossen, waarom wij zoo veel hout niet opgedaan hadden als voorheen. Dan, den 3den Februarij was het iets beter

met eenen oostewind, schoon zeer mistig, zoodat de zon niet kon doorbreken, hetgene voor ons niet aangenaam was; wij groeven met zeer veel moeite het hout, dat bij onze deur lag, van onder de sneeuw en bragten het in huis, hetgene ons zeer te stade kwam, daar wij nu tot den 8sten zeer ongunstig weder hadden, en geheel onder de sneeuw bedolven lagen, zoodat ons, bij noodzakelijkheid, geen andere uitgang overbleef, dan door den schoorsteen, en daar dit velen onzer niet moeijelijk viel, waren wij nu van de moeite bevrijd, gedurig de deur los te werken, schoon echter thans, nu wij eenmaal de zon gezien hadden, het in huis zitten ons veel onaangenamer was, dan voorheen.

Den 8sten Februarij werd het beter weder. — Wij zagen nu de zon in het Z. Z. O. op- en in het Z. Z. W. ondergaan, namelijk volgens ons regtwijzend compas, dat wij bij het huis van lood gemaakt hadden; ons ander compas had ruim twee streken miswijzing. Den volgenden dag was het zeer goed weder; maar dewijl het in het Zuiden, waar de zon opging, zeer mistig was, konden wij haar heden niet zien. Des anderen daags begonnen wij reeds iets van de warmte der zon te gevoelen; het was goed weder, doch zoo stil, dat wij niet konden zien, van waar de wind kwam; tegen den avond echter begon het een weinig op te koelen uit den westen; den volgenden dag was het weder stil. Tegen den middag kwam er een beer op ons aan, dien wij met onze geweren inwachtten; doch hij kwam niet onder schot; des nachts hoorden wij we-

der vossen, welke wij, sedert de beeren zich weder vertoond hadden, niet gezien hadden.

Den 12den Februarij hadden wij helder weder, met stilte, de wind Z. W. Wij maakten nu onze vallen en strikken schoon, en terwijl wij hiermede bezig waren, kwam er een groote beer op ons huis aan, waarom wij spoedig naar huis liepen en hem met onze geweren aan de deur inwachtten; daar hij nu evenwel regt op ons aankwam, hadden wij gelegenheid, hem goed te treffen, en schoten hem vlak in de borst, zoodanig, dat de kogel achter bij den staart weder uitkwam, en zoo plat was als eene duit. De beer, dit voelende, deed eenen grooten sprong achter uit, en liep nog tot omtrent 20 of 30 voeten van ons huis af, en viel toen neder; terstond gingen wij moedig op hem af en vonden hem nog levend, zoodat hij den kop nog naar ons toedraaide, alsof hij zien wilde, wat met hem gebeuren zoude; doch daar wij de kracht dier dieren bij ondervinding kenden, vertrouwden wij hem niet, schoten hem nog twee kogels door het lijf, waardoor hij stierf, en nu sneden wij hem den buik op, haalden het ingewand er uit en sleepten hem bij het huis, waar wij hem de huid afstroopten en wel honderd pond smeer uit hem haalden, hetwelk wij smolten, om in onze lampen te branden, hetgene ons zeer te pas kwam, daar wij reeds zeer zuinig met het vet hadden moeten zijn, en nu nacht en dag, ja elk bij zijne kooi, indien hij het verkoos, licht konde branden; de huid was negen voet lang en zeven voet breed.

Den 13den Februarij was het helder weder, met eenen harden westewind. Wij verheugden ons nu over het meerdere licht, dat wij in huis hadden, zoodat wij den tijd met lezen en andere bezigheden konden slijten, dan toen wij door de duisternis en het niet aanhoudend branden der lampen er in verhinderd werden. Den volgenden dag bleef des voormiddags de wind even sterk waaijen; maar, toen het des namiddags veel stiller werd, gingen wij met ons vijven eens naar het schip, en bevonden, dat het water, hoewel niet sterk, in het schip vermeerderd was. Des anderen daags kregen wij eenen vliegenden storm uit het Z. W., met sterke jagtsneeuw, zoodat alles weder onder de sneeuw bedolven werd. Des nachts kwamen de vossen naar het doode aas van den beer, hetgene ons deed vreezen, dat ook de beeren hier naar toe zouden komen, waarom wij besloten, om, zoodra wij buitenshuis konden komen, het aas diep onder de sneeuw te werken. Den volgenden dag was het Vasten-avond, wanneer wij ons verdriet door eene gepaste vrolijkheid trachtten te verzetten, brengende elk hiertoe een weinig wijns bij, ter gedachtenis, dat de winter verminderde en de vrolijke tijd aanstaande was.

Den 17den Februarij was het schoon weder, met eene donkere lucht en eenen zuidewind. Wij maakten nu de deur open, schopten de sneeuw weg, smeten het aas van den beer in het gat, waaruit wij het hout gehaald hadden, en stopten het wel digt onder de sneeuw, ten einde te verhoeden, dat de beeren daar niet op afkwamen. Wij maakten nu ook de

vossenvallen weder in orde en gingen met ons vijven nog eens naar het schip, waar wij alles nog op den ouden voet vonden; alleen zagen wij er vele voetstappen van beeren, zoodat het scheen, alsof de beeren, na ons vertrek, hier hun verblijf verkozen hadden. Den volgenden dag hadden wij weder ongunstig weder, met eenen zuidwestewind, veel jagtsneeuw en felle koude; in den nacht hoorden degenen, die bij het lamplicht nog wakker waren, boven op het huis beesten loopen, hetwelk door het kraken van de sneeuw veel erger scheen te zijn, dan het wel eigenlijk was, daar de nacht altijd, hetgene akelig is, nog akeliger maakt; want het scheen ons toe, dat het beeren waren; doch toen het dag geworden was, vonden wij niet anders, dan de voetstappen van vossen. Wij hadden nu des anderen daags stil weder, met eenen Z. W. wind en heldere lucht, zoodat wij nu eens weder zonshoogte konden nemen, waarin wij tot nu toe door de donkere kim, en omdat de zon geene schaduw genoeg op het astrolabium gaf (*), verhinderd waren. Wij maakten nu een halfrond, in graden verdeeld, met eenen draad met lood daaraan, en hiermede namen wij de zonshoogte en bevonden, even als voorheen, 76° N. B. De beide volgende dagen hadden wij weder slecht weder, zoodat wij verpligt waren in huis te blijven, hetwelk des te akeliger voor ons was, daar al ons hout op was en wij dus sprokkels van den grond moesten zoeken,

---

(*) Dewijl de zon nog niet hoog genoeg boven den horizont kwam.

en hier en daar stukken afbreken; maar den 22sten Februarij was het op nieuws goed weder, en nu maakten wij ons ook terstond gereed, om nog eene slede met hout te halen, daar de nood ons drong. Wij gingen met ons elven wel gewapend; doch toen wij ter plaatse kwamen, alwaar wij het hout meenden te vinden, vonden wij het zoo diep onder de sneeuw bedolven, dat wij het niet konden krijgen; wij waren dus verpligt, nog veel verder te gaan, waar wij met zeer veel moeite en arbeid nog wat vonden, schoon wij waarlijk begonnen te wanhopen, dat onze krachten niet langer zouden toelaten, om het hout te halen, maar wij van koude zouden vergaan; dan de nood, waarin wij ons bevonden, en de hoop op eene spoedige verbetering deed ons alle krachten inspannen en bijna meer doen, dan wij konden, terwijl wij te meer aangemoedigd werden, toen wij, bij het huis komende, eene groote streek der zee open zagen en hierdoor onze hoop niet weinig versterkt werd. Des anderen daags vingen wij twee vossen, die ons zeer te pas kwamen; doch den volgenden dag stelden wij onze vallen te vergeefs; beide deze dagen hadden wij eene betrokkene lucht, met eenen zuidwestewind.

Den 25sten Februarij verergerde het weder zeer, zoodat ons huis op nieuws geheel met sneeuw bedekt werd; doch daar het den volgenden dag, schoon duister, echter zeer stil weder was, maakten wij de deur weder open en oefenden ons in het loopen en ligchaams bewegingen; dan de dag daaraan was het met eenen zuidewind fel koud, en nu bemerkten wij niet zonder aandoening, dat ons hout sterk begon te minde-

ren, daar wij wisten, wat ons het laatste hout halen gekost had; doch daar het des anderen daags met eenen Z. W. wind stil weder was, besloten wij, met ons tienen nog eene slede hout te halen, hetwelk niet minder moeite kostte, dan de vorige maal; te meer nog, daar eenen onzer makkers het voorste lid van zijnen grooten teen afvroor, zoodat hij ons niet helpen konde.

Den 1sten Maart hadden wij, met eenen westewind, stil en helder weder; doch het bleef fel koud, en echter moesten wij met het hout zeer zuinig zijn, daar het ons zoo moeijelijk viel, om ander te halen, waarom wij dan bij den dag ons best deden, om ons met loopen en sterke beweging te verwarmen, terwijl wij dengenen, die in de kooi lagen, hiertoe warme steenen gaven, en alsdan des nachts een goed vuur aanlegden, om ons tegen de koude te beschermen. Den volgenden dag hadden wij westewind met eene heldere lucht. Wij namen dien dag weder hoogte en bevonden die als te voren 76°. Des anderen daags was het helder weder, met eenen zuidwestewind en stilte, waardoor onze zieken aangemoedigd werden, om in de kooijen te gaan opzitten en een en ander tot tijdkorting te doen, hetwelk hen zeer verkwikte; doch zij hadden zich te vroeg vermoeid, en dus had dit voor hen nadeelige gevolgen.

Den 4den Maart was het stil weder met eenen westewind. Er kwam nu weder een beer bij ons huis, dien wij met onze geweren afwachtten. Wij troffen hem wel; doch hij ontkwam. Wij gingen nu met ons

vijven naar boord en vonden, dat de beeren er geweldig hadden huis gehouden en het koksluik, dat met sneeuw bedekt was, hadden afgeschoven, misschien, om daar nog iets te zoeken. Wij vonden het luik op eenen aanzienlijken afstand van het schip waar zij het heen gesleept hadden. Wij hadden den volgenden dag zeer slecht weder met Z. W. wind, doch toen wij ons des avonds uit het huis gegraven hadden, zagen wij tot onze groote vreugde de zee veel verder open, dan te voren, hetgene bij ons den moed, om nog eenmaal van hier te komen, deed herleven. Toen het nu des anderen daags weder ruw weder was met eenen geweldigen storm uit den Z. W. en jagtsneeuw hadden, klommen eenigen van ons in den schoorsteen, en zagen, dat de zee bij het land, vrij ver open was, doch dat het schip nog even vast bleef liggen. Ondertusschen moesten wij in huis blijven, wijl het ruwe weder nog wel drie dagen aanhield, terwijl degenen, die buiten wilden zijn, den schoorsteen moesten uitklimmen, waaraan wij dan ook al reeds gewoon waren. Wij zagen, bij die gelegenheid, de zee gedurig meer open en werden bevreesd, dat het schip door het onweder en het drijven van het ijs mogt driftig worden, terwijl wij in huis waren, en dus niets tot redding van hetzelve zouden kunnen aanwenden. Wij zagen zelfs in het N. O. in het geheel geen ijs meer, zoodat wij aldaar eene opene zee vermoedden, en toen het weder op den 9den iets beter werd en de jagtsneeuw niet zoo sterk was, konden wij nog veel verder in het N. O. geen ijs zien, maar wel naar den kant van *Tarta-*

rijë, waar de *IJszee* waarschijnlijk niet breed was, dewijl bij helder weder wij ons dikwerf verbeeld hebben, het land te zien, hetwelk wij elkander dan ten Z. en Z. Z. O. van ons huis aanwezen, terwijl het zich, even als gewoonlijk de landen in de verte, als een bergachtig land opdeed (*).

Den 10[den] Maart hadden wij zeer schoon weder, met eenen noordewind; wij maakten het huis schoon en groeven er ons uit. Toen wij buiten kwamen, zagen wij eene ruime zee voor ons, zoodat wij slechts wenschten, dat het schip los ware, om terstond ons vertrek te beproeven, hetwelk met de sloepen om de felle koude nog niet raadzaam was. Wij gingen des avonds met ons negenen naar het schip, om hout te halen, daar het hout al weder op was, en vonden het schip nog even vast in het ijs liggen. Des anderen daags was het helder weder, met zonneschijn; wij namen weder hoogte en gingen toen met twaalf man, om hout te halen van de plaats, waar wij dit gewoon waren; doch wij moesten gedurig al meer moeite aanwenden, terwijl wij hoe langer hoe zwakker werden. Toen wij nu geheel afgemat te huis kwamen, verzochten wij onzen schipper, ons een rantsoen wijn te geven, hetwelk terstond gedaan werd, en waardoor wij zeer verkwikt en aangemoedigd werden tot eenen arbeid, die, zonder den hoogsten nood, onmogelijk zoude geweest zijn, zoodat wij

(*) Het land, dat zij meenden te zien, kon de kust van *Azië* niet wezen; waarschijnlijk hebben zij de ijsbergen in die zee voor land aangezien.

dikwerf tot elkander zeiden, dat, indien het hout te koopen was, wij er gaarne al onze verdiensten voor zouden opgeofferd hebben. Den volgenden dag hadden wij weder ruw weder, met eenen noordoostewind, die al het ijs, dat met den zuidwestewind weggedreven was, weder terug joeg, en den anderen dag tot eenen storm aanwies, die het ijs op elkander schoof en verschrikkelijk deed kraken, terwijl het zoo koud was, als het den geheelen winter nog niet geweest was en de zee den 14den weder zoo digt was als te voren, terwijl de zieken door de felle koude allen weder instortten.

Den 15den Maart en beide volgende dagen hadden wij mooi weder, met eenen noordelijken wind; wij maakten het huis nu wel weder vrij van de sneeuw; doch de koude nam meer toe dan af, en werd zelfs sterker dan voorheen, waardoor wij niet weinig mismoedig werden, terwijl dit op den 18den nog verergerde, toen wij door het ongunstige weder, dat ook nog de beide volgende dagen aanhield, weder in huis moesten blijven, terwijl het ijsselijk gekraak van het steeds op elkander kruijend ijs onze ellende vergrootte, die door het verminderen van het hout ten top gevoerd werd, daar wij vreesden, geene krachten te hebben, om hout te halen, en zonder hetzelve ongetwijfeld van koude moesten omkomen.

Ondertusschen kregen wij den 21sten Maart goed stil weder, met eenen noordewind, schoon de koude dezelfde bleef. De zon passeerde nu de linie en kwam in het teeken van den *Ram*. Wij namen nu weder hoogte en maakten van vilten of ruige hoe-

den eene soort van schoenen, die wij over de kousen aantrokken, omdat wij het in de schoenen niet langer van de koude konden uithouden, daar deze zoo hard bevroren waren als hoornen, en nu haalden wij met de grootste moeite nog eene slede hout, waarbij ons de koude geweldig hinderde; echter vertroostten wij ons, dat zij toch niet altijd duren zoude. Daar ondertusschen de koude aanhield en het hout halen ons zoo moeijelijk viel, stelden sommigen des anderendaags voor, om eenmaal des daags weder een vuur van kolen aan te leggen; want den volgenden dag was zelfs alles binnens huis weder wit bevroren, en den dag daaraan moesten wij om het ruwe weder en de sterke sneeuwjagt weder in huis blijven, zoodat ons de kolen, die wij voorheen om onze verkeerde handelwijze veracht hadden, nu bijzonder goed te pas kwamen.

Den 25sten Maart was het even slecht weder, zoo dat wij zeer moedeloos werden; doch toen het den volgenden dag goed weder werd, groeven wij ons weder uit het huis en gingen nog eene slede hout halen, daar door de groote koude alles verbrand was, en daar nu de beide volgende dagen de wind W. en Z. W. werd, dreef het ijs weder sterk naar buiten. Wij gingen toen wel naar het schip, doch vonden geene verandering, als dat de beeren er op nieuws geweldig hadden huis gehouden; het zat nog even vast.

Den 29sten Maart maakten wij op nieuws van het schoone weder gebruik, om eene slede hout te halen, ofschoon het ons door onze zwakte hoe langer hoe

moeijelijker werd; des anderen daags kwamen er twee beeren bij het huis; doch zij gingen voorbij naar het schip; de wind was nu oost en den volgenden dag zelfs noordoost, waardoor het ijs weder geweldig naar binnen dreef en tot eene aanzienlijke hoogte op elkander schoof.

Den 1sten April hadden wij eenen stijven oostewind, met helder weder, doch zeer koud; wij behielpen ons nu met de kolen, daar het hout halen ons te zuur viel; des anderen daags hadden wij stil en helder weder, waarom wij weder hoogte namen en dezelfde breedte bevonden, terwijl wij den volgenden dag kolven maakten, om ons daarmede wat meerder beweging te geven, gelijk wij alle middelen beproefden, om onze leden wat vlugger te maken en den dag daar aan gingen wij allen naar het schip en vierden het touw, dat aan het tuianker vast was, de kluis uit, ten einde te beproeven, of het schip hierdoor zoude los raken, en daarvoor optornen.

Den volgenden dag hadden wij eenen stijven noordoostewind, waardoor het ijs weder sterk kwam opzetten, en het schip nog meerder in het ijs bezet werd, dan voorheen.

Den 6den April was het op nieuws ruw weder, met eenen stijven noordwestewind. Des nachts kwam er een beer naar het huis toe; wij deden ons best, om op hem te schieten; doch daar het zeer mistig weder en het kruid vochtig was, weigerde het geweer. Nu kwam de beer stout weg de trappen af naar de deur toe en deed zijn best, om in het huis te breken; doch de schipper hield de deur toe, schoon hij

door den haast en de ontsteltenis den boom, die voor de deur was, niet konde toekrijgen; doch de beer, bemerkende, dat de deur niet open ging, liep weder weg; maar een paar uren daarna kwam hij weder terug, liep niet alleen om, maar ook op het huis en maakte zulk een geweldig geschreeuw, dat het ijsselijk was, om aan te hooren; eindelijk kwam hij ook aan den schoorsteen, waar hij zulk een geweld maakte, dat wij vreesden, dat hij denzelven om ver zoude geworpen hebben; met een ijsselijk getier scheurde hij het zeil, dat om den schoorsteen was, aan stukken; daar het echter nacht was, stelden wij ons niet te weer, en wij hadden het genoegen, hem eindelijk te hooren vertrekken. Zoodra het echter licht werd, maakten wij ons geweer in orde, dewijl wij dachten, dat de beer wel weder terug zoude komen; doch hij kwam niet. Wij gingen nu op het huis en bewonderden de groote kracht, welke dit dier aldaar in het afscheuren van het zeil had betoond. Het weder bleef echter even ruw; de wind was zuidwest, waardoor het ijs weder terug dreef en de zee open werd, zoodat wij op nieuws alle hoop op onze verlossing kregen.

Den 9[den] April was het schoon helder weder; doch des avonds werd het weder slecht met Z. W. wind, zoodat de zee hoe langer hoe meer open ging, waarover wij ons niet weinig verheugden, en den Algoeden dankten, die ons in dezen zoo harden en fellen winter had bewaard en ons nu hoop op eene blijde uitkomst gaf; doch den volgenden dag hadden wij storm uit den N. O., met jagtsneeuw, zoodat het

ijs weder terug kwam en de geheele zee vervulde. Dit hield de beide volgende dagen aan, waardoor het ijs verschrikkelijk op elkander pakte. Den 13den, helder weder hebbende, haalden wij nog eene slede hout, waarbij onze vilten schoenen ons zeer te pas kwamen; des anderen daags was het ijs bij het schip zoodanig op elkander gestapeld, dat er geheele bergen van ijs om gevonden werden en wij ons niet genoeg verwonderen konden, dat het schip niet aan stukken gestooten was.

Den 15den April was het schoon en helder weder, met eenen N. wind. Wij gingen nu met ons zevenen naar het schip, ten einde te zien, hoe het daar gesteld was. Wij vonden het nog in denzelfden toestand; maar toen wij wilden terug keeren, kwam er een verschrikkelijke groote beer op ons af; doch toen wij ons te weer stelden, ging hij terug, waarop wij eens naar de plaats gingen, van waar hij gekomen was, om te zien, of hij daar ook een hol had. Wij vonden hier eenen grooten kuil in het ijs gemaakt, die wel eene manslengte diep, van voren naauw en van achteren zeer wijd was. Wij staken er met onze spiesen in, om te ontdekken, of er ook nog iets in was, en toen wij niets bemerkten, kroop er een van ons volk in, doch niet zeer ver, dewijl het al te ijsselijk was om aan te zien. Daarna gingen wij langs den zeekant en zagen, dat het ijs in het laatst van Maart en het begin van April aldaar zoodanig op elkander geschoven was, dat het geheele steden van ijs met torens en bolwerken geleken, en wij er ons niet genoeg over verwonderen konden. Den volgen-

den dag was het slecht weder met eenen N. W. wind, waardoor het ijs wederom wat begon af te drijven, en daar het des anderen daags goed weder was, gingen wij met ons zevenen naar het schip. Daar komende, zagen wij de zee open, waarop wij terstond, zoo goed wij konden, over de ijsbergen heen klonterden, tot aan het water, hetwelk wij nu in geene 6 of 7 maanden gezien hadden. Bij het water gekomen zijnde, zagen wij een klein vogeltje zwemmen; doch toen het ons bemerkte, dook het onder water; dan wij merkten dit aan als een teeken, dat de zee veel meer open was, dan voorheen, en dat de tijd, dat het water open zoude gaan, nabij was.

Den 18den April was de wind Z. W., helder en schoon weder; des middags bevonden wij de breedte van 75° 58′. Met elf man gingen wij met eene slede om hout te halen, hetwelk wij te huis bragten. Des nachts kwam er weder een beer op het dak onzer woning. Zoodra wij dit vernamen, liepen wij gewapend naar buiten; doch de beer verschrikte en liep weg.

Den volgenden dag was de wind noordelijk, met helder weder; vijf van ons namen heden een warm bad, hetwelk ons zeer verfrischte.

Den 20sten April de wind westelijk, met schoon helder weder; eenigen van het volk gingen met eenen grooten ketel naar de plaats, waar wij ons hout haalden, om daar het water, dat wij uit de sneeuw smolten, te koken, om onze hemden enz. te wasschen, en naderhand te droogen; dit was gemak-

kelijker, dan zulk eene hoeveelheid hout naar het huis te slepen.

Den volgenden dag was de wind oostelijk, met redelijk goed weder; 's avonds liep de wind noordelijk en bleef de volgende dagen noordoostelijk, met eene heldere lucht.

Den 25sten April was de wind uit den oosten met goed weder; heden kwam er op nieuw een beer bij het huis, dien wij in de huid schoten, doch heen liep, terwijl een andere beer, die in de nabijheid was, dit ziende, mede het hazepad koos; gedurende de beide volgende dagen woei het een harde storm uit het noordoosten.

Den 28sten April bevonden wij op den middag, de Breedte 76°; den volgenden dag was de wind Z. W., met helder weder en stilletjes; wij vermaakten ons met kolven en klootschieten tusschen ons huis en het schip, om onze leden beweging te geven, en leniger te maken.

Den 30sten was weêr en wind als voren; des nachts zagen wij de zon nog even boven den Horizont, zoodat wij nu in het vervolg zoowel des daags als des nachts zien konden.

Den volgenden dag, zijnde de eerste Mei, was de wind westelijk, met eene klare lucht; wij kookten heden ons laatste gezouten vleesch, dat wij zoo lang gespaard hadden; hetzelve was zeer goed, en de laatste beet smaakte ons zoo goed als de eerste, zoodat het grootste gebrek, dat wij er in vonden, was, dat het niet langer duurde. Den volgenden dag hadden wij eenen harden storm, uit den Z. W., waar-

door de zee meestal van ijs bevrijd werd, hetwelk ons verlangen vermeerderde, van hier weg te komen, daar wij reeds lang genoeg vertoefd hadden; ook dreef het ijs des anderen daags, zijnde wind en weêr als voren, geheel weg; alleen bleef er rondom het schip nog een weinig zitten. Daar nu onze voedzaamste spijzen, zoo als vleesch, gort, enz. verbruikt waren, en wij krachten noodig hadden, om den arbeid, die ons op onze terugreis wachtte, te verdragen, verdeelde de schipper het laatste vaatje pekelspek onder het volk, waarvan ieder gedurende drie weken daags twee onsen kreeg; doch toen was het mede verbruikt..

Den 4den Mei hadden wij eenen afnemenden wind, en gingen met ons vijven naar het schip; wij vonden het meer in het ijs bezet dan voorheen, daar het in de helft van Maart slechts 75 treden van het open water, en thans ruim 500 schreden van hetzelve verwijderd, en met vrij hooge ijsbergen omringd was, hetgene ons niet weinig bekommering veroorzaakte, hoe wij onze vaartuigen te water zouden brengen, indien wij wilden vertrekken. Des nachts kwam er weder een beer bij ons huis; dan, zoodra hij gerucht hoorde, liep hij weg; één van het volk, die uit den schoorsteen keek, zag hem, zoo snel mogelijk was, zich verwijderen, zoodat het ons voorkwam, dat deze dieren thans meer bevreesd schenen te worden.

Den volgenden dag was de wind oostelijk, met goed weder en sneeuw; des nachts, toen de zon op haar laagste was, stond zij nog vrij wat boven den

horizont. Wij hadden des anderen daags helder weder en eenen harden wind uit het Z. W., waardoor het ijs nog meerder afdreef, zoodat wij nu de zee, zoowel in het oosten als westen, open zagen, hetgene ons volk moed gaf, dat om dit oord spoedig te zullen kunnen verlaten.

Den 7den Mei was het een noordelijke wind, met zeer ruw weder en veel sneeuwjagt, zoodat wij in het huis weder digt bezet raakten, hetgene het volk mismoedig maakte, en zij begonnen te zeggen: » dit weder zal hier nimmer ophouden; het zal dus » maar het beste wezen, om, zoodra het water open » is, ons van hier te begeven en naar het Vaderland » te keeren", en toen wij nu den volgenden dag met eenen westelijken storm nog veel meer sneeuw kregen, begonnen zij onder elkander te beraadslagen, om den schipper aan te spreken en hem voor te stellen, dat het meer dan tijd was, om van daar te vertrekken; doch niemand durfde de eerste te zijn, dewijl de schipper zich had uitgelaten, van meening te wezen, tot in het laatst van Junij, het beste van den Zomer, te willen wachten, in hope, dat ook het schip nog losraken zoude.

Den 9den Mei was het helder weder, met eene handzame koelte uit den N. O.; de begeerte, om te vertrekken, vermeerderde, waarom de manschap besloot, Willem Barendsz aan te spreken en hem te verzoeken, den schipper over te halen, om te vertrekken; dan Barendsz wist hen, met een mooi praatje, tot bedaren te brengen. Ondertusschen geschiedden deze aanzoeken op geene oproerige wijze, dewijl

zij reden van hunne aanvrage gaven, maar zich ook zeer gaarne lieten gezeggen.

Den 10den Mei was de wind N. W., met helder weder; des nachts, toen de zon op het laagst was in het N. N. O., observeerden wij hare hoogte, en vonden, zoo als te voren, de breedte 76°; des anderen daags was de wind Z. W., met schoon weder. Daar het water nu geheel open werd, verzocht het volk aan Barendsz, op nieuws den schipper te spreken, hetgene hij beloofde, met de eerste gelegenheid te zullen doen.

Den volgenden dag hadden wij stormweder uit den N. W.; doch tot ons genoegen werd de zee meer en meer van ijs bevrijd. Ook den 13den behielden wij denzelfden wind, doch die met zeer veel sneeuw verzeld was.

Den 14den Mei was de wind noordelijk, met helder weder. Wij haalden nu de laatste slede brandhout, en onze schoenen van hoedenvilt gemaakt, aan de voeten houdende, daar wij ons zeer goed bij bevonden. Op nieuws drong nu het volk bij Barendsz aan, om den schipper te willen overhalen, om te vertrekken, hetgene hij beloofde, den anderen dag te zullen doen.

Den 15den Mei hadden wij eenen westelijken wind, met schoon weder; men kwam overeen, dat al het volk naar buiten zoude gaan, en zich met kolven, loopen en springen zoude bezig houden, om zich beweging te geven en vlugger ter been te worden. Ter dezer tijd sprak Barendsz met Heemskerk, en stelde hem de verzoeken van het volk voor, waarop hij

antwoordde, dat men niet langer dan tot het einde dezer maand zoude vertoeven, en dat, zoo het schip alsdan niet los kwam, men dan zulks met de booten zoude beproeven. Het volk was hierover zeer verblijd, schoon de tijd hun nog te lang voorkwam, daar er veel benoodigd was, om de vaartuigen gereed te maken, ten einde zee te kunnen houden. Sommigen wilden hiertoe de boot doorzagen en verlengen, waartoe zij zeker beter voor de zeilaadje zoude geschikt wezen; dan aan den anderen kant zoude het zeer veel moeite gekost hebben, dezelve over het ijs te slepen, zoo als wij naderhand zulks meermalen moesten doen. Den 16den Mei hadden wij eenen westewind, en de twee volgende dagen slappe koelte uit den westen, met schoon weder. Wij telden nu de dagen tot den tijd, dat wij ons zouden gereed maken, om te vertrekken.

Den 19den Mei hadden wij stilte, met eene oostelijke koelte. Vier van het volk gingen naar het strand, daar het schip lag, om de gelegenheid op te nemen, hoe men best de vaartuigen te water zoude brengen; doch den 20sten Mei hadden wij storm uit den N. O., waardoor het ijs weder sterk kwam opzetten. Des middags sprak het volk weder met den schipper, hem voorstellende, dat het tijd was, om aanstalten tot het vertrek te maken; dan hij zeide, dat, ofschoon hij zijn leven even zoo lief had als wij het onze, hij de maand Mei nog wilde vertoeven, en dat zij vooreerst konden beginnen, hunne kleederen te verstellen, en alles, wat tot hun lijf behoorde, gereed te maken, en dat wij daarna de booten zouden voorzien

en toetuigen. Wij hadden nu de twee volgende dagen goed weder en den wind uit het N. O., zoodat er nog meer ijs kwam opzetten; ondertusschen hielden wij ons bezig, met onze kleederen te lappen enz., en daar ons hout begon te minderen, braken wij de wanden van het portaal weg, om te branden.

Den 23sten Mei hadden wij eenen oostelijken wind, die ook de beide volgende dagen aanhield met stil mooi weêr; eenigen van ons volk gingen weder naar de plaats, daar wij ons hout haalden, om hun linnen te wasschen. Wij namen weder zonshoogte en vonden dezelfde N. B. van 76°.

Den 26sten en 27sten Mei woei het een storm uit den N. O., zoodat het ijs weder met geweld kwam aanzetten. Daar de schipper nu weder door het volk aangemaand werd, bewilligde hij, dat men terstond gereedheid zoude beginnen te maken, om te vertrekken.

Den 28sten Mei hadden wij des morgens storm uit den N. W.; dan, daar deze in den namiddag afnam, gingen zeven man naar het schip, die er alles uithaalden, wat tot de uitrusting der booten dienen konde, zoo als eene oude fok voor de zeilen, loopend touwwerk, eenige trossen en andere benoodigdheden; den volgenden dag, de wind westelijk zijnde, met tamelijk weder, gingen wij met ons tienen, om de schuit te halen, om ze bij het huis te kunnen vertimmeren; dan wij vonden dezelve in de sneeuw begraven, zoodat wij ze met groote moeite en zwaren arbeid er uit moesten graven; doch dit was nog het minste; want, toen wij dezelve boven de sneeuw ge-

bragt hadden, om ze naar onze woning te slepen, ontbraken ons daartoe de krachten, daar wij te zwak en bijkans uitgeteerd waren, hetwelk ons zeer moedeloos maakte, dewijl wij vreesden, onzen voorgenomenen arbeid te zullen moeten opgeven. Ondertusschen vermaande ons de schipper, om alle krachten in te spannen, dewijl ons verder behoud er van afhing, terwijl, indien wij de schuit niet konden verwerken, wij dan als burgers van *Nova-Zembla* er moesten verblijven, en er onze graven delven. Dan, ofschoon het ons aan geenen goeden wil ontbrak, konden wij, uit gebrek van krachten, niets meer uitrigten, en moesten de schuit laten staan, waarover wij zeer neerslagtig waren, aangezien wij niet wisten, hoe het verder te zullen aanleggen; doch toen wij nu na den middag geheel mistroostig te huis kwamen, schepten wij nieuwen moed, daar het ons gelukte, om de boot, die met de kiel boven en bij onze woning lag, weder op te rigten, en te vertimmeren, terwijl wij dezelve tevens opboeiden, om beter zee te kunnen bouwen, daar wij wel berekenden, welk eene lange en moeijelijke reize wij voorhanden hadden, en dat ons vele tegenspoeden konden ontmoeten, die wij niet konden berekenen, ofschoon wij van onzen kant al het mogelijke tot bereiking van ons doel aanwendden. Terwijl wij met dezen arbeid bezig waren, kwam een zeer groote beer naar ons toe, waarop wij in het huis gingen, om hem in de drie deuren en boven in den schoorsteen met geladene geweren af te wachten; deze beer kwam zoo onverschrokken op ons aan, als ons nog nimmer was voor-

gekomen, daar hij reeds de trappen, die naar eene der deuren geleidde, naderde, terwijl de man, die in dezelve post gevat had, naar eene andere deur ziende, hem niet gewaar werd; doch het volk, dat binnen was, zag den beer op hem aankomen en riep hem zulks toe, waarop hij haastig omzag, in den eersten schrik op hem losbrandde en hem dwars door het lijf schoot, waarop hij weg liep. Dit was een vreesselijk gezigt, daar de beer den man bijkans op het lijf was, eer hij het wist; en was, gelijk zulks weleens meer gebeurt, het geweer niet afgegaan, dan was hij zeker een lijk geweest, en de beer waarschijnlijk in het huis gedrongen; een eind weegs weggeloopen zijnde, bleef de beer liggen, waarop wij met geweer en halve pieken op hem afgingen en hem doodden; wij sneden hem den buik open, en vonden in de maag stukken van robben, met huid en haar er op, die hij, niet lang geleden, verscheurd had.

Den 30sten Mei was de wind west, met zacht, doch donker weder. Wij begonnen nu met alle man, die daartoe geschikt waren, de boot te vertimmeren, terwijl de overige binnen de woning de zeilen, het tuig, enz. voor de afreize gereed maakten. Terwijl wij nu buiten hiermede bezig waren, kwam er alweder een beer op ons af, zoodat wij het werk moesten staken; doch wij hadden het geluk, hem te doorschieten. Wij braken nu ook den zolder van onze woning af, om de planken tot het opboeijen der boot te gebruiken, en gingen met den arbeid op het ijverigste voort; want een ieder was zoo gewillig, dat men zelfs meer deed, dan de krachten toelieten.

Den laatsten Mei was de wind Z. W.; doch het was veel kouder dan den vorigen dag. Het ijs werd nu weder zeewaarts gezet, hetwelk ons nieuwen moed gaf, om met dubbelen ijver met het timmeren voort te gaan; dan in het beste van het werk zijnde, naderde ons weder een beer, zoodat het scheen, alsof zij geroken hadden, dat wij vertrekken wilden, en vooraf nog een proefje van ons hebben wilden. Dit was nu de derde dag, dat zij ons kwamen bestoken; wij keerden nu ook weder naar de woning terug, waar hij ons ook volgde; doch wij wachtten hem met ons geweer af en troffen hem met drie schoten te gelijk, waarvan er twee uit de deuren, en een uit den schoorsteen op hem gerigt waren; maar zijn dood was voor ons schadelijker dan zijn leven, daar wij hem opensneden, en de lever er uit namen, die wij kookten, en die ons wel goed smaakte, doch waarvan wij naderhand zeer ziek werden; dit was vooral het geval met drie van ons, die zoo gevaarlijk werden, dat wij aan hunne herstelling twijfelden; zij vervelden van het hoofd tot de voeten; eindelijk werden zij toch beter, waarvoor wij den Hemel niet genoeg konden danken, dewijl, indien wij deze drie menschen verloren hadden, de overige geene krachten genoeg zouden hebben overgehouden, om de vaartuigen te slepen en in zee te brengen.

Den 1sten Junij hadden wij zeer aangenaam weder; dan, daar het volk meestal ziek was door het eten van den lever van den beer, kon men aan de boot niet werken; er hing nog een pot met lever over het vuur; maar de schipper smeet die buiten de deur,

daar wij reeds te veel van dien walgelijken kost genuttigd hadden. Vier der gezondsten van het volk waren naar het schip gegaan, om te zien, of er nog iets te vinden was, dat ons op de reize konde dienen; zij vonden er een tonnetje geep (*), die rond gedeeld werd, en waarvan er ieder twee kregen, welke ons zeer goed smaakten.

Den 2den Junij was de wind Z. W., in den morgen helder weder. Wij gingen met ons zessen naar het strand, om te zien, langs welken weg wij het gemakkelijkst de boot en sloep te water zouden brengen, daar het ijs nog overal zoo hoog en dik op elkander lag geschoven, dat het onmogelijk scheen, er onze vaartuigen over heen te slepen; dan eindelijk vonden wij nog den kortsten weg, hoewel deze echter ook zeer oneffen was, en ons veel moeite en arbeid stond te kosten.

Den 3den Junij was de wind west, met helderen zonneschijn; wij waren nu van onze ongesteldheid hersteld en sterker, zoodat wij ijverig aan de boot werkten, en dezelve na zes dagen arbeids gereed kregen. Des avonds hadden wij eenen harden wind uit den westen, waardoor de zee wederom geheel van ijs bevrijd werd, hetwelk ons goeden moed gaf, spoedig dit verdrietig oord te zullen kunnen verlaten.

Den 4den Junij was het zeer schoon weder, met

(*) De *geep* wordt vooral aan den *Helder* en *Huisduinen* gevangen, ingezouten en tot aas aan de visschers verkocht; tot dit gebruik was die, welke aan boord gevonden werd, zeker ook bestemd.

zonneschijn en matige koude. In den voormiddag gingen wij met elf man naar onze schuit, en sleepten die naar het schip toe, hetwelk ons thans veel ligter viel, dan de vorige keer, toen wij dit werk moesten staken. Wij meenden de oorzaak hiervan te moeten vinden, dat de sneeuw nu meer op elkander gepakt lag en harder was geworden, mogelijk ook wel, omdat wij meerder moed gekregen hadden, doordien wij het water geheel open zagen, en dus alle hoop hadden, eerlang te zullen kunnen vertrekken. Drie der onzen bleven bij de schuit, die van achteren spits toeliep en afgezaagd werd, om er eenen spiegel aan te maken, opdat zij meer geschikt in zee zoude wezen, waartoe men dezelve ook opboeide, en alles, zoo veel doenlijk was, in goeden staat bragt. De overige manschap was in de woning bezig, alles tot de reize in gereedheid te brengen en sleepte twee sleden met victualie, enz. naar het schip, hetwelk ongeveer ter halver weg tusschen het huis en het opene water lag, opdat wij naderhand zoo veel korter weg zouden hebben, om het goed in te schepen. Al het werk, dat wij nu verrigten moesten, viel ons zeer ligt door het bemoedigend vertrouwen, dat wij dit koud, guur en eentoonig oord eerlang zouden kunnen verlaten. Den volgenden dag hadden wij eenen westelijken wind, met onstuimig weder, van groote hagelsteenen en veel sneeuw vergezeld, die de zee nog meer opende, zoodat wij buiten de woning niets konden verrigten; doch binnen dezelve werden de zeilen, riemen, masten, sprieten, zwaarden, enz. gereed gemaakt. Daags daaraan was de wind N. O.,

met goed weder; wij gingen nu met de timmerlieden naar het schip, om verder de schuit op te timmeren, en bragten twee sleden victualie en koopmansgoederen naar hetzelve. Kort daarna ontstond er een zware storm uit den Z. W., met veel hagel, sneeuw en regen, hetgene wij in langen tijd zoo niet ondervonden hadden, waardoor de timmerlieden verpligt waren, hun werk te staken en met elkander naar huis terug te keeren; dan ook hier konden wij niet droog blijven, daar wij de deelen van het huis genomen hadden, om er de sloepen mede te vertimmeren, en er thans slechts een zeil overgespannen was, dat het indringen van het water niet kon beletten. Ook begon de sneeuw op onzen weg zich te ontlaten, zoodat wij de schoenen, van hoedenvilt gemaakt, uittrokken, en ons weder van lederen schoenen bedienden.

Den 7^{den} Junij was het eene harde koelte uit den N. O., waardoor het ijs weder kwam aandrijven; dan, in den voormiddag werd het beter weder, waarop de timmerlieden weder naar het schip gingen, om verder aan de schuit te werken, terwijl wij de kostbaarste koopmanswaren, die men mede kon nemen, inpakten, en van presenningen voorzagen, ten einde ze voor het zeewater te behoeden, wijl wij dezelve in de opene vaartuigen moesten medevoeren, en daar het den volgenden dag schoon weder was, sleepten wij die goederen naar het schip. De timmerlieden kwamen nu ook met de schuit in gereedheid, terwijl wij nu ook met alle man de boot naar het schip sleepten; wij hadden touwen aan dezelve vast gemaakt, die wij over de schouders legden, om dus

meer kracht te kunnen uitoefenen; dit alles geschiedde met den besten moed, terwijl wij meer uitrigten konden, dan op andere tijden; doordien moed aan de eene en hoop aan den anderen kant ons al onze krachten deden inspannen.

Den 9den Junij was de wind veranderlijk, met aangenaam weder; wij waren bezig, onze hemden en ander linnen te wasschen, om alles schoon aan boord mede te kunnen nemen; de timmerlieden maakten de buikdellingen in de vaartuigen gereed, en den volgenden dag, de wind weder veranderlijk zijnde en des avonds noordelijk loopende, bragten wij vier sleden met goederen naar het schip; de wijn, die nog overig was, deden wij in kleine vaatjes, om ze in de beide vaartuigen te kunnen verdeelen, en ook om, indien wij in het ijs bezet werden, (hetwelk wij ons zeker voorstelden), dezelve alsdan beter op het ijs te kunnen bergen.

Den 11den Junij hadden wij eenen harden storm uit den N. N. W., zoodat wij den geheelen dag niets konden uitrigten, terwijl wij niet weinig beducht waren, dat door dezen storm het ijs rondom het schip zoude losraken en hetzelve alsdan wegdrijven, waardoor onze ellende ten top zoude stijgen, dewijl al onze goederen en de victualie in hetzelve geborgen waren; dan de Voorzienigheid schikte ook dit weder ten beste. Daar het nu den volgenden dag redelijk goed weder was, gingen wij gezamenlijk, van bijlen, houwelen en allerlei daartoe dienstig gereedschap voorzien, aan het werk, om den weg gelijk te

maken, langs welken wij onze vaartuigen naar het water zouden slepen; wij vonden dezelve nog vol ijs in hoogten, die wij met veel moeite, door graven en houwen, gelijk moesten maken. Terwijl wij hiermede ijverig bezig waren, kwam er een groote zeer magere beer uit de zee op ons aan, dien wij vermoedden van de vaste kust van *Azië* te komen, waar wij ze voorheen wel 20 of 30 Mijlen in zee hadden aangetroffen; daar wij echter geen ander geweer bij ons hadden, dan dat van den chirurgijn, liep ik terstond naar het schip, om er nog een paar te halen. De beer, dit ziende, kwam spoedig op mij af, en zoude mij waarschijnlijk achterhaald hebben, indien niet het volk, dit ziende, oogenblikkelijk naar hem toe was geloopen; want toen hij dit gewaar werd, verliet hij mij en keerde zich naar hen toe; dan toen hij op het volk aankwam, werd hij door den chirurgijn zoo getroffen, dat hij wegliep; doch daar het ijs hier zeer hobbelig was, konden wij hem achterhalen en doodschieten: men had hem nog levendig de tanden uit den mond gesmeten.

Den 13den Junij was het goed weder. VAN HEEMSKERK ging met de timmerlieden naar het schip, waar beide vaartuigen nu in zoo verre toegetuigd werden, dat er niets meer ontbrak, dan ze te water te brengen. VAN HEEMSKERK, met die bij hem waren, ziende, dat het water geheel open was en er eene goede koelte uit den westen waaide, ging naar het huis terug, om WILLEM BARENDSZ., die reeds lang ziek had geweest, te kennen te geven, dat het hem raad-

zaam dacht, om thans te vertrekken, waarop zij onderling, en ook met het overige volk besloten, de beide vaartuigen te water te brengen, en in Gods naam *Nova-Zembla* te verlaten, om hunne terugreize aan te vangen.

Barendsz had reeds te voren een kort verslag opgesteld, in eene kruidmaat gestoken en in den schoorsteen opgehangen; hierin had hij vermeld, op welke wijze wij hier waren verongelukt, op onzen togt door het noordoosten naar *China;* wat ons gedurende het verblijf op *Nova-Zembla* was weder varen, ten einde, indien volgende reizigers dit treurig oord mogten bezoeken, zij onderrigt zouden worden, hoe wij ons gedurende tien maanden hier hadden opgehouden, wat ons was wedervaren, en op welke wijze wij ons verblijf eindelijk verlaten hadden.

Daar wij ons nu met twee opene vaartuigen in zee zouden begeven, waardoor wij aan vele gevaren stonden bloot gesteld te worden, zoo schreef de schipper mede twee brieven, die de meesten van ons onderteekenden, en welker inhoud te kennen gaf, hoe veel leeds en ongemaks wij hier gedurende zulk eenen langen tijd verduurd hadden, in de hoop, dat ons schip weder zoude losraken, doch dat zulks niet gelukte, daar hetzelve vast bleef zitten, en wij dus met het schip de terugreize niet konden ondernemen, terwijl het jaargetijde verloopende, en onze victualie zeer verminderende, wij ons verpligt gezien hadden, in vertrouwen op de Goddelijke bewaring, dit oord met onze booten te verlaten. Deze brieven werden in de vaartuigen

verdeeld, opdat, indien wij van elkander mogten raken of één van beide mogt vergaan, men als dan nog in de andere overgeblevene ons wedervaren zoude vernemen.

Nadat dit alles zoo geregeld was, bragten wij de boot te water, waar wij eenen man in lieten; vervolgens werd dit ook met de sloep bewerkstelligd, waarna wij elf sleden, met victualie, als andere goederen aan boord bragten. Ook deden wij alle moeite, zoo veel mogelijk de koopmans goederen te bergen, zoo als: zes pakken fijne lakens, eenen koffer met linnen, twee pakjes fluweel, twee koffers geld, twee harnastonnen met plunjens van het volk, dertien tonnen hard brood, eene ton zoetemelksche kaas, eene zijde spek, twee tonnetjes olie, zes kleine vaatjes wijn, twee vaatjes azijn, benevens de overige kleederen van het scheepsvolk en andere zaken meer, zoodat, als men dit alles zoo bij elkander zag liggen, men niet zoude gedacht hebben, dat zulks in de vaartuigen konde gestuwd worden. Dit alles geborgen hebbende, zoo zijn wij naar onze woning teruggekeerd, en hebben eerst W. Barendsz op eene slede naar de schuiten gesleept, en daarna Klaas Andriesz, die beide ziek waren. Toen wij nu in de vaartuigen gaan zouden, werd het volk verdeeld, en ieder eenen zieken toegevoegd; vervolgens gaf de schipper bevel, de vaartuigen boord aan boord te laten liggen, en liet hij het geschrift, hier voren vermeld, en waarvan de kopij hier volgt, onderteekenen, terwijl wij eindelijk, ons Gods genade aanbevelende, met eenen W. N. W. wind, en het vaarwater meerendeels van

ijs bevrijd, onderzeil gingen. Deze akte was van den volgenden inhoud:

Alsoo wij tot op dezen huijdigen dagh den tijdt verbeijt hebben, hopende dat wij het schip souden vrij crijgen, daar als nu weijnich oft geen hope toe en is, want het wel vast in 't ijs beset leijt, en in 't laatste van Maert oft eerste van April so gheweldich het ijs opgeschoven is, dat wij vast overleggen hoe dat wij de bock ende schuit sullen in 't water crijgen, en waar dat wij de bequaemste plaatse sullen vinden. En also schier onmogelijk schijnt, dat het schip van het ijs soude vrij gheraecken, daerome hebbe ic met Willem Barendsz, *de Hoogbootsman en ander officie-luijden met alle ander gasten de saecke op het oirboorlijckste over ghewegen om onse persoonen en eenige waren, den Coopluijden aangaande, te behouden, en hebben geen beter middel gevonden, dan onse bock ende schuijt een weijnich op te timmeren, en ons selven van alles te voorsien, so veeldoenlijck is, om geene bekwame tijt oft weder, dat ons God soude mogen geven, gereet zijnde, te laten voorbij gaan, want wij den besten tijt moeten gebruijcke, om dies wille dat wij anders van coude en ongemack souden moeten vergaen, twelck als noch te besorgen staet quaet genoech zijn sal, want daer als nu 3 oft 4 onder ons zijn daer wij in de arbeijt geen hulpe af en hebbe, en de beste van ons alle, van coude en ongemack also verdroocht is, dat hij geen halve mans cracht en heeft, en staet te besor-*

gen dattet daer niet en sal beteren, alsmede om den langdurige wech die wij noch voorhanden hebben, en ons broot niet langer als het laetste van Augustus mach strecken, en het soude lichtelijken connen gebeuren, als ons de reijsen tegens liep, dat wij voor dien tijt geen landt souden mogen beseijlen daer wij ijets soude mogen becomen, als wij al schoon van dees ur af ons best deden, daerome vinden wij niet geraden langer te toeven, wat wij van natuere wegen gehouden zijn ons eijgen behoudinge te soecken. Dit zelfde aldus besloten en int generael van ons onderteijckent, gedaen en besloten den eersten Junij, anno 1597. *Dewijle wij op dato gereet zijnde, een westelijcken wint met matelijke koelte gecregen hebben, en tamelijcke openinge in zee, so hebben wij in Gods name ons bereijt gemaeckt en ons op de reijse begeven, want het schip als voren noch effen vast in 't ijs beset leijt, niettegenstaende dat wij in ons toerusten veel harde winden uit den westen, noort ende noordtwesten ghehadt hebben, ende geen veranderinge oft beterschap vindende, hebben wij 't eijndelijk verlaten, Datum den* 13 *Junij,* 1597. *ende onderteeckent.*

Jacob Heemskerk,
Willem Barendsz,
Pieter Pietersz. Vos,
Gerrit de Veer,
Meester Hans Vos,
Lenaert Hendriksz,
Laurens Willemsz,

Jacob Jansz. Schiedam,
Pieter Cornelisz,
Jacob Jansz. Sterrenburch
en
Jan Reijniersz. (*)

Den 14[den] Junij, vroeg in den morgen, de wind uit den westen waaijende, verlieten wij, in vertrouwen op God, het land van *Nova-Zembla* en het vaste ijs, dat hetzelve omringde, met onze beide vaartuigen, onzen koers O. N. O. stellende tot aan den *Eilands-Hoek*, dien wij, na vijf mijlen gezeild te

(*) Wanneer men de namen der teekenaren van deze akte op *Nova-Zembla* vergelijkt met de opgaven der twaalf personen, die in het Vaderland terug keerden, (aan het einde dezer reize te vinden), zal men eenigen derzelve moeijelijk met elkander kunnen vergelijken, zoo als die van HOOGHWOUT, VAN BUYSEN, enz., die, volgens de gewoonte dier eeuw, als bijnamen moeten beschouwd worden. Van meer belang is het echter, dat in de echte opgave van DE VEER alleen de naam van BARENDSZ met kapitale letters gedrukt is, waardoor het ons voorkomt, dat men hem voor den eigenlijken scheepsbevelhebber moet houden, VAN HEEMSKERK was misschien in dien tijd door faveur aan het hoofd der expeditie geplaatst, schoon hij ook naderhand als zeeman en held zich loffelijk heeft gekweten. Velen schrijven ook den togt van LE MAIRE en SCHOUTEN aan den eersten toe, die geen zeeman was. Zoo ook stelde men later, bij de Oost Indische kompagnie, Raden van *Indië*, of Opper-kooplieden als Admiraals der retourvloten aan, die zelden met het *kompas* bekend en ter naauwernood *stuur-* of *bakboord* wisten te onderscheiden.

hebben, bereikten. Dan deze onze eerste afvaart was niet zeer gelukkig; want bij dien hoek werden wij weder digt in het ijs bezet, hetwelk nog zeer sterk was en vast lag, waarover wij ons niet weinig bekommerden. Hier gingen wij met ons vieren aan land, om de gelegenheid waar te nemen; wij doodden hier vier vogels, die wij met steenen van de klippen wierpen.

Den 15den Junij was het ijs afgedreven; de wind was zuidelijk, en wij gingen weder onder zeil, passerende den *Hoofdhoek* en het *Vlissingerhoofd*, die meest N. O. van elkander strekken, en daarna noorden tot aan den *Hoek* (of kaap) *der Begeerte*, zijnde de afstand, naar onze gissing, ongeveer 13 Mijlen. Hier bleven wij liggen, totdat wij den volgenden dag weder zeil maakten en met eenen zuidewind de *Eilanden van Oranje* bereikten, die 8 mijlen van den *Hoek der Begeerte* verwijderd liggen. Wij gingen hier aan land met twee vaatjes en eenen ketel, om sneeuw te smelten en het water in de vaatjes te doen, als ook, om vogelen of eijeren voor de zieken te bekomen; wij vonden er veel drijfhout, waarvan wij vuur stookten en de sneeuw smolten; doch wij zagen geene vogels. Drie onzer kamaraden gingen over het ijs naar het andere eiland, waar zij drie vogels vingen; doch bij hunne terugkomst viel de schipper, die van de partij was, in het ijs, waardoor hij veel gevaar liep van verdrinken, door den harden stroom, dien wij hier vonden; dan wij hadden het geluk, hem nog te redden, en bij het andere volk komende, droogde hij zijne kleederen bij het vuur, dat zij aan-

gelegd hadden, waarbij zij ook de vogels kookten, die zij aan de zieken bragten. Onze vaatjes, die ieder acht mengelen konden houden, gevuld hebbende, gingen wij aan boord en met eenen Z. O. wind weder onder zeil, W. en W. ten Z. sturende tot tegen over den *IJshoek;* het weder was mottig en mistig, en daar wij in onze opene vaartuigen niet beschut waren, werden wij zeer nat. Den *IJshoek* naderende, kwamen de vaartuigen digt bij elkander, waarop VAN HEEMSKERK, W. BARENDSZ praaijende, vroeg, hoe het met hem was? waarop hij antwoordde: » Nog al redelijk, vriend! ik hoop nog te loopen, » eer wij te *Wardhus* komen", zeggende tegen mij: » Gerrit! zijn wij bij den *IJshoek*? beurt mij dan » nog eens op, ik moet dien hoek nog eens » zien (*)."

Wij hadden van de *Eilanden van Oranje* tot den *IJshoek* vijf mijlen gezeild, wanneer de wind west liep, waarop wij de vaartuigen aan de schotsen vastmaakten, en onzen maaltijd deden; het weder werd meer en meer ongunstig en vochtig, en wij op nieuws rondom in het ijs bezet, zoodat wij moesten blijven liggen.

(*) Hieruit blijkt duidelijk, dat BARENDSZ reeds zijn einde voelde naderen, en dat het geruststellend antwoord, aan VAN HEEMSKERK gegeven, alleen was geschikt, om het overige volk wegens zijn verlies niet mistroostig te maken, daar iedereen zijne bijzondere kundigheden in hooge waarde hield. Tevens is deze zijne begeerte een duidelijk bewijs, hoe zeer hem deze onderneming ter harte ging.

Den 17den Junij, des morgens na den maaltijd, kwam het ijs zoo vreesselijk op ons aanzetten, dat ons de haren te berge rezen, en inderdaad het was ijsselijk om aan te zien; te meer, daar wij geen' kans zagen, de vaartuigen te bergen, en geloofden, hier ons einde te zullen vinden. Wij dreven, in het ijs bekneld, met eene snelle vaart, zoodat men ieder oogenblik moest verwachten, dat onze zwakke vaartuigen aan honderd spaanders zouden gestooten worden, en wij elkander mismoedig aanzagen. Goede raad was hier duur; in al deze bekommering werd er voorgeslagen, om te trachten, eenen tros aan het vaste ijs te brengen, en de vaartuigen daar mede op hetzelve te trekken, en dus uit het drijfijs te geraken. Deze raad was wel goed; doch niet zonder het grootste lijfgevaar te ondernemen, en daar niemand zich hiertoe aanbood, en wij ons zelven reeds als verloren aanmerkten, zoo waagde ik het (als de ligtste van het volk), eenen tros aan land te brengen, kruipende van de eene ijsschots op de andere, hetwelk door Gods goedheid ook gelukte, wanneer ik den tros aan eenen hoogen heuvel vast maakte. Het volk trok nu de vaartuigen naar het vaste ijs; één man kon nu meer uitrigten, dan wij te voren met ons allen. Aan het vaste ijs komende, hebben wij in den grootsten haast de zieken er op geborgen en dekens enz. neder gelegd, waarop zij konden rusten, waarna wij al onze goederen losten, en, benevens de vaartuigen, op het ijs bragten, waardoor wij voor dien tijd uit een groot gevaar verlost werden, en naar onze gedachten eenen gewissen dood ontkwamen.

Den 18den Junij herstelden wij onze vaartuigen, die door de persing van het ijs zeer veel geleden hadden. Wij moesten al de naden weder breeuwen en verscheidene openingen met presenningdoek digt maken; tot ons geluk vonden wij hier drijfhout, om het pik te koken, en het overige werk te verrigten. Eenigen van het volk gingen landwaarts in, om eijeren te zoeken, waarnaar de zieken zeer verlangden; dan men vond er geene; alleen bragten zij vier vogelen mede, die zij, met levensgevaar, tusschen het land en het ijs gevangen hadden.

Den 19den Junij was de wind in het begin N. W., naderhand W. en W. Z. W. loopende, met redelijk goed weder. Wij bleven geheel door het ijs besloten, en konden zelfs geene opening ontwaren, zoodat wij bevreesd waren, nimmer uit deze gewesten te zullen geraken; dan wij troostten ons weder, doordien de Voorzienigheid ons zoo dikwerf gered had, en spraken elkander goeden moed in.

Den 20sten Junij was de wind west, met tamelijk goed weder; des morgens verhief zich de ziekte van Klaas Andriesz, zoodat wij wel bemerkten dat zijn einde naderde. De hoogbootsman ging toen naar het vaartuig, in hetwelk Barendsz zich bevond, en vertelde hem den toestand van Klaas Andriesz, waarop Willem Barendsz antwoordde: » Mij dunkt, het zal » met mij mede niet lang duren. " Wij hadden weinig gedachten, dat de toestand van Barendsz zoo gevaarlijk was; want wij zaten te praten, terwijl Barendsz het kaartje, dat ik van onze zeilaadje gemaakt had, nazag, en nog verscheidene aanmerkin-

gen maakte; doch eindelijk het kaartje ter zijde leggende, zeide hij: » GERRIT! geef mij eens te drin- » ken;" maar zoodra als hij gedronken had, werd hij vreesselijk benaauwd, zoodat zijne oogen zich verdraaiden, waarop hij zoo onverwachts als plotselings stierf, en wij zelfs geen' tijd hadden, den schipper uit het andere vaartuig te roepen, alvorens hij was overleden, terwijl zijn verscheiden nog vóór dat van KLAAS ANDRIESZ plaats had, die evenwel kort daarna ook overleed.

De dood van WILLEM BARENDSZ *bedroefde ons allen uitermate, däar hij de voornaamste beleider en eenige stuurman* (zeeman) *was, waarop wij ons verlieten en vertrouwden.* Dan, wij moesten in Gods wil berusten en ons dit smartelijk verlies getroosten.

Den volgenden dag begon het ijs weg te drijven, er kwam met eenen Z. Z. W. wind eenige opening; tegen den avond begon de wind uit den Z. O. op te koelen, zoodat wij ons tot het vertrek gereed maakten.

Den 22sten Junij, des morgens, woei het eene tamelijke koelte uit het Z. O.; het water was ook meer open; doch wij waren genoodzaakt, de schuiten over het ijs naar het open water te slepen; het eerste stuk ijs was wel vijftig treden lang; toen moesten wij ze weder in het water brengen, en toen nog weder over een ijsveld wel drie honderd treden ver slepen, eer wij konden afvaren. Als men nu nagaat, dat wij ook al onze goederen geborgen hadden, zal men wel begrijpen, hoe veel arbeid zulks heeft moeten kosten. Zoodra wij in vlot water waren, gingen

wij 's morgens met eene tamelijke koelte uit den zuiden onder zeil, onzen koers tot den middag west en W. t. Z. nemende; doch toen vervielen wij weder in het ijs, waar wij niet door heen konden komen, en vast bleven liggen. Kort daarna echter scheurde het ijs van elkander, even als eene sluis, die opengaat, waar wij dan ook aanstonds doorvoeren en langs het land heen boegden; doch het duurde niet lang, of wij werden weder in het ijs bezet; in de hoop, dat het eerlang zoude losraken, deden wij onzen maaltijd, en beproefden naderhand, om hetzelve te verschuiven, dan dit was te vergeefs; doch eerlang kwam er van zelven eene opening, waar wij doorvoeren, en langs het land W. ten Z., de wind zuidelijk zijnde, onzen koers vervolgden. Den volgenden dag vervolgden wij denzelfden koers, tot dat wij in den voormiddag den *Troosthoek* bereikten, die van den *IJshoek* vijf en twintig mijlen verwijderd is; dan nu konden wij niet verder komen, doordien het ijs hier zeer hoog op elkander geschoven lag; dit was zoo veel te onaangenamer, daar het bijzonder schoon weder was. Op den middag namen wij de zonshoogte, zoowel met het Astrolabium, als met den Astronomischen ring (*) en bevonden de N.

(*) Ofschoon de hier benoemde werktuigen sedert lang bij de scheepvaart buiten gebruik, en door naauwkeurigere vervangen werden, moet men deze vroegere zeelieden den lof geven, dat zij geene gelegenheid lieten voorbijgaan, (zelfs nu in de booten), ook met verschillende werktuigen hunne waarnemingen te doen.

Br. van 76° 30′. Het was een heldere zonneschijn; doch dezelve had geene kracht genoeg, de sneeuw te doen smelten, om ons drinkwater te bezorgen, waarom wij de sneeuw in de tinnen kommen en koperen ketels deden en in de zon zetteden, waardoor wij eenig drinkwater kregen. Wij hadden reeds meermalen sneeuw in den mond gestoken; dan dit hielp zeer weinig, en wij leden veel dorst.

Zie hier de koerssen en Verheden van de woning, daar wij overwinterd hadden, benoorden Nova-Zembla *heen, tot aan het Waaigat, en voorbij den mond der Witte zee, tot Kola:*

	Gestuurde Koersen.	Verheid in Mijlen.
Van het *Lage land* tot in de *Stroombaai*. . -	Oost en West	4.
van de *Stroombaai* tot den hoek van de *Yshaven*. . .	O. t. N.	3.
van de *Yshavenhoek* tot den *Eilandshoek*.	O. N. O.	5.
van den *Eilandshoek* tot het *Vlissinger-hoofd*.	N. O. t. O.	3.
van het *Vlissinger-hoofd* tot den *Hoofdhoek*.	N. O.	4.
van den *Hoofdhoek* tot den *Hoek der Begeerte*. . . .	Z. en N.	6.
van den *Hoek der Begeerte* tot de *Eilanden van Oranje*. .	N. W.	8.

	Gestuurde Koersen.	Verheid in Mijlen.
van de *Eilanden van Oranje* tot den *Yshoek*.	W. ½ Z.	5.
van den *Yshoek* tot de *Troost-kaap*.	W. ½ Z.	25.
van de *Troost-kaap* tot Kaap *Nassau*.	W. t. N.	10.
van Kaap *Nassau* tot den *oost-hoek* van het *Kruis-Eiland*.	W. t. N.	8.
van het *Kruis-Eiland* tot *Willem Barendsz-Eiland*. . .	W. t. Z.	5.
van het *Willem Barendsz-Eiland* tot den *Zwarten-hoek*.	W. Z. W.	6.
van den *Zwarten-hoek* tot het oosteinde van het *Admiraliteits-Eiland*.	W. Z. W.	7.
van den oosthoek tot den west-hoek van het *Admiraliteits-Eiland*.	W. Z. W.	5.
van den westhoek van het *Admiraliteits-Eiland* tot kaap *Plancius*.	Z. W. t. W.	10.
van kaap *Plancius* tot de *Loomen-baai*.	W. Z. W.	8.
van de *Loomen-baai* tot den *Staten-hoek*.	W. Z. W.	10.
van den *Statenhoek* tot *Langeness*.	Z. W. t. Z.	14.

	Gestuurde Koersen.	Verheid in Mijlen.
van *Langeness* tot kaap *Cant.*	Z. W. t. Z.	6.
van kaap *Cant* tot den hoek *Met de zwarte klippen.*	Z. t. W.	4.
van de *Zwarte klippen* tot het *Zwarte Eiland.*	Z. Z. O.	3.
van het *Zwarte Eiland* tot *Kost in Schar.*	West.	2.
van *Kost-in-Schar* tot den *Kruishoek.*	Z. Z. O.	5.
van den *Kruishoek* tot *St. Laurens-baai.*	Z. O.	6.
van *St. Laurens-baai* tot de *Meel-haven.*	Z. Z. O.	6.
van de *Meel-haven* tot de *Twee Eilanden.*	Z. Z. O.	11.
van de oversteek van de *Twee Eilanden* tot de *Russische kust*, tot het Eiland *Delgoij.*	Z. W.	30.
van *Delgoij* tot in de bogt, waarin wij het kompas rond zeilden en op dezelfde plaats terug kwamen.	—	22.
van deze bogt tot *Kolgoij* (*Kolgujew*).	W. N. W.	28.
van *Kolgoij* tot *Kandanoss.*	W. N. W.	20.

	Gestuurde Koersen.	Verheid in Mijlen.
van *Kandanoss* tot het west einde der *Witte Zee*. . .	W. N. W.	40.
van den westhoek der *Witte Zee* tot de *zeven Eilanden*.	N. W.	14.
van de *zeven Eilanden* tot het west einde van *Kilduin*. .	N. W.	20.
van *Kilduin*, tot wij J. C. Ryp ontmoetten.	N. W t. W.	7.
van daar tot *Kola*.	Zuiden.	18.
Zoodat wij met onze opene vaartuigen, door elkander gerekend, door het ijs hebben afgelegd.	. . . . . .	388 mijl.

Den 24sten Junij 's morgens roeiden wij heen en weder in het ijs, in de hoop, er door te komen, doch zagen geene opening. Dan, tegen den middag gelukte het ons, wanneer wij met eenen frisschen oostewind onzen koers vervolgden en goede vaart maakten, zoodat wij dachten, boven kaap *Nassau* te zullen geraken; wij werden echter weder in het ijs bezet en genoodzaakt, drie mijlen beoosten kaap *Nassau*, die wij in het gezigt hadden, te blijven liggen. Den wind toen van den zuidelijken kant hebbende, gingen er zes van ons volk aan land, die wel geene vogels of eijeren vonden, doch zoo veel drijfhout, als zij dragen konden, aan boord bragten, waarover

wij eenen pot waterpap kookten, om iets warms te nuttigen (*). De zuidewind nam toe tot storm, welke den volgenden dag een harde storm uit den zuiden werd. Het ijs, daar wij aan vast lagen, was niet sterk, en wij waren dus beducht, dat wij er zouden afraken, en zeewaarts drijven. Des avonds brak er werkelijk een gedeelte van, zoodat wij ons aan een ander ijsveld moesten vast maken.

Den 26sten Junij duurde de harde zuidelijke storm nog voort; het ijs, daar wij aan vast lagen, brak, zoodat wij zeewaarts dreven, zonder weder het vaste ijs te kunnen genaken, en wij dus in het grootste gevaar waren, van te vergaan. Wij roeiden wel uit al onze magt, doch konden het land niet bereiken, zoodat wij nu de fok bijhaalden; maar de mast brak twee malen achter elkander, hetgene ons zeer ontredderde en ons noodzaakte, niettegenstaande het hard waaide, het groote zeil bij te zetten; dan de wind viel er zoo fel in, dat, zoo wij het niet aanstonds geborgen hadden, wij zeker zouden gezonken zijn, daar het water reeds aan lij inkwam, terwijl de zee zeer hol, en de golfslag kort ging; wij waren nu reeds ver zeewaarts gedreven, en onze vooruitzigten waren, bij zulk eenen storm, hopeloos, toen de wind eensklaps naar het N. W. schoot, waardoor wij weder het vaste ijs konden bereiken; dan van

---

(*) Deze schrale potspijs, uit sneeuwwater en scheepsbeschuit bestaande, noemden zij spottende *Matta Moro* (*genoeg om eenen Moor te dooden*, beteekenende) uit het *Spaansch* ontleend.

onze makkers hadden wij niets vernomen, zoodat wij over hun lot zeer bekommerd waren. Wij zeilden wel langs het land heen, doch vernamen niets van hen. Daar het nu mistig werd, schoten wij een geweer af, hetwelk zij beantwoordden; toen het nu wat opklaarde, en wij weder schoten, zagen wij de rook opgaan, en kwamen eindelijk bij elkander; wij vonden hen tusschen het vaste- en het drijfijs inliggen, en gingen over het ijs, om hen te helpen. Wij losten de goederen uit het vaartuig, en haalden hetzelve op het ijs. Terwijl zij daar bezet hadden gelegen vonden zij veel drijfhout, waarbij wij brood in water kookten, om iets warms te nuttigen, dat ons zeer verkwikte, en daar het den volgenden dag eene tamelijke koelte uit den oosten waaide, gingen wij onder zeil en raakten kaap *Nassau* te boven; maar omtrent eene mijl bewesten dezelve, liep de wind tegen, waarop wij de zeilen borgen, en de riemen toeleiden. Terwijl wij nu langs het vaste ijs heenroeiden, vonden wij op hetzelve eene ontelbare menigte walrussen liggen, en zeer vele vogelen, waarop wij met twee geweren schoten, en waarvan wij er twaalf tegelijk troffen, die wij aan boord bragten. Het werd nu mistig, en wij kwamen weder in het drijfijs, zoodat wij weder naar het vaste ijs roeiden, om klaarder weder af te wachten, daar de wind W. N. W. en dus geheel tegen was.

In den morgenstond van den 28sten Junij losten wij de goederen en haalden daarna ook de vaartuigen op het ijs, daar dezelve door den aandrang van hetzelve

schade leden en de wind, uit zee komende, alles op ons aanzettede, waardoor wij zoodanig bezet werden, dat wij wanhoopten, weder uit het ijs te geraken.

Op het ijs zijnde, rigtten wij eene tent van onze zeilen op, ten einde aldaar wat uit te rusten, terwijl wij een man op schildwacht lieten; dan des avonds kwamen er drie beeren regt op onze vaartuigen aan. De schildwacht, hen bemerkende, riep terstond: » *drie beeren! drie beeren!*" waarop wij oogenblikkelijk wakker werden en uit de tent kwamen. Onze geweren waren met hagel geladen, om vogelen te schieten, en daar er geen tijd was, om dezelve te verladen, brandden wij los, zonder hen veel te kwetsen; zij deinsden echter een groot stuks weg terug, waardoor wij tijd kregen onze geweren met kogels te laden, en een' der drie beeren doodschoten, waarop de twee andere wegliepen; doch twee uren later kwamen zij weder terug; maar zoodra zij onze stemmen hoorden, verwijderden zij zich nogmaals. De wind bleef uit den westen aanhouden, zoodat het ijs met kracht oostwaarts aandreef. In den namiddag van den volgenden dag kwamen de twee beeren weder op de plaats, waar de doode beer lag; een derzelve nam den dooden tusschen de tanden, en niettegenstaande het ijs zeer ongelijk was, sleepte hij den beer een groot eind wegs voort, waar zij denzelven begonnen te verscheuren. Zoodra wij dit bemerkten, schoten wij op hen, en naauwelijks hoorden zij dit, of zij lieten den dooden beer liggen, en liepen in aller ijl weg.

Nu gingen wij met ons vieren naar die plaats toe,

en vonden, dat zij het ligchaam reeds half verslonden hadden. Wij verwonderden ons ook over de kracht dier dieren, die dezen dooden beer zoo gemakkelijk hadden weggesleept, daar wij met ons vieren moeite hadden, het halve ligchaam op te beuren. De wind bleef voortdurend west, waardoor het ijs steeds om de oost dreef; het aas van den beer hadden wij op eene verhevene ijsschots, niet ver van ons vaartuig, gebragt, ten einde, in geval de beeren weder mogten komen, op hen te kunnen schieten.

Den 30sten Junij bleef de wind nog westelijk, zoodat het ijs even sterk om de oost dreef; vroeg in den morgen kwamen er twee beeren op eene schots ijs aandrijven, welke schenen ons te willen bezoeken, doch zulks niet uitvoerden, waardoor wij vermoedden, dat het dezelfde waren, die voorheen bij ons geweest waren; doch eenigen tijd daarna kwam een andere beer over het vaste ijs regt op ons aan; maar toen hij onze stemmen hoorde, liep hij weg. De wind liep nu W. Z. W., waardoor het losse ijs weg dreef; maar daar het mistig was, wilden wij de vaartuigen niet te water brengen, en liever eene betere gelegenheid afwachten.

Den 1sten Julij was de wind W. N. W., met redelijk goed weder. 's Morgens vroeg kwam een beer met het drijfijs aan, die overzwom en bij ons aan het vaste ijs kwam; doch zoodra hij ons vernam, verwijderde hij zich spoedig. Op den middag kwam het ijs met zulk een geweld aanzetten, dat het veld, waarop onze vaartuigen en goederen geborgen wa-

ren, van elkander scheurde, waardoor meest alles in het water viel, en wij daardoor niet weinig verlegen waren; doch wij spanden alle krachten in, om de boot aan land te slepen, en onze goederen op te visschen, hetwelk allermoeijelijkst viel, dewijl het ijs telkens onder onze voeten brak. Ook werden wij met de schuit weggedreven, en alles, wat wij aan dezelve gerepareerd hadden, zoo wel als de mast, het zeil, de doft enz., werd aan stukken gestooten, zoodat wij bevreesd waren, ondanks alle onze pogingen, de schuit, waaraan ons behoud hing, te zullen verliezen. Een onzer zieken lag in dezelve, gelijk ook het geldkistje. Toen het ijs een weinig van elkander week, haalden wij dezelve op het vaste ijs, nog hooger dan de bok lag, maar vonden, dat dezelve zeer veel geleden had.

Dit ongeval had ons een groot gedeelte van den dag bezig gehouden; wij waren uitermate vermoeid, daar wij nog meer gevaar uitgestaan hadden, dan toen wij Barendsz. verloren, wijl wij hier bijna verdronken en daarenboven twee tonnen brood, eene kist met linnen, een pak scharlaken, een vaatje olie, wijn, eenige kazen, benevens een harnaston, met de plunjen van het volk, hetwelk alles in in het water viel, kwijt raakten.

Den volgenden dag, vroeg in den morgen, bezocht ons weder een beer, die zich echter spoedig verwijderde. Tegen den avond werd het weder veel beter, waarop wij terstond de schuit begonnen te herstellen en op te boeijen, waartoe wij de planken, die tot de buikdelling gediend hadden, gebruikten.

Terwijl wij hiermede bezig waren, gingen zes anderen landwaarts in, om hout te zoeken, als ook eenige steenen, die wij op het ijs wilden leggen, om er vuur op te stoken en de teer te smelten, die wij voor het vaartuig noodig hadden, als ook, om te trachten, een stuk hout te bekomen, waarvan men eenen mast voor dit vaartuig konde maken. Zij vonden hetgene wij noodig hadden, en vertelden ons, dat zij hout gezien hadden, dat reeds behouwen was, terwijl zij ook de wiggen of keggen, waarmede men het hout klooft, medebragten. Wij legden nu aanstonds vuur aan, om de teer te smelten, en herstelden de schuit, waarmede wij na middernacht gereed waren. Wij maakten van deze gelegenheid gebruik, om de vogelen, die wij voorheen geschoten hadden, te koken, waarop wij ons zeer goed vergastten.

Den 3den Julij gingen 's morgens twee van ons volk naar den waterkant, en vonden daar twee van onze riemen, den helmstok, den koffer met scharlaken en het linnen, benevens eenen hoed van het volk uit de harnaston, zoodat deze zeker aan stukken was gestooten. Zij verhaalden ons, dat er nog meer goed lag, waarop de schipper met nog vijf anderen derwaarts ging, en alles op het vaste land haalde; doch de koffer en het pak laken, dat doornat was, konden zij niet vervoeren, en lieten dit staan, totdat wij zouden afvaren, om het alsdan mede te nemen, gelijk wij ook deden. Tegen den avond kwam er weder een groote beer naar ons toe, die de schildwacht niet gewaar was geworden, en hem gewis zoude verrast hebben, zoo niet een van het volk

in de schuit hem gezien had, die den schildwacht toeriep, waarop deze zich verwijderde; intusschen had men op den beer geschoten, die weg liep.

Den 4den Julij hadden wij warm helder weder, zoo als wij het nog nimmer op *Nova-Zembla* hadden bijgewoond; wij waschten de fluweelen, die door het zout water geleden hadden, in gesmolten sneeuwwater, droogden dezelve, en pakten ze weder in; de wind was meestal W. Z W.

Den 5den Julij hadden wij zeer aangenaam weder, denzelfden wind als gisteren. Dezen avond overleed Jan Franszoon, van *Haarlem*, die een neef was van Klaas Andrieszoon, welke op denzelfden dag als Willem Barendsz was overleden. Het ijs kwam nu weder hard op ons aanzetten; zes van de onzen gingen landwaarts, om brandhout te halen.

Den volgenden dag was het mistig; maar de wind liep naar het Z. O., hetgeen ons meerder moed gaf; echter bleven wij nog op het ijs.

Den 7den Julij was de wind W. Z. W. en W. ten N., met goed weder en nu en dan regen. Wij gingen naar den waterkant, bij welke gelegenheid wij dertien vogels schoten, die wij aan boord bragten en des anderen daags kookten, hetwelk ons eenen heerlijken maaltijd gaf; het was donker mistig weder; maar des avonds, de wind uit den N. oosten opkoelende, deed dit de hoop herleven, dat wij spoedig zouden kunnen vertrekken.

Den 9den Julij 's morgens begon het ijs te drijven, zoodat wij aan den landkant open water kregen; doch het vaste ijs, waarop wij ons bevonden, werd

mede driftig, waarom de schipper en het volk de pakken gingen halen, die op hetzelve gelaten waren, en in de vaartuigen borgen. Wij sleepten deze nu 340 treden ver over het ijs naar het water, hetwelk een zeer moeijelijke arbeid voor ons was; te meer daar wij weinig krachten over hadden. Wij gingen nu vóór den middag met eenen oostewind onder zeil; doch des avonds moesten wij weder naar het vaste ijs, doordien hier zeer veel drijfijs was. De wind nu zuiden loopende, dachten wij echter, dat hetzelve zich nu spoedig zoude verwijderen.

Den 10den Julij, 's morgens vroeg, gelukte het ons, na vele moeite, door het ijs te komen, en roeiden voort, totdat wij tusschen twee groote ijsvelden kwamen, die tegen elkander schoven, zoodat wij het goed weder losten, de schuiten ophaalden en honderd treden ver sleepten en weder te water bragten, en hoe zwaar het ons ook viel, wij moesten er ons tegen zetten en weder aan de riemen gaan zitten. Weldra zagen wij weder twee ijsvelden aandrijven; doch vóór deze tegen elkander kwamen, hadden wij het geluk, er door heen te roeijen. Maar nu liep de wind west, en dus geheel tegen, zoodat wij, met kracht van roeijen, naar de kust en het vaste ijs hielden, hetwelk wij ter naauwernood konden bereiken. Wij wilden nog verder oproeijen naar een eiland, dat wij zagen; maar door het toenemen van den wind was ons dit onmogelijk, zoodat wij, als voorheen, de vaartuigen weder op het ijs moesten halen en ons der

Voorzienigheid aanbevelen, terwijl wij door zoo veel arbeid moedeloos werden, en vreesden, door gebrek aan krachten, op den duur zulke aanhoudende zwarigheden niet te zullen kunnen te boven komen.

Den 11den Julij, 's morgens ons op het ijs bevindende, klom er een bijzonder vette beer uit het water, en kwam naar ons toe loopen; wij verwachten hem met drie geweren, en toen hij ongeveer dertig treden van ons was, schoten wij ze bijna te gelijker tijd af, en troffen het dier in dier voege, dat hij zich niet meer roerde; het vet, dat uit de wonden kwam, dreef op het water als traan, en daar hij weg dreef, gingen wij op eene ijsschots naar hem toe, wierpen hem eenen strop om den hals, en haalden hem op het vaste ijs. Wij smeten hem de tanden uit den muil, en vonden, dat hij 8 voet dik was. De wind bleef westelijk, met donker mottig weder; maar toen het op den middag opklaarde, gingen drie van ons volk naar het eiland, dat voor ons lag. Hier komende, zagen zij daar bewesten ook het *Kruis-Eiland*, waarop zij derwaarts aan gingen, om te zien of er, gedurende ons afwezen, ook soms *Russen* geweest waren, waarvan zij evenwel geen spoor konden vinden. Intusschen vonden zij er wel zeventig eijeren van de bergeenden, en daar zij dezelve niet konden bergen, trok er een zijne lange broek uit, en bond de pijpen van onderen toe, waarna zij die over eenen stok hingen en met hun beiden droegen, terwijl de derde hen met het geladen geweer vergezelde. Zij waren meer dan twaalf uren weg geweest, en wa-

ren zes mijlen heen en weder gegaan, tusschen beide tot de knieën toe in het water, hetgeen ons zeer verwonderde, daar wij allen zoo zwak waren; intusschen hielden wij eenen heerlijken maaltijd met de eijeren, en deelden onzen laatsten wijn onder elkander, waarvan ieder omtrent drie mengelen kreeg, zoodat onder alle onze moeijelijkheden, wij dezen dag, als eenen feestdag beschouwden.

Den 12[den] Julij was de wind des morgens oostelijk, met mistig weder; 's avonds gingen er eenigen van het volk naar land, om steentjes te zoeken, die tevens ieder eene dragt hout mede bragten. Ook den volgenden dag, de wind Z. O. met schoon weder zijnde, gingen er weder eenigen steentjes zoeken, waarvan er eenige gevonden werden (*).

Den 14[den] Julij was het zeer goed weder, met eenen zuidelijken wind, zoodat het ijs begon af te wijken, en wij nu hoopten, spoedig opening te zullen krijgen; dan de wind west loopende, bleef het weder liggen; eenigen van ons volk, die aan land gegaan waren, schoten eene bergeend, welke zij voor de gemeenschappelijke tafel medebragten, daar alles, wat wij opdeden, onder elkander gedeeld werd.

Den volgenden dag was de wind Z. O.; doch 's avonds liep dezelve weder naar het westen, met regen.

(*) Deze kleine steentjes hadden eene goudkleur, en daarom was het volk er zoo begeerig naar.

Den 16[den] Julij kwam er een beer van den vasten wal naar ons toe; hij was buitengewoon wit, zoodat wij hem in het begin niet bemerkten; dan toen hij naderbij kwam, schoten wij op hem, waarop hij wegliep; de wind was veranderlijk, met mottig weder. Des morgens van den volgenden dag gingen weder vijf van ons volk naar het, niet ver van ons verwijderde, eiland, om te zien, of er ook eenige opening te ontdekken was, daar dit lang verwijl in het ijs ons zeer verveelde. Naauwelijks hadden zij den halven weg afgelegd, toen zij achter eene ijsschots den beer vonden liggen, dien wij gisteren getroffen hadden; zoodra hij hen vernam, ging hij op den loop; doch een van het volk liep hem achter na en stiet hem met de bootshaak in de huid. De beer, dit voelende, verhief zich op de achterste poten, de matroos stak op nieuw naar hem, doch had het ongeluk, dat het ijzer van de bootshaak in stukken brak, waarop de man ging zitten. Zoodra het volk dit zag, schoot het toe, om hunnen kameraad te hulp te komen; dan nu liep de beer weg; doch de matroos met zijne afgebrokene bootshaak, liep nogmaals den beer na, en stiet hem tot drie maal toe; de beer keerde zich telkens om en meende den man te bespringen (*); dan twee van het volk schoten hem nogmaals door het lijf, waarop hij ging zitten, zonder veel meer te kunnen uitrigten, tot een derde schot hem het leven benam.

(*) In de reizen van Parry vindt men ook een diergelijk waagstuk van eenen engelschen matroos beschreven.

Den 18den Julij was de wind oost en O. N. O.; vroeg in den morgen gingen drie van het volk op het hoogste land, om naar de zee te zien. Zij zagen wel open water, doch op zulk eenen verren afstand, dat zij twijfelden, of wij onze vaartuigen wel zoo verre zouden kunnen brengen, daar onze krachten hoe langer hoe meer verminderden, en onze arbeid hierdoor des te moeijelijker werd; dan toen zij ons dit bij hunne terugkomst verhaalden, schepten wij moed uit den nood, waarin wij ons bevonden, bragten de vaartuigen te water, en roeiden naar het ijs, dat wij moesten overtrekken; daar komende, losten wij de goederen, haalden de schuiten op het ijs en trokken dezelve met het goed de een voor de andere, meer dan duizend treden naar het open water. Deze arbeid viel ons echter zoo zwaar, dat wij dikwerf van gedachten waren, denzelven te staken. Des avonds kwamen wij onder zeil; doch tegen den nacht raakten wij alweder in het ijs, waarop wij onze vaartuigen borgen; hier konden wij het *Kruis-Eiland* zien, waarvan wij, naar onze gissing, nog ééne mijl verwijderd waren; de wind was ons anders voordeelig uit den O. N. Oosten.

Terwijl wij den 19den Julij ons op het ijs bevonden, gingen 's morgens vroeg zeven van ons volk naar het *Kruis-Eiland*. Daar gekomen zijnde, zagen zij westwaarts de zee meest open, hetwelk voor hen een aangenaam gezigt opleverde, waarom zij zich haastten, ons deze goede tijding mede te deelen. Zij bragten meer dan honderd eijeren mede,

en meenden, dat dit de laatste maal zoude wezen, dat wij den zwaren arbeid, de schuiten te sleepen, zouden moeten verrigten, waarom wij elkander weder moed inboezemden. Wij kookten spoedig de eijeren, die wij onder elkander verdeelden, waarop wij aanstonds aan het werk gingen, en de vaartuigen wel twee honderd en zeventig treden over het ijs sleepten en te water bragten, hetgene wij met veel moed en aanwenden van alle onze krachten deden, bijzonder bemoedigd door de hoop, dat dit de laatste maal zoude wezen. Wij gingen nu met eenen O. N. O. wind, en dus vlak voor het lapje, onder zeil, stevenden reeds des avonds het *Kruis-Eiland* voorbij, dat tien mijlen van *Kaap Nassau* verwijderd ligt.

Kort hierna verliet ons het ijs geheel, ofschoon wij het nog wel in zee zagen drijven; doch dit hinderde ons niet; de wind woei met eene gestadige koelte uit den O. N. oosten, terwijl onze koers W. ten Z. was, zoodat wij konden berekenen, ieder etmaal ten minste achttien mijlen te zullen afleggen, waarvoor wij het Opperwezen niet genoeg konden danken, terwijl wij verder op zijne goedheid, vertrouwend bleven hopen.

Wij behielden den volgenden dag denzelfden wind als gisteren, en maakten dus steeds goede vaart, zoodat wij reeds in den voormiddag den *Zwarten-Hoek*, ruim twaalf mijlen van het *Kruis-Eiland* gelegen, voorbij kwamen. Wij stuurden nu W. Z. W. en kregen 's avonds het *Admiraliteits-Eiland* in het gezigt, dat wij om middernacht achter ons lieten; den

afstand van dit *Eiland* en den *Zwarten-Hoek* gistten wij acht mijlen te zijn. Voorbij het *Admiraliteits-Eiland* zeilende, zagen wij misschien wel twee honderd walrussen op eene ijsschots liggen, en daar wij digt langs dezelve heen voeren, joegen wij dezelve daar af, hetgene ons evenwel slecht had kunnen te staan komen, daar deze dieren, die veel kracht in hunne slagtanden hebben, ons nazwommen en over het leed, dat wij hun hadden aangedaan, zich schenen te willen wreken; dan, daar wij eene frissche koelte hadden, konden zij ons niet bereiken. Ondertusschen ware het onvoorzigtig van ons geweest, om, zoo als men zegt, slapende wolven wakker te maken.

Den 21sten Julij passeerden wij kaap *Plancius*, welke W. Z. W. acht mijlen van het *Admiraliteits-Eiland* verwijderd ligt; in den namiddag kwamen wij ook *Langenes*, in het Z. W. negen mijlen van kaap *Plancius* gelegen, voorbij. De wind bleef steeds zeer voordeelig uit den noordoosten, zoodat wij den volgenden dag *Kaap-kant* bereikten, waar wij aan land gingen, om vogelen en eijeren te zoeken, die wij er echter niet vonden. Maar op den middag zagen wij eene klip, waar zich vele vogelen ophielden, en waar wij naar toe zeilden; wij doodden er twee en twintig van met steenen, en een van ons volk vond daar en boven vijftien eijeren. Indien wij hier langer hadden durven vertoeven, zouden wij wel twee honderd vogels hebben kunnen bekomen; doch VAN HEEMSKERK was met het andere vaartuig meer zeewaarts gegaan, en lag op ons te

wachten; daar en boven konden wij dezen gunstigen wind niet laten voorbijgaan, waarom wij dan ook zeil maakten, en langs de kust heen liepen. In den namiddag kwamen wij weder aan eene uitstekende punt, waar wij eene goede vangst van honderd vijf en twintig vogelen deden, waarvan de meeste met de hand gegrepen, en sommige met steenen dood gesmeten werden; het scheen, dat deze vogelen nimmer menschen gezien hadden, of dat men nooit getracht had, hen te vangen, daar ze anders weg gevlogen zouden zijn; doch zij waren niets bevreesd, en hadden hunne nesten op eene zeer steile klip gemaakt, waar geene vossen of ander wild gedierte hen kon genaken; wij liepen zelfs gevaar, bij het afklimmen dezer steile hoogte, om armen en beenen te breken; ieder dezer vogelen broeide slechts één ei uit, dat, zonder eenig nest te hebben, bloot op de klip lag, waarover wij ons verwonderden, dat zij die in zulk een koud klimaat op die wijze konden uitbroeijen; dan daar zij slechts één ei te gelijk leiden, konden zij daaraan al hunne warmte mededeelen, en één jong te gelijk uitbroeijen (*). Wij vonden hier ook eene menigte van eijeren, waarvan echter de meeste vuil waren.

Dit oord verlatende, kregen wij den wind tegen, met harde koelte uit den N. W., waardoor er veel drijfijs kwam opzetten; wij deden alle pogingen, om

---

(*) Het is niet zeker, welke vogels hier bedoeld werden; mogelijk was het wel de *Zeehen* (*Troille*, *le Guilemont*), ook wel de *Lom* genoemd.

boven hetzelve te komen, maar te vergeefs. Wij raakten in het ijs bezet; doch weldra zagen wij eene opening naar de kust en begaven ons in dezelve. Van Heemskerk, die met zijn vaartuig meer zeewaarts was, ons in het ijs ziende, maakte zich ongerust, en hield het, langs den zoom van het ijs, over en weder; maar bemerkende, dat wij doorzeilden, en dus eene opening moesten gevonden hebben, wendde hij het mede naar de kust, en kwam twee uren daarna bij ons, in eene zeer veilige haven, daar men voor alle winden beschut kon liggen. Wij gingen hier aan land, en vonden eenige eijeren, benevens drijfhout, waarbij wij onze vogelen, die wij gisteren gevangen hadden, kookten.

Den 23sten Julij was de wind noordelijk, met donker mistig weder, zoodat wij hier bleven liggen; eenige van het volk gingen wel aan land, om vogelen en eijeren te zoeken; doch zij vonden er zeer weinig.

Den volgenden dag was de wind noorden, met helder weder; doch wij konden met dien wind niet uitloopen. Op den middag vonden wij, door de zonshoogte, de N. B. 73° 10′; onze maats vonden hier zeer fraaije steenen, de schoonste, die wij op *Nova-Zembla* gezien hadden. Des anderen daags woei het een storm uit den noorden, met donker mistig weder, zoodat wij alweder hier moesten blijven liggen.

Den 26sten Julij was de wind nog noorden; doch daar het weder op den middag opklaarde, gingen wij onder zeil; maar daar wij in eenen diepen inham gelegen hadden, moesten wij wel vier mijlen oplaveren, alvorens boven den versten hoek te kunnen geraken,

hetgeen ons met zeilen en roeijen niet vóór middernacht gelukte. Toen wij dezen hoek te boven waren, borgen wij de zeilen en roeiden langs den wal heen, hetgeen wij ook den volgenden dag, toen de wind N. W. met helder en stil weder was, door gebroken ijs heen deden; des avonds bespeurden wij eenen sterken stroom, en zagen eenen diepen inham, dien wij gisten *Kostinschar* te wezen, welk kanaal, naar ons gevoelen, zich in de *Karische Zee* ontlast (*). Wij zetten nu onzen koers Z. W. voort en kwamen, omtrent middernacht, voorbij den *Kruishoek*; nu hielden wij het tusschen het land en een eiland heen, waarna wij Z. Z. O. aanhielden, met goeden voortgang. VAN HEEMSKERK was ons vooruit geraakt; dan, toen hij het eiland te boven was, wachtte hij ons in, en wij bleven onder de rotsen liggen, om vogelen te vangen, dat ons evenwel mislukte. Wij gisten van kaap *Kant* tot den *Kruishoek* twintig mijlen afgelegd te hebben.

Den 28sten Julij was de wind N. O., met helder weder; wij hielden Z. Z. O., zes mijlen langs het land heen, tot aan den *Schanshoek* en de *St. Laurensbaai*; hier komende, vonden wij achter eenen hoek twee russische loddingen liggen, en waren niet weinig verheugd, eens weder onder menschen te komen; doch aan den anderen kant waren wij beducht, doordien de *Russen* zoo sterk waren, daar wij er omtrent

(*) Dit hun gevoelen is later door de *Russen* bevestigd geworden.

dertig konden tellen, niet wetende, hoe zij ons ontvangen zouden. Wij kwamen niet zonder moeite aan land; zij, dit ziende, kwamen ongewapend naar ons toe; degenen, die van ons gezond waren, stapten toen aan land, en gingen hen te gemoet, terwijl de meesten der onzen, die geweldig aan de scorbut leden, in de booten bleven. Bij elkander komende, betoonden wij, elk op zijne wijze, elkander alle mogelijke pligtplegingen, terwijl zij ons met deernis aanzagen, daar eenigen van hen ons, en ook wij hen erkenden, wijl het dezelfde menschen waren, die het jaar te voren, toen wij de straat *Waaigat* waren doorgestevend, bij ons aan boord waren geweest. Wij bemerkten, dat zij over onzen tegenwoordigen toestand zeer getroffen waren, daar zij ons toen in zulk een groot wel uitgerust schip en van alles goed voorzien, gevonden hadden, en thans vermagerd en ziekelijk, in twee zulke ellendige vaartuigen zagen rondzwerven. Twee onder hen herkenden VAN HEEMSKERK en GERRIT DE VEER, dien zij vriendelijk op de schouders klopten. Het verdient opmerking, dat wij hier ook de twee eenigste waren, die destijds in straat *Waaigat* hadden geweest. Zij vroegen naar ons *krabble,* dat schip beteekent, en hoe of wij het verloren hadden, waarop wij zoo goed mogelijk beduidden (daar wij geen tolk hadden), dat wij hetzelve in het ijs hadden moeten laten zitten, waarop zij zeiden: » *krabble propal?*" hetwelk wij begrepen zoo veel te beteekenen, als: » *gij lieden hebt uw* » *schip verloren?*" hetgeen wij dan ook verzekerden; dan veel gesprek konden wij niet houden, daar wij

elkander niet verstonden; doch uit hun gelaat was het zeer goed op te maken, dat zij zeer gevoelig over onzen toestand waren, en met medelijden te kennen gaven, hoe zij voorheen ons met zoo vele schepen ontmoet hadden, en wijn bij ons gedronken hadden. Zij vroegen ons, welken drank wij nu gebruikten, waarop een der onzen naar de boot ging, en water tapte, en hun liet proeven; doch zij schudden het hoofd en zeiden: *nie dobbre,* meenende, dat dit niet goed voor hen was.

Van Heemskerk ging nu bij hen en liet van binnen den mond zien, om hun te beduiden, dat wij veel aan de scorbut leden; dan dit begrepen zij niet, en meenden, dat wij honger hadden, waarop er een van hen naar het vaartuig liep, en ons een roggenbrood, dat ongeveer acht pond zwaar was, benevens eenige gerookte vogelen aanbood, die in dank werden aangenomen, en hun daar en tegen een half dozijn scheepsbeschuiten gaven. Van Heemskerk nam toen twee der voornaamste *Russen* met hem naar de boot, en schonk hun den wijn, dien hij nog overig had in, hetwelk nog een mengel zal bedragen hebben. Terwijl wij ons hier ophielden, leefden wij in goede vriendschap met elkander en gingen bij hen ons eten koken, dat in scheepsbeschuit met water gekookt bestond, om ons te verwarmen, terwijl wij daar en boven, in het bijzijn der *Russen*, bijzonder tevreden waren, daar wij nu in dertien maanden, en wel sedert wij van Jan Cornelisz Rijp gescheiden waren, geene menschelijke wezens, maar alleen verscheurende dieren, zoo als beeren enz. gezien had-

den. Wij kregen hierdoor nieuwen moed, en hoopten nu verder het beste, terwijl wij de Voorzienigheid dankten, die ons zoo verre gespaard had.

Den 29sten Julij was de wind N. W., met tamelijk goed weder; 's morgens begonnen de *Russen* gereedheid tot hun vertrek te maken; zij hadden eenige tonnen traan aan het strand begraven, die zij nu aan boord bragten. Wij wisten in het begin niet, welken weg zij nemen zouden, dan zagen naderhand, dat zij koers naar het *Waaigat* stelden. Zij zeilden nu vooruit en wij volgden, langs de kust heen loopende; doch het werd zeer mistig, waardoor wij hen uit het gezigt verloren. Misschien, dat zij weder naar land gevaren zijn, maar wij vervolgden onzen koers Z. O. ten O., tusschen twee eilanden door, totdat wij weder digt in het ijs bezet raakten, en geene opening zagen, waardoor wij vermoedden, op de hoogte van *Waaigat* te wezen, waar, door deze N. W. wind, het ijs in de bogt gedreven was. Daar wij ondertusschen niet verder konden komen, keerden wij terug, en bereikten niet zonder groote moeite de reeds gemelde eilanden, waar wij laat in den nacht aankwamen. Hier maakten wij de vaartuigen vast, daar de wind zeer begon toe te nemen, zoodat wij den volgenden dag stormweder uit den N. W. hadden, met veel regen en buijen. Wij bleven dus onder het eiland liggen, en ofschoon wij de zeilen over de booten gespannen hadden, konden wij niet droog blijven; dit was ons ongewoon geworden, daar wij sedert eenen geruimen tijd geen' regen gezien hadden.

Den 31sten Julij, in den morgenstond, verlieten wij het eiland, daar wij onder gelegen hadden, en roeiden naar een ander, daar twee kruisen op stonden, hetwelk ons deed vermoeden, dat hier eenig volk op de vischvangst zoude wezen, even als de *Russen*, die wij ontmoet hadden, doch vonden er niemand. De wind bleef N. W., waardoor het ijs met geweld naar straat *Waaigat* gezet werd. Tot ons geluk gingen wij hier aan land; want spoedig vonden wij er eene menigte lepelblad (*) groeijen, hetwelk ons zeer uitnemend te stade kwam, wijl bijna allen door de scorbut zoodanig leden, dat wij ons niet dan met moeite konden bewegen; wij aten dit gewas in menigte, en vonden er aanstonds baat bij; en ofschoon wij wel de kracht van dit gewas in het vaderland hadden hooren roemen, was de uitwerking van hetzelve op onze gestellen zoo gunstig, dat wij alle reden hadden, hiervoor den goeden God te danken.

Den 1sten Augustus hadden wij eenen hevig N. westen storm; het ijs, dat steeds in de bogt gedreven was, hield nu op met kruijen, waardoor de dijning zoo sterk werd, dat wij genoodzaakt waren, de booten aan de lijzijde van het eiland te brengen, om ze voor den aanslag der zee te beveiligen. Wij gingen weder aan land, om lepelblad te halen, dat ons zoo veel goed had gedaan, dat wij ons niet genoeg konden verwonderen, dat, in zulk eenen korten tijd, ver-

---

(*) *Cochlearia*, ook bij ons genoegzaam bekend.

scheidene van het volk de harde beschuit konden bijten (*), hetwelk hun voorheen onmogelijk was.

Den 2den Augustus duurde de storm uit den N. W. voort, met donker mistig weder; onze victualie begon zeer te minderen. Wij hadden nog een weinig brood, daar wij water bij dronken, en sommigen ook nog een klein stukje kaas, zoodat de honger ons deed verlangen deze plaats te kunnen verlaten, daar wij, uit gebrek van het noodige voedsel, krachteloos werden en evenwel zwaren arbeid moesten verrigten, zoodat wij eerder het volle rantsoen noodig hadden; doch wij moesten geduld oefenen. Des nachts van den 3den bedaarde de wind, en nu namen wij het besluit, van hier over te steken naar de *Russische* kust. Wij gingen met eenen N. W. wind onder zeil, den koers Z. Z. W. nemende; doch in den morgenstond raakten wij weder in het ijs, dat ons zeer verwonderde, daar wij meenden, het nu alles gepasseerd te hebben. Dewijl wij nu in stilte in het ijs ronddreven, borgen wij de zeilen, die geen' dienst konden doen, en roeiden met alle krachten door hetzelve heen, totdat wij het open water bereikten, waar men geen ijs meer gewaar werd. Wij gisten met zeilen en roeijen ongeveer twintig mijlen afgelegd te hebben; terwijl wij onzen koers aldus vervolgden, rekenden wij spoedig de *Russische* kust te zullen be-

(*) Het is bekend, dat, wanneer de scorbut toeneemt, de tanden los worden, en de lijders niets dan lepelkost kunnen nuttigen; en deze pest der zeelieden toenemende, volgt een geheel bederf en de dood. —

reiken; dan tegen den avond raakten wij weder in het ijs bezet, waarbij het nog zeer koud was, zoodat wij weder zeer mistroostig werden. Daar wij nu begonnen te wanhopen, nimmer van het ijs bevrijd te raken, dewijl onze boot niet zoo goed voort wilde als de schuit, om den hoek van het ijs te boven te komen, stapten eenigen van ons over, om hen te helpen, wijl wij eene opening zagen, die echter moeijelijk te genaken was; dan eindelijk na veel arbeid gelukte het ons nogmaals, de opene zee te bereiken. Van Heemskerk, die in het andere vaartuig was, dat beter zeilde, kwam den hoek van het ijs te boven, en zoo kwamen wij weder bij elkander; doch hij was niettemin zeer bevreesd over onzen toestand geweest.

Den 4den Augustus was de wind noordwest; wij raakten in den voormiddag uit het ijs verlost, en zeilden nu te zamen voort, en stuurden meestal zuidwaarts aan. Op den middag zagen wij, tot onze groote vreugde, de vaste kust vooruit liggen, hetgene ons niet weinig verheugde. Dezelve nader komende, streken wij de zeilen, en roeiden naar den wal toe, welken wij bevonden zeer laag te wezen, zoodat zij nu en dan door het zeewater bedekt werd.

Wij hadden van den hoek van *Nova-Zembla* tot hier dertig mijlen gezeild, en daar er hier niets voor ons te halen viel, gingen wij tegen den avond onder zeil. Digt langs de kust heenloopende, met goeden voortgang, zagen wij omtrent middernacht eene *Russische* jol, daar wij op aanhielden, om met hen te spreken; toen wij bij hen kwamen, stonden zij allen op, en toen wij *Kandenoss? Kandenoss?* riepen, om

hun te vragen, of wij ook daaromtrent waren, antwoorden zij *Petzora*, *Petzora*, daardoor te kennen gevende, dat wij ons op die hoogte bevonden. Wij hielden digt langs het strand heen, waar het zeer droog was, den koers W. ten N. nemende, om alzoo den hoek van *Kandenoss* aan boord te loopen; doch wij werden door het kompas, dat op eene kist, daar ijzeren banden om waren, stond, misleid, zoodat wij ruim twee streken zuidelijker en dus nog verre van *Kandenoss* waren. Toen wij nu bemerkten, dat wij niet in het regte vaarwater waren, bleven wij liggen, om den dag af te wachten, en zoodra deze aanbrak, ging er een van het volk aan land, die er eenige groenten en struikgewas vond, terwijl hij ons toeriep, dat wij met geweer aan land moesten komen, dewijl hier wild te schieten viel; dit verheugde ons niet weinig, daar onze voorraad op was, en wij niets dan wat beschimmelde beschuit overhadden, zoodat onze wanhoop bijna ten top gestegen was, en eenigen van het volk begonnen te zeggen, dat het beter was, de vaartuigen te verlaten en landwaarts in te gaan, om voedsel te zoeken, dan van honger te sterven, daar wij van den eenen dag op den anderen honger moesten lijden, en deze een scherp zwaard was, dat niet langer uit te staan was. Maar den volgenden dag, zijnde den 6den Augustus, was de wind O. Z. O., met handzamer weder, en nu schepten wij weder moed en begonnen te roeijen, om uit dezen inham te komen, ofschoon de wind ons geheel tegen was, daar wij O. Z. O. moesten aanhouden, zoodat, toen wij omtrent drie mijlen geroeid hadden en de

wind steeds tegen bleef, wij niet verder konden komen, wijl onze krachten uitgeput, en wij dus zeer moedeloos waren; ook bevonden wij, dat de kust zich veel verder noordoostwaart strekte, dan wij vermoed hadden, hetwelk ons almede tegenviel, te meer, daar de honger ons kwelde en wij zeer verlangende waren, eenig voedsel te bekomen. Doch toen op den 7den Augustus de wind W. N. W. was, deden wij weder ons best, uit deze bogt te komen, en bereikten den hoek, waar wij reeds geweest waren; maar hier moesten wij weder vast gaan liggen, daar de wind ons tegen was. Dit verwekte op nieuws moedeloosheid onder het volk, dat, door ziekte en honger gekweld, bijna geene krachten meer overig had.

Den volgenden dag behielden wij denzelfden, ongunstigen wind; de vaartuigen lagen van elkander verwijderd; in ons vaartuig had men het meeste gebrek, daar eenigen, den honger niet langer kunnende verduren, geheel den moed opgaven, en naar hun einde verlangden.

Den 9den Augustus bleef de tegenwind aanhouden, en dit verergerde onzen toestand; twee van het volk uit de schuit gingen aan land, waarop er ook twee van ons zich bij hen begaven; zij liepen wel eene mijl ver langs het strand, en zagen ten laatste eene baak, waarbij eene kleine rivier uitliep, welke zij vermeenden den doortogt te zijn, die de Russen gebruiken, om tusschen de kust en *Kandanoes* heen te zeilen. Toen zij terugkeerden, vonden zij onder weg eenen dooden zeerob, die reeds stonk, welken zij tot aan de schuiten sleepten, meenende, daar aan

goed wild te hebben, om hunnen honger te stillen, hetgene wij hun evenwel afrieden, daar zij zulks waarschijnlijk met hun leven zouden hebben moeten bekoopen, terwijl wij hen bemoedigden met de gedachte, dat de Voorzienigheid, die ons tot nu toe gespaard had, ook magtig was, om op het onverwachtst eene gelukkige uitkomst te geven; dan ook nog den volgenden dag ontbrak de gelegenheid tot het vertrek, zoodat wij alweder moesten blijven liggen. Wij laten aan den lezer over, een denkbeeld van onze gemoedsgesteldheid te maken; dan den 11den Augustus was het des morgens beter weder, en veel stiller; reeds vroeg had de schipper eenen van zijn volk gezonden, om ons te zeggen, dat wij ons gereed zouden maken, om weg te varen, hetgene wij reeds gedaan hadden, zoodat wij aanstonds naar hem toeroeiden. Daar ik echter zeer zwak was, en de boot zwaarder roeide, dan de schuit, zoo werd ik in de laatste overgeplaatst, om het roer te houden, terwijl een ander, die sterker was, in mijne plaats kwam. Wij roeiden nu onophoudelijk voort, tot op den middag, toen wij, eene frissche koelte uit den zuiden krijgende, de riemen innamen, en de zeilen bijhaalden. Wij hadden eene goede vaart; maar tegen den avond nam de wind dermate toe, dat wij de zeilen moesten bergen, naar den wal roeijen en de vaartuigen tegen het strand halen. Wij gingen aan wal, om versch water te zoeken, doch konden het niet vinden.

Daar wij onzen togt nu niet vervolgen konden, maakten wij gereedheid, om van onze zeilen aan land

tenten op te slaan, wijl het zeer sterk regende. In den nacht hadden wij een zwaar onweder, met veel regen, van donder en bliksem vergezeld, hetgene ons zeer verdroot, daar wij, in plaats van uitkomst, ons leed meer en meer zagen toenemen.

Den 12den Augustus was het schoon weder; in den morgenstond zagen wij eene *Russische* Lodding met volle zeilen aankomen, hetgene ons niet weinig verheugde, en daar wij nu met de vaartuigen aan het strand lagen, verzochten wij den schipper, om naar hen toe te mogen roeijen, ten einde te trachten, van hen eenige victualie te bekomen, terwijl wij niet weinig spoed maakten, om dit ons oogmerk te kunnen bereiken. Toen wij bij hen kwamen, ging VAN HEEMSKERK in hunne lodding, en vroeg, hoe ver wij nog van den uithoek *Kandenoss* waren; doch wij verstonden elkander niet. Wel is waar, dat zij de vijf vingeren opstaken, waardoor wij meenden, dat zij de vijf kruisen, die op dien uithoek of kaap stonden (*), wilden aanduiden; dan, daar zij hun kompas, dat met het onze overeenstemde, medebragten, toonden zij, dat die kaap in het noordwesten van ons lag, hetgene dan ook met onze meening volkomen overeenstemde.

Dewijl wij nu geene verdere opelderingen van hen bekomen konden, ging VAN HEEMSKERK hun vaartuig

---

(*) De *Russen* van dien tijd waren vooral zeer bijgeloovig. Wij hebben uit dit reisverhaal van G. DE VEER gezien, dat zij overal, waar *Nova-Zembla* door hen bereikt werd, kruisen opgerigt hadden.

nader bezien, en vond eene ton met gezouten visch, welke hij aanwees, en vroeg, of zij die voor een stuk zilvergeld van acht realen wilden verkoopen? — Toen zij dit bemerkten, gaven zij ons honderd en twee visschen, met eenige koeken, die zij van meel, onder het koken der visch toebereid hadden; op den middag namen wij afscheid van hen, zeer verblijd, dat wij eenige levensmiddelen gekregen hadden; want wij hadden sedert langen tijd slechts vier oncen brood, dat zeer slecht was, 's daags gekregen en daarbij water gedronken, en waren dus genoodzaakt, ons hiermede te behelpen. De visch, dien wij gekregen hadden, werd in gelijke portiën, zonder onderscheid van persoon, verdeeld. De wind zuiden en Z. t. O. zijnde, stelden wij onzen koers W. t. N.; tegen den avond begon het zeer hard te donderen en te regenen; doch het klaarde spoedig weder op, en wij vervolgden onzen koers. De zon ging op het miswijzend kompas heden in het N. ten westen onder.

Den 13[den] Augustus was de wind W. Z. W. en ons tegen, zoodat wij weder naar land gingen, en eenigen van het volk gingen zien, of zij den hoek van *Kandenoss* konden herkennen. Toen zij terug kwamen, vertelden zij ons een huis landwaarts gevonden te hebben, waar geen volk in was, en meenden, dat de hoek, dien wij gezien hadden, *Kandenoss* moest wezen, waarop wij met nieuwen moed weder aan boord gingen en langs de kust heen roeiden; vooraf vonden wij nog eene jol op het strand staan, die aan stukken was, als ook eene kleine woning, waarin wij alleen eenen oven vonden; het volk had hier lepelblad

gevonden, hetwelk zij medebragten. Toen wij bij den hoek heenroeiden, kregen wij eene frissche koelte uit den oosten, waarop men aanstonds de zeilen bijhaalde; des namiddags zagen wij dat het land voorbij den hoek zich om de zuid strekte, waardoor wij zeker meenden *Kandenoss* gepasseerd te zijn, en van hier naar den mond der *Witte Zee* te kunnen oversteken, waarop de vaartuigen elkander aan boord lagen, om nog een en ander te verdeelen, en wij vervolgens met goede vaart onzen koers vervolgden. Omtrent middernacht kregen wij eenen harden wind uit den noorden, waarvoor wij ons zeil moesten strijken en hetzelve reefden; dan het andere vaartuig, dat meer zeil konde voeren, hield het dragende, en daar zij door de duisternis waarschijnlijk niet bemerkt hadden, dat wij zeil minderden, raakten wij dus van elkander af.

Den 14^den^ Augustus 's morgens was het redelijk goed weder, en de wind Z. W. waarmede wij W. N. W. stuurden; het begon nu geheel op te klaren, zoodat wij onze maats in het gezigt kregen, en alle pogingen aanwendden, om hen te bereiken; dan het weder mistig wordende, troostten wij ons zelven met de gedachten, dat wij, de *Witte Zee* voorbij zijnde, hen wel aan de *Noorsche* kust zouden ontmoeten. Wij bleven nog W. N. W. aanhouden; maar in den namiddag kregen wij den wind van voren, borgen de zeilen en gingen weder aan de riemen zitten; tegen den avond kregen wij een oostelijk koeltje, zoodat wij de zeilen weder bijzetteden en tevens twee riemen aan boord hadden; maar in den nacht wakkerde de

koelte aan, en dus namen wij de riemen binnen en vervolgden onzen koers. Den volgenden dag kwam de zon in het O. N. O. op, waardoor wij konden opmaken, dat ons kompas aanmerkelijke miswijzing had. Het was stil; zoodat wij weder aan het roeijen moesten; doch kort daarna kregen wij eenen Z. O. wind, waarmede wij W. t. Z. stuurden en goeden voortgang maakten; op den middag zagen wij land vooruit, dat wij zeker meenden, de Westkust der *Witte Zee* te wezen. Toen wij nader bij het land kwamen, zagen wij onder hetzelve zes *Russische* loddingen liggen, daar wij op aanhielden, om met hen te spreken, en vroegen hun, hoe ver wij nog van *Kilduin* waren; dan elkander niet verstaande, gaven zij door teekenen te kennen, dat wij er nog ver af waren; en door de handen van een te houden beduidden zij ons, dat wij de *Witte Zee* nog moesten oversteken, dat wij nog beoosten *Kandenoss* waren, welke hoek in het N. W. van ons lag; ook gaven zij ons te kennen, dat er veel gevaar in stak, met zulke kleine vaartuigen deze reis te ondernemen. Wij vroegen hun naar brood, waarop zij er ons een gaven, dat wij zeer hongerig, onder het roeijen opaten; dan wij konden niet met hen instemmen, nog zoo ver om de Oost te wezen, wijl wij ons zeker voorstelden, de *Witte Zee* voorbij gestevend te wezen. Wij roeiden nu weder langs het land heen; maar tegen den avond liep de wind voordeelig uit den Z. O., waarop wij weder voortzeilden. Wij zagen aan stuurboord van ons eene groote Lodding liggen, die wij meenden, dat uit de *Witte Zee* gekomen was.

Den 16den Augustus vervolgden wij den koers N. W. en bespeurden des morgens, dat wij in eene diepe bogt bezet waren, waarop wij op de Lodding, die wij gezien hadden, aanhielden, welke wij niet zonder veel moeite aan boord kwamen, daar het hard waaide. Wij vroegen hen naar *Semlja de Kola* (*) (*Kilduin*); maar zij schuddeden hunne hoofden en gaven te kennen, dat het *Semlja de Kandenoss* was, hetgene wij echter niet geloofden. Wij vroegen hun nu om eenige spijze, waarop wij een deel schol ontvingen, waarvoor de schipper hun eenig geld gaf, en nu zeilden wij van hen af, om door de opening, daar zij voor lagen, te komen; maar ziende, dat wij den verkeerden weg insloegen en het tij reeds verloopen was, zonden zij twee man in eene jol naar ons toe, met een groot brood, dat men ons vereerde, ons beduidende, dat wij naar hunne Lodding zouden terugkeeren, om ons beter te kunnen onderrigten. Wij wilden dit niet onbeloond laten, en gaven hun eenig geld en een stuk linnen; zij bleven bij ons, en die uit de Lodding toonden ons spek en boter, als eene aanmoediging, om bij hen te komen, hetwelk wij dan ook deden. Bij hen zijnde, verzekerden zij ons, dat wij nog beoosten *Kandenoss* waren, waarop wij onze kaart toonden; dan nu ook bewezen zij ons duidelijk, dat zij de waarheid gezegd had-

---

(*) *Semlja* (*Zembla* bij ons) beteekent in het *Russisch Land*, zoo als, bij voorbeeld, *Nowaja Semlja* (*Nova Zembla*) *nieuw land*.

den (†). Wij waren hierover niet weinig bedroefd en zeer bekommerd wegens onze lotgenooten, die in de boot waren; en daar wij reeds langs eenen inham ruim twee en twintig mijlen hadden afgelegd, en thans eerst den mond der *Witte Zee* moesten passeren, waartoe onze victualie niet toereikend was, kocht de schipper van de *Russen* drie zakken meel, twee en eene halve zijde spek, eenen pot boter en een tonnetje honig, hetgene zoowel voor ons, als voor onze makkers bestemd was, indien wij hen weder mogten ontmoeten.

Met de voorebbe en eenen goeden Z. O. wind gingen wij in zee, N. N. W. sturende, waarna wij eindelijk eenen hoek ontwaarden, dien wij voor *Kandenoss* hielden; het land ontviel zich hier naar het N. westen. In den avond, toen de stroom verloopen was, en wij met roeijen niet konden vertieren, bleven wij liggen, en kookten ons eene goede pot, met meelpap, waarin wij eenig spek en eenigen honig deden, dat ons zoo goed smaakte, dat wij ons verbeeldden kermis te houden. Over onze afwezende makkers bekommerden wij ons echter zeer, en hadden gaarne onzen maaltijd met hen gedeeld.

Den 17[den] Augustus 's morgens ten anker liggende, zagen wij eene lodding uit de *Witte Zee* aan komen

(*) De misvatting onzer zeelieden had hare oorzaak, doordien zij, van het *Waaigat* vertrekkende, eene vrij ruime bogt beoosten *Kandenoss* passeerden. Hunne verlangens en het gebrek, dat zij leden, had hen deze voor de *Witte Zee* doen nemen.

zeilen, daar wij aanstonds naar toeroeiden, om berigten in te winnen. Toen wij bij hen kwamen, schonken zij ons ongevraagd een brood, en gaven ons door teekenen te kennen, dat zij onze makkers ontmoet hadden; dan, daar wij zulks in den beginne niet geloofden, verklaarden zij dit nog duidelijker, en wezen op ons vaartuig, te kennen gevende, dat in het andere zeven personen waren, door zeven vingeren op te steken, en dat zij hen brood, vleesch, visch, enz. verkocht hadden. Terwijl wij nog bij hen aan boord bleven, zagen wij een klein kompas, dat aan onzen hoogbootsman behoord had, die in de boot was, hetgene zij dan ook gereedelijk toestemden. Daar wij nu elkander beter leerden verstaan, vroegen wij, hoe lang het geleden was, dat zij onze makkers ontmoet hadden, waarop zij ons beduidden, dat zulks den vorigen dag plaats had gehad; zij betoonden ons zeer veel vriendschap, waarvoor wij onze erkentenis betuigden, terwijl wij zeer vergenoegd van de Russen afscheid namen, vooral, doordien wij goede berigten van onze makkers hadden ingewonnen, en nu verzekerd waren, dat ze eenen voorraad victualie bekomen hadden, waarover wij ons het meest bekommerd hadden.

Wij roeiden nu uit alle magt, in de hoop, dat wij de boot zouden achterhalen, bevreesd zijnde, dat hun voorraad niet toereikende zoude zijn, en wij hun gaarne een gedeelte van den onzen wilden bijzetten. Wij hielden den ganschen dag langs het land heen, en kwamen, omtrent middernacht, bij eenen kleinen stroom versch water, waar wij land-

den en water innamen; ook vonden wij hier lepelblad. Toen wij weder van hier wilden vertrekken, vonden wij, dat het gunstige getij verloopen was, en dus waren wij genoodzaakt, hier te blijven; wij zagen gedurig uit naar de vijf kruisen, die, volgens de opgaven der Russen, op den hoek van *Kandenoss* zouden staan, doch konden dezelve niet in het oog krijgen.

Den 18den Augustus, vroeg in den morgen, haalden wij den steen, daar wij in plaats van een dreg aan gelegen hadden, op, en roeiden langs de kust heen, tot op den middag, wanneer wij eenen uitstekenden hoek ontdekten, waar wij kruisen op meenden te onderkennen, en toen wij nader kwamen, konden wij dezelve zeer duidelijk zien. Des avonds zagen wij, dat het land om de west, en zuidwestwaarts afliep, zoodat wij nu aan al deze kenteekenen verzekerd waren, dat wij bij *Kandenoss* en den mond der *Witte zee* gekomen waren, waarop wij reeds zoo lang onze wensehen gevestigd hadden; deze hoek, waarop vijf kruisen staan, is zeer gemakkelijk te verkennen, daar de kust zich aan de eene zijde Z. O. en aan de andere Z. west strekt. Terwijl wij ons nu gereed maakten, om van hier naar de *Noorweegsche kust* over te steken, waartoe wij meer dan veertig mijlen moesten afleggen, vóór wij dezelve konden bereiken, vonden wij, dat één onzer vaatjes water leeg gelekt was, en besloten hierom eerst aan land te roeijen, om er ons weder van te voorzien; doch de branding was zoo sterk, dat wij het niet durfden wagen; en daar wij eenen noord-

oostenwind hadden, konden wij ons niet langer ophouden, en staken tegen den avond in zee. Wij vervorderden den ganschen nacht, en den volgenden dag met goeden voortgang onze reize, zoodat wij slechts gedurende drie glazen, de riemen moesten te baat nemen, terwijl ook den volgenden nacht ons de wind gunstig bleef, en wij reeds vroeg in den morgen het land aan de westzijde der *Witte zee* ontwaarden, hetwelk wij het eerst door de branding, die op de kust stond, ontdekten. Wij vonden het land steil en rotsachtig, hetgene aan de oostzijde der *Witte zee*, zeer laag en zandig was, zoodat wij ons verzekerd hielden, aan de *Laplandsche* kust te wezen, en in dertig uren met eenen frisschen N. O. wind, op eenen westen koers, veertig mijlen door de *Witte zee* te hebben afgelegd, waarvoor wij het Opperwezen niet genoeg konden danken,

Den 20sten Augustus onder het land gekomen zijnde, verliet ons de N. O. wind, en het begon hard uit den N. W. op te koelen; daar wij hierdoor weinig voordeel konden behalen, besloten wij tusschen eenige rotsen te loopen. Nader bij het land komende, zagen wij daarop eenige kruisen en bakens staan, waardoor wij vermoedden, dat hier eene geschikte reede was, waarom wij naar binnen liepen. Meer binnen komende, vonden wij er eene groote lodding ten anker liggen, en roeiden naar dezelve toe, wanneer wij ook huizen zagen, die bewoond waren. Bij de lodding gekomen zijnde, maakten wij ons daar vast, en haalden de zeilen over het vaartuig, want het begon hard te regenen; daarna bega-

ven wij ons in de huizen, alwaar men ons alle vriendschap bewees. De inwoners bragten ons in hunne stookplaatsen, daar wij de kleederen droogden, terwijl zij eene zode visch kookten, waarop zij ons hartelijk noodigden; in deze hunne kleine woningen waren zij met hun dertienen en voeren in twee schuiten iederen morgen af, om te visschen, waarover twee van hen het bevel hadden; zij behielpen zich zeer sober, en gebruikten weinig anders dan visch.

Toen wij des avonds ons gereed maakten, om weder naar boord te vertrekken, noodigden zij den schipper en mij, om dien nacht in hunne woning te vertoeven, doch ik bleef er dien nacht. Buiten deze dertien visschers, waren er nog twee *Laplanders* met drie vrouwen en een kind, die het zeer armoedig hadden, en van hetgene de *Russen* overlieten, nu en dan een stuk visch, en de koppen derzelve, die zij wegwierpen, moesten leven, hetgene zij evenwel met de grootste dankbaarheid aannamen, waarover wij ons niet genoeg verwonderen konden, daar, hoezeer wij nu en dan groot gebrek geleden hadden, deze menschen het echter nog erger hadden, daar zij op den duur zulk een armoedig leven moesten leiden.

De wind, steeds N. W. waaijende, die ons geheel tegen was, bleven wij hier liggen.

Den 21sten Augustus hadden wij den ganschen dag regenachtig weder; de schipper kocht eene goede zode visch, waarbij wij eene pap van meel kookten, die wij als brood nuttigden, zoodat wij ons volkomen konden verzadigen, hetgene sedert langen tijd niet

gebeurd was. Toen des namiddags de regen verminderde, gingen wij wat verder landwaarts in, om lepelblad te zoeken, en zagen een paar menschen op de hoogte, die naar ons schenen toe te komen; schoon wij hierop geene acht sloegen, daar wij weder naar ons vaartuig keerden, en wel begrepen, dat er hier meer menschen woonden; intusschen waren de twee menschen, die wij op de hoogte gezien hadden, onze kameraden uit het andere vaartuig, daar wij afgeraakt waren; zij hadden ook de Lodding zien liggen, en waren afgekomen, om eenige levensmiddelen van hen te koopen; dan, daar het zien dezer Lodding toevallig was, en zij geen geld met zich hadden genomen, trokken zij de overbroeken uit, om ze tegen eenig voedsel te verruilen; maar toen ze nader kwamen, kregen zij ook ons vaartuig, dat bij de Lodding lag, in het oog, en weldra herkenden wij onze vorige lotgenooten, waarover wij van weêrszijden ons niet weinig verblijdden, terwijl wij elkander onze lotgevallen mededeelden; en alhoewel wij vele gevaren en honger hadden moeten doorstaan, was hun lot nog beklagelijker geweest. Wij dankten het Opperwezen, ons het leven tot dus verre geschonken te hebben, en dat wij elkander hadden weder gevonden, en rigtten nu voor hen eenen maaltijd aan, waarbij wij van den klaren dronken, zoo als men dien in den *Rijn*, die voorbij *Keulen* stroomt, aantreft, en besloten daarna, dat zij zich met de boot bij ons zouden voegen, om verder onzen togt voort te zetten.

Den 22sten Augustus bleef de wind nog al uit den N. W. aanhouden; 's morgens kwam de boot bij ons, waarover wij ons allen verheugden. Wij verzochten den *Russischen* kok, om eenen zak van ons meel tegen betaling tot brood te bakken, hetgene hij dan ook aannam; gedurende dien tijd waren de visschers teruggekeerd, en de schipper kocht van hen vier kabeljaauwen; als wij deze gekookt hadden, kwam de Overste der *Russen* bij ons, en daar hij bemerkte, dat wij weinig brood overig hadden, zoo liet hij een brood halen, dat hij ons ten geschenke gaf. Wij noodigden hem, om met ons te eten, maar konden hem daartoe niet bewegen, daar zij vastendag hielden, en wij over onzen visch eenige boter gesmolten hadden; zelfs wilden zij niet eens met ons drinken, doordien onze drinkbeker vettig geworden was; zij waren zelfs zoo bijgeloovig, dat zij ons geenen drinkbeker leenen wilden, uit vreeze, dat dezelve vettig zoude worden.

Den 23sten Augustus bakte de kok ons brood, en daar de wind voordeeliger liep, maakten wij aanstalten, om te vertrekken; toen de Overste der *Russen* uit zee terug keerde, schonken wij hem een goed drinkgeld, en betaalden ook den kok voor de beleefdheid, die men ons betoond had, en waarvoor wij den hartelijksten dank ontvingen. De Overste vroeg ook eenige kardoezen met kruid, die men hem gaf, en waarover hij bijzonder in zijnen schik was.

Thans gereed zijnde, om onder zeil te gaan, gaven wij eenen zak meel aan de boot over, ten einde, in-

geval men nogmaals van elkander kwam te geraken, zij zich er mede konden behelpen. 's Avonds, toen de zon in het westen was, gingen wij met eenen N. O. wind onder zeil, den koers langs de kust N. W. nemende.

Den 24sten Augustus bleef de wind nog oostelijk; wij kwamen vroeg in den morgen bij de *zeven Eilanden,* daar wij een aantal visschers aantroffen, die wij naar de ligging van *Kola* en *Kilduin* vroegen, waarop zij ons steeds den koers van west aanduidden, hetwelk met ons gevoelen overeenkwam. Zij bewezen ons veel vriendschap, en wierpen ons eenen kabeljaauw aan boord, dien wij door de harde vaart, die wij liepen, hun niet eens konden betalen, zoodat zij daarvoor alleen onzen dank ontvingen. Aldus met eene goede vaart onzen togt vervorderende, liepen wij tegen den avond, het land aan boord houdende, de *Zeven Eilanden* voorbij, en geraakten weder onder eenige visschersbooten, die naar ons toekwamen, ons vragende, waar ons *krabble* (schip) was; wij antwoordden zoo verstaanbaar mogelijk, *krabble propol* (wij hebben het verloren). Zij, dit vernemende, riepen *kola*, *Braband* (*) *krabble*, waaruit wij opmaak-

(*) Hieruit blijkt, dat de *Brabanders* reeds vroeg met de *Russen* en deze noordelijke streken bekend werden, daar de *Nederlanders* hier onder dien naam bekend waren. Men weet ook, dat de *Vlamingers* in vorige eeuwen, de *Portugeesche*, *Spaansche* en *Barbarijsche* kusten bezochten, en de *Nederlanders* onder den naam *Flamingo's* bij de laatsten bekend zijn.

ten dat er te *Kola Nederlandsche* schepen moesten liggen, ofschoon wij hierin minder belang stelden, aangezien ons voornemen was, *Wardhuis* (eene *Noorweegsche* haven) aan te doen, daar wij bevreesd waren, dat de *Russen* ons in hun gebied somtijds hindernissen in den weg zouden leggen.

Den 25sten Augustus zeilden wij met eenen Z. O. wind langs het land en kregen op den middag *Kilduin* in het gezigt, terwijl wij W. N. W. sturende, tusschen het vaste land en *Kilduin*, in den namiddag het westeinde van *Kilduin* bereikten en overal uitzagen, of wij eenige woningen of menschen konden verkennen; eindelijk ontwaarden wij eenige Loddingen, die op het strand gehaald waren, bij welke wij eene goede gelegenheid vonden, onze vaartuigen te leggen, en te vernemen, of wij daar ook menschen konden vinden. De schipper ging nu landwaarts en vond er zes kleine woningen, door *Laplanders* bewoond, welken hij vroeg, of dit *Kilduin* was, hetwelk zij bevestigend beantwoordden, tevens ons te kennen gevende, dat er te *Kola* drie Brabandsche (*Nederlandsche*) schepen lagen, waarvan er dien zelfden dag twee zouden vertrekken. Dit berigt gekregen hebbende, besloten wij naar *Wardhuis* te zeilen, gelijk wij dan ook des avonds met eenen Z. O. wind van daar vertrokken; doch toen wij onder zeil waren, nam de wind zoo fel toe, en liep de zee zoo hol, dat men ieder oogenblik moest vreezen, in den grond gesmeten te worden, waarom wij genoodzaakt waren, achter twee rotsen heen te zeilen en het land

te zoeken. Bij hetzelve gekomen zijnde, vonden wij er eene hut, waarin drie mannen waren, die eenen hond bij zich hadden; deze menschen ontvingen ons zeer beleefd, en vroegen naar ons wedervaren, waarop wij hun zeiden, ons schip verloren te hebben, en dat wij hier kwamen, om een schip te zoeken, dat ons naar het vaderland zoude overbrengen. Zij verhaalden, even als de overige *Russen*, dat te *Kola* drie *Nederlandsche* schepen lagen, waarvan er dien dag twee meenden te vertrekken.

Wij vroegen hun, of zij met eenen van ons volk over land naar *Kola* wilden gaan; doch zij verontschuldigden zich, wijl zij daar moesten blijven, maar dat zij ons wel over den berg wilden geleiden, alwaar eenige *Laplanders* woonden, die ons wel bij onze schepen zouden brengen, en dit gebeurde ook; want de schipper, met eenen van ons volk den berg overtrekkende, nam een der *Laplanders* aan, om voor twee realen van achten, die hij, terugkomende, zoude ontvangen, met eenen van ons volk naar *Kola* te gaan; hij voorzag zich van een geweer, en onze kameraad nam eenen bootshaak mede; zij vertrokken 's morgens reeds vroeg.

Den 26sten Augustus was de wind Z. O. met helder weder; wij sleepten de beide vaartuigen op het land en losten de koopmansgoederen, om ze te luchten; verder gingen wij bij de *Russen*, om ons te warmen en de pot te koken. Wij deden nu weder twee maaltijden 's daags, wijl wij nu meer en meer bij menschen kwamen, die ons levensmiddelen konden ver-

koopen; wij dronken met de *Russen* van eenen drank, die zij *kwas* noemden, en uit stukjes brood, die zeer beschimmeld waren, toebereid wordt; die drank smaakte ons zeer goed, daar wij sedert lang niets dan water gedronken hadden; eenigen der onzen, wat verder in het land gaande, vonden er blaauwe boschen braambeziën, die wij gretig aten, en die ons zeer verfrischten, terwijl wij duidelijk bespeurden, dat zij een zeer goed middel tegen de scorbut waren.

Den 27sten Augustus hadden wij eenen hevigen storm uit het N. N. W. met slecht weder; wij lagen hier op lager wal, en daar het een springtij was, waren wij genoodzaakt, onze vaartuigen hooger op te halen, beducht zijnde voor het hooge water; dit verrigt hebbende, gingen wij de *Russen* bezoeken, om ons te warmen en den pot te koken, terwijl de schipper een' man naar de vaartuigen zond, om in eene stookplaats, die daar was, vuur aan te leggen, ten einde bij onze terugkomst ons ook te kunnen warmen. Toen de man daar kwam, liep het water zoo hoog, dat de beide vaartuigen wegspoelden, en gevaar liepen, in den grond geboord te worden, daar in de eene twee, en in de andere drie man waren, die alle pogingen moesten aanwenden, om dezelve van het strand te houden, ten einde niet aan stukken geslagen te worden. Wij waren hierover zeer beangst; te meer, daar wij hen niet konden helpen. Het regende dezen dag en nacht geweldig, zoodat wij veel van koude en nattigheid moesten uitstaan; en daar wij den 28sten Augustus steeds denzelfden wind hiel-

den en op een' lager' wal lagen, besloten wij, onze vaartuigen weder op het land te halen, en losten de overige goederen, waarna wij er de tenten overspanden, om tegen den regen beveiligd te wezen. Wij verlangden zeer naar de terugkomst van onzen kameraad, die naar *Kola* gegaan was; intusschen gingen wij dagelijks beziën plukken, waarvan wij de heilzaamste uitwerking ondervonden.

Den 29sten Augustus werd het beter weder; te vergeefs zagen wij echter naar onzen bode van *Kola* uit, zoodat wij reeds weder de hoop opgaven, hem heden te zullen zien terugkeeren, waarop wij weder naar de *Russen* gingen, om ons eten te koken, en dan den nacht in onze vaartuigen door te brengen. Toen wij hier gekomen waren, zagen wij op den berg wel den *Laplander* aankomen, doch zonder onzen kameraad, dat ons zeer verwonderde; doch toen deze bij ons kwam, overhandigde hij den schipper eenen brief, dien deze in ons bijzijn opende, en waarin de schrijver zich ten hoogste over onze aankomst te dier plaatse verwonderde, daar men sedert lang verondersteld had, dat wij omgekomen waren, terwijl hij zeer verheugd was over onze redding, en meldde, terstond met spijs en drank bij ons te zullen komen, en verdere hulp te verleenen. Wij konden niet begrijpen, wie de schrijver konde wezen, die zoo veel belang in ons scheen te stellen; de onderteekening was, wel is waar, van Jan Cornelisz. Rijp; dan wij konden niet begrijpen, dat het dezelfde Rijp zoude zijn, die het vorig Jaar met zijn

schip bij ons was geweest, en aan het *Beeren-Eiland* van ons gescheiden was. Intusschen waren wij zeer verheugd; de *Laplander* kreeg niet alleen het bedongene geld, maar daarenboven nog kleederen, zoo als broeken, kousen, enz., zoodat hij, als een *Hollander* gekleed, vertrok. Het verdient opmerking, met welk eenen spoed dit volk kan loopen, daar onze kameraad naderhand verhaalde, dat, toen zij naar *Kola* gingen, zij zoo veel spoed gemaakt hadden als hem mogelijk was, en toch twee dagen en twee nachten onder weegs waren geweest, terwijl de *Laplander*, alleen terugkeerende, den weg in de helft van dien tijd had afgelegd; hij bragt ons een veldhoen mede, hetwelk hij onderweg geschoten had.

Den 30sten Augustus was het tamelijk goed weder; wij waren steeds in onzekerheid, wat wij van Jan Cornelisz Rijp moesten denken. Sommigen dachten, dat het wel mogelijk kon zijn, dat hij het was; anderen meenden, dat hij, even als wij, kon verongelukt wezen, enz.; maar de schipper herinnerde zich, brieven van hem te hebben, en dezelve naziende, vond hij, dat het werkelijk zijne handteekening was; terwijl wij nog hier over spraken, kwam er eene jol aanroeijen, waarin zich Rijp en onze kameraad bevond. Toen zij aan land kwamen, ontvingen wij elkander op het hartelijkste, en beschouwden ons als uit den dood verrezen, daar Rijp ons voor verloren geacht had, en wij ook over zijn lot de grootste bekommernis gehad hadden. Hij bragt ons eene ton Rostoksch bier, wijn, brandewijn, brood, vleesch, spek, zalm,

suiker, enz., zoodat wij den Algoeden vurig dankten, die ons nu uit zulk eenen grooten nood verlost had, en ons hartelijk hier over verheugden.

Den 31sten Augustus was het redelijk weder; 's avonds begon de wind uit het land te waaijen, waarop wij ons gereed maakten, om naar *Kola* te vertrekken, terwijl wij de *Russen* hartelijk voor hunne beleefdheid bedankten en hun eenig geld vereerden; daar het middernacht hoog water was, zeilden wij toen af.

Den 1sten September 's morgens vroeg kwamen wij aan den westkant der rivier van *Kola*, die wij opvoeren, totdat het tij verloopen was; wij kwamen toen voor de steenen, die wij in plaats van dreggen gebruikten, onder eenen hoek ten anker; op den middag gingen wij weder onder zeil, somtijds tot middernacht roeijende, wanneer wij weder moesten ankeren.

Den 2den September roeiden wij verder de rivier op, en zagen de eerste boomen aan den oever, en wel de eerste, die wij sedert zoo langen tijd gezien hadden, hetgeen ons veel genoegen gaf. Toen wij aan de zoutkeeten, die drie mijlen van *Kola* liggen, gekomen waren, bleven wij uitrusten, en daarna gingen wij verder en kwamen 's avonds aan het schip van Rijp, daar wij aan boord gingen en eenen goeden teug namen. Hier was het nieuwe vreugde met het volk, dat op den vorigen togt bij Rijp aan boord was geweest; wij roeiden nu naar *Kola,* waar wij in den nacht aankwamen; de meesten van ons gin-

gen aan land, en diegenen, welke in de vaartuigen bleven, om ze te bewaken, zonden wij melk en andere ververschingen. Onze vreugde is niet te beschrijven, daar wij ons ook aan dit afgelegen oord zoo wel bevonden, alsof wij reeds het vaderland bereikt hadden.

Den 3den September bragten wij ons goed aan land, rustten nu van onze geledene ongemakken uit, en deden ons aan voedzame spijs en drank niet weinig te goed, om onze verlorene krachten te herstellen.

Den 11den dezer maand bragten wij met verlof van den Gouverneur of Boijaar van den Grootvorst, onze boot en schuit in het zoogenoemde koopmanshuis, welke wij daar achterlieten om als een gedenkteeken van den verren en nimmer bezeilden weg van nagenoeg vierhonderd mijlen met deze opene vaartuigen, te worden bewaard, gelijk ook de inwoners alhier, zich over onze reis niet genoeg konden verwonderen.

Den 15den September zijn wij met ons volk en goederen, die wij nog overig hadden, naar het schip van Rijp gevaren, dat omtrent eene halve mijl van *Kola* lag. Nadat wij aan boord gekomen waren, zijn wij des middags halver weg de rivier afgezakt, tot wij in de engte kwamen, alwaar wij op Rijp en onzen schipper moesten blijven wachten, die gezegd hadden, den volgenden dag te willen volgen.

Den 17den en 18den September kwamen Rijp en Heemskerk aan boord, waarop wij den volgenden dag onder zeil gingen, en buiten de rivier komende met

eenen zuiden wind N. W. t. N. langs het land, onzen koers stelden.

Den 19den kwamen wij voor *Wardhuis*, waar wij aan land gingen, en Rijp nog lading moest innemen. Wij ververschten ons hier op nieuws, hetgene wij zeer noodig hadden, dewijl wij nog zeer zwak waren; gedurende dat wij hier waren, woei het hard uit den N. W.

Den 6den October verlieten wij 's avonds *Wardhuis*, koers naar het vaderland stellende; dan daar deze vaart genoeg bekend is, heb ik er niets van opgeteekend. Den 29sten liepen wij met eenen O. N. O. wind de *Maas* binnen en kwamen den volgenden morgen te *Maaslandsluis* aan land. Wij gingen over *Delft*, den *Haag* en *Haarlem* en kwamen 's middags van den eersten November in dezelfde kleeding, die wij op *Nova-Zembla* gedragen hadden, met mutsen van witte vossen, te *Amsterdam* en gingen aan het huis van Pieter Hasselaar, die wegens *Amsterdam* een der bewindhebbers was, tot de uitrusting van de schepen van Rijp en van Heemskerk. Zoodra men nu hoorde, dat wij aangekomen waren, was een ieder zeer verwonderd, wijl men ons reeds lang als dood had beschouwd. Spoedig verspreidde zich het gerucht in de stad en kwam het ook aan het *Prinsenhof*, alwaar destijds de kanselier en ambassadeur van zijne *Deensche* Majesteit het middagmaal hield. Wij werden door den schout en twee Heeren van de stad daar binnengeleid, waarop wij hem en den Burgemeesteren ons wedervaren verhaalden. Vervolgens

gingen wij, in zoo verre wij hier woonden, naar huis; doch den anderen werd eene herberg aangewezen, waar zij eenige dagen bleven, tot wij onze afrekening ontvingen.

Ziehier de namen der personen, die van dezen togt zijn teruggekeerd:

Jacob Heemskerk, kommies en schipper.
Pieter Pietersz. Voss.
Gerrit de Veer.
Meester Hans Vos, barbier.
Jacob Jansz. Sterrenburg.
Lenaerd Hendrikszoon.
Laurens Willemsz.
Jan Hillebrandszoon.
Jacob Jansz. Hoogwoud.
Pieter Cornelisz.
Jan van Buysen.
Jacob Evertsz.

[illegible]

[illegible]